

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

**KÜLTÜREL MİRAS OLARAK KIRSAL MEDRESELER:
TRABZON YÖRESİ KIRSAL MEDRESELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İç Mimar Hüseyin KESKİN

MART 2019

TRABZON

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

**KÜLTÜREL MİRAS OLARAK KIRSAL MEDRESELER:
TRABZON YÖRESİ KIRSAL MEDRESELERİ**

başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 12 / 02 / 2019 gün ve 1791 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Doç. Dr. Tülay ZORLU

Üye : Doç. Dr. Filiz TAVŞAN

Üye : Doç. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

Prof. Dr. Asim KADIOĞLU

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Medrese yapıları gerek mimari kültürümüzün gerek eğitim tarihimizin önemli yapılarından. Bugün az sayıda örneğini görebildiğimiz bu yapıların tespit edilmesi literatüre kazandırılması, önerilen restorasyon ve yeniden işlevlendirme projeleriyle yaşatılması, mimari ve kültürel mirasımıza kazandırılması önemlidir. Bu düşünceden hareketle tez kapsamında Trabzon ilinin Of, Çaykara ve Dernekpazarı ilçelerinde yer alan ve sayıları her geçen gün azalan kırsal medrese yapılarının tespit edilerek literatüre kazandırılması ve Dernekpazarı Çalışanlar (Kalanas) Köyü Medrese ve Rüştüye yapılarının korunarak yaşatılması için rölöve, restorasyon ve yeniden işlevlendirme projelerinin hazırlanması için “Kültürel Miras Olarak Kırsal Medreseler: Trabzon Yöresi Kırsal Medreseleri” adlı bu çalışma KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında hazırlanmıştır.

Tez Bilimsel Araştırma Proje (BAP) birimi tarafından FYL-2017-6995 nolu projeye desteklenmiştir.

Yüksek Lisans çalışmamda danışmanlığımı üstlenen, kıymetli vaaktini bana ayıran ve her konuda desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Sayın Doç. Dr. Tülay ZORLU olmak üzere, İç Mimarlık Bölüm sekreteri Sayın Rabia YAMAK’a, tezin her aşamasında yanımda olan, desteğini ve bilgisini benden esirgemeyen eşim Öğr. Gör. Havva ŞAHİN KESKİN’e, alan çalışmasında katkılarından dolayı İç Mimar Hüseyin Miraç BİLGİN’e, teşekkür ederim.

Son olarak çalışmam boyunca beni yalnız bırakmayan kardeşlerim Arş. Gör. Hasan Keskin ve Özel Eğitim Öğretmeni Canan ŞİMŞEK’e, eğitim hayatım boyunca maddi manevi her türlü desteği benden esirgemeyen annem Ümmühan KESKİN’e ve babam Şerafettin KESKİN’e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Hüseyin KESKİN
Trabzon 2019

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kültürel Miras Olarak Kırsal Medreseler: Trabzon Yöresi Kırsal Medreseleri” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Tülay ZORLU sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

01/03/2019

Hüseyin KESKİN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XIV
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Medrese Kültürü ve Medrese Yapıları	2
1.3. Kırsal Medrese Kültürü	7
1.4. Trabzon’da Kırsal Medrese Kültürü.	7
1.4.1. Of (Solaklı) Vadisinde (Of, Dernekpazarı, Çaykara ilçeleri) Medrese Kültürü. 10	
1.5. Korunması Gerekli Yapılara Müdahale Yöntemleri.	13
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	16
2.1. Problemin Belirlenmesi	16
2.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	16
2.3. Çalışmanın Yöntemi	17
2.3.1. Çalışmanın Adımları	17
2.4. Çalışma Alanı	22
2.4.1. Of (Solaklı) Vadisinin tarihsel gelişimi.....	22
2.4.2. Of (Solaklı) Vadisinin Coğrafi Konumu	22
2.4.3. Of.....	22
2.4.4. Çaykara (Kadahor)	24
2.4.5. Dernekpazarı (Kondu)	24
2.4.6. Dernekpazarı, Çalışanlar (Kalanas) Mahallesi	25
3. BULGULAR 1	27
3.1. Of Vadisinde Yer Alan Kırsal Medreseler	27

3.1.1.	Of ilçesi-Uğurlu Mahallesi Medresesi.....	28
3.1.2.	Dernekpazarı İlçesi- Taşçılar Mahallesi Medresesi.....	31
3.1.3.	Dernekpazarı İlçesi- Çalışanlar Mahallesi Medresesi	34
3.1.4.	Dernekpazarı İlçesi- Çalışanlar Mahallesi Rüştüyesi.....	37
3.1.5.	Çaykara İlçesi- Akdoğan Mahallesi Medresesi	40
3.1.6.	Çaykara İlçesi- Şahinkaya Mahallesi Medresesi	42
3.1.7.	Çaykara İlçesi- Ulucami Mahallesi Panzarlı Medresesi.....	44
3.1.8.	Çaykara İlçesi- Ulucami Mahallesi Medresesi.....	47
3.1.9.	Çaykara İlçesi- Ataköy Mahallesi Medresesi.....	50
4.	BULGULAR 2	52
4.1.	Çalışanlar Mahallesi Medrese Ve Rüştüyesi.....	52
4.1.1.	Medrese Yapısı	52
4.1.1.1.	Medrese Yapısının Konumu.....	52
4.1.1.2.	Medrese Yapısının Plan Şeması	53
4.1.1.3.	Zemin Kat Mekanları.....	54
4.1.1.3.1.	MZ01 Abdesthane	54
4.1.1.3.2.	MZ02 Oda	55
4.1.1.4.	1. Kat Mekanları.....	56
4.1.1.4.1.	M101 Oda.....	56
4.1.1.4.2.	M102 Oda.....	57
4.1.1.5.	Cephe Özellikleri.....	58
4.1.1.5.1.	Kuzey Cephesi.....	58
4.1.1.5.2.	Güney Cephesi.....	59
4.1.1.5.3.	Doğu Cephesi	61
4.1.1.5.4.	Batı Cephesi.....	62
4.1.2.	Rüştüye Yapısı	63
4.1.2.1.	Rüştüye Yapısını Konumu	63
4.1.2.2.	Rüştüye Yapısı Plan Şeması.....	63
4.1.2.3.	Zemin Kat Mekanları.....	67
4.1.2.3.1.	RZ01 Giriş Holü	67
4.1.2.3.2.	RZ02 Oda	68
4.1.2.3.3.	RZ03 Oda	69
4.1.2.3.4.	RZ04 Oda	70

4.1.2.4.	1. Kat Mekanları	71
4.1.2.4.1.	R101 Giriş Holü	71
4.1.2.4.2.	R102 Oda.....	72
4.1.2.4.3.	R103 Oda.....	73
4.1.2.4.4.	R104 Oda.....	73
4.1.2.5.	Cephe Özellikleri.....	74
4.1.2.5.1.	Kuzey Cephesi.....	74
4.1.2.5.2.	Güney Cephesi.....	75
4.1.2.5.3.	Doğu Cephesi	77
4.1.2.5.4.	Batı Cephesi.....	78
4.1.3.	Yapım Tekniği / Strüktür ve Malzeme Özellikleri.....	80
4.1.3.1.	Yapı Elemanları.....	80
4.1.3.2.	Ana Yapı Elemanları	81
4.1.3.2.1.	Temeller.....	81
4.1.3.2.2.	Duvarlar	81
4.1.3.2.3.	Döşemeler.....	82
4.1.3.2.4.	Çatılar	82
4.1.3.3.	Yardımcı Yapı Elemanları.....	82
4.1.3.3.1.	Kapılar	82
4.1.3.3.2.	Pencereler	84
4.1.3.3.3.	Merdivenler	86
4.1.4.	Yapılardaki Bozulma Nedenleri	86
4.1.4.1.	Kullanıcı Kaynaklı.....	87
4.1.4.2.	Uzun Süreli Doğal Etkenler.....	87
4.1.5.	Yapılardaki Bozulma Türleri.....	89
4.1.5.1.	Mekansal Bozulmalar	89
4.1.5.2.	Strüktürel Bozulmalar	91
4.1.5.3.	Malzeme Bozulmaları.....	94
5.	RESTİTÜSYON	96
5.1.	Medrese Yapısı Restitüsyonu	96
5.1.1.	Yapıdaki Restitüsyon Verileri ve Restitüsyon Sorunları.....	96
5.1.2.	Vaziyet Planı Restitüsyonu.....	98
5.1.3.	Plan Restitüsyonu	98

5.1.4.	Cephe Restitüsyonu	100
5.2.	Rüştiye Yapısı Restitüsyonu.....	103
5.2.1.	Yapıdaki Restitüsyon Verileri ve Restitüsyon Sorunları.....	103
5.2.2.	Vaziyet Planı Restitüsyonu.....	104
5.2.3.	Plan Restitüsyonu	104
5.2.4.	Cephe Restitüsyonu	107
6.	RESTORASYON	112
6.1.	Medrese Yapısı Restorasyonu	112
6.1.1.	Yapının Onarımına İlişkin Müdahale Yaklaşımı.....	113
6.1.1.1.	Niteliksiz Müdahalelerden Arındırma ve Temizleme	113
6.1.1.2.	Sağlamlaştırma	114
6.1.1.3.	Yeniden Yapma (Re-konstrüksiyon)	115
6.1.1.4.	Çağdaş Ek	115
6.2.	Rüştiye Yapısı Restorasyonu.....	116
6.2.1.	Yapının Onarımına İlişkin Müdahale Yaklaşımı.....	116
6.2.1.1.	Niteliksiz Müdahalelerden Arındırma ve Temizleme	116
6.2.1.2.	Sağlamlaştırma	117
6.2.1.3.	Bütünleme.....	117
6.2.1.4.	Yenileme.....	118
6.2.1.5.	Çağdaş Ek	118
6.3.	Yeniden Kullanım Önerileri	118
7.	SONUÇ VE ÖNERİLER	120
8.	KAYNAKLAR.....	124
9.	EKLER	127

ÖZGEÇMİŞ

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

KÜLTÜREL MİRAS OLARAK KIRSAL MEDRESELER: TRABZON YÖRESİ
KIRSAL MEDRESELERİ

Hüseyin KESKİN

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İç Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Tülay ZORLU
2019, 126 Sayfa, 107 Ek Sayfa

Medreseler, hem mimari, hem toplumsal yaşam kültürümüzün hem de eğitim tarihimizin önemli yapılarından. Anadolu’ da ve İstanbul’da çok önemli örneklerini görebileceğimiz bu yapıların çoğu günümüze dek korunmuş iken kırsal alanlardaki küçük ölçekli medrese yapılarının çoğu yaşatılamamıştır. Trabzon’un fethedilmesinden sonra eyalet sınırları içinde yer alan Of bölgesindeki küçük ölçekli birçok medrese inşa edilmiş olup günümüze çok azı ulaşabilmiştir. Koruma çalışmalarının ilk adımı tespit ve belgelemedir. Bu bağlamda, Trabzon ilinin Of, Çaykara ve Dernekpazarı ilçelerinde günümüze ulaşan medrese yapılarını tespit ederek literatüre kazandırılması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için koruma önerilerinin sunulması amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma yedi adımdan oluşmakta ve aşağıdaki konuları içermektedir. İlk bölümde çalışmanın kuramsal temelini oluşturulmasına yönelik olarak medrese kültürü, medrese yapıları, kırsal medrese kültürüne ilişkin literatür bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümünde ise; çalışmanın amacı, çalışma yöntemi, çalışma alanı ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Üçüncü bölümünde; çalışma alanı dahilinde günümüze dek ulaşan medrese yapılarının yerinde tespitiyle elde edilen verilerle hazırlanan envanter fişlerine yer verilmektedir. Dördüncü, beşinci ve altıncı bölümlerde ise sırasıyla; Çalışanlar Mahallesi medrese ve rüştiye yapılarına ilişkin rölöve projeleri, malzeme ve hasar analizleri, restitüsyon ve restorasyon projeleri sunulmaktadır. Son bölümde ise çalışmadaki bulguların irdelenmesiyle elde edilen sonuçlar ve öneriler ortaya konmaktadır. Tez Bilimsel Araştırma Proje (BAP) birimi tarafından FYL-2017-6995 nolu projeye desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Medreseler, Kültürel Miras, Koruma, Restorasyon, Of Vadisi

Master of Science Thesis

ABSTRACTION RURAL MEDRESE AS A CULTURAL HERITAGE: TRABZON
PROVINCE'S RURAL MEDRESES

Hüseyin KESKİN

Karadeniz Technical University
Institute of Science and Technology
Department of Interior Architecture
Supervisor: Doç.Dr. Tülay ZORLU
2019, 126 Pages, 107 Additional Pages

Medrese is one of the significant constructions of our social-cultural life and part of our educational history. While many of important examples of Madreses in İstanbul and Anatolia are preserved, many small-scaled Madreses located in rural areas are not conserved. After conquest of Trabzon several small- scaled Madreses were constructed in Of region located within borders of estate but a small number of them have been survived. The first step of protection is identification and documentation. In this regard, the Medreses Of, Çaykara and Dernekpazarı districts of Trabzon province were identified and in order to contribute to the literature and with the aim of transferring them to future generations conservation proposals are presented. This study consists of seven steps and includes the following topics. In the first chapter, in order to constitute theoretical basis of the study there is information about the Medrese culture, Medrese constructions and rural Medrese culture in literature. In the second chapter the aim of the study, the method and information about the study area are included. In the third chapter, the data obtained by environmental index cards about the Medreses constructions remaining until today are determined in their site. Respectively in the fourth, fifth and sixth chapter, the surveying projects about Medrese and Rüştiye constructions of Çalışanlar neighbourhood, material and damage determinations, and restitution and restoration projects are presented. In the last chapter, the results obtained by scrutinizing the findings of study and the suggestions of this study are included. The thesis was supported by the Scientific Research Project (BAP) unit with the project FYL-2017-6995.

Key Words: Rural Medreses, Cultural heritage, Conservation, Restoration, Of valley

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1.	İstanbul Şeyhülislamlık arşivi 1914 yılına ait verilere göre Of (Solaklı) Vadisindeki (Of, Dernekpazarı, Çaykara, Hayrat ilçeleri) Medrese dağılımı	11
Şekil 2.	Of Vadisi (Of, Dernekpazarı, Çaykara, Hayrat)	23
Şekil 3.	Dernekpazarı İlçesi	25
Şekil 4.	Çalışanlar Mahallesi.....	26
Şekil 5.	Of (Solaklı) vadisindeki medreseler	27
Şekil 6.	Medrese yapısı zemin kat planı rölövesi.....	53
Şekil 7.	Medrese yapısı 1. Kat planı rölövesi.....	54
Şekil 8.	Medrese yapısı kuzey cephesi.....	59
Şekil 9.	Medrese kuzey cephesi rölövesi	59
Şekil 10.	Medrese yapısı güney cephesi.....	60
Şekil 11.	Medrese yapısı güney cephesi rölövesi.....	60
Şekil 12.	Medrese yapısı doğu cephesi	61
Şekil 13.	Medrese yapısı doğu cephesi rölövesi	61
Şekil 14.	Medrese yapısı batı cephesi	62
Şekil 15.	Medrese yapısı batı cephesi rölövesi	63
Şekil 16.	Rüştiye yapısı zemin kat planı rölövesi	65
Şekil 17.	Rüştiye yapısı 1. kat planı rölövesi	65
Şekil 18.	Rüştiye yapısı A-A kesiti	66
Şekil 19.	Rüştiye yapısı B-B kesiti.....	66
Şekil 20.	Rüştiye yapısı kuzey cephesi	75
Şekil 21.	Rüştiye yapısı kuzey cephesi rölövesi	75
Şekil 22.	Rüştiye yapısı güney cephesi	76
Şekil 23.	Rüştiye yapısı güney cephesi rölövesi	76
Şekil 24.	Rüştiye yapısı doğu cephesi.....	77
Şekil 25.	Rüştiye yapısı doğu cephesi rölövesi.....	78
Şekil 26.	Rüştiye yapısı batı cephesi.....	79
Şekil 27.	Rüştiye yapısı batı cephesi rölövesi.....	79
Şekil 28.	Medrese yapısı zemin kat rölövesi.....	99
Şekil 29.	Medrese yapısı zemin kat restitüsyonu	99
Şekil 30.	Medrese yapısı 1. kat rölövesi.....	99

Şekil 31. Medrese yapısı 1. kat restitüsyonu.....	100
Şekil 32. Medrese yapısı Güney cephe rölevesi.....	101
Şekil 33. Medrese yapısı güney cephe restitüsyonu.....	101
Şekil 34. Medrese yapısı kuzey cephe rölevesi.....	101
Şekil 35. Medrese yapısı kuzey cephe restitüsyonu.....	102
Şekil 36. Medrese yapısı doğu cephe rölevesi.....	102
Şekil 37. Medrese yapısı doğu cephe restitüsyonu.....	102
Şekil 38. Medrese yapısı batı cephe rölevesi.....	103
Şekil 39. Medrese yapısı batı cephe restitüsyonu.....	103
Şekil 40. Rüştiye yapısı zemin kat rölevesi.....	105
Şekil 41. Rüştiye yapısı zemin kat restitüsyonu.....	105
Şekil 42. Rüştiye yapısı 1. kat rölevesi.....	106
Şekil 43. Rüştiye yapısı 1. kat restitüsyonu.....	106
Şekil 44. Rüştiye yapısı güney cephesi rölevesi.....	107
Şekil 45. Rüştiye yapısı güney cephesi restitüsyonu.....	108
Şekil 46. Rüştiye yapısı kuzey cephesi rölevesi.....	108
Şekil 47. Rüştiye yapısı kuzey cephesi restitüsyonu.....	109
Şekil 48. Rüştiye yapısı batı cephesi rölevesi.....	109
Şekil 49. Rüştiye yapısı batı cephesi restitüsyonu.....	110
Şekil 50. Rüştiye yapısı doğu cephesi rölevesi.....	110
Şekil 51. Rüştiye yapısı doğu cephesi restitüsyonu.....	111

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerindeki bazı medreseler	6
Tablo 2. 1869 tarihli vilayet salnamesine göre medreseler	8
Tablo 3. Çalışmanın adımları	21
Tablo 4. Of ilçesi-Uğurlu mahallesi medresesi	28
Tablo 5. Dernekpazarı ilçesi- Taşçılar mahallesi medresesi	31
Tablo 6. Dernekpazarı ilçesi- Çalışanlar mahallesi medresesi.....	34
Tablo 7. Dernekpazarı ilçesi- Çalışanlar mahallesi rüştiyesi	37
Tablo 8. Çaykara ilçesi- Akdoğan mahallesi medresesi.....	40
Tablo 9. Çaykara ilçesi- Şahinkaya mahallesi medresesi.....	42
Tablo 10. Çaykara ilçesi- Ulucami mahallesi Panzarlı medresesi	44
Tablo 11. Çaykara ilçesi- Ulucami mahallesi medresesi	47
Tablo 12. Çaykara ilçesi- Ataköy mahallesi medresesi	46
Tablo 13. Medrese ve Rüştiye Yapılarının Konum ve Vaziyet planı	52
Tablo 14. Abdesthane-MZ01	55
Tablo 15. Çay Ocağı -MZ02	56
Tablo 16. Oda-M101	57
Tablo 17. Oda-M102	58
Tablo 18. Giriş Holü-RZ01	67
Tablo 19. Oda-RZ02.....	68
Tablo 20. Oda-RZ03.....	69
Tablo 21. Oda-RZ04.....	70
Tablo 22. Oda-R101	71
Tablo 23. Oda-R102	72
Tablo 24. Oda-R103	73
Tablo 25. Oda-R104	74
Tablo 26. Rüştiye yapısı –kapılar.....	84
Tablo 27. Rüştiye yapısı-pencereler	85
Tablo 28. Medrese yapısı –merdiven	86
Tablo 29. Medrese yapısı-mekansal bozulmalar	90
Tablo 30. Rüştiye yapısı-mekansal bozulmalar	91
Tablo 31. Medrese – strüktürel bozulmalar.....	92

Tablo 32. Rüştiye yapısı – strüktürel bozulmalar.....	93
Tablo 33. Rüştiye yapısı – strüktürel bozulmalar.....	93
Tablo 34. Medrese-restitüsyon sorunları.....	97
Tablo 35. Envanterdeki medrese özellikleri.....	121

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Medreseler, köken olarak uzun bir geçmişe sahip olmasına rağmen sistematik bir biçimde Selçuklu Devleti'yle başlayıp Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar toplumun eğitim öğretim yükünü karşılayan, aynı zamanda da devletin çeşitli bilim alanlarında ihtiyaç duyduğu otorite ve yetkin kişilerin yetiştirildiği eğitim-öğretim kurumları olmuşlardır (Özenç, 2013; Özenç, 2014). Türklerin Anadolu'ya gelişinden itibaren bu coğrafyada birçok medresenin yapıldığı görülmektedir. Anadolu Selçukluları, Anadolu'da bir şehri fethettiklerinde ilk iş olarak cami, medrese, zaviye inşa ederek tüccarları, din adamlarını ve Türk nüfusu buralara yerleştirmişlerdir (Karakök, 2013). Medreselerin en çok geliştiği yer Türkler tarafından alındıktan sonra Anadolu olmuştur. Burada Selçuklu ve Beylikler döneminde birçok medrese yapılmış, çoğu Osmanlılara kadar intikal etmiştir (Taşkın, 2013). Kuruluşun itibaren Osmanlı Medreseleri, Büyük Selçuklulardan Osmanlı Devleti'ne uzanan zaman dilimindeki Türk-İslam Medreselerinin, işleyiş, amaç ve mimari yönüyle bir devamı olarak işlevlerini sürdürmüşlerdir.

Osmanlılar, yeni fethettikleri şehirlerde, öncelikle fethi anlamlandıran bir cami inşa etmişler ve bu caminin yanı başına tesis ettikleri medreseyle de, eğitim sistemlerini ve devlet felsefelerini öğretmişlerdir. Kanuni ve Fatih dönemlerinde önemli değişimler geçiren bu yapılar devletin son zamanlarına kadar devam etmiştir. 15.yy dan 19.yy başlarına kadar devam eden medrese eğitim sistemi Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile kapatılmıştır.

Doğu Karadeniz kırsal medrese kültürü de Trabzon'un fethedilmesinden sonra yöredeki Müslüman nüfusun artmasıyla gelişmeye başlamıştır. Trabzon'un Of ilçesi gerek Osmanlı dönemi ve gerekse Cumhuriyetin kuruluşundan sonra din eğitimi ve öğretiminde önemli ağırlığı olan ilim merkezlerinden biri olmuştur (Günaydın, 2010). Of yöresinde eğitim-öğretim tarihine ışık tutacak en önemli yapılar, camilerin hemen yanı başında inşa edilen ve halen "medrese" olarak anılan eserlerdir. Trabzon'un İngiliz Konsolosu W. G. Palgrave, "Oftaki. Kadar çok sayıda molla ve müftüye, Anadolu'nun hiçbir yerinde rastlanmaz" ifadesine yer vermektedir. Bu bilgiyi aktaran Michael E. Meeker de aynı

kanaati paylaşmaktadır (Günaydın, 2008). Dolayısıyla, Of vadisinin Osmanlıların sayılı eğitim merkezlerinden olduğunun kanıtıdır. 17. yüzyıldan beri Of vadisinde yaygınlaşan medreseler, bölgedeki insanların eğitiminde etkin rol oynamışlardır. Trabzon eyalet sınırları içinde yer alan Of bölgesinde de medrese eğitim faaliyetleri yoğun olarak devam etmiştir. Bu bölgede küçük ölçekli birçok medrese inşa edilmiştir. Hatta her köy/mahalle camisinin yanında bir medrese bulunmaktadır (Tellioglu, 2015). Of medreseleri sadece Trabzon ve çevresinde değil bütün ülkede ünü duyulan eğitim kurumları haline gelmiş, buradan yetişen din adamları tarihte büyük izler bırakmıştır (Albayrak ve Bakkaloğlu, 2002) Medreselerin kapatılmasıyla boşalan bu yapılar zamanla atıl hale gelmiş ve imar faaliyetleri nedeniyle bugün birçoğu yok olup gitmiştir. Kalan az sayıda örnek de hızla yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

1.2. Medrese Kültürü ve Medrese Yapıları

Türkçeye Arapçadan gelen, öğrenmek, okumak, etüd etmek anlamlarında kullanılan “medrese” sözcüğü, talebelerin ilim öğrendiği yer anlamındadır. Medreseler İslamiyet’in kabulünden sonraki süreçlerde ihtiyaçları vakıflar tarafından karşılanan, camiler ile paralel eğitim veren öğrenci ve müderrislerin ihtiyaçlarının karşılandığı eğitim kurumlarıdır (Göktürk ve Dağ, 2014).

Medreselerin geçmişten bugüne gelişimini, İslam tarihinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin başladığı döneme kadar götürmek mümkündür. Karahanlılar Devleti’nin (840-1212) yıkılmasından sonra Gazneliler Devleti’yle (963-1187) devam eden eğitim sistemi, Selçuklu Devleti’nin kurulmasıyla medrese sistemine geçmiştir. Karahanlılar ve Gazneliler devrinde yapılan eğitim müesseselerinin Selçuklu devrinde inşa edilen medreselere bir ön hazırlık ve temel oluşturduğu söylenebilir. Selçuklu Sultanları Alp Arslan (1063-1072) ve Melikşah’ın (1079-1099) ünlü veziri Nizâm’ül-Mülk (öl. 1092) bu medreselerin kurucusu olarak kabul edilir. İlk açılan medreseler, Bağdat ve Nişabur’da açılan Nizâmiye Medreseleri’dir. Selçuklu Medreselerinin daha çok Türklerin yaşadığı görülmektedir (Kuran, 1969).

Selçuklular, Anadolu’da fethettikleri şehirlere ilk olarak cami, zâviye ve medrese yaparak tüccarları, din adamlarını ve Türk nüfusunu buralara yerleştirmişlerdir (Özkan, 2007). Medreseler, aslında uzun bir geçmişe sahip olmasına rağmen sistemli bir biçimde Selçuklu Devleti ile başlayıp Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine kadar toplumun tüm

eğitim ğretim ihtiyaını gideren, aynı zamanda da devletin çeşitli alanlarında önemli kişilerin yetiştirildiği eğitim-ğretim kurumları olmuşlardır (zen, 2014).

Bu medreselerden Gevher Nesibe Hatun tıp medrese yapısı dikdörtgen planlı, birbirine bitişik, açık avlulu iki birimden meydana gelir. Batıdaki bölüm şifahane, doğudaki tıp medresesidir. Karatay medresesi de, dikdörtgen planlı, tek katlı bir medrese olup, beden duvarları taştan, kubbe ve tonozlar tuğla ve sille taşından inşa edilmiştir. (Tablo 1).

Çifte minareli medrese iki katlı, dört eyvanlı ve açık avlulu medreseler grubunun en önemli örneğidir. Avlu, dört yönden revaklarla çevrilidir. Avlunun her iki tarafında ğrenci ve ğretmen odaları sıralanmaktadır. Gök medrese de dikdörtgen bir plan şemasına sahiptir. Selçuklu medreselerinden günümüze iyi durumda gelebilmiş olan eserlerinden biri olup, bir mescid ve 14 odadan oluşmaktadır. Girişin zerin dört kollu yıldız şeklinde bir tonoz ile rtlmştir. İnce minareli medrese ise, kuzey-güney yönünde dikdörtgen bir alan üzerine inşa edilmiştir. Anadolu Selçuklu dönemi medreselerinin birçoğunda olduğu gibi kuzey cephesinin doğu ucuna tek kubbeli bir mescit bitiştirilmiştir. İnce Minareli medresede diğer yapılardan farklı olarak mescit, yapının dışında inşa edilmiştir (Tablo 1).

Selçuklulardan sonra Osmanlı Devleti'nde medreseler hem program hem de mimari bakımdan büyük bir gelişme göstermişlerdir. Bu medreseler Bursa ve Edirne gibi aynı zamanda devlete başkentlik yapmış olan şehirlerde kurulmuştur (Bilge, 1984). Medreselerin kuruluş sebepleri; müderris, devlet adamı, adalet mensuplarını yetiştirmek ve dolayısı ile cehaleti yok etmektir (Bozkurt, 2003).

Osmanlı Devletinde vakıf müessesesi olarak kurulan medreseler devletin ileri gelenleri veya zengin işadamları, sultan veya htnlar tarafından kurularak, vakıflar ile bu kurumların işletilmeleri sağlanmıştır. Medreselerde ğretim, parasız olup, öğrencilerin yiyecek, yatacak masrafları ve bursları vakıfların gelirinden karşılanmıştır (Gl, 1997).

Fatih tarafından 1470'te İstanbul'da kurulan Semaniye Medreseleri hem Selçuklular hem Osmanlılar dönemi boyunca, gerek ilmiye mensuplarının yetiştirilmesi, gerekse devlet kadrolarına eleman hazırlanması misyonunu üstlenmiştir. Bu dönem medreseleri: 20 Akeli (Hiye-i Tecrid), 30 Akeli (Miftah), 40 Akeli, 50 Akeli (Hri), 50 Akeli (Dhil), Sahn ve Kdı olunan medrese olmak üzere, yedi kademeye ayrılmıştır. Edebiyatısından sanatçısına, hattatından mzisyenine, matematikisinden tabibine, corafyacısından tarihçisine, en alt memurundan en st düzey brokratına kadar

Osmanlı'nın yetiştirdiği önemli şahsiyetler büyük ölçüde bu medreselerde yetişmişlerdir (Yıldız, 2010).

Osmanlı Devleti'nin en ileri durumundaki müesseselerinden biri de 1550-1557 yılları arasında kurulan "Süleymaniye Medresesi"dir. Özellikle ordunun, tabip, cerrah, mühendis ihtiyacını göz önünde tutan Kanuni Sultan Süleyman, İstanbul'daki Süleymaniye Camii yanında kendi ismini taşıyan medrese kurduştur (Uzunçarşılı, 1988).

Osmanlı eserlerinden olan Taş Medrese olarak bilinen Gedik Ahmet Paşa medresesi Kesme taş kaplamalı, 2 büyük, 24 küçük kubbeli dikdörtgen planlı bir yapıdır. Girişi batıdadır. Ortada bir avlu, avlunun her iki yanında revaklar ve revaklara açılan 7'şer hücre ve bir dersane ile yazlık eyvandan meydana gelir (Tablo 1).

Çelebi Mehmet medresesi kare planlı, dört eyvanlı, açık avlulu medreseye doğusundaki anıtsal kapıdan girilir. Kırmızı ve beyaz renkte kesme taş dizileriyle bezenmiş eyvan biçimli taş kapı, yapının en göz alıcı yerlerinden biridir. Eyvanın her iki yanında sivri kemerli geniş bölmeler bulunur. Tavan, sekiz köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Moloz taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş medresenin geniş avlusunun üç tarafında dersaneler bulunur. Eyvanlı ana dersanelerin üzeri kubbeyle örtülüdür. Eyvanların her iki yanında üzerleri tonoz örtülü birer revak yer alır. Medrese girişinin üzerinde tuğladan yapılmış silindirik gövdeli bir saat kulesi bulunur. Bu kule medreseye 1865 yılında Amasya Valisi Ziya Paşa tarafından ilave ettirilmiştir (Tablo 1).

Sultaniye medresesi kuzeydeki üzeri çapraz tonozlu bir eyvandan girilmektedir. Geniş bir avlusu bulunan medresenin avlusunda mermerden bir havuz bulunmaktadır. Medrese bu avlunun etrafında revaklı bir gezi yeri ve bunun arkasında 14 medrese odasından meydana gelmiştir. Bu odalardan beşi doğu, diğer beşi batı yönünde olup, girişin iki yanında da ikişer oda bulunmaktadır (Tablo 1).

Saatli medrese Kuzeybatı güneydoğu yönünde, giriş kapısına göre enine genişleyen, revaklar gerisindeki 19 medrese hücresi ile biri açık eyvanlı diğeri kapalı iki dersane odasından oluşmaktadır. Ortada genişçe bir medrese avlusu bulunmaktadır. Her hücrede bir ocaklık, ikisi dışarı açılan üç pencere açıklığı bulunur. Hücreleri örten kubbelerin on altısı kubbeli, üç tanesi çapraz tonozludur. Revaklar bahçe etrafında birbirine eşit olmayan aralıklarla dizilmiştir (Tablo 1).

Muradiye medresesi ise taş ve tuğla ile duvarları örülmüş olan medresenin tuğla işçiliği çok mükemmeldir. Giriş eyvanı kubbe ile örtülüdür. Kare yapılı olan iç avlunun ortasında sekiz köşeli bir havuz bulunur. Ana eyvanın dışındaki diğer üç taraf revakla

çevrilidir. Revakların bir kısmı tonoz bir kısmı da kubbe ile örtülmüştür. Mederesede on dört oda bulunmaktadır. Her oda da bir ocak ile dışarıya bakan bir pencere bulunur (Tablo 1).

Selçuklu Devleti ile başlayan Osmanlı Devleti ile devam eden medrese yapı tipolojilerini bahsedecek olursak;

Genellikle tek katlı olan Anadolu medreselerinin coğrafi koşullar göz önüne alınarak inşa edildiği anlaşılmaktadır. İklim şartları etkisiyle açık ve kapalı avlulu medreseler olmak üzere iki tip medrese yapısı ortaya çıkmıştır. Selçuklu döneminde genellikle kapalı avlulu, Osmanlı döneminde ise açık avlulu medreselerin yaygın olduğu görülmektedir.

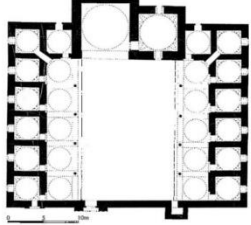

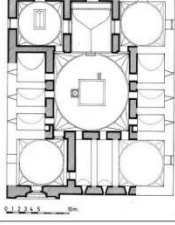

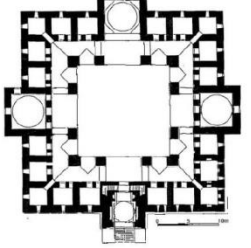

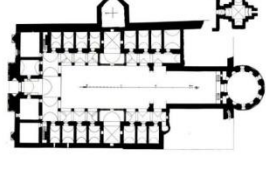

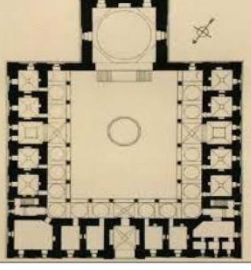

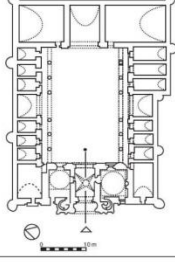

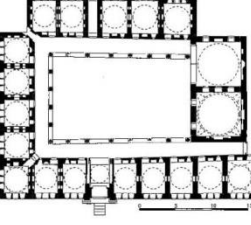

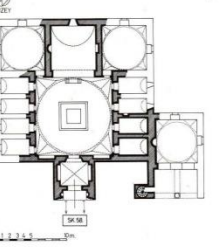

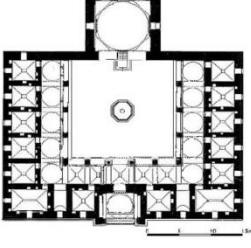
Açık Avlulu Medreseler: Medreselerin orta bölümlerinde büyük bir hacim ve kenar kısımlarında orta bölüme bakan revaklı ve kubbeli küçük hacimlerden oluşmuştur. Bu küçük hacimler öğrencilerin konaklama ve çalışmalarına imkan verecek şekilde oluşturulmuştur.

Osmanlı devleti zamanında Bursa başta olmak üzere kurulan bu medreseler, genellikle revaklı bir avlunun etrafında inşa edilmiş talebe odalarından ve bu avlunun bir tarafında ders okutmaya ayrılmış eyvan gibi önü açık veya kapalı büyük bir dershaneden meydana gelmektedir (Hızlı, 1998).

Kapalı Avlulu Medreseler: Bu medreselerde ise, açık avlunun yerinde çoğu zaman bir havuzu kapsayan kubbeli kısım ile ona bitişik oturma ve çalışma odaları yer alır (Hızlı, 1998). Kubbe ile örtülü olan orta hacim kare veya kareye yakın dikdörtgen biçimindedir (Gül ve Bayram, 2003).

Osmanlı medrese dersaneleri ders saatleri dışında ve namaz vakitlerinde ibadet amacıyla mescit olarak da kullanıldığından kible yönündeki duvarda genellikle bir mihrap bulunmaktadır (Hızlı, 1998).

Tablo 1. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerindeki bazı medreseler (Kuran, 1969), (URL 1).

Selçuklu Medreseleri		Osmanlı Medreseleri	
			
Gevher Nesibe Hatun Tıp Medresesi (Kayseri-1204)		Taş Medrese (Afyon-1278)	
			
Karatay Medresesi (Konya-1251)		Çelebi Mehmet Medresesi (Amasya-1414)	
			
Çifte Minareli Medrese (Erzurum-1265)		Sultaniye Medresesi (Bursa-1419)	
			
Gök Medrese (Sivas-1271)		Saatli Medrese (Edirne-1447)	
			
İnce Minareli Medrese (Konya-1279)		Muradiye Medresesi (Bursa-1585)	

1.3. Kırsal Medrese Kültürü

Genel tanımlama ile kırsal alan deyiminden bir ülke içindeki köy yerleşmelerinin tamamı anlaşılmaktadır. Kırsal nüfus ise, bu alanda yaşayan kişileri ifade etmektedir (Soysal, 1998).

Tarımsal ekonomiye dayanan, kalabalık aile yapısının yaygın olduğu Selçuklu ve Osmanlı devletindeki köylerin, her alanda olduğu gibi eğitimde de geri kaldığı tarihi gelişim süreci içinde görülmektedir. Bu geri kalmışlığın ortadan kaldırılması için, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden başlayarak çeşitli çözümler üretilmeye başlanmıştır (Şahin, 1995).

Osmanlı Devleti devrinin ilk mektepleri, enderun mektepleri, dini mahiyette olan mahalle (Sıbyan) mektepleri ve medreselerdir (Koçer, 1974). Bu eğitim kurumları köy eğitiminde de etkili olmuştur (Sevinç vd., 2016).

Kırsal medreseler daha küçük ölçekli olup, mahalle/köy ölçeğinde hizmet veren eğitim kurumlarıdır. Dolayısıyla birkaç hacimli küçük yapılar olan bu medreseler bünyesinde genellikle barınmaya yönelik birimlere rastlanmamaktadır. Yörenin geleneksel malzeme ve yapım tekniği ile inşa edilen bu medreseler ile ilgili yerel araştırmalar dışında literatürde geniş bilgilere rastlanmamaktadır.

1.4. Trabzon'da Kırsal Medrese Kültürü

Trabzon ve çevresinin 15 ağustos 1461 tarihinde Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmesiyle Osmanlı devleti topraklarına katılmıştır. Fethin ardından Trabzon ve yöresi "Trabzon Sancağı" adı altında bir idari birim olarak Osmanlı Devlet sistemi içerisinde yerini almıştır (Emecen, 2006).

1869 tarihli Trabzon vilayet Salnamesine göre, Trabzon Merkez'de 2, Akçaabat'ta 8, Of (Çaykara dahil)'da 350, Vakfikebir'de 1 olmak üzere 397 medrese mevcuttur. 1914 tarihli arşiv kayıtlarına göre Trabzon Merkez'de 23, Akçaabat'ta 7, Of'da 41, Çaykara'da 28, Sürmene'de 37, Vakfikebir'de 12, Maçka'da 1 olmak üzere 149 medrese ve 4664 öğrenci mevcuttur. Bu medreselere ilişki isimler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. 1869 tarihli vilayet salnamesine göre medreseler (Albayrak, 2002)

		Medrese adı	Medrese Müderrisi	Öğrenci sayısı
Akçaabat Medreseleri	1	Medrese-i Kebir(Polathane)	Mehmet Niyazi Efendi	167
	2	Hamidiye (Lazlar mevkii) Medresesi	Mevlüt Hilmi Efendi	47
	3	Hamidiye (Şinik) Medresesi	Mustafa Efendi	100
	4	Sekmese Medresesi	Mehmet Bahaettin Efendi	130
	5	Eyyam Medresesi	Yunus Efendi	84
	6	Hamidiye (Ayen) Medresesi	Mehmet Efendi	9
	7	Hamidiye (Maçka) Medresesi	Hüseyin Efendi	20
Of Medreseleri	1	Eskipazar Medresesi	-	5
	2	Hünder Medresesi	-	189
	3	Konu medresesi	-	20
	4	Çalek Medresesi	-	12
	5	Haksa (Ovacık) Medresesi	-	15
	6	Samri Medresesi	-	11
	7	Ukşul Medresesi	-	6
	8	Savan (Darılı) Medresesi	-	9
	9	Rehot Medresesi	-	5
	10	Çivaloz Medresesi	-	10
	11	Komanet (Kumanit) Medresesi	-	7
	12	Harvel Medresesi	-	14
	13	Keler Medresesi	-	3
	14	Hervel Medresesi	-	6
	15	Ancibranoz Medresesi	-	9
	16	Yalavas Medresesi	-	20
	17	Foletli Medresesi	-	8
	18	Haşkoz-i Ulya Medresesi	-	19
	19	Yarakar Medresesi	-	8
	20	Yavan Medresesi	-	16
	21	Yaranoz Medresesi	-	27
	22	Miço Medresesi	-	23
	23	Balaban Medresesi	-	7
	24	Çufaruksa Medresesi	-	57
	25	Halman Medresesi	-	13
	26	Mapsı (Mapsino) Medresesi	-	37
	27	Visir Medresesi	-	7
	28	Çoruk Medresesi	-	12
	29	Mavrand-u Ulya (Yukarı) Medresesi	-	29
	30	Mavrand-ı Süfla (Aşağı) Medresesi	-	14
	31	Melinoz Medresesi	-	19
	32	İşkenaz Medresesi	-	8
	33	Ebuban Medresesi	-	28
	34	Zariyoz Medresesi	-	5
	35	Kalis Medresesi	-	3
	36	Arhançelo Medresesi	-	12
	37	Mezraa (Mezire) Medresesi	-	22
	38	Okşoho Medresesi	-	18
	39	Süleyman Medresesi	-	51
	40	Erşeme (İrşeme) Medresesi	-	34
	41	Filas Medresesi	-	15

Tablo 2'in devamı

Çaykara Medreseleri	1	Ogene-i Ulya (yukarı Karaçam) Medresesi	-	22
	2	Ogene-i Süfla (aşağı Karaçam) Medresesi	-	22
	3	Alişinos (Uzuntarla) Medresesi	-	34
	4	Şinek (Ataköy)Medresesi	-	112
	5	Şur (Şahinkaya)Medresesi	-	23
	6	Bababoroş Medresesi	-	41
	7	Zihono Medresesi	-	8
	8	Hopşera-i Ulya (Akdoğan) Medresesi	-	31
	9	Hopşerai-Süfla (Soğanlı) Medresesi	-	17
	10	Makidanos Medresesi	-	16
	11	Fot Medresesi	-	31
	12	Kalanas(Çalışanlar) Medresesi	-	19
	13	Zenozena(Akköse) Medresesi	-	9
	14	Arşela Medresesi	-	3
	15	Kondu-i Ulya (yukarı Dernekpazarı) Medresesi	-	3
	16	Kondu-i Süfla (aşağıDernekpazarı) Medresesi	-	10
	17	Zeno (Akköse) Medresesi	-	18
	18	Zeno Medresesi (Aksilsu)	-	14
	19	Fotus (Kabataş) Medreseleri	-	7
	20	Holaysa (Yeşilalan) Medresesi	-	61
	21	Zeleka (Taşören) Medresesei	-	23
	22	Gorgoras (Eğridere) Medresesi	-	36
	23	Baçan (Koldere) Medresesi	-	5
	24	Anaso (Çambaşı) Medresesi	-	58
	25	Anosa Süfla (aşağı) Medresesi	-	7
	26	Çoroş (Taşkıran) Medresesi	-	51
	27	Şerah (Uzungöl)Medresesi	-	51
	28	Şerah Medresesi (Şerah Gölü'nde)	-	37
Sürmene Medreseleri	1	Araklı Medresesi	Şaban Efendi	7
	2	Araklı (Çarşı-ı kebir)	Vasfi Efendi	10
	3	Humurgan Medresesi	Hacı Hüseyin Efendi	8
	4	Gölanso Medresesi	Ahmet Efendi	18
	5	Hamandoz Kuşlu Medresesi	Ahmet Efendi	2
	6	Hamandoz Kuçlu Medresesi	Hasan Fehmi Efendi	11
	7	Sargona Medresesi	Mustafa Efendi	12
	8	Sagona Medresesi	Müslim Efendi	17
	9	Asu Medresesi	Harun Efendi	7
	10	Magavla Medresesi	Hamid Efendi	15
	11	Mahura Medresesi	Hacı Mehmet Efendi	9
	12	Avanoz Medresesi	Ömer Efendi	6
	13	Tul Mahuri Medresesi	Ahmet Efendi	4
	14	Linostay(Binostay) Medresesi	Harun Efendi	5
	15	Rayniki(Rakini) Medresesi	Ahmet Efendi	13
	16	Fazara (Kazura) Medresesi	Hacı Hasan Efendi	8
	17	Aho Medresesi	Hacı Ali Efendi	4
	18	Hura/Huyra) Medresesi	Osman Efendi	9
	19	Sidiho(Seveho-Siydoho) Medresesi	Hasan Efendi	20
	20	Zifaron Medresesi	İdris Efendi	3

Tablo 2'in devamı

Sürmene Medreseleri	21	Gönoşera Medresesi	Reşit Efendi	42
	22	Budhi(Budki) Medresesi	Mehmet Efendi	44
	23	Çemlit Medresesi	Hamid Efendi	16
	24	Kilima Medresesi	Celaleddin Efendi	15
	25	Vadon Medresesi	Hamid Efendi	6
	26	Bifera Medresesi	Mahmud Efendi	8
	27	Ağşay Medresesi	Hüseyin Efendi	14
	28	Ğorğor Medresesi	Hasan Efendi	22
	29	Vizera Medresesi	Süleyman Efendi	15
	30	Pervane Medresesi	İsmail Hakkı Efendi	10
	31	Sincan Mesehor Medresesi	Hasan Fehmi Efendi	10
	32	Osi Medresesi	İbrahim Edhem Efendi	26
	33	Zimla Medresesi	Hasan Efendi	14
	34	Foşa Medresesi	Şerif Efendi	19
	35	Abusa Medresesi	Hasan Lütü Efendi	3
	36	Dolusa Medresesi	Hasan Hakkı Efendi	37
	37	Aşe Medresesi	Şaban Efendi	15
Vakıfkebir Medreseleri	1	Merkez Medresesi	Salih Efendi	170
	2	İskefiye Medresesi	Mustafa Efendi	50
	3	Cira Medresesi	Ömer Efendi	40
	4	Lefvisa Medresesi	Ali Efendi	40
	5	Kaftandoz Medresesi	Şakir Efendi	40
	6	Melin(Melik) Medresesi	Mehmet Efendi	38
	7	Ağırköy Medresesi	Ahmet Efendi	35
	8	Bicinlik Medresesi	Ali Efendi	20
	9	Turanlı Medresesi	İdris Efendi	66
	10	İskenderli Medresesi	Hasan Efendi	20
	11	Kozluca Medresesi	Hacı Ahmet Efendi	13
	12	Barkumanlı Medresesi	Ömer Efendi	55
Maçka Medresesi	1	Fevziye Medresesi	Hacı Kamil Efendi	22

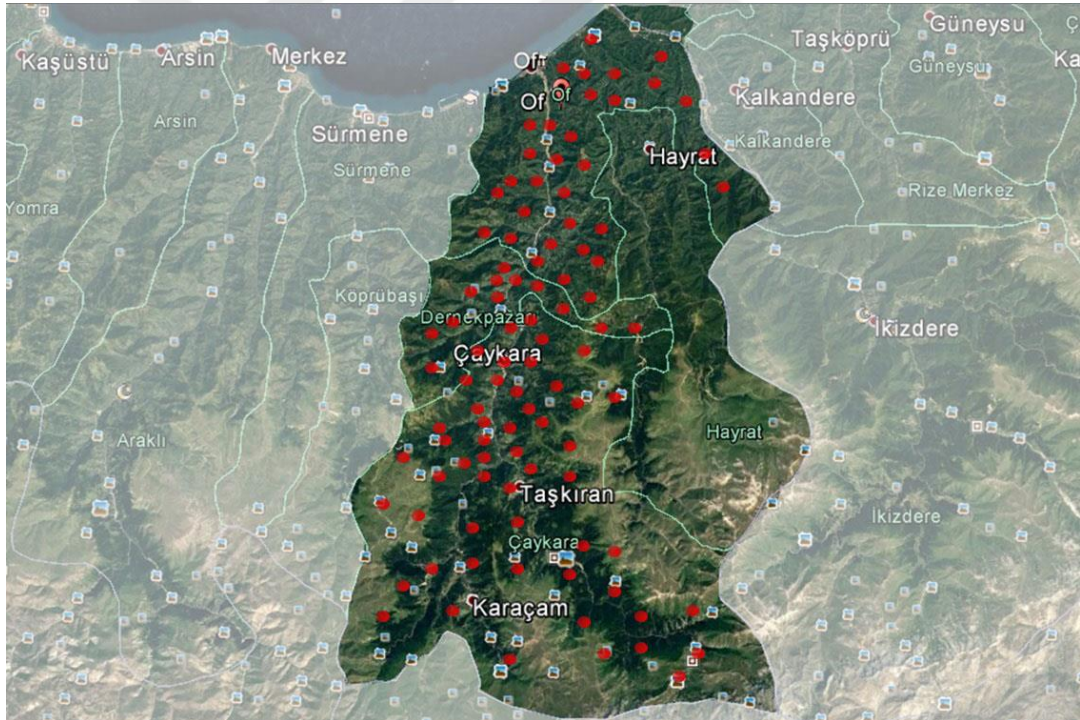
1.4.1. Of (Solaklı) Vadisinde (Of, Dernekpazarı, Çaykara ilçeleri) Medrese Kültürü

Trabzon'un Osmanlılar tarafından fethedilmesinden önce Of'ta Hıristiyan dinine mensup halkın yaşadığı ve bununla birlikte uzun yıllar önemli Hıristiyan din adamlarının burada yetiştiği rivayet edilmektedir (Bostan, 1994). Trabzon'un fethinden sonra yöredeki Müslüman nüfusun artmasıyla eğitim kurumları olarak medreseler kurulmuş ve XX. yüz yıl boyunca eğitim bu kurumlarda devam etmiştir.

Trabzon'un Of ilçesi gerek Osmanlı dönemi ve gerekse Cumhuriyetin kuruluşundan sonra din eğitimi ve öğretiminde önemli ağırlığı olan ilim merkezlerinden biri olmuştur. Of

yöresinde eğitim-öğretim tarihine ışık tutacak en önemli yapılar, camilerin hemen yanı başında inşa edilen ve halen “medrese” olarak anılan eserlerdir. Bölgede inşa edilen en eski cami, Çaykara ilçesinin Akdoğan Köyü, Kovacık mahallesinde bulunmaktadır. 1650 yılında inşa edilen cami ve medrese bölgenin eğitim tarihi hakkında önemli ipuçları vermektedir. Bunun haricinde Dernekpazarı ilçesine bağlı Çalışanlar ve Taşçılar köylerinde bulunan ve halen muhafaza edilen medreseleri örnek göstermemiz mümkündür (Sarı, 2005).

Of (Çaykara, Dernekpazarı, Hayrat) bölgede ilk defa 1657 tarihli sicil kaydında yalnızca “Kadohor” ismiyle Müslümanların yaşadığı yer olarak göze çarpmaktadır. Aynı tarihlerde Of vadisinde 82 müderris ve 2364 öğrenci vardır. 1914 yılına ait İstanbul Şeyhülislamlık arşivlerinde Of'ta 69 medrese, 69 müderris ve 1482 öğrenci olduğu belirtilmektedir (Umur, 1956).

Şekil 1. İstanbul Şeyhülislamlık arşivi 1914 yılına ait verilere göre Of (Solaklı) Vadisindeki (Of, Dernekpazarı, Çaykara, ilçeleri) Medrese dağılımı

Of medreselerinde yetişen hoca ve müderrislerin ünü Osmanlı İmparatorluğunun diğer medreselerine kadar ulaştığı söylenebilir. Of medreseleri sadece Trabzon ve çevresinde değil bütün ülkede ünü duyulan eğitim kurumları haline gelmiştir. Trabzon'da

1868 de görev yapan İngiliz Konsolosu W. G. Palgrave, “Of’taki kadar çok sayıda molla ve müftüye, Anadolu’nun hiçbir yerinde rastlanmaz” ifadesine yer vermektedir. Bu bilgiyi aktaran Michael E. Meeker de aynı kanaati paylaşmaktadır (Albayrak, 2008).

Trabzon’da 1873 de görev yapan İngiliz konsolos yardımcısı Alfred Biliotti, medrese sayısının Trabzon’un doğusuna doğru fazlalaşmakta olduğunu ifade ettikten sonra şu açıklamayı yapar: “Bunun sebebi de bu bölgedeki ahalinin son 150 yıl içinde islamı kabul etmedir. Bu halkın İslami bilgiler ile teçhiz edilmeleri amacıyla buralarda çok sayıda medreseler açılmıştır.” (Şaşmaz, 1997). Trabzon’un fethinden sonra Of yöresinde yaygınlaşan medreseler, bölge insanının eğitiminde etkin rol oynamışlardı. Bu medreselerde yetişen âlimlerin sadece bu yörede kalmadıkları, özellikle İstanbul’da eğitim-öğretim hizmetine devam ettikleri anlaşılmaktadır. (Umur, 1956).

II. Abdülhamid döneminde İstanbul Yeni Cami’deki vaazlarıyla tanınan ve Mehmet Akif Ersoy’un Safahat adlı eserinde anlatılan Oflu Mandal(Mandan) Hoca, bugünkü Dernekpazarı ilçesinin Çalışanlar Köyü’nde doğmuştur. Akif, Safahat’ında Mandan Hoca’dan övgüyle ve uzunca bahsetmektedir (Ersoy, 1958).

Of’un önemli müderrislerinden bir diğeri de Ahmet Ziyâeddin Gümüşhânevi’dir. Gümüşhânevî medrese eğitimini H. 1292’de (1877-78) yılında 35 yaşında iken mezun olduğu Kalanas Medresesi’nde(Çalışanlar-Dernekpazarı) almış olup buradan aldığı ilmî icâzetnâme ile İslâmî ilimler sahasında müderrisliğe tayin olmuştur. Son Dönem Osmanlı Ulemasından Gürcizâde Ahmed Efendi (1843-1908). İlk eğitimini almış olduğu bu beldeye o dönemde mevcut medrese ve külliyeinin yanında 1868 yılında şimdiki kütüphaneyi yaptırmıştır. 1285/1869 tarihli vakfiye kayıtlarına göre Gümüşhânevî, bu kütüphaneye iki yüz cilt basma ve yazma kitap ve çeşitli risaleler vakfetmiştir (Gündüz, 1974).

Yörenin meşhur alimlerinden bir diğeri de Dernekpazarı ilçesinin Kalanas (Çalışanlar) köyünde doğan Haşemenzâde (Haşimzâde) Ahmed Efendidir. Haşimzade Ahmet Efendi, Hopşeralı (Akdoğan-Çaykara) büyük âlim Hafizzâde Hacı İsmail Efendi’den eğitim almış ve uzun yıllar kendi köyü olan Kalanas (Çalışanlar) köyündeki medresede müderrislik yapmıştır. Bu örnekler çok sayıda öğrencinin eğitim/icâzet aldığı Kalanas Medresesinin yöredeki önemli medreselerden biri olduğu göstermektedir. H. 1305 (1888) tarihli Trabzon Vilayet Salnamesi’ndeki kayıtlara göre Kalanas Medresesi’nde o tarihte 80 öğrenci bulunmakta olup müderrisliğini Şeyh Ahmed Efendi yapmaktadır.

Bu zatın Kalanas Medresesi'nde uzun yıllar müderrislik yapan ve aynı zamanda Kalanaslı olan Haşemenzâde Ahmed Efendi olduğu anlaşılmaktadır. 7 Temmuz 1330 (1914) tarihli kayıtlara göre ise bu medresede 19 öğrenci okumaktadır (Albayrak, 2002).

Bütün bu veriler, o dönemde bugünkü Çaykara ve Dernekpazarı ilçelerini de içine alan Of kazasının Osmanlı Devletinin sayılı ilim merkezlerinden biri olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Medreseler resmi olarak 3 Mart 1924 tarihli ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile kapatılmış olmasına rağmen Of yöresinde müderrislerin sayısının çok olması, Of-Dernekpazarı-Çaykara istikametindeki Solaklı deresiyle ayrılan vadinin coğrafi şartları, yerleşim alanlarına ulaşımın kısıtlı olması, yöre insanının din hizmetlerini yürütenlere olan saygı ve bağlılığından kaynaklı olarak bu konuda dayanışma içinde olması gibi sebeplerle din eğitimi bir süre daha müderrislerin evlerinde devam etmiştir.

1.5. Korunması Gerekli Yapılara Müdahale Yöntemleri

a. Sağlamaştırma

Bir yapının ayakta durmasını sağlayan bölümlerin, yani taşıyıcı öğelerin onarılması, hatta gerekliyse yenilenmesi işlemine sağlamaştırma diyoruz. Sağlamaştırma çalışmaları, anıtın yapı malzemesinin, taşıyıcı sisteminin ve üzerinde bulunduğu zeminin sağlamaştırılması olarak üç düzeyde ele alınmaktadır (Ahunbay, 2009).

-Yapı malzemesinin sağlamaştırılması: Tarihi yapılarda kullanılan taş, tuğla, kerpiç, ahşap gibi yapı malzemeleri çeşitli nedenlerin etkisiyle bozulmaktadır. Bu tür durumlarda koruma uzmanlarını görevi, bozulmanın nedenlerini araştırarak bozulmayı önleyici tedbirler almak ve malzemenin dayanımını artıracak şekilde sağlamaştırmaktır (Engin,2009).

-Taşıyıcı sistemin sağlamaştırılması: Zaman zaman anıtın yer aldıkları zeminlerde gözlenen hareketler, depremler gibi birtakım olumsuz etkiler nedeniyle, taşıyıcı sistemler zarar görmektedir. Bu tür yapıların geçmişte yapılan restorasyon çalışmaları sırasında, temel, duvar, sütun, tonoz, kemer gibi öğelerinin dikeyden ayrılma, çatlama gibi hasarları payandalar, gergiler, bilezikler yerleştirerek ya da problem gözlenen bölümleri yıkılıp, yeniden yapılarak çözümlenmeye çalışmıştır. Oysa günümüzde, çağdaş teknolojinin sağladığı enjeksiyon, ankraj, temel genişletme, sağlam zemine inen kazıklı temellerle destekleme gibi yöntemlerden de yararlanılmaktadır (Engin,2009).

b. Bütünleme

Bir bölümü yıkılarak yok olmuş yapının, geleneksel veya çağdaş yapı malzeme ve teknikleri kullanılarak, ilk yapıldığı dönemdeki bütünlüğüne kavuşturulması çalışmalarıdır. Bütünleme çalışmasıyla yıkılma sürecine girmiş bir binanın kurtarılması sağlanabilir. Bütünleme bir yapının tümüyle özgün hale getirilmesi anlamına gelmez. Fakat bir yapı sövesinin kalan parçasını tamamlamak; bir pencere dizisinin, yıkılmış iki ögesini yenilemek; bir kilisenin yıkılan apsisini eldeki veriler ışığında tekrar inşa etmek gibi müdahalelerdir(Alsaç, 1995).

c. Temizleme

Tarihi yapılara değişik dönemlerdeki kullanımları sırasında, tarihi değer taşımayan birtakım ekler yapılmaktadır. Tarihi yapıların genel etkisini bozan, estetik değer taşımayan ve dönem eki olarak da nitelendirilmeyen eklerden yapının arındırılması işlemi temizleme olarak adlandırılır (Ahunbay, 2009).

d. Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon)

Yanmış, yıkılmış, harap olmuş anıtların, elde bulunan fotoğraf, rölöve gibi yazılı belgelere dayanılarak, yeniden yapılması işlemidir. Yeniden yapma çalışmalarının başarısı yapıya ilişkin belgelerin (fotoğraf, çizimler, yazılı belge vb.) niteliği ile yakından ilişkilidir. Yeniden yapım çalışmasına karar verildiğinde, tahrip olan anıtın yeniden kullanılabilir yapı öğeleri varsa bunlar değerlendirilmelidir. Rekonstrüksiyonlarda mümkün olduğunca bu özgün öğelerin sağlaştırılarak, kullanılması, kullanılmadığı yerlerde ise özgün detaylara sadık kalınarak tamamlama yapılması önemlidir (Alsaç, 1995).

Yeniden yapılmış bir yapı tarihi değer taşımaz. Malzeme ve işçiliğiyle yapının özgün dokusunu taşımayan rekonstrüksiyon yapıların yapılması, ancak özel durumlarda kabul edilebilir.

e. Taşıma

Yol, baraj inşaatı gibi bayındırlık etkinlikleri, jeolojik yapı, ya da doğal felaketler tarihi yapının bulunduğu yerde korunmasını zorlaştırabilir veya olanaksız hale getirebilir. Bu durumda yapı önceden belirlenen uygun bir konuma taşınır.

Taşıma işlemi yapının boyutuna, malzemesine ve yapım tekniğine göre çeşitli tekniklerle gerçekleştirilmektedir. Kesme taş ile yapılan yapıların taşınmaları için öncelikle fotoğraflanmaları, rölövelerinin çizilmesi, taşların numaralandırılması gibi çalışmaların tamamlanması gerekmektedir. Numaralandırılan taşlar dikkat ve itinalı bir işçilikle söküldükten sonra, taşınacakları yere götürülerek, istiflenir. Daha sonra hazırlanan belgelerden faydalanılarak, orjinaline uygun biçimde özgün yerlerine yerleştirilir. Çalışmalar sırasında dağılan, pul pul kabarma, ufalanma gibi nedenlerle özelliğini kaybetmiş taşlar, aynı cins taş ile yenilenir. Moloz taş duvarla ilgili olarak bu tür bir çalışma yapmak mümkün değildir. Çünkü moloz taş duvar düzensiz boyuttaki taşlar ve derzleriyle, kolayca dağılabilen bir yapıya sahiptir. Taşındıkları yerde aynı özgün dokuyu yeniden oluşturmak imkansızdır (Ahunbay, 2009).

f. Yenileme (Renovasyon)-Yeni İşleve Uyarlama (Rehabilitasyon)

Tarihi yapıların özgün işlevlerini kaybetmeleri veya işlevlerinin eskimesi gibi hallerde yeni işlevler ile değerlendirilmelerine karar verilebilir. Böyle durumlarda bu yapıların özelliklerine uygun işlevler ile değerlendirme işlemleri yenileme çalışmaları olarak adlandırılmaktadır. Ancak, yeniden kullanım çalışmalarında tarihi yapıların değerlerinin, karakteristik özelliklerinin olumsuz etkilenmemesi için, öncelikle yapıların özelliklerine uygun işlevler seçilmesi, yapılara köklü müdahaleler gerektirecek işlevlerin seçiminden kaçınılmalıdır (Engin,2009).

Tarihi yapıları yeniden işlevlendirilmesinde yeni işlev belirlenirken, yapının işlevsel kurgusu, mekansal oluşumu, yapıdaki hacim boyutları ve yapının bulunduğu konum birlikte değerlendirilmelidir (Altınok, 1998).

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Problemin Belirlenmesi

Medreseler, önemli bir geçmişe sahip olmasına rağmen sistematik olarak Selçuklu Devleti'yle başlayıp Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar toplumdaki en önemli eğitim-öğretim kurumları olmuşlardır. Bu bağlamda medreseler, hem mimari, hem toplumsal yaşam kültürümüzün hem de eğitim tarihimizin önemli yapılarındandır. Anadolu' da ve İstanbul'da çok önemli örneklerini görebileceğimiz bu medreselerin kırsal alanlarda yöresel mimari özelliklerini taşıyan küçük ölçekli az sayıda örnekleri ise hızla yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Doğu Karadeniz kırsal medrese kültürü de Trabzon'un fethedilmesinden sonra yöredeki Müslüman nüfusun artmasıyla gelişmeye başlamıştır. Trabzon eyalet sınırları içinde yer alan Of bölgesinde de hemen hemen her köy/mahalle camisinin yanında küçük ölçekli bir köy/mahalle medresesi inşa edilmiştir.

17.yy dan 20.yy başlarına kadar devam eden medrese eğitim sistemi Tevhid-i Tedrisat Kanunu ilanı ile son bulmuş ve medreseler kapatılmıştır. Medreselerin kapatılmasıyla boşalan zamanla atıl hale gelen bu yapıların birçoğu yok olup gitmiştir. Kalan az sayıda örnek de hızla yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Toplumsal yaşam kültürünün, mimari yapı kültürünün, kırsal mimari mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması yerel yapı malzemesi ve yapım tekniğinin özgün örnekleri olan bu yapıların kalan az sayıdaki örneğinin tespiti, literatüre kazandırılması, koruma ve yaşatılmalarına yönelik öneriler sunulması önemlidir.

Doğu Karadeniz bölgesi kırsal mimarisindeki örneklerin zamanla yok olması ve bu yapıların korunmaması problem olarak görülmüştür.

2.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Medrese yapıları gerek mimari kültürümüzün gerek eğitim tarihimizin önemli yapılarındandır. Trabzon kırsalında yer alan bu medreselerde gerek yöredeki kırsal mimari mirasın gerekse toplumsal yaşam kültürümüzün önemli örnekleridir. Ancak gerek küçük ölçekli olmaları, gerekse yapı malzemesi ve yapım sisteminden kaynaklı olarak birçok yapı

zaman içinde yok olmuştur. Kültürel sürekliliğin sağlanması bağlamında kırsal alanlarda sivil mimari örneklerin yanı sıra farklı yapı türlerinin de(cami, medrese, çeşme, köprü vb.) korunarak birlikte yaşatılması önemlidir.

Bugün az sayıda örneğini görebildiğimiz bu yapıların tespit edilmesi literatüre kazandırılması, önerilen restorasyon projeleri ve yeniden işlevlendirme önerileriyle yaşatılması, mimari ve kültürel mirasımıza kazandırılması önemlidir. Bu düşünceden hareketle tez kapsamında Trabzon ilinin Of, Dernekpazarı ve Çaykara ilçelerinde yer alan ve sayıları her geçen gün azalan 9 adet kırsal medrese yapısını tespit edilerek literatüre kazandırılması ve Dernekpazarı Çalışanlar (Kalanas) Mahallesi Medrese ve Rüştüye yapılarının korunarak yaşatılması için rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin ve yeniden işlevlendirme önerilerinin hazırlanması amaçlanmaktadır.

Tezin bir diğer amacı yöremizde hızla yok olmakta olan bu tip yapıların korunması ve yaşatılması konusuna bir farkındalık yaratarak örnek teşkil etmektir

2.3. Çalışmanın Yöntemi

Tarihi ve kültürel değeri olan mimari eserlerin tespiti, belgelenmesi, korunarak gelecek nesillere aktarılması ve bu bağlamda yerleşim alanındaki ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden işlevlendirilmesi koruma kültürünün bir parçasıdır.

Tez çalışması kapsamında; önce konuya ilişkin kapsamlı bir literatür araştırması yapılarak yöredeki medrese yapılarına ilişkin bilgiler toplanmış ve bu bilgiler ışığında ilgili köy muhtarları ve müftülük yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirilerek mevcut duruma ilişkin bilgi alınmıştır. Bu araştırmalarının ardından Of, Çaykara ve Dernekpazarı ilçelerinin köylerinde günümüze ulaşan medrese yapıları yerinde tespit edilerek söz konusu yapılara ilişkin envanter fişleri hazırlanmıştır. Genel tespitlerin ardından Dernekpazarı ilçesi Çalışanlar Mahallesindeki tarihi medrese ve rüştüye yapılarının rölöveleri alınarak bu yapılara ilişkin rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri ve yeniden işlevlendirme önerileri hazırlanmıştır.

2.3.1. Çalışmanın Adımları

Trabzon ilinin Of, Çaykara ve Dernekpazarı ilçelerinde yer alan ve sayıları her geçen gün azalan kırsal medrese yapılarının tespit edilerek literatüre kazandırılması ve

Dernekpazarı Çalışanlar (Kalanas) Köyü Medrese ve Rüştüye yapılarının korunarak yaşatılması için rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri ve yeniden işlevlendirme önerisi hazırlanması amacıyla yürütülen çalışma 5 temel adımda gerçekleştirilmiştir (Tablo 3).

Bu aşamaların adımlarını kısaca özetleyecek olursak;

1. Adım: Literatür Taraması

Bu adımda çalışmanın kavramsal alt yapısının oluşturulmasına yönelik olarak; Medrese kültürü, yörenin tarihçesi, yöredeki medrese kültürü, medrese yapıları, koruma ve restorasyona ilişkin temel kavramlar ve restorasyon teknikleri konularında literatür araştırması yapılarak konuya ilişkin kuramsal temel oluşturulmuştur.

2. Adım: Çalışma Alanı Ve Örneklem Belirlenmesi

Çalışmanın ikinci adımında literatürden elde edilen bilgiler ışığında medreselerin yoğun olduğu şimdiki Of, Çaykara, Dernekpazarı ilçelerinin bulunduğu sınırlar içinde yer alan ve Solaklı vadisi olarak bilinen bölge çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Ardından ilgili ilçe müftülükleri ve köy muhtarları ile görüşülerek günümüze ulaşan 9 adet medrese yapısı listelenmiştir.

Ayrıca daha detaylı tespit ve analizler yaparak koruma önerileri geliştirmek üzere tüm vadede tespit edilen 9 yapı içinde Dernekpazarı Çalışanlar Mahallesi Medrese ve Rüştüye yapıları seçilmiştir. Detaylı tespit ve analizler için bu yapıların seçilme nedeni aynı alanda iki yapının birlikte yer alması, rüştüye yapısının geçmişte yedi köye hizmet ettiğinin belirtilmesi, yapının boyutsal özellikleri ve yapı tipolojisinin farklı olmasıdır.

3. Adım: Solaklı vadisindeki (Of, Dernekpazarı, Çaykara) Medrese Yapılarının Yerinde Tespiti ve Envanter Fişlerinin Hazırlanması (Ek 9).

Çalışmanın bu adımında ikinci adımda belirlenen medrese yapıları yerinde tespit edilerek yapılar hakkında ulaşılabilen bilgiler toplanmış, şematik planlarını çizilmek üzere ölçüm çalışmaları yapılarak fotoğraflanmıştır. Daha sonra tespit çalışmasıyla elde edilen veriler ışığında her yapı için envanter fişleri hazırlanmıştır. Envanter fişlerinde yapıya ait fotoğraflar, vaziyet planı, kat planları, medreselerin hangi mahallede oldukları, yapı mülkiyetinin kime ait olduğu, yapım sistemi, kullanım durumu, korunmuşluk durumu, hasar durumu, çatı örtüsü, çatı malzemesi, yapı yol ilişkisi ve yapının ayrıntılı tanımı gibi bilgilere yer verilmiştir.

4. Adım: Envanter çalışması sırasında tespit edilen medrese yapılarından Dernekpazarı Çalışanlar Köyü Tarihi Medrese ve Rüştüye Yapılarının rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri ile yeniden işlevlendirme önerisinin hazırlanması.

Bu kapsamda söz konusu medrese ve rüştüye yapılarının seçilmesinin nedeni bu medreselerin literatürde öne çıkan medreseler olması, yöre halkı tarafından yedi köyün okulu olarak bahsedilen rüştüye yapısının plan tipi ve büyüklük bağlamında diğer yapılardan farklılaşması ve aynı alanda iki farklı bir medrese yapısının bulunuyor olmasıdır.

Dördüncü adımında yapılan çalışmalar birbirini izleyen dört alt aşamada gerçekleştirilmiştir

İlk aşama: Rölöve projelerinin hazırlanması.

Çalışanlar Mahallesi Medrese ve Rüştüye yapılarının mevcut durumunun, özgün özelliklerinin tespitine ilişkin rölöve çalışmaları yapılmıştır. Yapıların rölöve ölçümlerinde klasik yöntem kullanılmıştır. Bu ölçümlerde, çizim aletleri (kalem, silgi, gönye, altlık, milimetrik kağıt), ölçüm aletleri (5-30 m'lik şerit metre, lazer metre, şakül, jalon, su hortumu), yardımcı aletlerden (fotoğraf makinesi, kamera, tebeşir, çivi, ip, vb.) yararlanılmıştır (Uluengin, 2013).

Ölçüm işlemleri üç kişilik bir ekiple gerçekleştirilmiştir. Ölçümler, yapıların vaziyet ve kat planlarının, en-boy kesitlerinin, cephe görünüşlerinin ve yapı detaylarının (pencere, kapı, süsleme vs.) ayrıntılı olarak çizime aktarılmasını sağlayacak şekilde alınmış olup, bu işleme destek olarak ölçümleri yapılan cephe, iç mekân ve yapı detaylarının fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır.

Ölçüm çalışmaları tamamlandıktan sonra yapıların mevcut durumunu gösteren rölöveleri Archicad programı kullanılarak dijital ortama aktarılmıştır. Rölöve çizimleri; 1/200 ölçekte vaziyet planı, 1/50 ölçekte kat planları, kesitler ve cephe görünüşleri, pencere, kapı vb. yapı elemanlarının, 1/10 ve 1/20 ölçekte detay çizimleri (Ek 10-Ek 17, Ek 58-Ek 67), hasar analizi (Ek 18-Ek 25, Ek 68-Ek 75), malzeme analizi (Ek 26-Ek 33, Ek 76-Ek 83) ve mevcut malzeme lejantını gösteren plan, kesit ve görünüş çizimlerinden oluşmaktadır. Ölçümü yapılan yapıların tüm mekân, yapı elemanı ve detaylarına ilişkin dijital fotoğraflama ve video çekimleri yapılarak bu görseller her bir mekan için ayrı ayrı numaralandırılarak görsel arşiv oluşturulmuştur.

İkinci aşama: Restitüsyon Projelerinin Hazırlanması.

Medrese ve Rüştüye yapılarındaki niteliksiz müdahaleler, malzeme ve yapı elemanı kayıpları ile çeşitli bozulmalara uğrayan medrese ve rüştüye yapılarının restitüsyonlarına ilişkin veriler toplanarak yapıların restitüsyon projeleri hazırlanmıştır. Restitüsyon verileri;

yapılardaki izler, eski fotoğraflar, yaşlı köy sakinlerinin sözlü anlatımları ve yöredeki yapı tipolojileri irdelenerek elde edilmiştir.

Restitüsyon projelerinde; 1/200 ölçekte vaziyet planı, 1/50 ölçekte kat planları, kesitler ve cephe görünüşleri, 1/10 ve 1/20 ölçekte detay çizimleri yapılmıştır (Ek 34-Ek 41, Ek 84-Ek 91).

Üçüncü aşama: Restorasyon Projelerinin Hazırlanması.

Çalışmanın birinci adımında ele edilen kuramsal bilgiler (restorasyon teknikleri) ile ikinci adımda gerçekleştirilen yerinde tespit çalışmalarıyla elde edilen verilerin değerlendirilmesi yapılarak yapılardaki bozulmaların gerekçeleri orta konmuştur. Daha sonra bu bozulmaların önüne geçilebilmesine yönelik müdahale analizleri (Ek 50-Ek 57, Ek 100-Ek 107) hazırlanarak, yapılara ilişkin restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

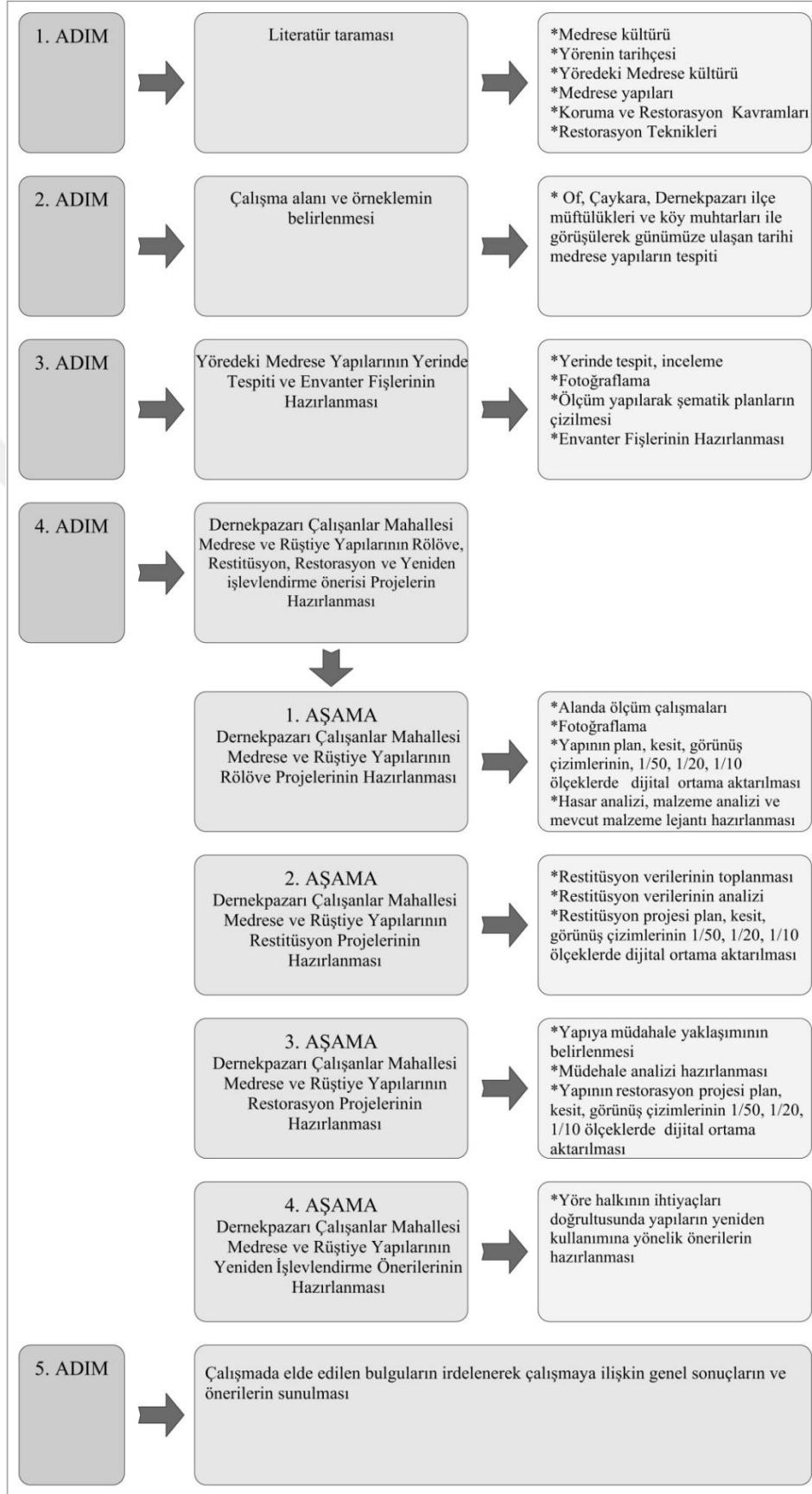
Restorasyon projelerinde, söz konusu yapıların restitüsyonlarına sadık kalınarak, 1/200 ölçekte vaziyet planı, 1/50 ölçekte kat planları, kesitler ve cephe görünüşleri, kapı ve pencere gibi yapı elemanlarının 1/10 ve 1/20 ölçekte detay çizimleri yapılmıştır (Ek 42-Ek 49, Ek 92-Ek 99).

Dördüncü aşama: Yeniden işlevlendirme önerisinin hazırlanması.

Dernekpazarı Kaymakamlığı ve Mahalle Muhtarı ile yapılan görüşmeler sonucunda mahallenin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen işlevlerin restorasyon aşamasında altyapı çalışmaları hazırlanarak yeniden işlevlendirme önerileri hazırlanmıştır.

5. Adım: Çalışmadaki bulguların irdelenmesiyle elde edilen sonuç ve önerilerin sunulması.

Tablo 3. Çalışmanın adımları

2.4. Çalışma Alanı

2.4.1. Of (Solaklı) Vadisinin Tarihsel Gelişimi

Bugünkü Of, Çaykara ve Dernekpazarı ilçeleri Trabzon ve çevresinin 15 ağustos 1461 tarihinde Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmesiyle Osmanlı devleti topraklarına katılmıştır. Fethin ardından Trabzon ve yöresi “Trabzon Sancağı” adı altında bir idari birim olarak Osmanlı Devlet sistemi içerisinde yerini almıştır. Bu idari sistem içerisinde Of, kaza statüsüne getirilmiştir(Emecen, 2006).

2.4.2. Of (Solaklı) Vadisinin Coğrafi Konumu

Of, Çaykara (Kadahor), Dernekpazarı (Kondu) ilçelerinin coğrafi yapısı oldukça engebelidir. Vadilerle ayrılmış olan bu dağlık coğrafyanın bitki örtüsü alçak yerlerde çaylık ve fındıklık, yüksek yerlerde ise ormanlıktır. Vadilerin tabanı, yamaç ve sırtları en sık rastlanan yerleşim yerleridir. Yerleşimler denize dik doğrultudaki vadiler boyunca sahil ile ilişkilerini kolaylıkla sağlarken tepelerin engellenmesi yüzünden sahile paralel yöndeki ilişkiler çok kısıtlıdır (Yavuz, 2009).

Yörenin Karadeniz ikliminin tesirinde bulunması Çaykara ve çevresinin her mevsim bol yağış almasını sağlamaktadır (Albayrak, 1990)

2.4.3. Of

Of, doğusunda Rize ili batısında Sürmene ilçesiyle sınırlanan 258 km² alan içinde, Solaklı deresi diye bilinen akarsuyun kenarında sahil şeridinde yer almaktadır. Of'un kasaba halinde ortaya çıkışı bugünkü bulunduğu yerde antik döneme kadar inen bir yerleşme biriminin varlığına dair kaynaklarda kesin bilgilere rastlanmamaktadır. Bununla beraber Doğu Karadeniz’de Grek kolonizasyonunun gerçekleştiği devrelerde Ophiou/ Ofis/Ofios adının şimdiki Of kasabasının yanından denize dökülen çayı (Solaklı deresi) ifade etmek üzere kullanıldığı, hatta bu bölgede bir iskele yerleşimi olduğu belirtilmektedir. Bu derenin adının İtalyan portolanlarında Stilo, Stilo, Sale şeklinde geçtiği anlaşılmaktadır. Of deresinin İstale şeklinde anılması da buna dayandırılmaktadır. Bizans

ve Trabzon Rum Devleti döneminde ise burası bir bölge adı olarak Ophis şeklinde anılmaktadır. Of'un yerleşim tarihini ihtiva eden 1486 tarihli defterde, Of kalesinden söz edilmektedir. Fakat buranın nerede olduğu ve etrafında herhangi bir yerleşim birimi olup olmadığına dair bilgi bulunmamaktadır. Bu kalenin muhtemelen 1819'a doğru buradan geçen seyyah Bıjıskyan'ın da gördüğü ve "Solaklı deresi önünde denize yakın kuleli bir eski kale" diye tanımladığı Cenevizliler'e ait olduğu söylenen ve sahilde bulunan "Kalecik" adını taşıyan kale olduğu düşünülmektedir (Emecen, 2006).

1453 yılında gerçekleştirilen İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet, Anadolu'nun birliği ve bütünlüğünü sağlamak, Bizans'ın bir devamı mahiyetinde olan Trabzon Rum Devleti'ni ortadan kaldırıp, Kafkasya ve İran'a açılan kapıyı ele geçirmek, devletin güvenliği ve asayişini sağlamak adına çalışmalar yapmıştır. 1461 de Trabzon'nun fethi ile birlikte Osmanlı topraklarına katılarak Trabzon sancağına bağlı bir kaza olarak teşkilatlandırılmıştır (Bostan, 2012). Trabzon'un 55 Km doğusunda yer alan Of, ilçe olma konumunu halen sürdürmektedir (Bostan, 2012), (Şekil 2).

Şekil 2. Of Vadisi (Of, Dernekpazarı, Çaykara, Hayrat)

2.4.4. Çaykara (Kadahor)

Çaykara batıdan Köprübaşı ilçesi, doğudan Hayrat ilçesi ve Rize ili, kuzeyinden Dernekpazarı ilçesi, güneyden Bayburt ili ile sınırlanan 573 km² alan içinde yer alan, adını merkezden geçen ve su ihtiyacını karşılayan Solaklı deresine verilen isimden almıştır. Ancak ilçenin Çaykara adıyla 1947 yılından itibaren anılmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Bu tarihten önce ilçenin merkez mahallesi Kadahor adıyla anılmaktadır. M.Hanefi Bostan'ın tespiti doğrultusunda Kadahor ile ilgili ilk kayıt 1583 tarihli(Bostan, 2012). Kadahor ilk olarak 1654 tarihli kayıtlarda Of kazasına bağlı “Karye-i Holayısa-i Kadahor” adıyla bir iskan birimi olarak göze çarpmaktadır (Bostan, 2012).

1657 tarihli sicil kaydında yalnız “Kadahor” köyü adıyla Müslümanların yaşadığı bir yerleşim birimi olarak dikkat çekmektedir(Umur, 1956). Çaykara(Kadahor) 1925 yılında Of ilçesine tabi bir nahiye olarak yapılandırılmıştır.11 Haziran 1947 de 5071 sayılı kanunla Çaykara adıyla ilçe yapılmış ve 1 Ocak 1948’de de fiilen teşkilatlandırılmıştır (Bostan, 2012). İlçe merkezi solaklı deresi kenarında kurulmuştur. Çaykara(Kadahor) ilçe sınırları içinde 28 köy yerleşimi vardır.

2.4.5. Dernekpazarı (Kondu)

Dernekpazarı ilçesi, doğudan Of ve Hayrat ilçeleri, batıdan Köprübaşı ve Sürmene ilçeleri kuzeyden Of ve Güneyden Çaykara ilçeleri ile sınırlanan 78 km² içinde yer alır. İlçenin eski adı “Kondu” dur. Kondu (Dernekpazarı) ile ilgili ilk kayıt 1486 yılına aittir (URL 2).

Bugün Çaykara ve Dernekpazarı’da yaşayan nüfusun önemli bir kısmı Akkoyunlular’a mensup boylara ait olduğu ve bir kısmının da Akkoyunlu yurdu olan Bayburt’tan gelip bu ilçelere yerleştikleri anlaşılmaktadır (Bostan, 2012).

I. Dünya Savaşı sırasında Trabzon ile birlikte burası da Rus işgaline uğramış, burada yaşayanların bir kısmı batıya göç etmiş, yörenin kurtuluşundan sonra da geri dönmüşlerdir. Bu bakımdan her yıl 27 Şubat günü Mahalli Kurtuluş Günü olarak kutlanmaktadır. (Düzenli, 1990).

Dernekpazarı, 1925 yılında Kondu adıyla Of ilçesine bağlı bir bucak iken 1947 de Çaykara ilçesinin kurulması ile birlikte Of’den ayrılıp Çaykara ilçesine bağlı köy statüsüne dönüştürülmüştür (Düzenli, 1990).

Dernekpazarı (Kondu) bucağı 5 Haziran 1956 tarih ve 47387 sayılı kanunla teşkilatlandırılan 50 bucak arasında yer alarak teşkilatlı nahiye haline getirilmiştir. 19 Mayıs 1990 tarih ve 20523 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 3644 sayılı kanunla ilçe statüsünü elde etmiştir. Dernekpazarı ilçesi merkez hariç 10 köyden oluşmakta olup, ilçe merkezi solaklı deresi kenarında kurulmuştur (Bostan, 2012), (Şekil 3).

Şekil 3. Dernekpazarı İlçesi

2.4.6. Dernekpazarı, Çalışanlar (Kalanas) Mahallesi

Çalışanlar köyü eski adıyla Holo boğazı (Tüfekçi, Taşcılar, Ormancık, Çalışanlar ve Günebakan) ile adlandırılan bölge içinde yer almaktadır (Şekil 4). Holo köyü ilk defa 1681 yılındaki avarız vergisi kayıtlarında rastlanmıştır. Bu kayıtlarda köyde yaşayanların tümünün derbentçi (Geçit yerlerini korumakla görevli kimse) olarak görevlendirildiği görülmektedir. (Bostan, 2012).

şekil 4. Çalışanlar Mahallesi

XIX. yüzyılda bölge hakkında ayrıntılı bilgi veren tek derli toplu eser 1876 tarihli Trabzon salnamesidir. Salnamede yer alan bilgilere göre bugünkü Dernekpazarı sınırları içinde 8 ayrı köy yerleşimi mevcuttur. Bu yerleşim birimleri şunlardır:

- Arşela (Tüfekçi),
- Rakanlı (Çayırbaşı),
- Fotgene (Taşlılar),
- Visir (Gülen),
- Holo-Makidanoz (Ormancık),
- Zenozena (Günebakan),
- Kalanas (Çalışanlar),
- Kondu (Dernekpazarı) (Bostan, 2012).

Eski adı Kalanas olan Çalışanlar Mahallesi Rumca'da kala (iyi) ve nas (insanlar) kelimelerinin birleşmesiyle oluştuğu iddia edilir. Köyün ilk yerleşim yeri şu anki köyün merkezi olduğu iddia edilen yerden tahmini 200 ya da 300 metre yükseklikte bulunan Ziza mahallesidir (Bostan, 2012). 1916 yılında Trabzon vilayetindeki yer adlarının değiştirilmesi sırasında Kalanas olan isminin Gümüşlü adıyla değiştirilmek istenmesi köydeki gümüş işçiliği olan el sanatlarının yaygın olduğunun kanıtıdır (Yüksel, 2005).

Mahalledeki araç yollarının insanlar tarafından kazma kürekle yapılması sebebiyle adı Çalışanlar mahallesi adını almıştır.

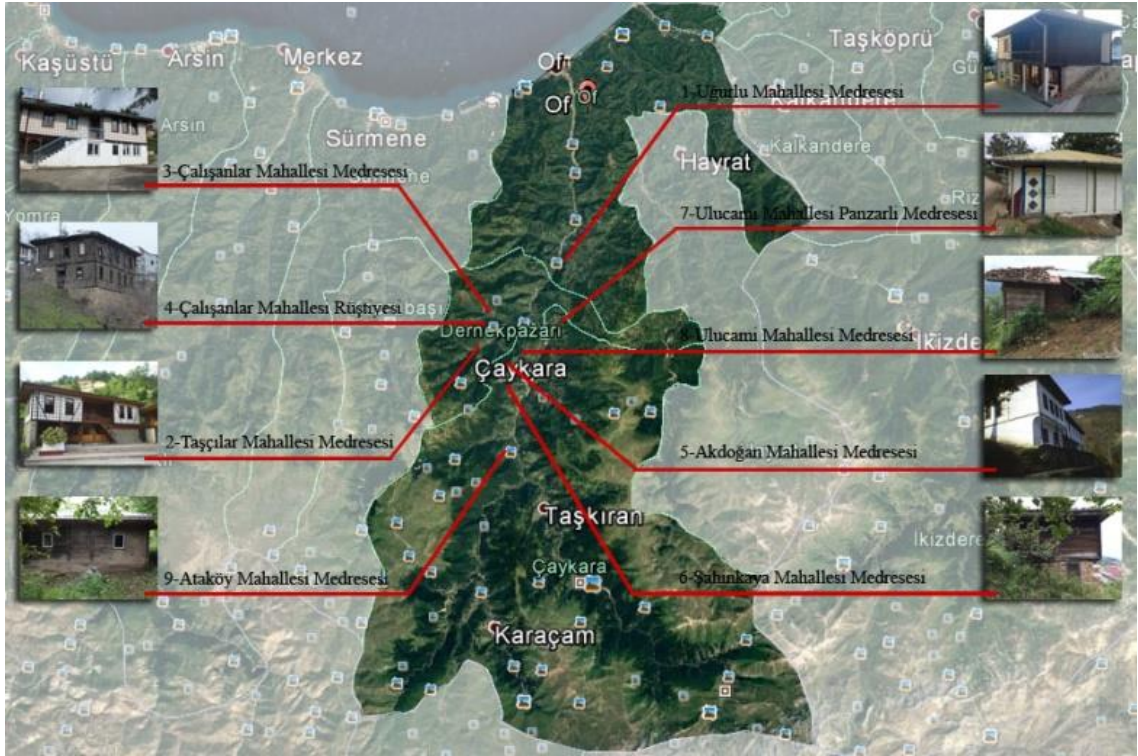
3. BULGULAR 1

Çalışmaya ilişkin bulgular iki grupta ele alınmıştır;

- Of vadisinde bugün Of, Çaykara ve Dernekpazarı ilçelerinin sınırları içinde tespit edilebilen medrese yapılarına ilişkin envanter fişleri.
- Dernekpazarı ilçesi Çalışanlar Köyü medrese ve rüştiye yapılarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri.

3.1. Of (Solaklı) Vadisinde Yer Alan Kırsal Medreseler

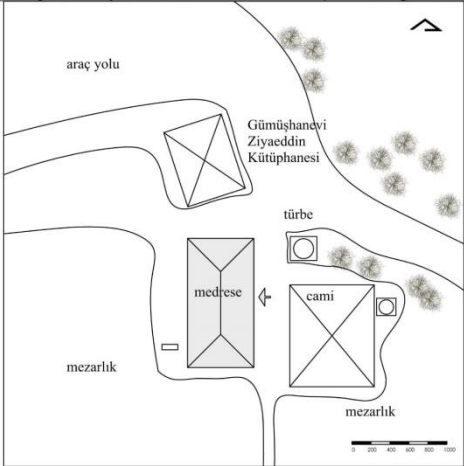
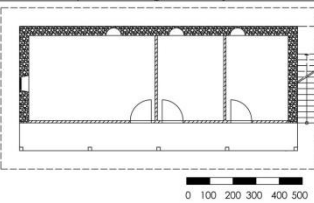
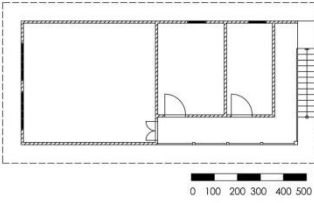
Of vadisindeki (Of-Dernekpazarı-Çaykara) ilçeler araştırılıp mahallelerdeki medrese yapıları incelenmiştir (Şekil 5). Günümüze kadar ulaşabilmiş medrese yapılarının envanter fişleri hazırlanmıştır. Envanterde toplamda 7 mahallede 9 adet medrese tespit edilmiştir. Bunlar; Of/Uğurlu mahallesi, Dernekpazarı/Taşçılar mahallesi, Dernekpazarı/Çalışanlar mahallesi, Çaykara/Akdoğan mahallesi, Çaykara/ Şahinkaya mahallesi, Çaykara/Ulucami mahallesi ve Çaykara/Ataköy mahallelerinde bulunmaktadır (Şekil 5),(Tablo 3-11).

Şekil 5. Of (Solaklı) vadisindeki medreseler

3.1.1. Of ilçesi-Uğurlu Mahallesi Medresesi

Tablo 4. Of ilçesi-Uğurlu mahallesi medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ			
ENVANTER NO :	1		
İLÇE / MAHALLE :	OF/UĞURLU MAHALLESİ		
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği		
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR			
			
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Tülay Zorlu	
			
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Tülay Zorlu	
			
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		ZEMİN KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin	
		1. KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin	
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☒
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐ Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☐	Sezonluk ☒	Sürekli ☐

Tablo 4'ün devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdahale görmemiş ☐	Az müdahale görmüş ☒	Çok müdahale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☐	Az hasarlı ☒	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☒	Sac ☐	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☒		İlişkisi yok ☐	

- Ayrıntılı Tanıtım

Of Uğurlu medresesi Of ilçesi, Uğurlu Mahallesi merkezinde cami, türbe, ve kütüphanenin de (Gümüşhanevi Ziyaeddin Kütüphanesi) bulunduğu bir alanda yer almaktadır.

Plan kurgusu: Medrese dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapı olup, zemin katında doğu cephesine açılan üç mekan ve bu mekanların önünde 5 sütunlu bir yarı açık mekan bulunmaktadır. Yapının üst katına çıkış kuzey cephesine yaslanmış taş bir merdivenle sağlanmaktadır. Üst katta kuzey ve doğu cephelerini boyunca uzanan” L” şeklinde yarı açık mekan olan koridora açılan üç oda bulunmaktadır. Güneydoğu köşede yer alan odaya çift kanatlı bir kapı ile girilmekte olup bu odanın güney cephesinde taş bir ocak bulunmaktadır. Batı cephesindeki iki odada ise şömineler batı cephe duvarına yaslanmıştır. Güney cephesine açılan iki adet pencere ve doğu cephesine bakan bir adet pencere mevcuttur. Batı cephesindeki iki odada şömineler batı cephe duvarına yaslanmıştır. Bu iki odadaki birer adet pencere batı cephesine açılmaktadır. Odalarda batı ve güney cephesi duvar yüzeyleri sıvalı olup diğer duvarlar ahşap yığma duvardır.

Cephe Karakteristiği: Yapının, ahşap yığma sistem ön cephesi (doğu cephesi) zemin kat hizasında sütunların arkasında geriye çekilmiş olup bu cephede dikdörtgen formlu üç kapı ve kareye yakın formda iki pencere yer almaktadır. Kare kesitli sütunlarda süsleme yoktur. Doğu cephesinin üst katının sütunların arkasında kalan bölümü ahşap yığma sistemde inşa edilmiş olup bu bölümde dikdörtgen formlu tek kanatlı iki kapı yer almaktadır. Göz dolma tekniğinde yapılmış diğer bölümde ise kareye yakın formda iki pencere bulunmaktadır. Zemin kat hizasında ince yonu taş duvar üst katta göz dolma tekniği ile inşa edilmiş olan batı cephesinde de dikdörtgen formlu iki adet pencere yer almaktadır. Zemin kat hizasında taş duvara yaslanan korkuluksuz taş bir merdivenin yer

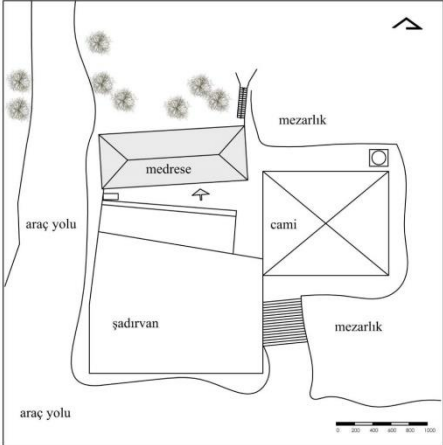
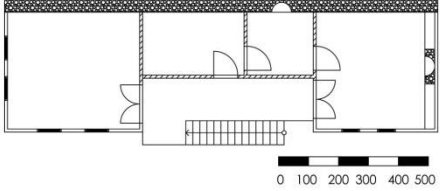
aldığı kuzey cephenin üst katı kare kesitli dört sütunun gerisinde ahşap yığma tekniğinde inşa edilmiş olup tümüyle sağırdır. Güney cephenin taş olan zemin katında dikdörtgen formlu bir pencere, göz dolma olan üst katında ise kareye yakın formlu iki pencere yer almaktadır.

Malzeme ve Yapım Tekniği: Yapının zemin katında güney, kuzey ve batı duvarları ince yonu taş duvar olup doğu duvarı ise ahşap yığma tekniğindedir. Üst kat kuzey cephesi ile doğu cephe duvarının yarısı ahşap yığma tekniğinde olup diğer cepheler göz dolma tekniğiyle yapılmıştır. Yapının geniş saçaklı dört omuz kırma çatısı alaturka kiremit ile kaplıdır.

Yapıda gerek cephe elemanları gerekse iç mekanda son derece sade olup üst katta güney doğu köşede yer alan odanın çift kanatlı kapısında basit süslemeler ile ocağın taş alınlığında vazo içinde lale kabartmaları yer almaktadır.

3.1.2. Dernekpazarı ilçesi- Taşçılar Mahallesi Medresesi

Tablo 5. Dernekpazarı İlçesi- Taşçılar mahallesi medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ			
ENVANTER NO :	2		
İLÇE / MAHALLE :	DERNEKPAZARI/TAŞÇILAR MAHALLESİ		
YAPI MÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği		
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR			
			
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		ZEMİN KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin	
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☒
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐ Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☐	Sezonluk ☒	Sürekli ☐

Tablo 5'ün devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdahale görmemiş ☐	Az müdahale görmüş ☒	Çok müdahale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☒	Az hasarlı ☐	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☒	Sac ☐	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☒		İlişkisi yok ☐	

- Ayrıntılı Tanıtım

Dernekpazarı Taşçılar Mahallesi medresesi Dernekpazarı ilçesi, Taşçılar Mahallesi merkezinde cami ve okul yapısının da bulunduğu bir alanda caminin yer aldığı avlunun kuzeyinde yer almaktadır.

Plan kurgusu: Medrese, dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Zemin katta batı köşede abdest alma yeri yer almaktadır. Restorasyonda bu bölüm yenilenmiş ve ortadaki açık alan ahşap elemanlar ile bölünerek kapalı bir mekân oluşturulmuştur. . Yapının üst katına çıkış güney cephesine yaslanmış ahşap bir merdivenle sağlanmaktadır. Ortada açık bir sofa sofanın iki yanında iki oda ve ortada biri ocaklı diğeri kuzeydoğudaki odadan da geçilen iki küçük odacık yer alır. Doğuya bakan odaya çift kanatlı bir kapı ile girilmekte olup, doğu cephe duvarında ocak ve onun iki yanında dolaplar vardır. Batı tarafında yer alan odaya da çift kanatlı bir kapı ile girilmektedir. Kuzey cephesinde bulunan şömineli odanın girişi tek kanatlı el oyması bir kapıdandır. Bu odanın güney cephesinde bulunan yarı açık mekâna bakan bir adet penceresi bulunmaktadır.

Cephe Karakteristiği: İki katlı yapının güney cephesi üst katı ortada yarı açık bir mekan ile iki yanındaki göz dolma duvarlar da ikişer adet dikdörtgen formlu penceresi ile simetrik bir karakterdedir. Zemin kattın doğu köşesi sağır/boşluksuz bir taş duvar iken batı köşesi tümüyle açıktır. Orta bölüm ise sonradan ahşap bölücü ile kapatılmıştır. Zemin kat seviyesinde toprağa gömülü olan kuzey cephe tümüyle sağır moloz taş duvardır. Batı cephesi de zemin kat seviyesinde moloz taş, üst katta göz dolma olup sağırdır. Doğu cephesi de zemin kat seviyesinde moloz taş, üst katta göz dolma olup üst katta iki adet dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır.

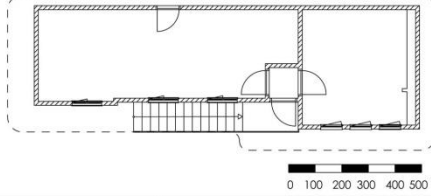
Malzeme ve Yapım Tekniği: Yapının zemin katında güney, kuzey ve doğu duvarları kaba yonu taş duvar olup batı duvarı ise bir kısmı yarı açık mekan olan abdest alma yerinin

açıklığı, bir kısmı ise çay ocağı olarak kullanılan mekanın ahşap çerçevesinden oluşmaktadır. Üst kat kuzey cephesi ile güney cephe duvarı ahşap yığma tekniğinde olup ahşap dolma tekniğiyle yapılmıştır. Doğu cephesi sıva ile kaplanmıştır. Güney cephesinin bir kısmı göz dolma tekniği ile bir kısmı ise ahşap geçme tekniği ile yapılmıştır. Medresenin dört omuz kırma çatısı alaturka kiremit ile kaplıdır.

İç Mekân ve Süsleme: Medresenin kuzey cephedeki odasının tek kanatlı, kemerli ahşap kapısı ahşap el oymaları ile süslenmiştir. Kapı kanadının alt bölümü büyük bir dikdörtgen pano içinde örgü kabartmalarla, üstte kemerli bölümde ise yine örgü motifli bir bant ile çevrelenmiş ortada vazoda çiçek ve iki yanda mühr-i Süleyman motifleri ile bezenmiştir. Ayrıca batıya bakan odadaki şöminenin alın taşı da vazodan çıkan lale motifleriyle süslüdür. Zemin katta yer alan yarı açık abdest alma yerinin önündeki ahşap sütun da geometrik motiflerle süslenmiştir.

3.1.3. Dernekpazarı İlçesi- Çalışanlar Mahallesi Medresesi

Tablo 6. Dernekpazarı ilçesi- Çalışanlar mahallesi medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ				
ENVANTER NO :	3			
İLÇE / MAHALLE :	DERNEKPAZARI-ÇALIŞANLAR MAHALLESİ			
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği			
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR				
				
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin		
				
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin		
				
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		ZEMİN KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☒	
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐	Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☐	Sezonluk ☐	Sürekli ☒	

Tablo 6'in devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdahale görmemiş ☐	Az müdahale görmüş ☐	Çok müdahale görmüş ☒	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☒	Az hasarlı ☐	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☐	Sac ☒	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☒		İlişkisi yok ☐	

- Ayrıntılı Tanıtım

Dernekpazarı Çalışanlar Mahallesi medresesi Dernekpazarı ilçesi, Çalışanlar Mahallesi merkezinde cami, rüştiye ve okul yapısı ile bir alanda yer almaktadır.

Plan kurgusu: Medrese iki katlı bir yapı olup, zemin katın batı bölümünde güneye bakan cephesi açık bir abdest alma yeri, doğu bölümünde ise ön cephesi sonradan kapatılarak bu gün çay ocağı olarak kullanılan bir mekân yer almaktadır. Abdest alma yerinin kuzey duvarında sivri kemerli üç niş bulunmaktadır. Kuzey duvarı üzerindeki bu kemerler yapının civar mahallelerdeki medrese yapılarından farklılaştırmaktadır. Yapının üst katına çıkış güney cephesine yaslanmış betonarme bir merdivenle sağlanmaktadır. Plan şeması tümüyle değiştirilen üst katta güney cephesi ortasında” I” şeklinde yarı açık mekân olan koridora açılan iki oda bulunmaktadır. Odalara tek kanatlı birer kapı ile girilmektedir. Her iki odanın da güneye bakan üçer penceresi bulunmaktadır. Doğuya bakan odadaki şömine doğu cephe duvarına yaslanmıştır.

Cephe Karakteristiği: Yapının zemin kat seviyesinde toprağa gömülü olan kuzey cephesi sıvalı olup ortasında sonradan açılmış olan dikdörtgen formlu tek kanatlı bir kapı bulunmaktadır. Tümüyle sağır olan doğu ve batı cepheleri ise zemin kat seviyesinde kaba yonu taş duvar üst katta ise göz dolma görünümlü tuğla duvardır. Orijinalinde batı cephesi üst katta muskalı dolma, doğu cephesi ise ortada şömine bölümü taş iki yanı muskalı dolma duvardır. Medresenin ön cephesi (güney cephe) sonradan yapılan izinsiz müdahaleler ile ana karakteristiği tümüyle bozulmuş olup zemin kat seviyesinde batı kısmındaki ön cephesi açık abdest alma yerinin ortasında yuvarlak kemerli formda boşluklu ahşap bir çerçeve, sonradan kapatılan doğu bölümünde ise plastik doğramalı, dikdörtgen formlu bir kapı ve üç pencere bulunmaktadır. Bu bölümün orijinalinde açık ya da ahşap malzemenen bir duvar ile kapatılarak oluşturulmuş bir mekân olduğu

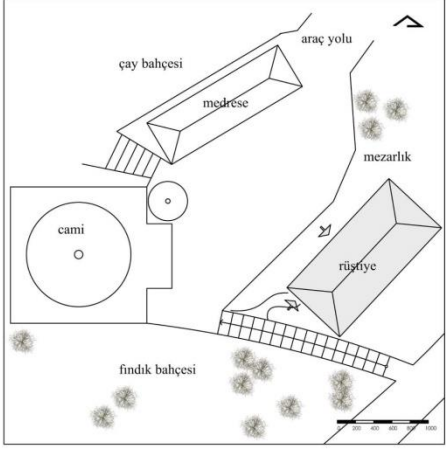
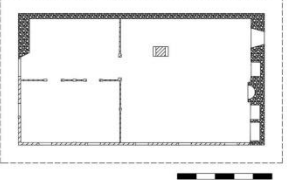
düşünülmektedir. Güney cephenin üst katında da orijinal yapı malzemesi, yapım tekniği, pencere sayı ve boyutları değiştirilmiş olup, batı bölümündeki odanın iki penceresi yerinde bir pencere ve sonradan kapatılarak odaya dahil edilen orta bölümde iki ve doğudaki odanın olduğu bölümde dikdörtgen formlu üç pencere yer almaktadır.

Malzeme ve Yapım Tekniği: Yapının zemin katında batı, kuzey ve doğu duvarları kaba yonu taş duvar olup güney duvarının batı köşesi açıktır. Bu bölümde yarı açık mekân olan abdest alma yeri yer almaktadır. Güney cephesinin doğu tarafı sonradan tuğla duvar ile kapatılmıştır. Bu gün tümüyle yenilenen üst katın batı cephesi orijinalinde zemin katı kaba yonu taş üst kat ise sıvalı muskalı dolmadır. Doğu cephesi de zemin katta kaba yonu taş duvar, üst katta taş ocağın olduğu orta bölüm taş, iki yanı muskalı dolma duvar tekniğinde inşa edilmiştir. Kuzey cephe duvarı zemin kat seviyesinde toprağa gömülü olup üst katta kaba yonu taş duvar olup sıvalıdır. Üst katta güney cephe orijinalinde batı bölümü muskalı dolma, ortadaki yarı açık mekanın korkuluk duvarı ve doğu bölüm göz dolma tekniğinde inşa edilmiş olup sonradan yapılan onarımda bu kat tümüyle göz dolma görünümlü yutong duvar ile yeniden inşa edilmiştir. İç mekanda odalar ve tavan ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Orijinalinde alaturka kemit ile kaplı olduğu düşünülen dört omuz kırma çatısı saç ile kaplıdır.

İç Mekân ve Süsleme: Yapının orijinal halinden günümüze ulaşan üst katta doğu cephesi duvarında yer alan şömine oldukça sade olup alın taşı sadece dört bölümlü çizgisel bir bordürle sınırlandırılmış ve orta bölümü boştur. Medresenin zemin kattaki abdest alma yerinin kuzey duvarındaki kemerli nişlerin arasında da geometrik motifli madalyon süslemeler ile yan duvarlarında Osmanlıca yazılar yer almaktadır.

3.1.4. Dernekpazarı İlçesi- Çalışanlar Mahallesi Rüştüyesi

Tablo 7. Dernekpazarı ilçesi- Çalışanlar mahallesi rüştüyesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ				
ENVANTER NO :	4			
İLÇE / MAHALLE :	DERNEKPAZARI-ÇALIŞANLAR MAHALLESİ			
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği			
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR				
				
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin		
				
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin		
				
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		ZEMİN KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☒	
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐	Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☒	Sezonluk ☐	Sürekli ☐	

Tablo 7'nin devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdehale görmemiş ☒	Az müdehale görmüş ☐	Çok müdehale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☐	Az hasarlı ☐	Çok hasarlı ☒	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☒	Sac ☐	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☒	İlişkisi yok ☐		

- Ayrıntılı Tanıtım

Dernekpazarı Çalışanlar Mahallesi Rüştüye yapısı, Çalışanlar Mahallesi merkezinde cami ve medrese yapısıyla aynı alanda arazinin güney yamacında yer almaktadır.

Plan kurgusu: Rüştüye yapısı ayrı ayrı girişleri olan iki katlı bir yapı olup, eğimli bir arazide konumlanmıştır. Dikdörtgen formlu yapının zemin katının girişi batı, 1. katının girişi ise kuzey cephesindedir. Zemin katta kuzey batı köşede yer alan giriş holüne açılan üç oda bulunmaktadır. Bu odalardan ikisi güneye bakan küçük odalardır. Bu odalardan güneybatı köşede yer alan odanın güney ve batı cephelerinde birer, ortadaki odanın ise güney cephesinde bir adet penceresi bulunmaktadır. Girişin karşındaki büyük oda, hem doğuya hem güneye cephelidir. Bu odanın güney cephesine bakan 3 adet penceresi ve doğu duvarında taş şömine ile iki yanında ahşap gömme dolaplar bulunmaktadır.

Üst katta kuzey cephesinin ortasında yer alan çift kanatlı kapı ile ulaşılan bir giriş holü ve bu hole açılan üç oda bulunmaktadır. Girişin sağındaki odanın batı ve güneye bakan cephelerinde üçer adet dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır. Girişin solundaki odanın doğu cephesi duvarında iki pencere ve şöminesi, güney cephesinde ise üç penceresi bulunmaktadır. Giriş holününün tam karşısında yer alan odanın ise güney cephe duvarında bir penceresi vardır.

Cephe Karakteristiği: İki katlı yapının güneye bakan cephesi temel hizasına kadar moloz taş duvar üzerinde sıvasız muskalı dolma duvarda iki sıra pencere dizisi yer almaktadır. Her sırada beşer pencere bulunmakta olup, tüm pencereler dikdörtgen formlu ve basit ahşap söveli giyotin pencerelerdir. Kuzey cephesi zemin kat seviyesinde toprağa gömülü olduğundan tek kat seviyesinde algılanmakta olup, cephenin ortasında dikdörtgen formlu, iki kanatlı, tablalı bir kapı yer almaktadır. Batı cephesinin zemin katının kuzeyden

yamaca yaslanan bir bölümü toprak altında olup bu katta ortada bir giriş kapısı ve sağ yanında dikdörtgen formlu bir pencere, üst katta da güney cephedeki pencereler ile aynı özellikte üç adet pencere bulunmaktadır. Doğu cephesi de temel hizasına kadar ve zemin katın kuzey yamaca bitişik kısmı moloz taş duvardır. Bu kısımda bir adet mazgal pencere bulunmaktadır. Üst katta güney ve batı cephelerindeki pencereler ile aynı boyut ve özelliklerde iki pencere bulunmaktadır. Fakat pencere kanatları günümüze ulaşmamıştır. Doğu cephesi bitkilenme nedeniyle zaman içerisinde bozulmuştur. Bu cephenin ortasından şömine bacası bulunmaktadır.

Malzeme ve Yapım Tekniği: Rüştüye yapısı moloz taş temel duvarları üzerine inşa edilmiş olup, yapının dış duvar konstrüksiyonu muska dolma sistemdir. Yapının doğu ve batı cephelerinin kuzeydeki yamaca bitişik kısımları ile kuzey cephesinin zemin kat hizasında torağa gömülü olan kısmı da yığma moloz taş duvardır. İç mekandaki bölücü duvarlar ahşap yığma sistem olup, odaların zemini ahşap kadronlu döşeme tahtasından tavanları ise kirişli ahşap döşemedir. Dört omuz kırma çatısı alaturka kremit ile örtülüdür.

3.1.5. Çaykara İlçesi- Akdoğan Mahallesi Medresesi

Tablo 8. Çaykara ilçesi- Akdoğan mahallesi medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ				
ENVANTER NO :	5			
İLÇE / MAHALLE :	ÇAYKARA-AKDOĞAN MAHALLESİ			
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği			
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR				
				
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin		
				
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Tülay Zorlu	İÇ MEKAN Fotoğraf: Tülay Zorlu		
				
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		BODRUM KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		
				
		ZEMİN KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		
KATADEDİ	Bodrum ☒	Zemin ☒	1. Kat ☐	
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐	Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☐	Sezonluk ☒	Sürekli ☐	

Tablo 8'nin devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdahale görmemiş ☐	Az müdahale görmüş ☒	Çok müdahale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☒	Az hasarlı ☐	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☒	Sac ☐	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☒	İlişkisi yok ☐		

- Ayrıntılı Tanıtım

Çaykara Akdoğan köyü Kovacık mahallesinde, Akdoğan cami, ve haziresinin bulunduğu alanda yer almaktadır. 1650 yılında inşa edilen cami ve medrese bölgenin eğitim tarihi hakkında önemli ipuçları vermektedir (Günaydın, 2008).

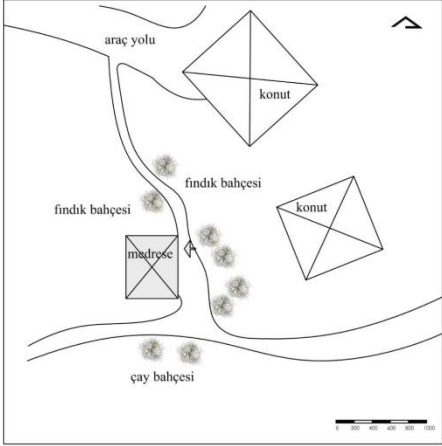
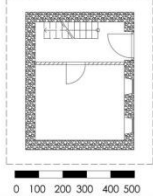
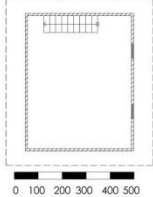
Plan kurgusu: Medrese yapısının günümüze ulaşan haliyle medrese iki bölümden oluşmaktadır. İlk kısım güney uçtaki kareye yakın planlı bölüm ile bu yapıya kuzey yönünde bitişik olarak dizili odaların yer aldığı bölüm. Bu bölüm sonradan yenilenmiş olup eski haline dair bilgi edinilememiştir. Kuzey başta yer alan mekan iki katlı bir yapı olup alt katın girişi kuzey cephesinde yer almaktadır. Bir araziye konumlanmış olan yapının üst kata giriş ise, doğu cephesindeki duvarın bir bölümünün içeriye çekilmesiyle oluşturulan bölümdedir. Odanın güney cephesinde bir ocak ve onun iki yanında dolaplar, doğu cephesinde ise, dört pencere ve bu pencerelerin önünde cephe boyunca uzanan bir sedir bulunmaktadır. Dikdörtgen formlu, ahşap söveli bu pencerelerin üstünde basit oymalar ile süslü ahşap alınlıklar yer almaktadır.

Cephe Karakteristiği: Doğu- batı yönünde eğim bir araziye konumlanmış olan iki katlı yapının doğuya bakan an cephesi zemin katı taş olup bu katta iki, yaklaşık 50 cm.lik bir çıkma yapan üst katta ise dört adet penceresi bulunmaktadır. Pencereler dikdörtgen formlu basit ahşap söveli pencerelerdir. Arazi eğiminin algılandığı güney cephesinde alt katta taş duvar olan bölümde küçük bir pencere, üst katta batı köşesinde iki pencere yer almaktadır. Kuzey cephesi sağır olup bu cepheye sonradan bir bölüm eklenmiştir.

Malzeme ve Yapım Tekniği: Yapının zemin kat dış duvarları moloz taş olup üst kat ahşap karkas sistemde inşa edilmiş olup dış cephesi sıvalıdır. Yapının tavanı dört onuz kırma çatısı içine gizlenmiş bir kubbe ile örtülüdür. İç mekanda duvar yatayda dizili ahşap tahtalar ile kaplanmıştır. Çatı alaturka kiremit ile kaplıdır.

3.1.6. Çaykara İlçesi- Şahinkaya Mahallesi Medresesi

Tablo 9. Çaykara ilçesi- Şahinkaya mahallesi medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ			
ENVANTER NO :	6		
İLÇE / MAHALLE :	ÇAYKARA-ŞAHİNKAYA MAHALLESİ		
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği		
YAPIYAAİT FOTOĞRAFLAR			
			
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN	İÇ MEKAN	
			
	ZEMİN KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		
			
	1. KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☒
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐ Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☒	Sezonluk ☐	Sürekli ☐

Tablo 9'in devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdahale görmemiş ☐	Az müdahale görmüş ☒	Çok müdahale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☐	Az hasarlı ☒	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☒	Sac ☐	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☐	İlişkisi yok ☒		

- Ayrıntılı Tanıtım

Çaykara Şahinkaya Mahallesi medresesi Çaykara ilçesi, Şahinkaya Mahallesi merkezinde konut yapılarının bulunduğu bir alanda yer almaktadır. Yol ile doğrudan ilişkisi olmayan eğimli bir arazide konumlanmıştır

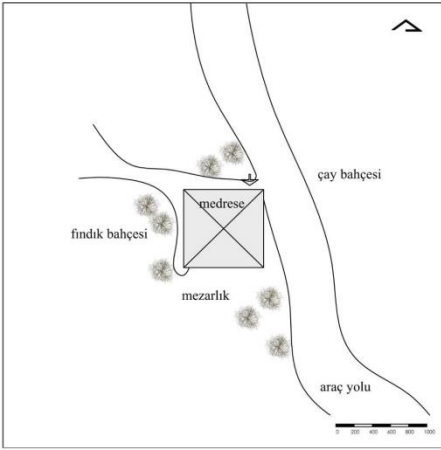
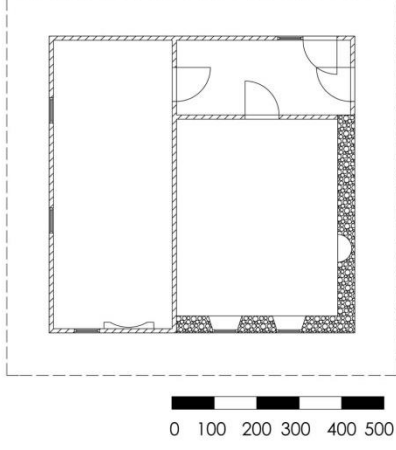
Plan Kurgusu: Medrese iki katlı bir küçük bir yapı olup, zemin katta batı cephesinden girilen dikdörtgen formlu bir giriş holü ve ona açılan bir oda yer almaktadır. Bu oda güney ve doğu cephelerine bakan iki pencere ile aydınlanmaktadır. Tek hacimli bir mekan olan üst kata giriş holünün kuzey beden duvarına yaslanmış tek kollu ahşap merdiven ile ulaşılmaktadır. Bu odanın doğu cephesinde iki pencere bulunmaktadır.

Cephe Karakteristiği: Yapının güney cephesinde zemin katta moloz taş duvarlarda dikdörtgen formlu, basit ahşap söveli iki pencere yer almakta olup, ahşap yığma sistemli üst kat sağırdır. Yapını giriş cephesi olan doğu cephesinde zemin katta kuzey doğu köşede tek kanatlı ahşap bir kapı ve solunda dikdörtgen formlu basit ahşap söveli iki pencere yer almaktadır. Bu cephenin üst katında da kuzeydoğu ve güney doğu köşelerine yakın, ahşap söveli, dikdörtgen formlu iki pencere bulunmaktadır. Eğimli bir araziye konumlanmış olan medresenin batı cephesinin tümü, kuzey cephesinin ise bir bölümü zemin kat seviyesinde toprağa gömülü olup, üst katlarda ahşap yığma duvar sağırdır.

Malzeme ve Yapım Tekniği: Kareye yakın dikdörtgen planlı yapının zemin kat dış duvarları yığma moloz taş duvar, üst katı ise ahşap yığma sistemdir. İç mekanda zemin katta giriş holü ve odayı ayıran duvar da ahşap yığma sistemde inşa edilmiş olup, yapının geniş saçaklı dört omuz kırma çatısı alaturka kiremit ile kaplıdır. Üst katta tavanlar düz ahşap alt katta ise ahşap kirişli tavandır.

3.1.7. Çaykara İlçesi- Ulucami Mahallesi Panzarlı Medresesi

Tablo 10. Çaykara ilçesi- Ulucami mahallesi Panzarlı medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ			
ENVANTER NO :	7		
İLÇE / MAHALLE :	ÇAYKARA-ULUCAMİ MAHALLESİ		
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği		
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR			
			
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin	
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☐
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐ Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☒	Sezonluk ☐	Sürekli ☐

Tablo 10'un devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdahale görmemiş ☐	Az müdahale görmüş ☒	Çok müdahale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☐	Az hasarlı ☒	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☒	Sac ☒	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☐	İlişkisi yok ☒		

- Ayrıntılı Tanıtım

Medrese yapısı, çay bahçeleri ve mezarlığın yer aldığı eğimli bir arazide yolun kıyısında yer almaktadır.

Plan kurgusu: Medrese tek katlı bir yapı olup, doğu batı yönünde yamaca konumlanmıştır. Yapının yola sınır olan doğu cephesi ile kuzey cephesinden iki ayrı girişi bulunmaktadır. Kareye yakın dikdörtgen planlı medresenin kuzey doğu köşesinde dikdörtgen bir giriş holü ve bu hole açılan iki odası bulunmaktadır. Batıya bakan odanın bu cephesinde iki pencere ile güney cephesinde bir mihrap ve mihrabın sağında bir pencere yer almaktadır. Odanın iki kademeli ahşap tavanın ortasında basit oymalarla süslü bir tavan göbeği bulunmaktadır. Güneydoğu köşesindeki odanın yamaca dayalı doğu cephesinde bir ocak ve sağ tarafında bir dolap nişi bulunmaktadır. Oda güney cephesindeki iki pencere ile aydınlanmakta olup bu pencerelerin önünde yerden yaklaşık 30 cm. yüksekliğinde ahşap bir sedir yer almaktadır. Bu ahşap sedir derinliği daralarak batı duvarında da devam etmekte olup iki odayı ayıran ahşap bölücü duvar üzerinde küçük bir pencere yer almaktadır.

Cephe Karakteristiği: Tek katlı yapının vadiye bakan batı cephesi temel bodrum kat seviyesinde moloz taş duvar olup ahşap yığma duvarlı üst katta dikdörtgen formlu basit ahşap söveli iki pencere yer almaktadır. Yapının yola bakan yamaca yaslanmış doğu cephesinin kuzeydoğu köşesindeki ahşap bölümde tek kanatlı bir kapı bulunmakta olup duvarın diğer kısmı moloz taş kısmı tümüyle sağırdır. Yapının kuzey cephesi doğu batı yönünde eğimin algılandığı bir cephe olup bodrum kat temel hizasına kadar moloz taş duvar, onun üstünde ahşap yığma duvar sistemi algılanmaktadır. Kuzey cephesinin doğu köşesinde dikdörtgen formlu, tek kanatlı basit bir giriş kapısı ve ona bitişik bir pencere yer almakta olup diğer bölümler sağırdır. Eğimin algılandığı diğer cephe de güney cephesidir.

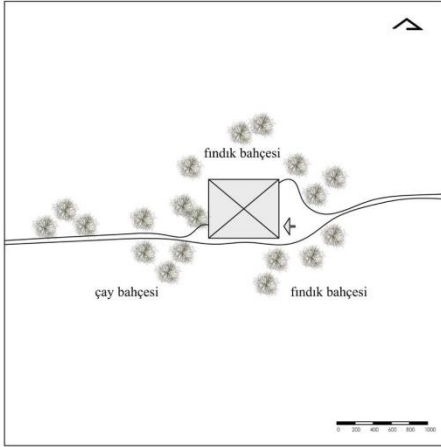
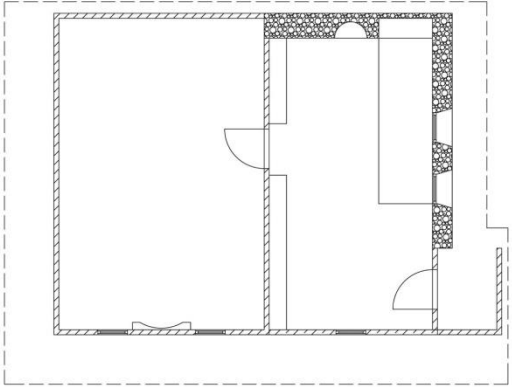
Bu cephede de temel bodrum kat ile güneydoğu cephede yer alan oda hizasında yan duvar moloz taş olup kuzey batı köşesi ahşap yığma sistem algılanmaktadır. Cephede üst katta taş duvar kısmında iki, ahşap duvar kısmında bir adet dikdörtgen formlu, basit ahşap söveli pencere bulunmaktadır.

Malzeme ve Yapım Tekniği: Doğu batı yönünde eğimli bir araziye yerleşmiş olan yapının bodrum kat temel duvarları ile yapının yamaca yaslanmış olan doğu duvarı ile güney cephe duvarının bir kısmı moloz taş duvar olup diğer cepheleri ahşap yığma duvar ile inşa edilmiştir. Moloz taş duvar olan kısımlar iç mekânda ahşap tahtalar ile kaplanmıştır. İç mekânda tüm bölme duvarlar da ahşap yığmadır. Dört omuz kırma çatısı sac ile kaplıdır.

3.1.8. Çaykara İlçesi- Ulucami Mahallesi Medresesi

Tablo 11. Çaykara ilçesi- Ulucami mahallesi medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ			
ENVANTER NO :	8		
İLÇE / MAHALLE :	ÇAYKARA-ULUCAMİ MAHALLESİ		
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği		
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR			
			
KUZEY CEPHESİ	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
BATICEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin	KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☐
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐ Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☒	Sezonluk ☐	Sürekli ☐

Tablo 11'un devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdehale görmemiş ☐	Az müdehale görmüş ☒	Çok müdehale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☐	Az hasarlı ☒	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☒	Sac ☒	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☐	İlişkisi yok ☒		

- Ayrıntılı Tanıtım

Çaykara Ulucami Mahallesi medresesi Çaykara ilçesi, Ulucami Mahallesi kırsalında konutların bulunduğu bir alanda Yol ile doğrudan ilişkisi olmayan eğimli bir arazide konumlanmıştır

Plan Kurgusu: Medrese yapısı kareye yakın dikdörtgen planlı tek katlı bir yapıdır. Kuzey güney yönünde eğimli bir arazi üzerine konumlanmış olan yapı birbirine bitişik iki hacimden oluşmaktadır. Yapının kuzey ve doğu cephelerini birleştiren köşede doğu cephesindeki giriş kapısını korunaklı hale getiren, ahşap yığma konstrüksiyonlu “L” şeklinde bir duvar er almaktadır. Doğu cephesindeki tek kanatlı basit bir kapı ile girilen ilk mekânın kuzey cephe duvarında taş bir ocak ve ocağın sağında bir dolap nişi bulunmaktadır. Odanın iki penceresinden biri güney, diğeri doğu cephesine açılmakta olup, doğu cephesindeki pencerenin önünde yerden yaklaşık 30 cm. yüksekliğinde bir sedir bulunmaktadır. Bu mekândan geçilerek ulaşılan diğer odanın güney cephe duvarında basit süslemeli ahşap bir mihrap ve bu mihrabın iki yanında birer pencere ile iki odayı birbirinden ayıran bölücü duvarda da bir pencere yer almaktadır.

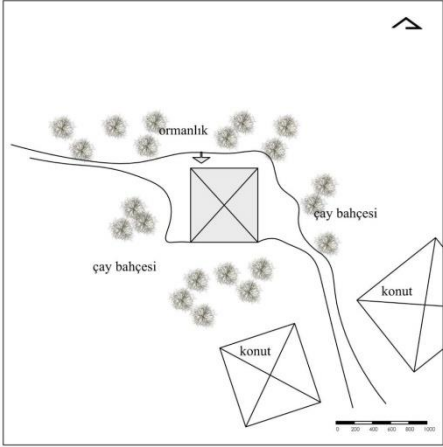
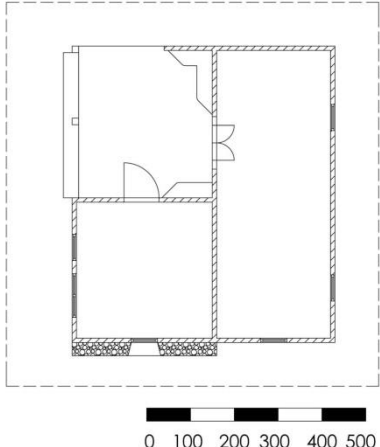
Cephe Karakteristiği: Yapının kuzey duvarı araziye gömülü olup algılanmamaktadır. Eğimli araziye baktığı için iki katlı algılanan güney cephenin bodrum kat hizası moloz taş duvar olup duvarın batı bölümü geriye çekilmiştir. Üst kat; batı, orta ve doğu bölüm olmak üzere üç parça halinde algılanmaktadır. Batı bölümü ahşap yığma, orta bölüm göz dolma ve doğu bölümü yine ahşap yığma konstrüksiyon olup, batı bölümünde iki, orta bölümde bir adet dikdörtgen formlu basit ahşap söveli pencere yer almaktadır. Arazi eğiminin algılandığı batı cephesi bodrum kat hizasında moloz taş duvar, üst katta ahşap yığma sistem duvar olup tümüyle sağır bir cephedir. Moloz taş duvar konstrüksiyonlu doğu cephesinde giriş kapısı ve sağında bir pencere yer almaktadır.

Malzeme ve Yapım Tekniği: Yapının temel ve bodrumu ile kuzey ve doğu cephesi duvarları moloz taş duvardır. Batı cephesi tarafında yer alan odanın, gñney ve batı cephe duvarları ile iki odayı birbirinden ayıran bölücü duvar ahşap yığma sistemde inşa edilmiştir. Giriřteki odanın gñneye bakan duvarı ise ahşap iskeletli göz dolma duvardır. Medresenin dört omuz kırma çatısı alaturka kiremit ve sac ile kaplıdır.

3.1.9. Çaykara İlçesi- Ataköy Mahallesi Medresesi

Tablo 12. Çaykara ilçesi- Ataköy mahallesi medresesi

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ			
ENVANTER NO :	9		
İLÇE / MAHALLE :	ÇAYKARA-ATAKÖY MAHALLESİ		
YAPIMÜLKİYETİ :	Köy Tüzel Kişiliği		
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR			
			
KUZEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	DOĞU CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	GÜNEY CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
BATI CEPHESİ Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	İÇ MEKAN Fotoğraf: Hüseyin Keskin	
			
VAZİYET PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin		1. KAT PLANI Rölöve: Hüseyin Keskin	
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☒	1. Kat ☐
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐ Karma ☒
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☒	Sezonluk ☐	Sürekli ☐

Tablo 12'in devamı

KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdehale görmemiş ☐	Az müdehale görmüş ☒	Çok müdehale görmüş ☐	
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☐	Az hasarlı ☒	Çok hasarlı ☐	Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☒	Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☐	Sac ☒	Diğer ☐	
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☐	İlişkisi yok ☒		

- Ayrıntılı Tanıtım:

Çaykara Ataköy Mahallesi Tuna medresesi Çaykara ilçesi, Ataköy Mahallesi kırsalında konut yapılarının yanında, az eğimli bir arazide yer almaktadır.

Plan Kurgusu: Kareye yakın dikdörtgen planlı, tek katlı medrese yapısı iki odalı bir yapı olup, L formu oluşturacak şekilde bir araya gelen, odalara giriş kuzey ve batı cepheleri açık bir holden girilmektedir. Kuzey, doğu ve batı yönüne cepheli odaya giriş batı cephesindeki kemerli formda boşluğu olan, ahşap oymalarla süslü bir kapı ile girilmektedir. Bu odanın doğu cephesine açılan iki, güneye bakan bir adet dikdörtgen formlu penceresi bulunmaktadır. Güney ve batı yönüne cepheli odanın girişi ise kuzeye cephede olup, güney cephe duvarında küçük bir pencere yer almaktadır. Bu odanın giriş kapısı dikdörtgen formlu olup kapı pervazları ahşap oymalar ile süslüdür. Yarı açık bir mekan olan giriş holünde, odaların giriş kapıları önünde ahşap sedirler bulunmaktadır.

Cephe karakteristiği: Yapının kuzey cephesinde yarı açık bir mekan olan giriş holüne geçilen bölüm dışında tümüyle sağır bir cephedir. Cephesinde dikdörtgen formlu iki küçük pencere yer almaktadır. Yapının kuzey cephesinin sol bölümü açık olup iki ahşap sütun bulunmaktadır. Sağ kısmında ise küçük bir pencere yer almaktadır.

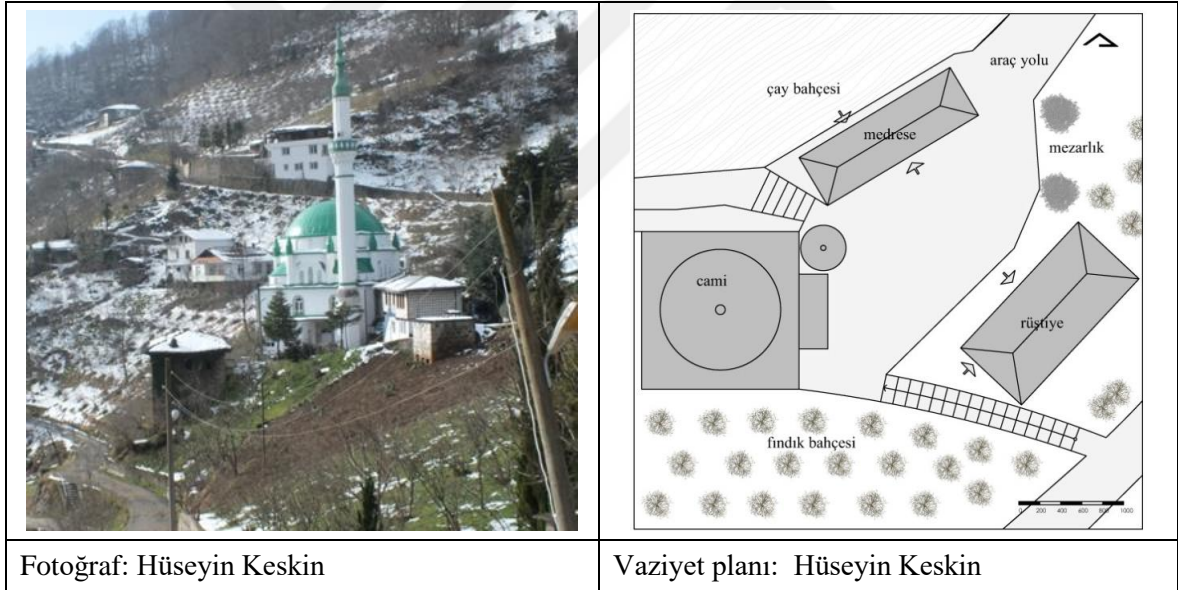
Malzeme ve Yapım Tekniği: Tek katlı medrese yapısı temeli moloz taş duvarlar ile örülü temel üzerine iç ve dış tüm duvarları ahşap yığma sistemde inşa edilmiş bir yapı olup sadece batı cephesinin bir bölümü moloz taş duvardır. Tavan ve taban döşemeleri ahşap olan yapının dört omuz kırma çatısı günümüzde sac ile kaplıdır.

4. BULGULAR

4.1. Çalışanlar Mahallesi Medrese ve Rüştüyesi

Dernekpazarı ilçesi Çalışanlar Mahallesinde biri medrese diğeri rüştüye adıyla anılan iki yapı tespit edilmiştir. Holo boğazı olarak anılan bu bölgede Çalışanlar mahallesindeki gibi Cami-Medrese ve Rüştüye yapısının bulunmadığı, Hacimsel olarak diğerlerinden farklı olduğu ve yedi köyün okulu olarak bilindiğinden dolayı seçilmiştir. Tez kapsamında incelenen medrese ve rüştüye yapıları, mahalle camisi yanında yer almakta olup bu iki yapıdan medrese olarak adlandırılan yapı camiye gelen yolun kuzeyinde, rüştüye yapısı ise yolun güneyinde konumlandırılmıştır (Tablo 13).

Tablo 13. Medrese ve Rüştüye Yapılarının Konum ve Vaziyet planı

4.1.1. Medrese Yapısı

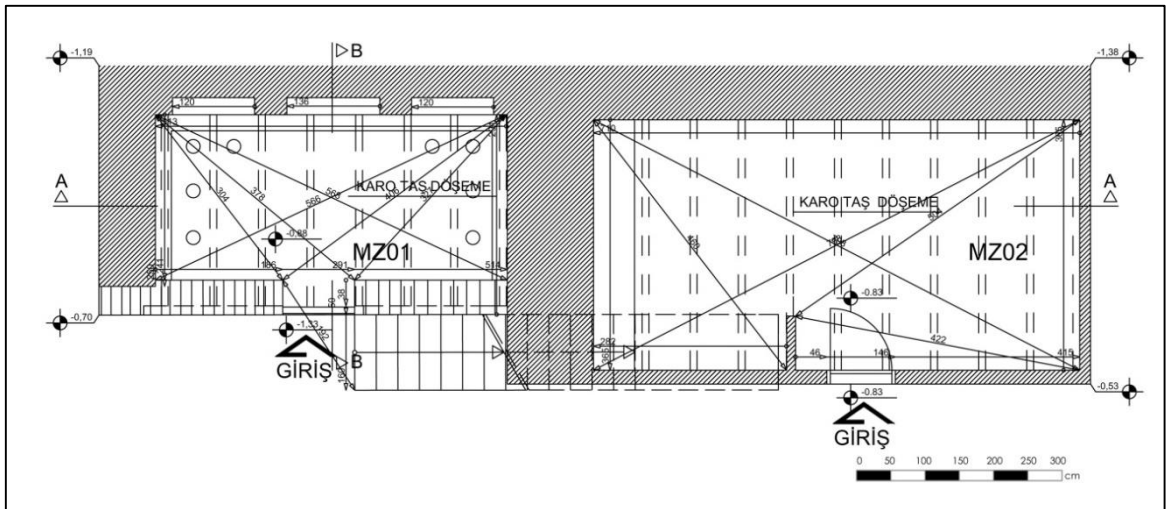
4.1.1.1. Medrese Yapısının Konumu

Doğu-Batı yönünde konumlandırılan medrese yapısı kuzey ve güney cephelerinde yer alan iki girişi bulunmaktadır. İki katlı medrese yapısı kuzey cephesinden yamaca yaslanmış olup güney cephesi yol ile aynı kottadır. Medrese yapısı zemin katı, yol ile aynı kotta olup, zemin katta yer alan şadırvan bölümüne buradan, 1. Katına ise güney

cephesinde yer alan betonarme bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Ayrıca, bir patikayla ulaşılan kuzey cephesinde de doğrudan birinci kata açılan bir kapı yer almaktadır (Tablo 12). Yapının iki girişindeki zeminler betondur. Cami ile batı cephesi arasından caminin üst katına çıkış merdivenleri bulunmaktadır.

4.1.1.2. Medrese Yapısının Plan Şeması

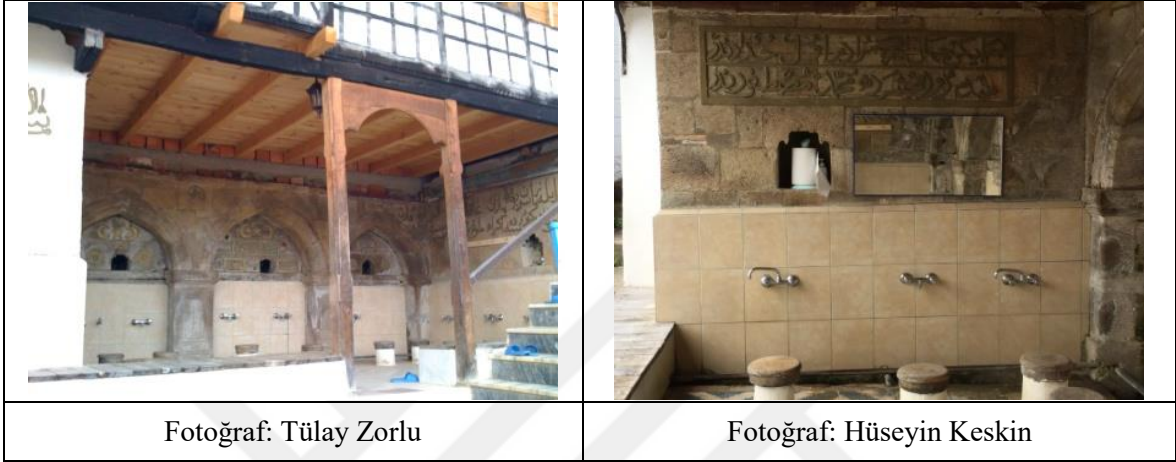
Doğu-Batı yönünde konumlanan medrese yapısı 14,50m x 4,60m ebatlarında dikdörtgen planlı olup iki katlıdır. Yapının güney ve kuzey cepheleri arasında yaklaşık 192 cm kot farkı bulunmaktadır. Yapının kuzey ve güney cephelerinde yer alan iki ayrı giriş bulunmaktadır. Medresenin zemin katında güney cephesi açık bir abdesthane ve yine bu cepheden girişi olan bir oda bulunmaktadır (Şekil 6). 1. kata çıkış güney cephesinde yer alan üzeri mermer kaplamalı ve metal korkuluklu betonarme bir merdiven ile sağlanmaktadır. Küçük bir sağanlıkta yer alan tek kanatlı demir kapı 1. Kattaki tek hacimli koridora açılmaktadır. Koridorun doğu ve batı kısmında birer oda yer almaktadır. Her iki odanın da güney cephesinde 3'er adet pencere bulunmaktadır. Batı kısmında yer alan odanın kuzey cephesinde ikinci giriş kapısı yer almaktadır (Şekil 7). Yapının zemin katı duvarları kabayonu taş duvar tekniği ile 1.kat ise tadilattan sonra gaz beton üzeri ahşap çitallı göz dolma tekniği görüntüsü verilmiş ve boyanmıştır. Medrese yapısı dört omuz kırma çatı ile örtülü olup çatı sac malzeme ile kaplanmıştır. Çatı 80 cm saçaklar ile dışarı taşırılmıştır. Saçak köşeleri yuvarlatılmış ve ahşap lambri ile kaplanmıştır.

Şekil 6. Medrese yapısı zemin kat planı rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

10cmx20cm ebatlarında 8 adet ahşap kirişle taşınmaktadır. Restorasyon sonrası 230 cm olan eski kat yüksekliği 35 cm daha yukarı kaldırılarak üst kat döşemesi oluşturulmuştur (Tablo 14).

Tablo 14. Abdesthane-MZ01

4.1.1.3.2. MZ02 Oda

Medrese yapısının zemin katında yer alan oda 3,65 m x 7,10 m ebatlarında dikdörtgen planlı bir mekandır. Odaya giriş güney cephesinin ortasından tek kanatlı bir kapıyla yapılmaktadır. Odanın batı cephe duvarı 127 cm, kuzey cephe duvarı 79 cm , doğu cephe duvarı 16 cm, güney cephe duvarı da 18 cm kalınlığında olup güney cephe duvarında bir kanadı hareketli diğer kanadı sabit 3 adet pencere mevcuttur. Doğu cephesi duvarında beton üzerleri mermer kaplı 3,65 m uzunluğunda mutfak tezgahı ve dolap vardır. Kuzey ve Batı cephesi duvarları yatay ahşap lambri malzemeyle kaplanmıştır . Zemin döşemesi 33*33 cm seramik malzeme ile döşenmiş olup tavanında ise üst kat döşeme tahtaları ve kirişleri çıplak olarak görülmektedir. Tavan döşemesi ahşap olup 10cmx10cm ebatlarında 60 cm aks aralıklı 8 adet kiriş ile taşınmaktadır (Tablo 15).

Tablo 15. ay Ocağı -MZ02

Fotoğraflar: Hüseyin Keskin

4.1.1.4. 1. Kat Mekanları

4.1.1.4.1. M101 Oda

Medrese yapısının 1. katında yer alan oda 9,77 m x 3,35 m ebatlarında dikdörtgen planlı bir mekandır. Odaya giriş güney cephesindeki dış kapının açıldığı kk holün doğu kısmından plastik doğramalı ve camlı bir kapı ile sağlanmaktadır. Odanın batı, kuzey, doğu ve güney cephe duvarları 15 cm kalınlığında olup güney cephe duvarında bir kanadı hareketli diğer kanadı sabit 3 adet pencere mevcuttur. Kuzey, Güney, Doğu ve Batı cephesi duvarları yatay ahşap malzemeyle kaplanmıştır. Zemin döşemesi ahşap döşeme tahtası üzeri halı kaplanmış olup tavanında da ahşap kaplama mevcuttur (Tablo 16).

Tablo 16. Oda-M101

4.1.1.4.2. M102 Oda

Medrese yapısının 1. katında yer alan oda 4,26 m x 4,35 m ebatlarında kare planlı bir mekandır. Odaya giriş güney cephesindeki dış kapının açıldığı küçük holün batı kısmından plastik doğramalı ve camlı bir kapıdan yapılmaktadır. Odanın batı kuzey, doğu ve güney cephe duvarı 15 cm kalınlığında olup güney cephe duvarında bir kanadı hareketli diğer kanadı sabit 3 adet pencere mevcuttur. Kuzey, Güney, Doğu ve Batı cephesi duvarları yatay ahşap lambri malzemeyle kaplanmıştır. Zemin döşemesi ahşap döşeme tahtası üzeri halı kaplanmış olup tavanında da ahşap kaplama mevcuttur (Tablo 17).

Tablo 17. Oda-M102

4.1.1.5. Cephe Özellikleri

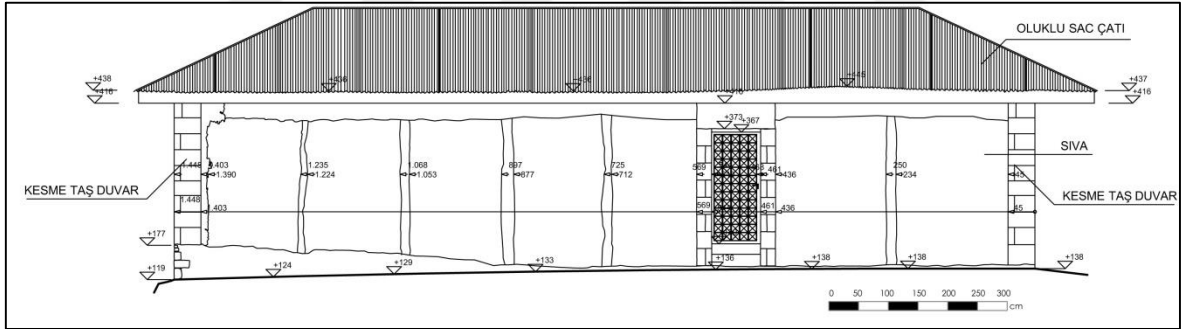
Medrese yapısı eğimli bir araziye inşa edilmiştir. Yapı kuzey cephesindeki çay tarlasıyla ve Cami avlusuyla çevrilidir. Güney cephesinden iki katlı kuzey cephesinden tek katlı olarak algılanmaktadır.

4.1.1.5.1. Kuzey Cephesi

Medresenin kuzey cephesi zemin kat seviyesinde toprağa gömülü olduğundan 1. Kat seviyesinden tek katlı olarak algılanmaktadır. Kuzey cephesinin doğu zemin köşe kotu +1.19 m, batı zemin köşe kotu ise +1.38 m dir. Bu cephede 1. Kattaki M101 mekanına giriş sağlayan bir basamak yüksekliğinde 90 cm genişliğinde +1,49 m kotunda bir kapı yer almakta olup cephede pencere yoktur. Kuzey cephesi beton blok üzeri çimento esaslı sıva ile kaplanmıştır. Köşe kısımlarında köşe taşı görünümü verilen çimento esaslı sıva üzeri dekoratif boyanmıştır. Çatı saçağı 45cm dışarı taşırılmıştır (Şekil 8-9).

Şekil 8. Medrese yapısı kuzey cephesi (Fotoğraf: Hüseyin Keskin)

Şekil 9. Medrese kuzey cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin KESKİN)

4.1.1.5.2. Güney Cephesi

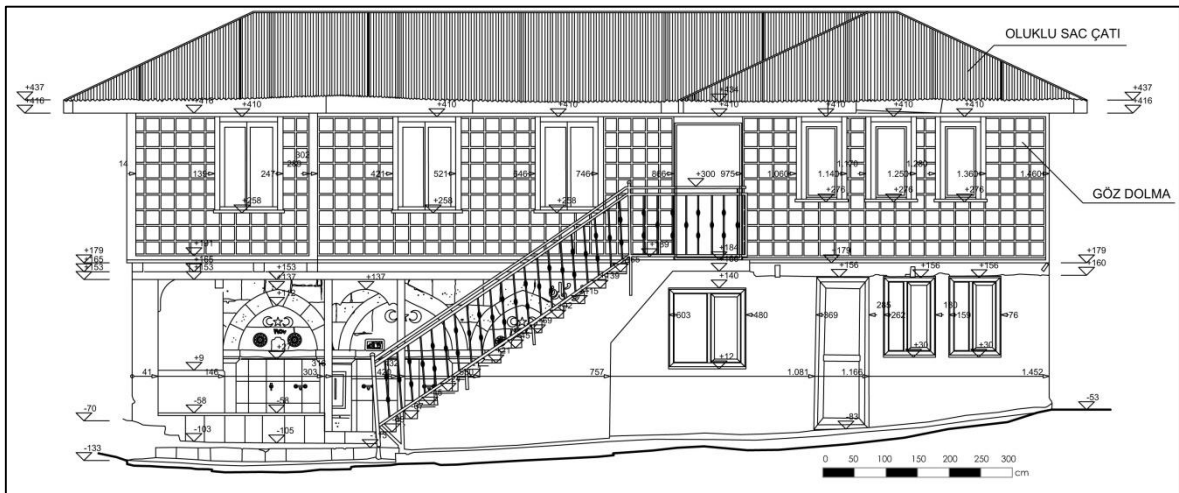
Güney cephesi medrese yapısının en önemli ve karakteristik cephesidir. Zemin kat beden duvarları moloz ve kesme taş, 1. kat duvarı ise yaklaşık 21cm x 21cm göz dolma görünümlü beton blok dolgu üzeri sıvalı olup ve bu cephenin batı zemin köşe kotu -0.70m, doğu zemin köşe kotu -0.53 m dir.

Güney cephesinin zemin katında şadırvan olarak kullanılan yarı açık mekana geçiş ve cami cemaatinin çay ocağı olarak kullandığı mekana açılan kapısı bulunmaktadır. Şadırvana iki basamak ile -0.85 m kotundan geçiş yapılırken çay ocağına bir basamak ile -

0.83 m ile giriş yapılmaktadır. Zemin katta 2 adet 0,80m x 1,25 m ebadında, 1 adet 1,25mx1,25m ebadında plastik doğramalı pencere mevcuttur. Orta bölümde zemin kattan birinci kata çıkan merdivenin betonarme bir merdiven yer almamaktadır. Birinci katta ise üçü 1,50mx1.80 m ebadında, üçü, 1,35m x 0,80m ebatlarında olmak üzere 6 adet plastik doğramalı pencere mevcuttur. Çatı saçağı 95 cm dışarı taşırılmıştır. Saçak altları ahşap tahtalar ile kapatılmıştır (Şekil 10-11).

Şekil 10. Medrese yapısı güney cephesi (Fotoğraf: Hüseyin Keskin)

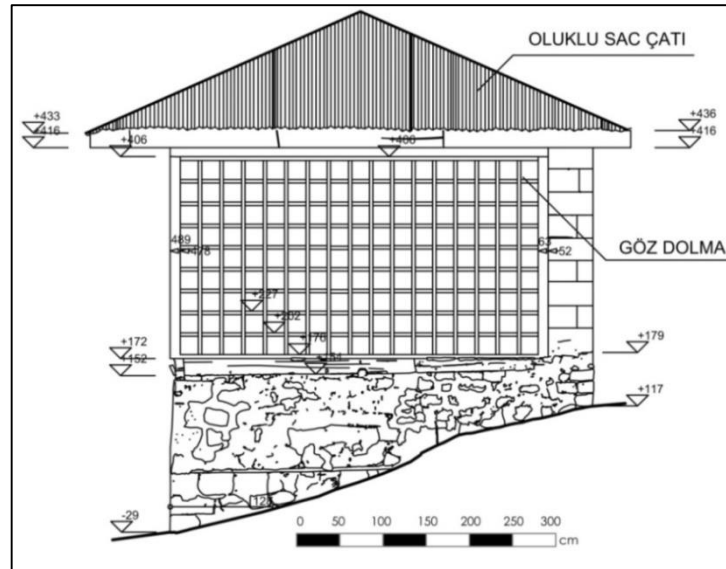
Şekil 11. Medrese yapısı güney cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin KESKİN)

4.1.1.5.3. Doğu Cephesi

Doğu cephesi arazi eğiminin görüldüğü cephe dir. Tümüyle sağır olan cephe zemin kat seviyesinde moloz taş duvar olup birinci katın kuzey köşesi kesme taş duvar geriye kalan kısmı ise yaklaşık 21x21cm göz dolma görünümlü beton blok dolgu üzeri sıvalıdır. Bu cephenin güney zemin köşe kotu -0.29 m, kuzey zemin köşe kotu +1.17 m dir. Çatı saçağı 95 cm dışarı taşırılmıştır. Saçak altları ahşap tahtalar ile kapatılmıştır (Şekil 12-13).

Şekil 12. Medrese yapısı doğu cephesi (Fotoğraf: Hüseyin Keskin)

Şekil 13. Medrese yapısı doğu cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

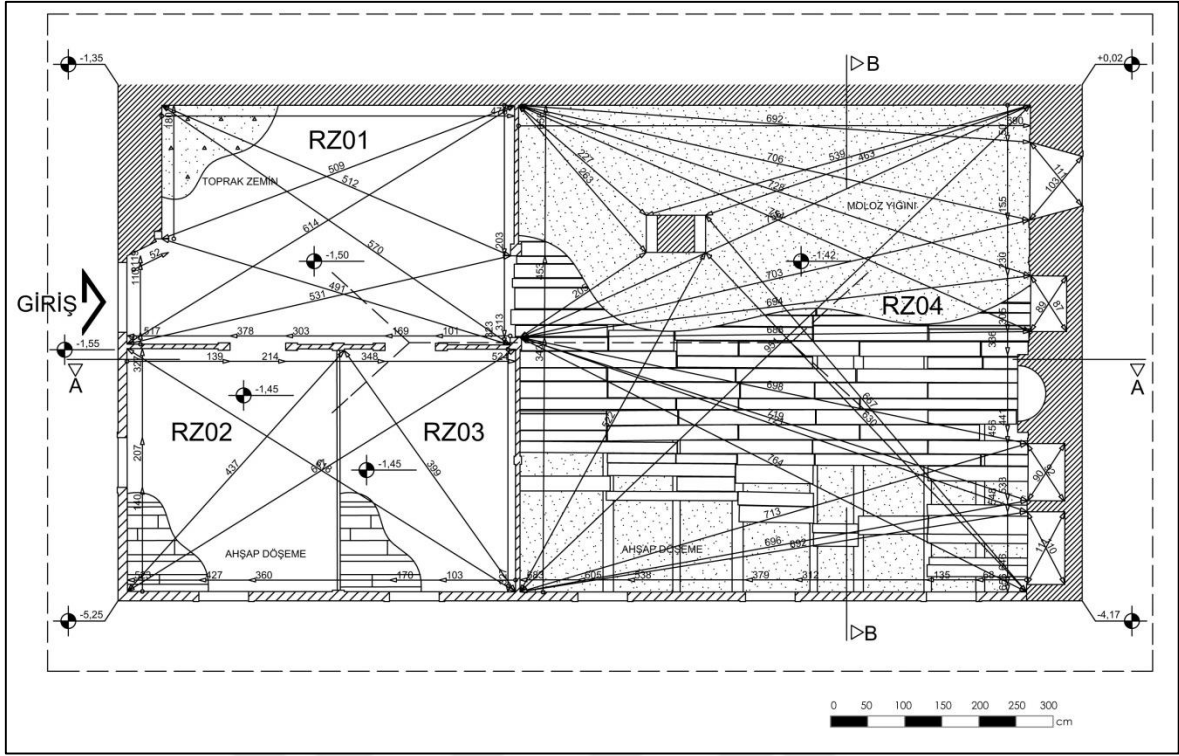
4.1.1.5.4. Batı Cephesi

Batı cephesi de doğu cephesinde olduğu gibi zemin katın yarısı toprağa gömülüdür. Zemin kat duvarı moloz taş duvar olup, birinci katın kuzey köşesi kesme taş duvar geriye kalan kısmı ise yaklaşık 21x21cm göz dolma görünümlü beton blok dolgu üzeri sıvalıdır. Bu cephede güney zemin köşe kotu -1.27 m, kuzey zemin köşe kotu ise +1.38 m dir. atı saçağı 95 cm dışarı taşırılmış olup saçak altları ahşap tahtalar ile kapatılmıştır (şekil 14-15).

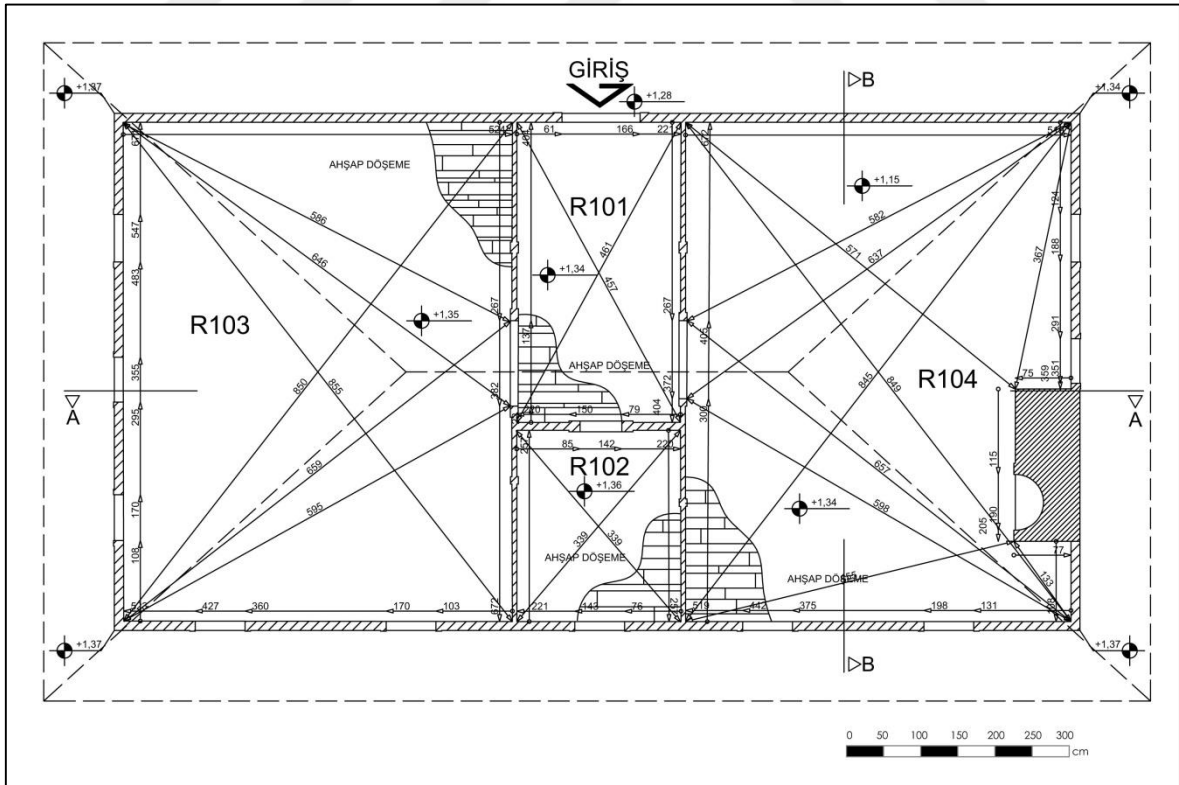

şekil 14. Medrese yapısı batı cephesi (Fotoğraf: Hüseyin Keskin)

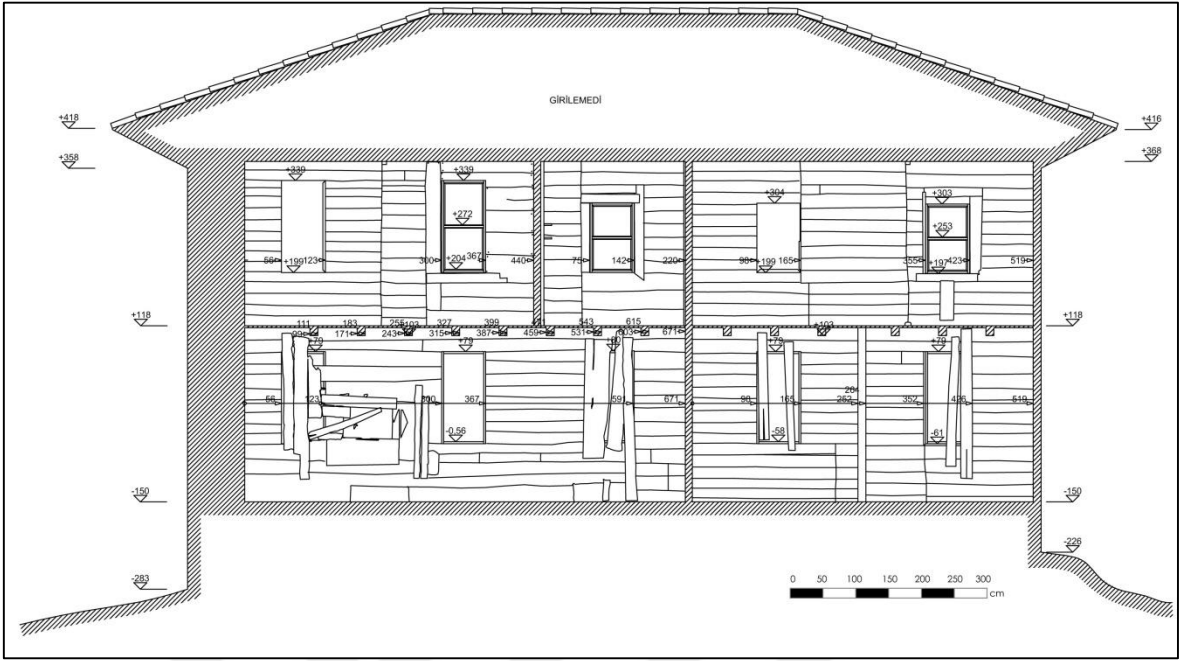
cm kot farkı bulunmaktadır. Yapının kuzey ve doğu cephelerinde yer alan iki ayrı giriş bulunmaktadır. Rüştiyenin zemin katında doğu cephesinde bulunan 4,73m x 3,22m ebatlarında RZ01 giriş holü bulunmaktadır. Bu holden güney cephesinde bulunan iki ayrı odaya ve batı cephesinde bulunan büyük salona geçilmektedir. Güney cephesinde bulunan 3,25m x 2,80m ebatlarındaki müderris odalarının güney cephesine bakan birer adet penceresi bulunmaktadır. Bu odaları birbirinden ayıran duvar mevcutta bulunmamaktadır. Fakat duvar tavan ve döşeme izleri mevcuttur. Batı cephesinde bulunan 6,85m x 6,56m ebatlarındaki salonun güney cephe duvarında 3 adet penceresi ve batı cephesine bakan 1 adet penceresi bulunmaktadır. Batı cephesi duvarında bir adet şömine ve şöminenin sağında 3 adet kapaklı dolap bulunmaktadır (Şekil 19). Rüştiyenin birinci katına girildiğinde 4,04m x 2,21m ebatlarında giriş holü bulunmaktadır. Bu holden doğu, batı ve güney cephelerinde bulunan 3 adet odaya açılmaktadır. Doğu cephesinde 5,20m x 6,70m ebatlarında büyük bir salon bulunmaktadır. Bu odanın doğu cephesinde 3 adet pencere ve güney cephesinde de 2 adet pencere bulunmaktadır. Batı cephesinde 5,15m x 6,70m ebatlarında şömineli bir salon bulunmaktadır. Bu odanın güney cephesinde 2 adet pencere, batı cephesinde de 2 adet pencere ve bir adet şömine bulunmaktadır (Şekil 19). Yapının zemin katı kuzey cephe duvarı kaba yonu taş duvar tekniği ile diğer cepheler ise muska göz dolma tekniği ile yapılmıştır. 1.kat cephe duvarları muska göz dolma tekniği yapılmıştır. Ara bölücü duvarlar ise ahşap yığma tekniği ile bölünmüştür (Şekil 18). Medrese yapısı dört omuz kırma çatı ile örtülü olup çatı alaturka kiremit ile kaplanmıştır. Çatı 105 cm saçaklar ile dışarı taşırılmıştır. Saçak ahşap lambri ile kaplanmıştır.

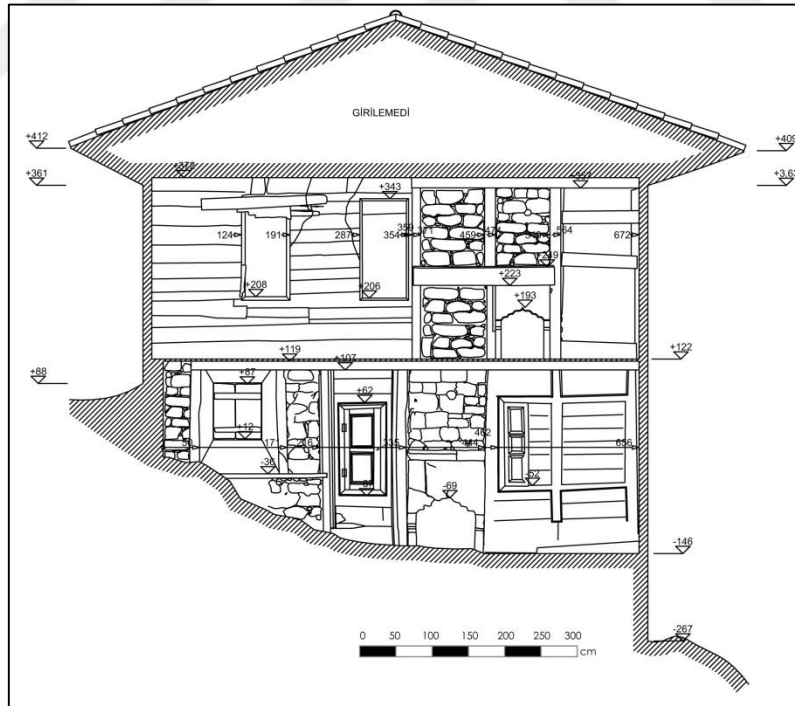
Şekil 16. Rüştüye yapısı zemin kat planı rölovesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 17. Rüştüye yapısı 1. kat planı rölovesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 18. Rüştüye yapısı A-A kesiti (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 19. Rüştüye yapısı B-B kesiti (Rölöve: Hüseyin Keskin)

4.1.2.3. Zemin Kat Mekanları

4.1.2.3.1. RZ01 Giriş Holü

Rüştüye yapısının zemin katında yer alan giriş holü 4,73m x3,22m ebatlarında dikdörtgen planlı bir mekandır. Mekana giriş doğu cephesindeki ahşap tek kanatlı bir kapıyla yapılmaktadır. Odanın doğu cephe duvarı 60cm, kuzey cephe duvarı 40 cm, batı ve güney cephe duvarları 6 cm kalınlığındadır. Kuzey cephe duvarı moloz taş duvar arkası topraktır, güney ve batı duvarı ise ahşap yığma tekniğinde yapılmıştır. Doğu duvarından büyük salona açılan iki kanatlı bir kapı ve güney duvarında da küçük iki adet odaya açılan tek kanatlı kapılar bulunmaktadır. Giriş holünün zemini sıkıştırılmış toprak zemin olup, tavanı ise 70 cm aks aralıklı 12cmx12cm ahşap kirişlerle taşınmaktadır (Tablo 18).

Tablo 18. Giriş Holü-RZ01

Fotoğraflar: Hüseyin Keskin

4.1.2.3.2. RZ02 Oda

Rüştüye yapısının zemin katında yer alan oda 2,80 m x 3,27 m ebatlarında dikdörtgen planlı bir mekandır. Odaya giriş kuzey cephesindeki tek kanatlı bir kapıdan yapılmaktadır. Odanın batı cephe duvarı 13 cm, güney cephe duvarı 13 cm kalınlığında, kuzey duvarı 6 cm kalınlığında olup batı duvarı günümüze ulaşmamıştır. Odanın batı cephe duvarında 0,82mx1,52 m ebatlarında bir adet pencere, güney cephe duvarında da 0,82mx1,52 m ebatlarında bir adet penceresi bulunmaktadır. Güney ve Batı cephesi duvarları ahşap muska göz dolma tekniği ile yapılp, içeriden üzeri yatay ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Zemin döşemesi ahşap döşeme tahtası, tavanı ise 70 cm aks aralıklı 12cmx12cm ahşap kirişler üzerine döşeme tahtası bulunmaktadır (Tablo 19).

Tablo 19. Oda-RZ02

4.1.2.3.3. RZ03 Oda

Rüştüye yapısının zemin katında yer alan oda 2,30 m x 3,27 m ebatlarında dikdörtgen planlı bir mekandır. Odaya giriş kuzey cephesindeki tek kanatlı 75cm genişliğinde bir kapıdan yapılmaktadır. Odanın batı ve kuzey duvarı 6 cm, güney cephe duvarı 13 cm kalınlığında olup doğu duvarı günümüze ulaşmamıştır. Odanın güney cephe duvarında 0,82mx1,52 m ebatlarında bir adet penceresi bulunmaktadır. Güney cephesi duvarı ahşap muska göz dolma tekniği ile yapılip üzeri yatay ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Kuzey ve batı duvarları ahşap yığma tekniğindedir. Zemin döşemesi ahşap döşeme tahtası, tavanı ise 70 cm aks aralıklı 12cmx12cm ahşap kirişler üzerine döşeme tahtası bulunmaktadır (Tablo 20).

Tablo 20. Oda-RZ03

Fotoğraflar: Hüseyin Keskin

4.1.2.3.4. RZ04 Oda

Rüştüye yapısının zemin katında yer alan oda 6,56 m x 6,84m ebatlarında kare planlıdır. 110 cm genişliğinde iki kanatlı bir kapı ile odaya giriş yapılmaktadır. Odanın doğu duvarı 6 cm kalınlığında ahşap yığma tekniğinde, Batı cephe duvarı 70 cm kalınlığında moloz taş duvar, güney cephe duvarı 13 cm kalınlığında muska göz dolma üzeri yatay ahşap malzeme kaplamalı, kuzey cephe duvarı moloz taş duvarı yamaca yaslanmış olup arkası toprak dolgudur. Güney cephe duvarında 0,82mx1,52 m ebatlarında 3 adet pencere, batı cephe duvarında bir adet şömine, 0,82mx1,52 m ebatlarında bir adet pencere, şöminenin sağında 2 adet solunda da bir adet kapaklı ahşap nişler bulunmaktadır. Kapakları günümüze ulaşmasa da menteşelerinden ve kilit yerlerinden kapaklı olduğu anlaşılmaktadır. Zemin ahşap döşeme tahtası, tavanı ise 70 cm aks aralıklı 12cmx12cm ahşap kirişler üzerine döşeme tahtası bulunmaktadır (Tablo 21).

Tablo 21. Oda-RZ04

4.1.2.4. 1. Kat Mekanları

4.1.2.4.1. R101 Giriş Holü

Bu mekana binanın kuzey cephesindeki -0,40 kotunda yer alan iki kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. Mekanın boyutları 2,20 m x 4,03 m olup dikdörtgen planlıdır. Bu holden doğu ve batı yönlerinde iki büyük odaya ve güney kısmından da küçük bir odaya giriş yapılmaktadır. Odanın doğu, batı, kuzey duvarı 6 cm kalınlığında ahşap yığma tekniğinde, kuzey cephe duvarı 13 cm kalınlığında muska göz dolma tekniği üzeri yatay ahşap malzeme ile kaplamalıdır. Zemin ahşap döşeme tahtası, tavanı ise ahşap malzeme ile kaplanmıştır (Tablo 22).

Tablo 22. Oda-R101

4.1.2.4.2. R102 Oda

Rüştüye yapısının 1. katında yer alan oda 2,20 m x 2,57 m ebatlarında dikdörtgen planlı bir mekandır. Mekana giriş kuzey cephesindeki tek kanatlı bir kapıdan yapılmaktadır. Odanın batı, doğu, kuzey duvarı 6 cm ahşap yığma tekniğindedir. Güney cephe duvarı 13 cm kalınlığında muska göz dolma tekniği üzeri ahşap yatay lambri kaplamalıdır . Odanın güney cephe duvarında bir adet penceresi bulunmaktadır. Zemin döşemesi ahşap döşeme tahtası, tavanı ise ahşap lambri kaplamadır (Tablo 23).

Tablo 23. Oda-R102

4.1.2.4.3. R103 Oda

Rüştüye yapısının 1.katında yer alan oda 5,18 m x 6,71m ebatlarında dikdörtgen planlıdır. Odaya giriş ahşap iki kanatlı bir kapıyla yapılmaktadır. Odanın batı duvarı 6 cm kalınlığında ahşap yığma tekniğinde, doğu, güney ve kuzey cephe duvarı 13 cm kalınlığında muska göz dolma tekniği üzeri ahşap yatay lambri kaplamalıdır. Batı cephe duvarında 3 adet, güney cephe duvarında 2 adet pencere bulunmaktadır. Zemin ahşap döşeme tahtası, tavanı ise ahşap lambri kaplamadır (Tablo 24).

Tablo 24. Oda-R103

4.1.2.4.4. R104 Oda

Rüştüye yapısının zemin katında yer alan oda 5,15 m x 6,72m ebatlarında dikdörtgen planlıdır. Odaya giriş ahşap iki kanatlı bir kapıyla yapılmaktadır. Odanın batı duvarı 6 cm kalınlığında ahşap yığma tekniğinde, Doğu cephe duvarı bir kısmı 70 cm kalınlığında

moloz taş duvar tekniğinde, bir kısmı ise 13 kalınlığında muska göz dolma tekniği üzeri ahşap yatay lambri kaplamalı, güney ve kuzey cephe duvarı 13 cm kalınlığında muska göz dolma tekniği üzeri ahşap yatay lambri kaplamadır. Doğu cephe duvarında 2 adet pencere, 1 adet şömine, güney cephe duvarında 2 adet pencere bulunmaktadır. Zemin ahşap döşeme tahtası, tavanı ise ahşap lambri kaplamadır (Tablo 25).

Tablo 25. Oda-R104

4.1.2.5. Cephe Özellikleri

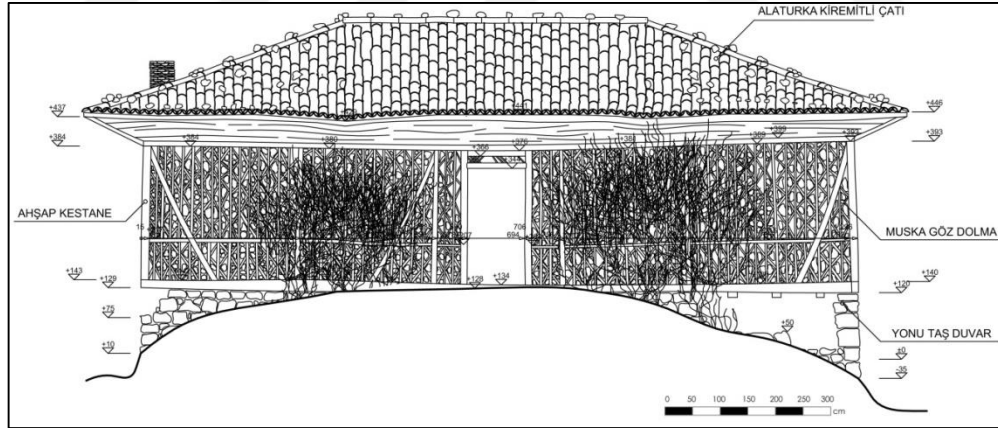
4.1.2.5.1. Kuzey Cephesi

Rüştiye yapısının kuzey cephesi arazi eğiminden dolayı zemin kat seviyesinde toprağa gömülü olup doğu zemin kotu +0.10 m, batı zemin kotu -0.35 m dir. Cephenin zemin kat duvarı moloz taş duvar olup köşe kısımları yıkılmıştır. Cephe 1. Kat seviyesinde muska dolma tekniğiyle yapılmıştır. Bu cephede +1.34 m kotunda 1. Kattaki R101 nolu

mekana doğrudan giriş sağlayan 1,05mx2,10m ebatlarında iki kanatlı ahşap bir kapı yer almaktadır. Kapı kanatları menteşelerinin çürümesi nedeniyle kenar kısmında durmaktadır. Çatı saçağı 105 cm dışarı taşırılmıştır. Saçak altları ahşap tahtalar ile kapatılmıştır (Şekil 20-21).

Şekil 20. Rüştiye yapısı kuzey cephesi (Fotoğraf: Tülay Zorlu)

Şekil 21. Rüştiye yapısı kuzey cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

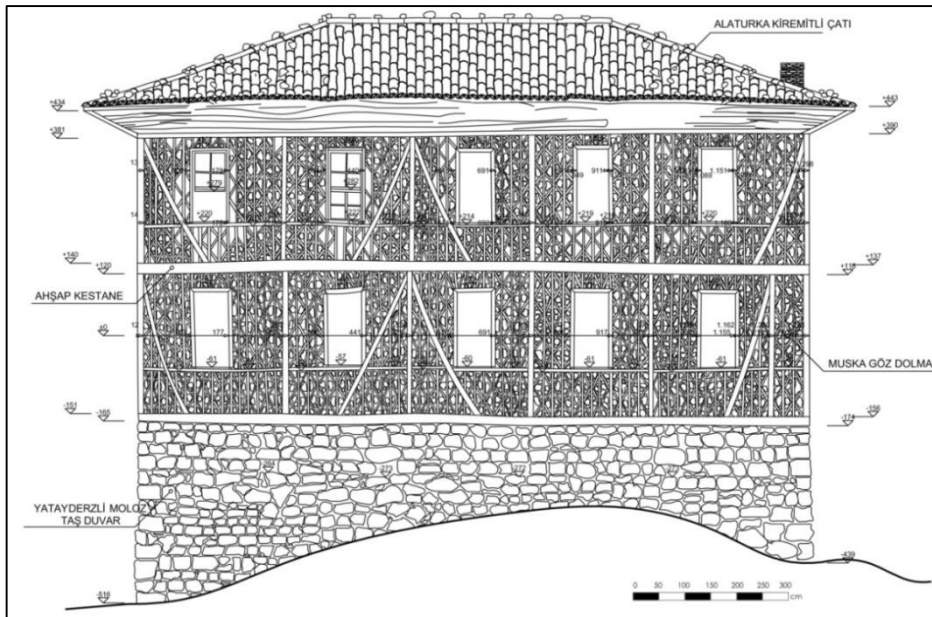
4.1.2.5.2. Güney Cephesi

Güney cephesi rüştiye yapısının en önemli ve karakteristik cephesidir. Bodrum kat temel duvarlarının alt kısmı moloz taş üst kısmı kaba yonu taş duvar olup zemin ve birinci katları muska dolgu tekniğiyle inşa edilmiştir. Bu cephenin doğu köşesinde zemin kotu -4.39 m, batı köşesinde ise zemin kotu -5.16 m dir. Güney cephesinde bodrum katta -2.72 m

kotunda 3 adet mazgal pencere yer almaktadır. Zemin ve birinci katlarda ise, 0,82mx1,52 m ebatlarında dikdörtgen formlu beşer adet giyotin pencere mevcuttur. Zemin kattaki pencereler RZ02-RZ03-RZ04 mekanlarına ait olup, bu pencerelerin sadece pencere kasa ve pervazları mevcuttur. 1. kattaki pencerelerin ise sadece bir tanesi sağlam olup diğerlerinin kasa ve pervazları mevcuttur. Bu pencereler R102-R103-R104 mekanlarına aittir. Güney cephede çatı saçak genişliği 105 cmdir. Saçak altları ahşap tahtalar ile kapatılmıştır (Şekil 22-23).

Şekil 22. Rüştüye yapısı güney cephesi (Fotoğraf: Hüseyin Keskin)

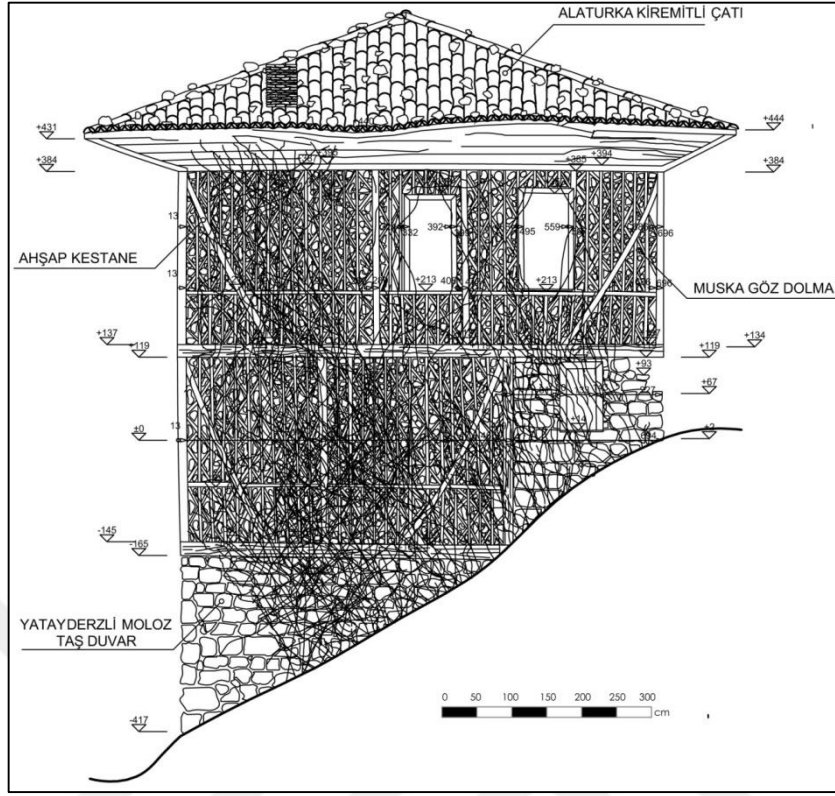
Şekil 23. Rüştüye yapısı güney cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

4.1.2.5.3. Doğu Cephesi

Doğu cephesin bodrum katı seviinde bir kısmı toprağa gömülü olup, kuzey köşede zemin kotu +0.02 m, güney köşede ise -4.17 m dir. Bu cephede bodrum kat duvarları moloz taş duvar tekniğiyle yapılmıştır. Bu duvar üzerinde -2,56 kotunda 1 adet mazgal pencere bulunmaktadır. Zemin katta RZ04 mekanının kuzeye bakan bölümünün bir kısmı toprağa gömülü olup Kuzey cephesinden 215 cm lik bölümü moloz taş duvar tekniği, diğer kısmı muska dolma tekniği ile inşa edilmiştir. Zemin kat duvarında 0,60x1,02 m ebatlarında dikdörtgen formlu bir adet pencere yer almaktadır. Birinci kat duvarı da muska göz dolma tekniğinde yapılmış olup, bu cephede de R104 mekânına açılan 0,80mx1,45m abatlarında dikdörtgen formlu iki adet giyotin pencere yer almaktadır. Fakat pencere kanatları günümüze ulaşmamıştır. Doğu cephesi bitkilenme nedeniyle zaman içerisinde bozulmuştur. Bu cephenin ortasından şömine bacası bulunmaktadır. Bu cephe de de Çatı saçağı 95 cm dışarı taşırılmış olup saçak altları ahşap tahtalar ile kapatılmıştır (Şekil 24-25).

Şekil 24. Rüştüye yapısı doğu cephesi (Fotoğraf: Hüseyin Keskin)

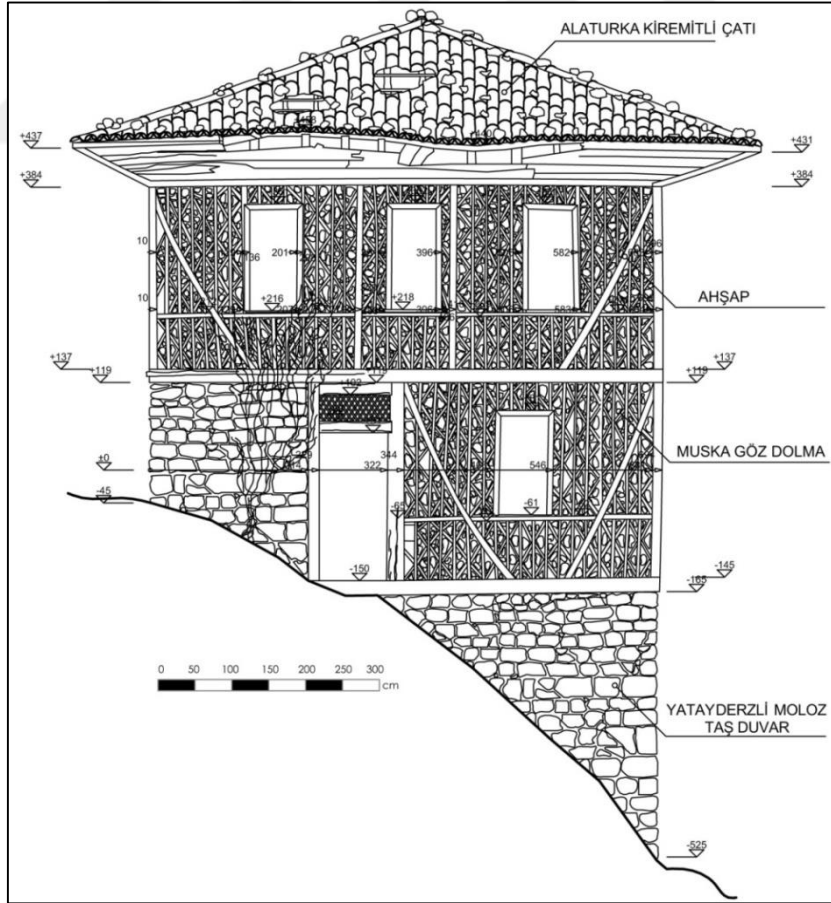
Şekil 25. Rüştüye yapısı doğu cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

4.1.2.5.4. Batı Cephesi

Batı cephesinin bir bölümü arazi eğiminden dolayı toprak altında kalmış olup, kuzey köşede zemin kotu -0.45 m, güney köşede ise -5.25 m dir. Bodrum temel duvarları moloz taş duvar tekniğiyle yapılmıştır. Zemin katta bulunan RZ01 mekan duvarının bir kısmı toprağa gömülmüştür. Zemin kat duvarının kuzey yani toprak ile temas eden kısmı moloz taş duvar tekniği ile güney kısmı ise muska dolma tekniği ile yapılmıştır. Zemin kat duvarında bir adet 0,82mx1,52 m ebadında dikdörtgen formlu giyotin pencere ve -1.50 kotunda, 0,92mx2,02m abatlarda zemin kat giriş kapısı yer almaktadır. Birinci kat duvarı da muska dolma tekniğinde yapılmış olup bu katta R103 mekanına açılan 0,80mx1,45m abatlarda, dikdörtgen formlu, 3 adet giyotinpencere bulunmaktadır. Fakat günümüze ulaşmamışlardır. Batı cephesinde 93 cm taşan saçakların altındaki kaplama tahtalarının bir bölümü çürüme nedeniyle kopmuştur (Şekil 26-27).

Şekil 26. Rüştüye yapısı batı cephesi (Fotoğraf: Hüseyin Keskin)

Şekil 27. Rüştüye yapısı batı cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

4.1.3. Yapım Tekniği / Strüktür ve Malzeme Özellikleri

Çalışanlar Mahallesi Medrese yapısının zemin katının batı, kuzey ve doğu duvarları kaba yonu taş duvar olup güney cephesinin batı köşesinde yer alan abdest alma yerinin önü açıktır. Doğu köşesinde yer alan bölümün önü ise sonradan tuğla duvar ile kapatılmıştır. Üst katın kuzey cephe duvarı zemin katta olduğu gibi yonu taş duvar olup diğer cephelerde tüm duvarlar göz dolma görünümlü y tong duvar ile yeniden inşa edilmiştir Yapıya ilişkin eski fotoğraflardan edinilen bilgilere göre. Onarım öncesi yapının orijinal dış cephe konstrüksiyonu ahşap iskeletli göz ve muska dolma tekniğinde inşa edilmiştir. Üst katın doğu cephesinde taş ocağın olduğu orta bölüm taş, iki yanı muskalı dolma duvar güney cephenin batı bölümü muskalı dolma, ortadaki yarı açık mekânın korkuluk duvarı ve doğu bölüm göz dolma tekniğinde, batı cephesi muska dolma tekniğinde inşa edilmiştir. İç mekanda oda duvarları y tong üzeri ahşap kaplama ve tavan ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Orijinalinde alaturka kremit ile kaplı olduğu düşünülen dört omuz kırma çatısı sac ile kaplıdır.

Çalışanlar Mahallesi Rüştüye yapısı moloz taş temel duvarları üzerine inşa edilmiş olup, yapının dış duvar konstrüksiyonu muska dolma sistemdir. Yapının doğu ve batı cephelerinin kuzeydeki yamaca bitişik kısımları ile kuzey cephesinin zemin kat hizasında torağa gömülü olan kısmı da yığma moloz taş duvardır. İç mekandaki bölücü duvarlar ahşap yığma sistem olup, odaların zemini ahşap kadronlu, tavanları ise kirişli ahşap döşemedir. Dört omuz kırma çatısı alaturka kremit ile örtülüdür.

4.1.3.1. Yapı Elemanları

Bir bina, genel anlamda bir taşıyıcı sistem ile o binanın mekanlarını oluşturan yapı elemanlarından meydana gelir. Yapı elemanları, çeşitli yöntemlerle bir araya getirilen çeşitli yapı malzemeleri ve/veya bileşenlerinin oluşturduğu, bir mekanı tanımlayan ve en azından bir işlevi olan büyük yapı parçalarıdır (Türkçü, 2004). Mekanı çevreleyen tüm yapı elemanlarının (duvar, döşeme, çatı vb.) nasıl olacakları, o mekandaki işlevlere bağlı olarak belirlenir.

Yapı elemanları, genel olarak ana yapı elemanları ve yardımcı yapı elemanları olmak üzere 2 grupta sınıflandırılabilir. Ana yapı elemanları; temeller, duvarlar, döşemeler

ve çatılardır. Yardımcı yapı elemanları ise; ışıklandırma, havalandırma, tesisat, ulaşım, kapı, pencere, merdivenler vb. olarak sayılabilir (Türkçü, 2004).

4.1.3.2. Ana Yapı Elemanları

Tez kapsamında ele alına medrese ve rüştiye yapılarındaki ana yapı elemanları; temeller, duvarlar, döşemeler ve çatılardır.

4.1.3.2.1. Temeller

Temeller yapının hareketli ve sabit yüklerini zemine ileten taşıyıcı sistem elemanlarıdır. Ayrıntılı sondaj çalışmaları yapılamadığı için Çalışanlar mahallesi medrese ve rüştiye yapılarının temellerinin boyutları ve ne kadar derinlikte olduğu, vb. özelliklerine ilişkin bilgiler edinilememiştir.

4.1.3.2.2. Duvarlar

Çalışanlar mahallesi medrese yapısının zemin katı moloz taş duvar, birinci katı ise, göz dolma görünümlü y tong yığma duvardır. Zemin katın batı cephe duvarının kalınlığı 82 cm, doğu cephe duvarının kalınlığı 46 cm, kuzey cephe duvarının kalınlığı ise 71 cm'dir. Güney cephesinde sonradan kapatılarak çay ocağı yapılan bölümün duvarı y tong yığma blok olup kalınlığı 16 cm, abdesthane ve çay ocağını ayıran duvar moloz taş duvarın kalınlığı ise 127 cm'dir. Medrese yapısının sonradan yenilenen 1.kat duvarları 15 cm kalınlığında y tong yığma duvar olup üzeri sıvanarak boya ile göz dolma görünümü verilmiştir. Birinci katta duvarların iç mekanda ahşap lambiri ile kaplanmıştır.

Rüştiye yapısının zemin kat batı duvarının bir kısmı moloz taş duvar olup 59 cm kalınlığında, diğer kısmı muska göz dolma tekniğiyle yapılmış olup 12,5 cm kalınlığında, kuzey duvarı toprağa gömülmüş moloz taş duvar, doğu cephe duvarı 71 cm kalınlığında olup moloz taş duvar tekniğiyle yapılmış, güney cephe duvarı 12.5 cm kalınlığında muska dolma tekniğiyle yapılmıştır. İç mekandaki bölücü duvarlar ahşap yığma olup kalınlıkları 4 cm'dir. Birinci katın tüm dış cephe duvarları 12.5 cm kalınlığında muska dolma tekniğiyle yapılmış olup, iç mekandaki bölücü duvarlar zemin katta olduğu gibi 4 cm kalınlığında ahşap yığmadır.

4.1.3.2.3. Döşemeler

Medrese yapısı zemin katındaki abdesthanenin ve çay ocağının döşemesi beton üzeri karo mozaik kaplamadır. 1. Katın onarım sırasında yenilenmiş olan mevcut taban döşemesinde 12-14 cm kesitinde 60-70 cm aks aralıklarında döşenmiş olan ahşap kirişler 2 cm kalınlığında ahşap döşeme tahtaları ile kaplanarak yapılmıştır.

Rüştiye yapısı zemin katındaki giriş holünün zemini sıkıştırılmış toprak olup, diğer odalar ise ahşap kadronlar üzerine oturtulmuş 3-4 cm kalınlığında ahşap döşemedir. 1. katın döşemesi de ahşap olup, 60-80 cm aks aralıklarla döşenmiş, 12-14 cm kesitindeki ahşap kirişler üzerine 3-4 cm kalınlığında ahşap tahtalar döşenerek yapılmıştır. Tavanlar da düz ahşap tavan kaplamasıdır.

4.1.3.2.4. Çatılar

Medrese yapısının çatı örtüsü dört omuz kırma çatı olup sac malzemeyle kaplanmıştır. Çok yağış alan bir bölgede yer aldığı için çatı saçakları 80 cm dışarıya taşırılarak yapı su ve nemden korunmaya çalışılmıştır. Saçakların altları ahşap kaplama tahtaları ile kapatılmıştır.

Rüştiye yapısının çatı örtüsü de dört omuz kırma olup alaturka kiremitle kaplanmıştır. Bu yapıda ise saçaklar 105 cm dışarıya taşırılmış olup, bu yapıda da saçakların altı ahşap malzemeyle kaplanmıştır.

4.1.3.3. Yardımcı Yapı Elemanları

Çalışma kapsamında ele alınan medrese ve rüştiye yapılarındaki yardımcı yapı elemanları kapı, pencere ve merdivenler olarak ele alınmıştır.

4.1.3.3.1. Kapılar

Medrese yapısında tüm kapılar sonradan değiştirilmiş olup orijinal değildirler. Mevcutta 5 farklı kapı çeşidi bulunmaktadır. MK1 nolu kapı MZ02 nolu odanın dış kapısıdır. 86 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğinde plastik doğramadan yapılmış olup

mekanın içine doğru açılmaktadır (Tablo 15). MK2 nolu kapı 1. Kat giriş kapısı olup, 100 cm genişliğinde 210 cm yüksekliğinde çelik kapıdır. Mekanın dışına açılmaktadır. MK3 ve MK4 nolu kapılar M101 ve M102 nolu odalara açılmaktadır. 90 cm genişliğinde 210 cm yüksekliğinde olup plastik doğramadan yapılmışlardır. MK5 nolu kapı ise M101 nolu odadan arka yola çıkılan 82 cm genişliğinde 190 cm yüksekliğinde demir doğramalı kapıdır (Tablo 15).

Rüştüye yapısının orijinal kapılarının çoğu günümüze ulaşmamış olup, 6 farklı kapı çeşidi bulunmaktadır (Şekil 16). RK1 nolu kapı zemin kata giriş kapısı olup kapı boşluğu 93 cm genişliğinde 200 yüksekliğindedir. Ancak kapı kanadı günümüze ulaşmamıştır. Fakat menteşe izlerinden anlaşıldığı üzere tek kanatlı ahşap bir kapı olup mekanın içine doğru açılmaktadır. RK2 ve RK3 nolu kapılar RZ02 ve RZ03 nolu odalara açılmaktadır. Kapı boşlukları 75 cm genişliğinde 200 cm boyundadır. Kapı kanatları günümüze ulaşmamıştır. Fakat menteşe izlerinden anlaşılacağı üzere tek kanatlı olup mekanların içine doğru açılmaktadır. RK4 nolu kapı RZ04 nolu odaya açılmaktadır. 110 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde kapı kasası mevcuttur. Menteşe izlerinden anlaşıldığı üzere kapı kanatları iki kanatlı olup mekanın içine doğru açılmaktadır. İki kanatlı üç tablalı kapı kanatları günümüze kadar ulaşmıştır. RK5 nolu kapı 1. Kata giriş kapısıdır. 2 kanatlı ve 3 tablalı olan kapı 105 cm genişliğinde 210 cm yüksekliğinde, çam ağacından yapılmıştır (Tablo 26). RK6 nolu kapı açıklığı 110 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde olup R103 nolu odaya açılmaktadır. Menteşe izlerinden anlaşılacağı üzere tek kanatlıdır. RK07 nolu kapı 56 cm genişliğinde 205 cm yüksekliğinde olup R102 nolu odaya açılmaktadır. Kapı kanadı günümüze ulaşmamıştır. Fakat tek kanatlı olduğu menteşe izlerinden anlaşılmaktadır. RK8 nolu kapı açıklığı 110 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde olup R104 nolu odaya açılmaktadır. Kapı kanadı tek kanatlı ve kestane ağacından olup günümüze ulaşmıştır.

Tablo 26. Rüştiye yapısı –kapılar

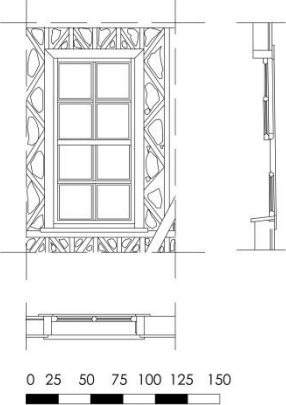

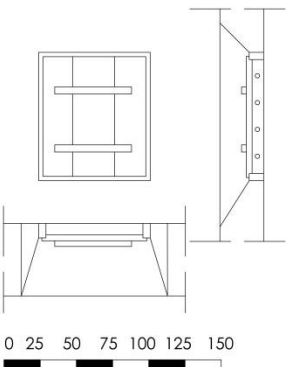
	
Rüştiye yapısı RK5 1. Kat Giriş Kapısı	Rüştiye yapısı RK5 Kat Giriş Kapısı Ön Görünüş
	
Rüştiye yapısı RK4-RZ03 Giriş Kapısı	Rüştiye yapısı RK4 RZ03 Giriş Kapısı Ön Görünüş
Fotoğraflar: Hüseyin Keskin	Rölöveler: Hüseyin Keskin

4.1.3.3.2. Pencereleler

Medrese yapısının günümüze ulaşan orijinal penceresi bulunmamaktadır. 4 farklı pencere tipine rastlanmıştır. Zemin katta bulunan MZ02 nolu odanın 3 adet penceresi bulunmaktadır. Bu pencereler plastik doğramadırlar. MP1 nolu pencere Çay ocağını aydınlatan çift kanatlı, 120 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğindedir. MP2 ve MP3 nolu pencereler oturma kısmını aydınlatan 80 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğindedirler. 1. katta M102 nolu odanın 3 adet penceresi (MP4, MP5, MP6) 63 x 120cm ebatlarda tek kanatlı ve plastik doğramadır. M101 nolu odanın da 3 adet penceresi mevcuttur. Bu pencereler (MP7,MP8,MP9) çift kanatlı plastik doğrama olup, 90 cm genişliğinde 140 cm yüksekliğindedir.

Rüştüye yapısında 2 farklı pencere tipi vardır. Pencere kanatlarından R103 nolu odaya ait güney cephesinde 2 tanesi günümüze kadar ulaşabilmiştir. R103 nolu oda pencereleri Giyotin pencere sistemindedir. Diğer pencerelerin de giyotin pencere olduğu anlaşılmakla birlikte hiçbiri günümüze kadar ulaşamamıştır. Diğer pencere tipi ise RZ03 mekanındaki tek kanatlı yana açılan, dış kısmında kapağı bulunan metal parmaklıklı penceredir. Zemin katta bulunan RZ02 nolu odada RP1,RP2 nolu 2 adet, RZ03 nolu odada RP3 nolu 1 adet, RZ04 nolu odada RP4,RP5,RP6 nolu 3 adet (Şekil 15), R103 nolu odada RP8, RP9, RP10, RP11, RP12 nolu 5 adet, R102 nolu odada 1 adet, R104 nolu odada 4 adet 62 cm genişliğinde 135 cm yüksekliğinde (Şekil 17) ve RP7 nolu 1 adet 43 cm genişliğinde 87 cm yüksekliğinde pencere boşluğu bulunmaktadır . Günümüze ulaşabilmiş olan RP11 RP12 nolu pencereler giyotin pencere tipinde olup pencere kanatları 4 e bölünmüştür (Tablo 27).

Tablo 27. Rüştüye yapısı-pencereler

	
<p>Rüştüye yapısı RP11-RP12 1. Kat R103 Penceresi</p>	<p>Rüştüye yapısı RP11-RP12 1. Kat R103 Penceresi</p>
	
<p>Rüştüye yapısı Zemin. Kat RP7 Penceresi</p>	<p>Rüştüye yapısı Zemin. Kat RP7 Penceresi</p>
<p>Fotoğraflar: Hüseyin Keskin</p>	<p>Rölöveler: Hüseyin Keskin</p>

4.1.3.3.3. Merdivenler

İki katlı medrese yapısının üst katına ulaşım güney cephesine yaslanmış olan bir merdiven ile sağlanmaktadır. Yeri orijinal merdivenle aynı olduğu düşünülen bu merdiven sonradan betonarme olarak inşa edilerek basamakları mermer malzeme ile kaplanmıştır. MZ01 nolu abdesthanenin girişinden başlayıp üst kat girişine 14 basamak ile ulaşılan merdivenin basamak genişlikleri 33-35 cm arasında, rıht yükseklikleri ise, 20-22 cm arasındadır. 1. kat girişindeki sahanlık 210cm boyunda 110cm enindedir. Merdivenin korkuluğu 100 cm yüksekliğinde metal ferforjedendir (Tablo 28).

İki katlı Rüştüye yapısının zemin ve birinci katlarının bağımsız girişleri olup iç mekânda katlar arasında bağlantı sağlayan bir merdiven yoktur. Arazi eğiminden dolayı zemin kata batı cephesinden -1,50, 1. Kata ise kuzey cephesinden +1,34 girilmektedir.

Tablo 28. Medrese yapısı –merdiven

Fotoğraf: Hüseyin Keskin

4.1.4. Yapılardaki Bozulma Nedenleri

Kırsal alandaki bu yapılarda bozulmalara neden olan etkilerin bir kısmı yapının kullanım sürecinde meydana gelen kullanıcı kaynaklı etkiler, bir kısmı ise bulunduğu çevredeki doğal sebepler, iklimsel koşullar vb. ile oluşan etkilerdir.

4.1.4.1. Kullanıcı Kaynaklı

Medrese ve Rüştiye yapılarındaki kullanıcı kaynaklı bozulmalar kullanım sürecinde farklılaşan gereksinimleri karşılamaya yönelik olarak gerçekleştirilen malzeme ve mekan değişikliklerine bağlı bozulmalardır.

Medrese yapısı kullanım sürecinde kullanıcıların değişen ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan hatalı müdahaleler ile orijinal özelliklerini büyük ölçüde yitirmiştir. Bu kapsamda hem orijinal malzeme ve yapım tekniği, hem de mekansal kurgusu değişikliğe uğramıştır. Yapının zemin katındaki yarı açık mekanın güney cephesi kapatılıp çay ocağına dönüştürülmüştür. Birinci katında ise oda sayısının 4 den 2 ye düşürülüp kuzey cephesinden ikinci bir giriş kapısı eklenmiştir. Güney cephesinde yer alan ve zemin kat ile birinci kat arasındaki düşey sirkülasyonu sağlayan ahşap merdivenin kaldırılarak yerine betonarme merdiven inşa edilmiştir. Birinci kattaki odaların önündeki yarı açık mekan kaldırılarak odalara dahil edilmiştir. Özgün pencere ve kapılar kaldırılarak hep boyutlar hem de malzeme açısından farklı pencere ve kapılar takılmıştır.

Rüştiyesi yapısı da zaman içerisinde değişen şartlar ile birlikte farklı işlevlerle kullanılmış ve bu süreçte kullanıcı kaynaklı bazı bozulmalar meydana gelmiştir. Mahalle sakinlerinden elde edilen bilgilere göre rüştiye yapısı, yeni ilkokul binası yapılıncaya kadar ilkokul binası olarak kullanıldıktan sonra zemin katında demirci atölyesi kurulmuş, atölye olarak kullanıldığı dönemde yapıya betonarme kolon eklenerek müdahale edilmiştir. Atölye kapandıktan sonra atıl hale gelen binanın bakımı yapılmadığı gibi yapı elemanlarının bir kısmı tahrip edilip niteliksiz uygulamalar yapılmıştır.

4.1.4.2. Uzun Süreli Doğal Etkenler

Yılın büyük bölümünde yağış alan Doğu Karadeniz Bölgesinde yöredeki ana yapı malzemesi olan ahşap ve taş malzemenin su ve nemden korunması önemlidir. Bu gerçekleşmediğinde strüktür elemanlarındaki bozulmalar yapının zaman içinde yıkılarak yok olmasına neden olabilmektedir (Döndüren vd., 2017). Doğal çevreden, iklimsel koşullardan kaynaklı bozulmalar ise yöredeki yağışlı iklim sebebiyle yapının zemin ya da çatıdan su alarak yapı malzemelerinin çürümesi ya da yoğun bitki örtüsü sebebiyle ortaya çıkan malzeme bozulmalarıdır.

Yapı malzemelerine su, yağmur suyu halinde yapının çatı, dış cephe bölümlerinden girerek olumsuz etki yapmaktadır. Bu etki doğrudan suya maruz kalan taş yüzeylerinin ıslanarak suyun yapıya nüfuz etmesidir. Taşın alabileceğinden fazla suyu emmesi yani doymuş hale gelmesi, bozulmasına, zayıflamasına ve zamanla işlevini yitirmesine neden olur. Diğer bir etki ise yapıdaki çatlak veya deliklerden suyun içeri sızmasıdır. Bu durum zamanla ciddi sorunlara yol açmaktadır (Döndüren vd., 2017).

Rutubet, yapının tümünü olumsuz etkileyen bir hasar türüdür. Sadece taşın yapısını değil, tüm yapı elemanlarının çürümesine, hatta bazı yapı elemanlarının işlevlerini yitirmesine yol açabilmektedir. Özellikle yeterince havalandırılmayan mekânlarda, kötü koku, duvar yüzeylerinde ıslaklık, renklenme, çiçeklenme, tuzlanma ve hatta yosun oluşumu, rutubetin varlığına işaret etmektedir.

Doğal taş ve ahşap malzemedeki diğer bir iklimsel etki ise, güneşlenme süresi, hakim rüzgar yönü ve don etkisiyle zaman içinde malzemelerde meydana gelen yıpranmalar, bitkilenme, yosunlanma ve mantar oluşumlarının ortaya çıkmasıdır.

Yosun oluşumu ve bitkilenme sürekli rutubet ortamında gelişen biyolojik bozulmalardır. Temelden yükselen suyun ya da çevre koşullarının etkisiyle, duvarların zemine yakın bölgelerinde görülmektedir. Kara yosunları, yağmur alan dönemlerde yumuşak ve yeşil, yaz aylarında sert ve sarı renktedirler. Yosunlar yüzeyi kaplayarak duvar örgüsünün nefes almasını engellediği için sakıncalıdır (Döndüren vd., 2017).

Bu bağlamda medrese ve rüştiye yapılarında geniş saçaklar yapılarak suyun yapıdan uzak tutulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Ancak yağışlı iklim zemindeki suyun yapıdan uzaklaştırılmamasından kaynaklı olarak yapılarda birtakım bozulmalar meydana gelmiştir.

Medrese yapısının zemin katında bulunan şadırvan duvarlarında zamanla mantar oluşumu ve yosunlanma meydana gelmiştir. Ayrıca kuzey cephesinin toprağa gömülü oluşu ve yağmur sularını yapıdan uzaklaştırılacak önlemlerin alınmamasından kaynaklı olarak tüm duvarlarda rutubetlenme meydana gelmiştir.

Rüştiye yapısında ise zamanla çatı örtüsünde meydana gelen hasarlar yağmur sularının çatıdan girip kat döşemelerinin ve duvarların çürümesine sebebiyet vermiştir. Ayrıca zemin kat güney cephesi beden duvarının toprağa gömülü oluşu sebebiyle zemindeki nem duvarda bazı deformasyonlara sebep olmuş ve zamanla yıkılmıştır. Yapının bodrum temel duvarlarında sarmaşık bitkilerinin büyümesi, rüzgar ısı farklılıkları gibi atmosferik koşulların (rüzgar, sıcak, soğuk, ısı değişimi) malzemede yarattığı

tahribatlar sebebiyle hem yığma taş duvarların hem de muska dolma duvarlardaki dolgu taş malzemelerin yerinden oynayıp dökülmesine neden olmuştur.

4.1.5. Yapılardaki Bozulma Türleri

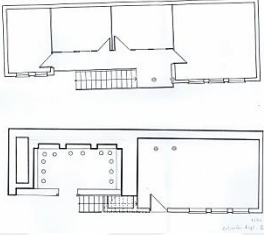
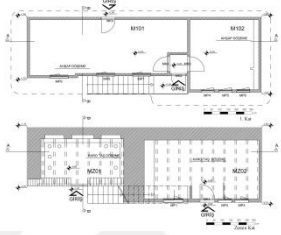
Medrese ve Rüştüye yapıları inşa edildikleri tarihten günümüze kadar geçen süreçte çeşitli etkilere maruz kalmış ve yapılarda farklı türde bozulmalar meydana gelmiştir. Çalışanlar Mahallesi Medrese ve Rüştüyesi'ndeki bozulmalar, Mekansal bozulmalar, Strüktürel bozulmalar ve malzeme bozulmaları olmak üzere üç ana başlıkta incelenecektir.

4.1.5.1. Mekansal Bozulmalar

Mekânsal bozulmalar kapsamında yapıdaki mekanların, sayı ve türlerindeki değişimler, eklenen ya da eksiltelen mekanlar, mekânsal bütünlüğe müdahaleler (plan şemasının değişimi) ele alınacaktır.

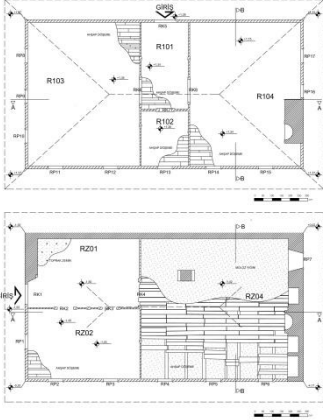
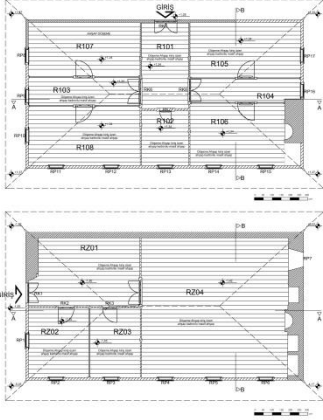
Bu bağlamda Medrese yapısında yapılan izinsiz onarımlar sırasında özellikle 1. Katındaki mekânsal kurgu tümüyle değiştirilmiştir. Yapıdaki izler, eski fotoğraflar, Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu arşivindeki dosyasında bulunan plan krokisine (Ek 8) baktığımızda medresenin orijinal plan şemasında yapının doğu ve batı cephelerine bakan iki büyük oda, orta kısımda ise iki küçük oda olmak üzere dört oda ve bu odaların kapılarının açıldığı yarı açık bir alan bulunmaktadır. Ancak kullanıcıların izinsiz olarak gerçekleştirdiği onarım sırasında bu plan şeması tümüyle değiştirilmiştir. Yapının zemin katında güney cephesine bakan odanın önü tuğla duvar ile kapatılarak bir tezgah eklenip çay ocağına dönüştürülmüştür. Ayrıca M102 nolu odada bulunan taş işlemeli şöminenin bacası da kaldırılmıştır (Tablo 29).

Tablo 29. Medrese yapısı-mekansal bozulmalar

	
<p>Medrese yapısı izinsiz onarım öncesi Fotoğraf: Tülay Zorlu</p>	<p>Medrese yapısı izinsiz onarım sonucu mevcut durum Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>
	
<p>Şematik Planlar: Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi</p>	<p>Medrese yapısı Rölöve: Hüseyin Keskin</p>

Rüştiye yapısının mekânsal kurgusu büyük oranda korunmuş olup, mekânsal kurgu açısından günümüze orijinal haliyle geldiği söylenebilir. Duvardaki izlerden sadece zemin katta bulunan RZ02ve RZ03 nolu mekanların arasında bulunan ahşap yığma duvarın kaldırılıp bütün bir mekan olarak kullanıldığını anlaşılmaktadır. Üst katta R103 ve R104 nolu odaların yer döşemesi ve tavandaki kirişlerden ve bu kirişlerin belirli yerlerindeki yivlerden ortada bir koridor ve bu koridorun iki yanında girişleri koridora açılan iki ayrı mekanın olduğu anlaşılmaktadır. (Tablo 30).

Tablo 30. Rüştiye yapısı-mekansal bozulmalar

	
<p>Rüştiye yapısı 1. Kat tavadaki iz Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>	<p>Rüştiye yapısı 1. Kat yerdeki iz Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>
	
<p>Rüştiye yapısı rölöve plan çizimleri Rölöve: Hüseyin Keskin</p>	<p>Rüştiye yapısı restitüsyon plan çizimleri Restitüsyon: Hüseyin Keskin</p>

4.1.5.2. Strüktürel Bozulmalar

Strüktürel bozulmalar kapsamında yapının temelleri ve yapım sistemine bağlı olarak (kagir yığma, ahşap yığma, ahşap iskeletli sistem vb.) taşıyıcı elemanlarda meydana gelen bozulmalar ele alınmaktadır.

Bu bağlamda detaylı sondaj çalışmaları yapılamadığından medrese ve rüştiye yapılarının temellerinde herhangi bir bozulma olup olmadığı tespit edilememiştir. Medrese yapısı mevcut haliyle strüktürel açısından iyi durumdadır. Bunun sebebi 2000'li yıllarda yapılan izinsiz onarım sırasında yapının 1. kat dış cephe konstrüksiyonunun ve iç mekanda bölücü duvarların tümüyle yenilenmiş olmasıdır. Bu onarımla yapının özgün halindeki

ahşap iskeletli muska ve göz dolma duvarlar kaldırılarak ytong malzeme üzeri göz dolma görünümüyle boya ile boyanıp yeniden inşa edilmiştir.

Medrese yapısının güney cephesinde yer alan ve aslında kestane ağacından, limon kırıli, rıhtsız bir olduğu düşünölen ahşap merdivenin yerine üzeri mermer kaplamalı, ferforje korkuluklu, betonarme bir merdiven inşa edilmiştir(Tablo 31).

Tablo 31. Medrese – strüktürel bozulmalar

	
<p>Çalışanlar Mahallesi Medrese yapısı merdiveni Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>	<p>Taşçılar Mahallesi Medrese yapısı merdiveni Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>
	
<p>Medrese yapısı doğu cephesi onarım öncesi. Fotoğraf: Tölay Zorlu</p>	<p>Medrese yapısı doğu cephesi onarım sonrası Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>

Büyük oranda özgün özelliklerini koruyarak günümüze ulaşan rüştiye yapısında ise. İlkokul olarak kullanıldıktan sonra atıl hale gelen yapı gerekli bakım ve onarımlar yapılmadığı için strüktürel açıdan sorunlar söz konusudur

Rüştiye yapısının zemin kat kuzey beden duvarının bir bölümünün yıkılmış durumdadır. Yamaca yaslanmış ve zemin kat seviyesinde toprağa gömölü olan kuzey

cephe duvarında yağmur sularının etkisiyle zaman içinde duvarda bitkilenme, yosun oluşumu ve rutubetlenme meydana gelmiştir. Zamanla yapısal açıdan bozularak yıkılan duvarın üzerine oturan ahşap kiriş ve döşeme de hasarlar meydana gelmiştir (Tablo 32).

Tablo 32. Rüштиye yapısı – strüktürel bozulmalar

	
<p>Rüштиye yapısı Zemin Kat yıkılan duvar Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>	<p>Rüштиye yapısı 1. Kat çürüyen döşeme ve tavan Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>

1.Katta bulunan R103 ve R104 nolu odaların zemin ve tavan kısımlarındaki izlerden anlaşılacağı üzere orta kısımlarındaki ahşap kolon dikmelerinin söküldüğü tespit edilmiştir. R103 ve R104 nolu odaları ayıran bölücü ahşap duvarın kaldırılmasıyla yapıda strüktürel problemler meydana gelmiştir (Tablo 33).

Tablo 33. Rüштиye yapısı – strüktürel bozulmalar

	
<p>Rüштиye yapısı 1. kat döşeme ve duvarında sökülen yığma duvar izleri Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>	<p>Rüштиye yapısı 1. Kat tavanında sökülen duvar izleri Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>

Yapının doğu cephesini saran sarmaşıklar bu cephedeki ahşap kısımların rutubetlenmesine ve muska göz dolgu içindeki taşların oynamasına sebep olmuştur. Çatı örtüsünün yosun birikmesiyle çürümeye başlayan alaturka kiremitleri altındaki ahşap taşıyıcılarda da çürümeler söz konusudur. Ayrıca yağmur sularının etkisiyle cephelerde ve iç mekan döşemelerinde bozulmalar başlamıştır.

4.1.5.3. Malzeme Bozulmaları

Medrese ve Rüştiye yapılarının ana yapım malzemeleri doğal taş ve ahşaptır. Yapılardaki malzeme bozulmaları dış etkenler ya da kullanıcıdan kaynaklı olarak yapının özgün malzemelerindeki kayıp ve deformasyonlar olarak değerlendirilmiştir.

Medrese yapısının zemin katında bulunan MZ01 nolu abdesthanenin beden duvarları suyun etkisiyle mantar oluşumu ve yosunlanma meydana gelmiştir. Musluk alınlarındaki taş malzeme üzerlerinin seramik kaplanarak özgün hali bozulmuştur.

Çatı saçak altlarında oluk olmayışı, yapının etrafında drenaj olmaması, zeminin beton ile kaplanmış olması gibi sebeplerle yapı çevresinde biriken yağmur suları duvarlarda yosunlanma ve bozulmalara neden olmuştur.

Yapının orijinalinde ahşap iskeletli göz ve muska dolma sistemde inşa edilen dış cephe duvarları ytonğ tuğla ile yenilenecek çimento esaslı sıva sıvanmıştır. bilinçsiz kullanıcı müdahalesi sonucu özgün taş ve ahşap malzemesi tümüyle kaybedilmiştir.

Rüştiye yapısındaki malzeme bozulmalarının ağırlıklı sebebi, zeminden gelen nem, çatıdaki deformasyonlara bağlı olarak yapının su alması, atmosferik koşulların yarattığı bozulmalar ve farklı işlevlerle kullanıldığı dönemlerde yapılan bazı tahribatlardır. Bunun dışında yenilenen malzeme bulunmamaktadır.

Zemin kat kuzey beden duvar arkasından ve çatı örtüsünün açılması ile gelen nem ve yağmur suları nedeniyle 1. Kat döşemesinin bir kısmında çürüme meydana gelmiştir. Baca örtüsünün zamanla yok olmasından dolayı yağmur sularının etkisiyle zemin ve 1. Kat şöminelerinin çatlayıp bozulmalarına sebebiyet vermiştir. Cephelerdeki muska dolmaların dolgu malzemesi olan taşlar zamanla rüzgâr, bitkilenme, sıcaklık farkından dolayı yok olmuşlardır. Yapı kullanılmadığı için içerisinde kuş pislikleri, rüzgar etkisiyle toz ve toprak birikmesi de oluşmuştur.

5. RESTİTÜSYON

Çalışanlar mahallesi Medrese ve Rüştüye yapılarının gerek strüktürel, gerek mekansal gerekse malzeme ve yapım tekniği bağlamında günümüze gelinceye kadar uğradığı değişiklikler tespit edilerek restorasyon çalışmalarına temel olacak restitüsyon verileri, yapıdaki izler, ulaşılabilen eski fotoğraflar, yöredeki yapı tipolojisi ve yapının eski kullanıcıları olan sözlü kaynaklardan elde edilmiştir.

Restitüsyon çalışmasında civar köylerde bulunan medrese yapıları incelenerek çalışma kapsamında ele alınan Çalışanlar Köyü medrese ve rüştüye yapılarının tipolojisine en yakın örnekler irdelenmiştir. Ayrıca yaşlı köy sakinlerinden yapıyla ilgili bilgiler elde edilmiş ve detaylı tespit çalışmalarıyla yapılardaki değişiklik ve müdahalelere ilişkin fiziksel izler belirlenmiştir. Medrese yapısının onarım öncesi eski fotoğraflarına ulaşılarak fotoğraflar incelenerek değişiklikler belirlenmiştir. Bu çalışmaların sonucunda medrese ve rüştüye yapıları için elde edilen tüm bilgiler birlikte değerlendirilip tüm olasılıklar da göz önünde bulundurularak restitüsyonlarına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Rüştüye yapısı büyük oranda özgünlüğünü koruyarak günümüze gelse de, medrese yapısı hem mekansal, hem malzeme ve yapım tekniği hem de cephe karakteristiği bağlamında değişikliklere uğradığı belirlenmiştir.

5.1. Medrese Yapısı Restitüsyonu

5.1.1. Yapıdaki Restitüsyon Verileri ve Restitüsyon Sorunları

Medrese yapısının müdahale öncesi durumuna ışık tutacak yazılı ya da inşa edildiği yıllardaki belgelere ulaşılammış olup, restitüsyon çalışmalarına kaynak oluşturacak veriler beş kaynaktan elde edilmiştir. Bu kaynaklar; yapıdaki izler, onarım öncesi fotoğraflar, Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundaki dökümanlar, bu yapıda okumuş yaşlı köy sakinleriyle yapılan sözlü görüşmeler ve yöredeki benzer özelliklerdeki medrese yapılarıdır.

Yapıdaki fiziksel izler, onarım öncesi fotoğraflar ve mahalle sakinlerinin sözlü anlatımları neticesinde elde edilen veriler ışığında yapıdaki değişimleri sıralamak gerekirse:

1. MZ01 nolu abdest alma yerinde (şadırvanda) muslukların yer aldığı duvarların seramik malzeme ile kaplanması, zemin döşemesinin karo taş ile kaplanması, oturma elemanlarının alt kısımlarının beton doldurulması,
2. Plan şemalarında MZ02 nolu mekan olarak kodlanan bölümün güney cephesinin yığma tuğla duvar örülerek kapatılması. Mevcutta çay ocağı olarak kullanılan mekanın batı duvarına mutfak tezgahının eklenmesi, zemin döşemesinin seramik ile kaplanması ve moloztaş duvar olan kuzey ve doğu cephe duvarlarının iç mekanda ahşap malzeme ile kaplanması,
3. Yapının güney cephesine yaslanmış olan ve 1. kata ulaşımı sağlayan ahşap merdivenin kaldırılarak yerine betonarme merdiven yapılması,
4. Yapının güney, doğu ve batı cephelerindeki ahşap iskeletli muska ve göz dolma dış duvarların tümüyle y tong malzeme ile yenilenecek göz dolma görüntüsü verilen çita ve boyamaların yapılması,
5. 1. kattaki orijinal plan şemasının tümüyle değiştirilerek yarı açık bir hole açılan dört odanın yerine iki büyük odalı yeni bir düzenleme yapılması, iç mekandaki orijinal ahşap yığma bölücü duvarların kaldırılması,
6. Yarı açık mekan olan koridorun kapatılması,
7. Güney cephedeki pencerelerin sayı ve ebatlarının değiştirilmesi,
8. 1. Katın kuzey cephesindeki yığma taş duvar üzerine yeni bir giriş kapısı açılması (Tablo 34),
9. Zemin kat tavan döşemesinin 35cm yükseltilmesi
10. Orijinal çatı örtüsünün alaturka kiremitten sac kaplamaya çevrilmesi, yapıdaki restitüsyon sorunlarıdır (Tablo 34),

Tablo 34. Medrese-restitüsyon sorunları

	
<p>Abdesthane Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>	<p>Çay ocağı Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>
	
<p>Kuzey Cephesi Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>	<p>Merdiven Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>
	
<p>Doğu Cephesi izinsiz onarım öncesi Fotoğraf: Tülay Zorlu</p>	<p>Doğu Cephesi izinsiz onarım sonrası Fotoğraf: Hüseyin Keskin</p>

5.1.2. Vaziyet Planı Restitüsyonu

Yapının inşa edildiği dönemde nasıl bir çevrede yer aldığına dair herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır. Yapımından sonra çevrede olan değişiklikler göz önünde bulundurulduğunda, doğu kısmında yer alan araç yolunun geçmişte var olmadığı düşünülmektedir. Köy sakinlerinin anlatımlarına göre 1950 li yıllarda araç yolunun gelmesiyle ahşap yığma tekniği ile yapılmış beşik çatılı olan cami yıkılıp kubbeli betonarme bir cami inşa edilmiştir.

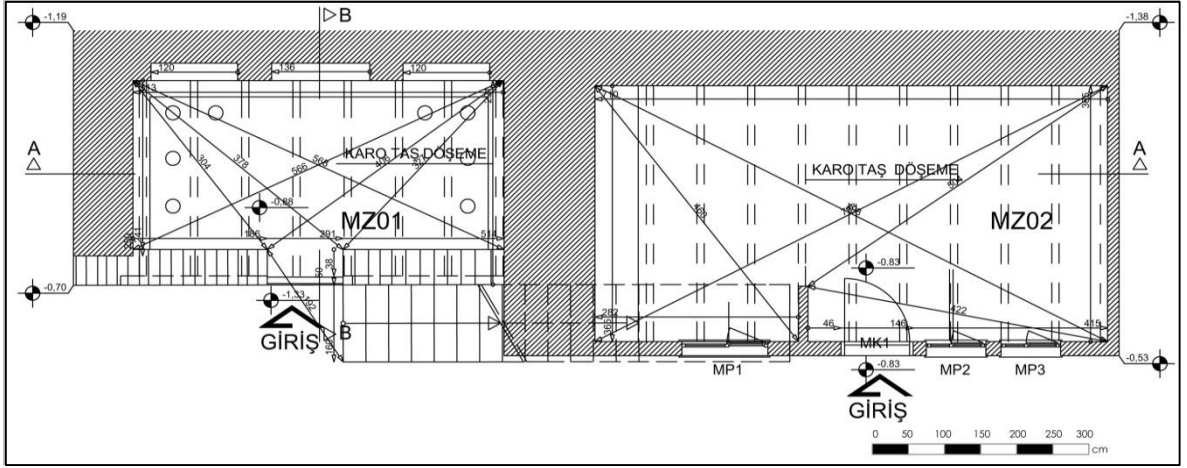
5.1.3. Plan Restitüsyonu

Medrese yapısının plan şemasında değişen ihtiyaçlar doğrultusunda bir takım değişikliklere gidildiği gözlenmektedir. Yapılan araştırmalar, mahalle sakinleri ile yapılan sözlü görüşmeler ve yapısal veriler göz önüne alınarak yapılan değişiklikler belirlenmiştir. Yapıdaki en büyük değişim 1. Katın yıkılarak yenilenmesi ile olmuştur. Yapıdaki Restitüsyon kararları aşağıda sıralanmaktadır:

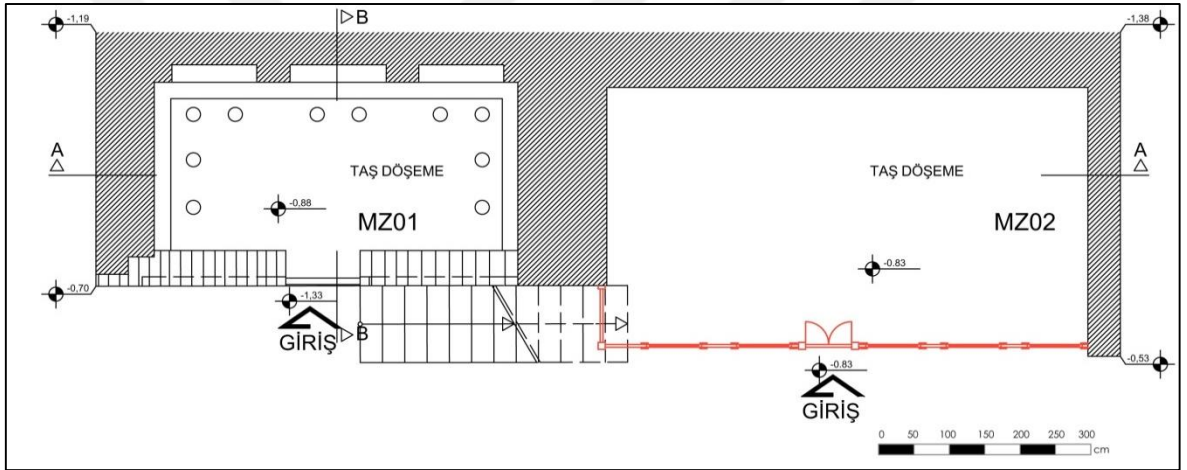
MZ02 nolu çay ocağı olarak kullanılan mekanın güney cephesindeki sonradan yapılan yığma tuğla duvarının kaldırılarak yerine ahşap yığma tekniği ile duvar yapılması. Aynı mekanın batı duvarındaki mutfak tezgahının kaldırılması, zemindeki karo mozaik döşemenin sökülmesi,

MZ01(Şadırvan) nolu abdesthane zemin döşemesine sonradan yapılan karo mozaik kaplamanın kaldırılarak orijinal taş malzemenin ortaya çıkarılması. Bu bölümün güney cephesinde yer alan betonarme üzeri ahşap kaplı sedirin kaldırılarak ahşap malzemenin sedir yapılması, (Şekil 28-29)

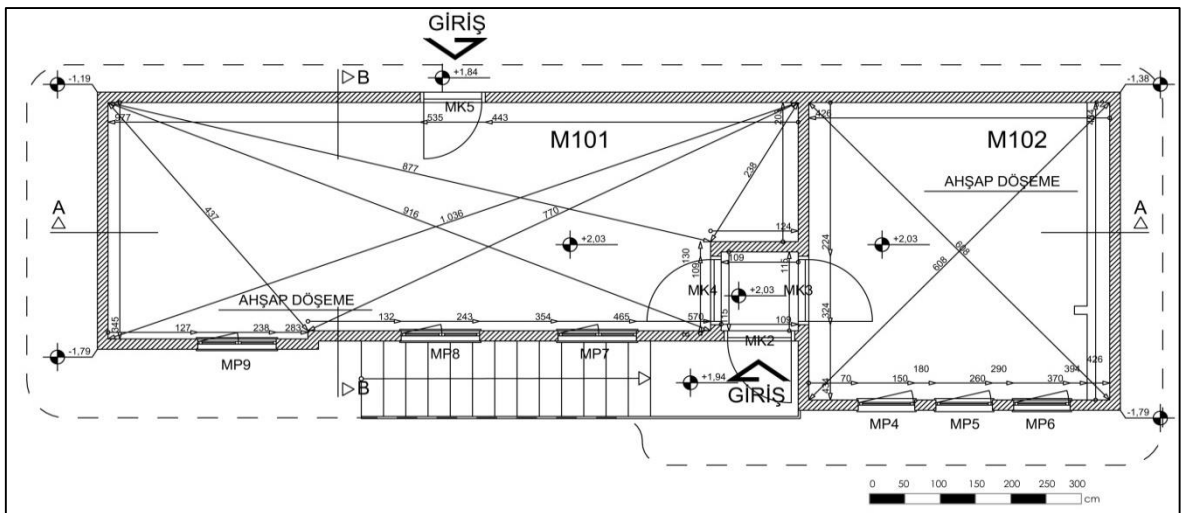
1.Kattaki özgün plan şemasına uygun olarak düzenlemelerin yapılması, iç mekanda bölücü duvarların orijinal yapım tekniğine bağlı kalınarak ahşap yığma sistemde inşa edilmesidir (Şekil 30-31)

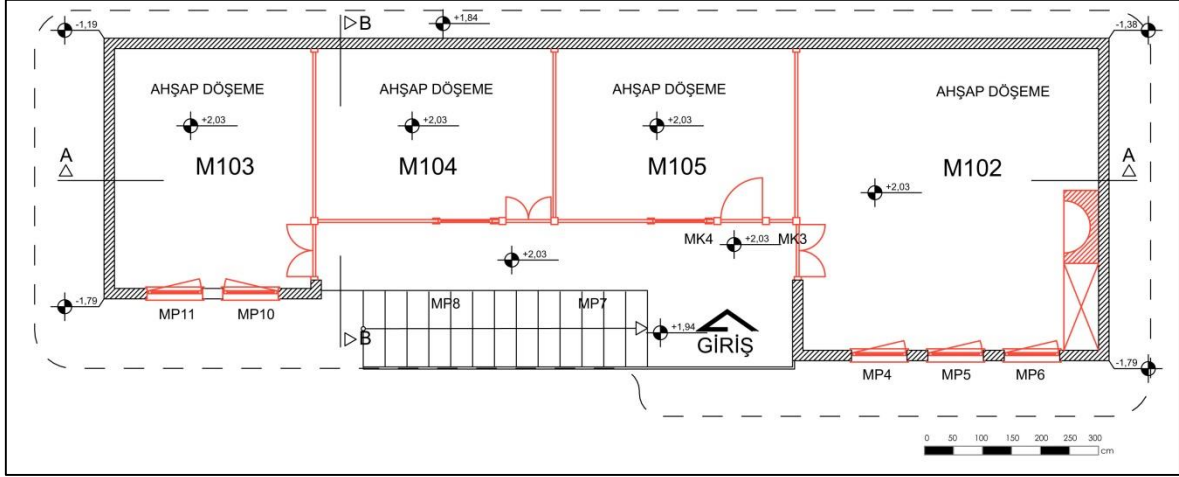
Şekil 28. Medrese yapısı zemin kat rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 29. Medrese yapısı zemin kat restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

Şekil 30. Medrese yapısı 1. kat rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 31. Medrese yapısı 1. kat restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

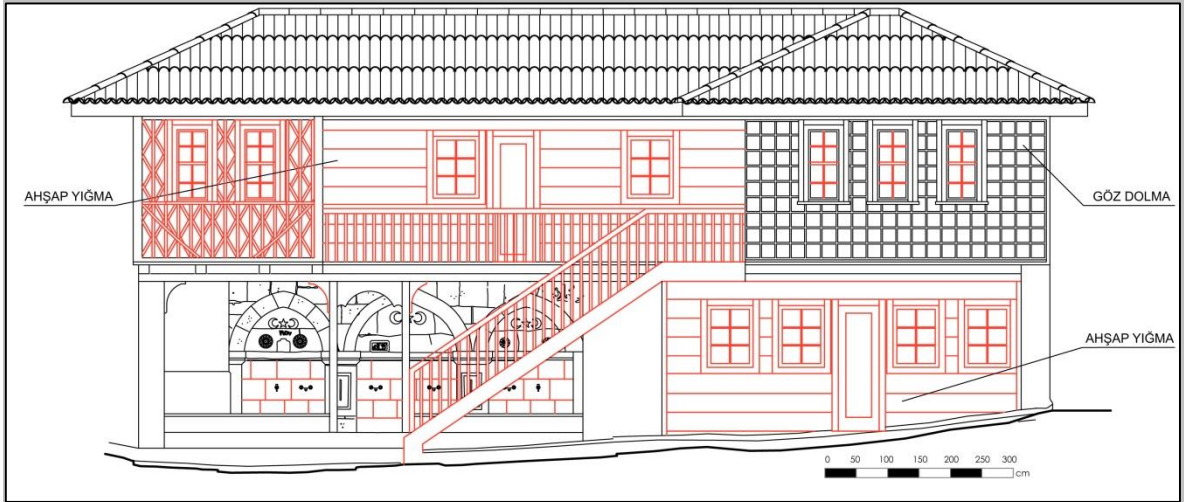
5.1.4. Cephe Restitüsyonu

Medrese yapısının cephelerinde zaman içerisinde kullanıcı değişiklikleri, niteliksiz onarımlar, dış etkenlere bağlı malzeme bozulmaları ve strüktürel sorunlara bağlı olarak değişiklikler ve kayıplar oluşmuştur. Yapıdaki en büyük değişim 1. Katın yıkılarak yenilenmesi sırasında ki cephe değişiklikleridir. Yapıdaki Restitüsyon kararları aşağıda sıralanmaktadır:

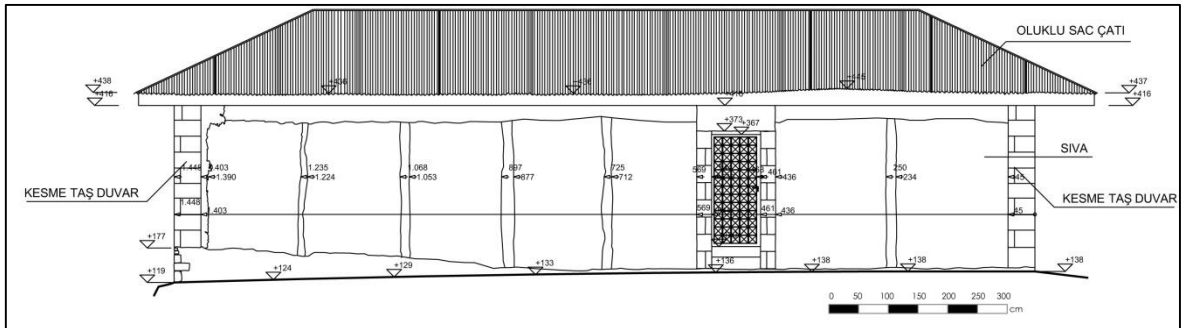
1. Yapının Güney cephesinde bulunan betonarme üzeri mermer kaplı merdivenin kaldırılıp yerine limon kirişli rıhtsız ahşap merdiven yapılması,
2. 1.kattaki mevcut ytong malzeme ile göz dolma görünümlü çimento esaslı sıva üzeri boyanmış dış cephe duvarlarının eski fotoğrafları doğrultusunda aslına uygun olarak muska ve göz dolma tekniği ile yeniden yapılması,
3. Yapının pencerelerinin sayı, boyut ve malzeme bağlamından özgün hale dönüştürülmesi.
4. Sonradan açılan 1. Kat Kuzey cephesindeki giriş kapısının kapatılması,
5. Kuzey cephe kaplaması olarak sonradan yapılan çimento esaslı sıvanın sökülmesi,
6. MZ01 nolu Şadırvan giriş kapısı kenarlarındaki payandaların yapılması,
7. Çatı örtüsünün alaturka kiremit ile değiştirilip özgün haline getirilmesi gerekmektedir (Şekil 32-39).

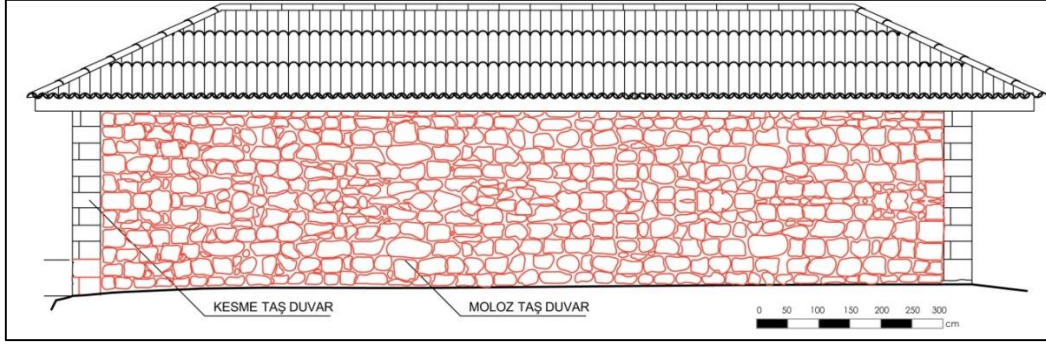
Şekil 32. Medrese yapısı Güney cephe rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

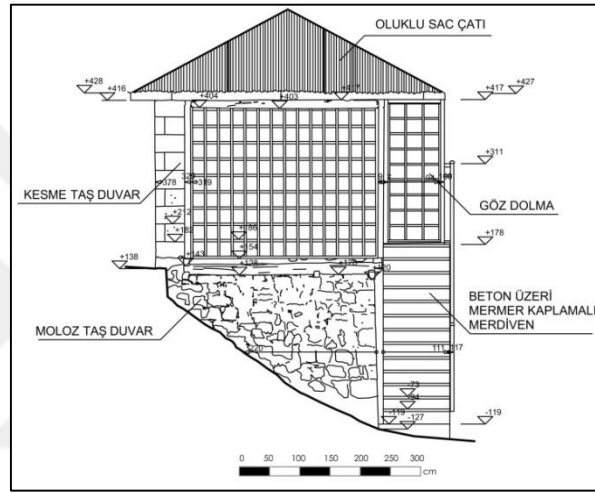
Şekil 33. Medrese yapısı güney cephe restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

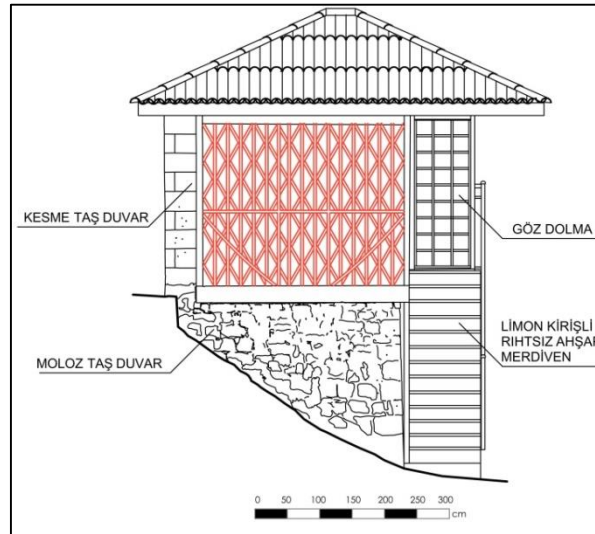
Şekil 34. Medrese yapısı kuzey cephe rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

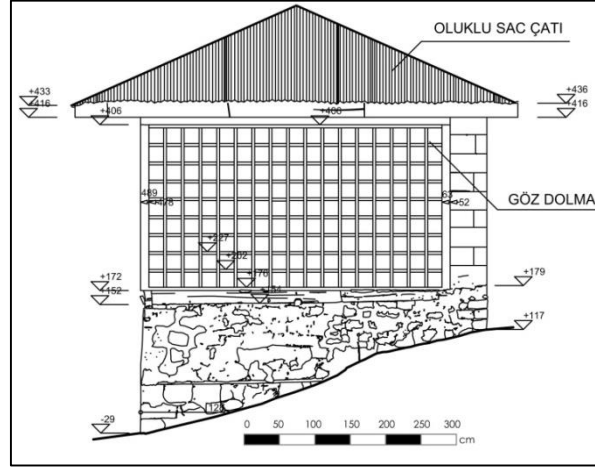
Şekil 35. Medrese yapısı kuzey cephe restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

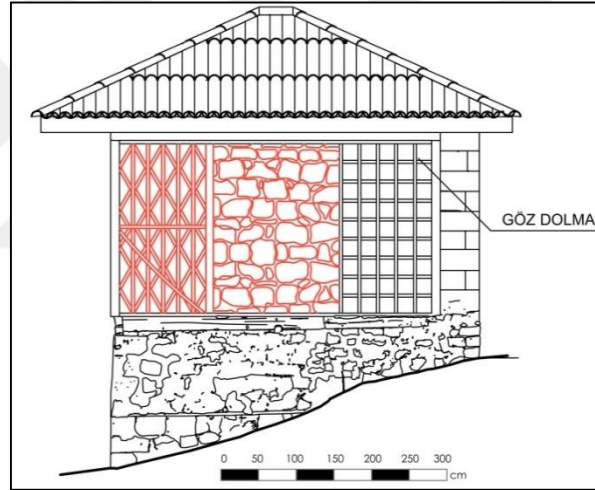
Şekil 36. Medrese yapısı doğu cephe rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 37. Medrese yapısı doğu cephe restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

Şekil 38. Medrese yapısı batı cephe rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 39. Medrese yapısı batı cephe restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

5.2. Rüştüye Yapısı Restitüsyonu

5.2.1. Yapıdaki Restitüsyon Verileri ve Restitüsyon Sorunları

Yapı özgün özelliklerini büyük ölçüde korumuş bir yapıdır. Yapıya ilişkin yazılı ya da görsel herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır. Bu sebeple restitüsyon kararlarına ışık tutacak veriler rüştüyede eğitim görmüş köy sakinleriyle yapılan görüşmeler ve yapıdaki

fiziksel izlerden elde edilmiştir. Söz konusu veriler birlikte değerlendirilerek yapının restitüsyon kararları belirlenmiştir.

Yapının kendisinden elde edilen veriler ile mahalle sakinlerinin sözlü anlatımları neticesinde yapıdaki değişimleri sıralamak gerekirse:

1. RZ02 ve RZ03 nolu odaların arasında bulunan ahşap yığma duvarın kaldırılması,
2. RZ04 nolu odanın ortasına betonarme kolon eklenmesi,
3. Zemin kat Kuzey başlık duvarının belirli yerlerden yıkılmış olması,
4. R103 ve R104 nolu oda içlerindeki ara bölücü ahşap duvarların kaldırılmasıyla yapının statüğü bozulması ve çökmeye başlaması,
5. Kuzey cephesinden gelen yağmur sularının döşemeleri çürütmesi,
6. R104 ve RZ03 nolu odalardaki kesme taş malzemeden yapılmış olan şöminelerdeki çatlaklar,
7. Alaturka kiremitlerinin kırılmalarından dolayı yağmur sularının içeriye girip yapı malzemelerinin çürümesi, yapıdaki restitüsyon sorunlarıdır.

5.2.2. Vaziyet Planı Restitüsyonu

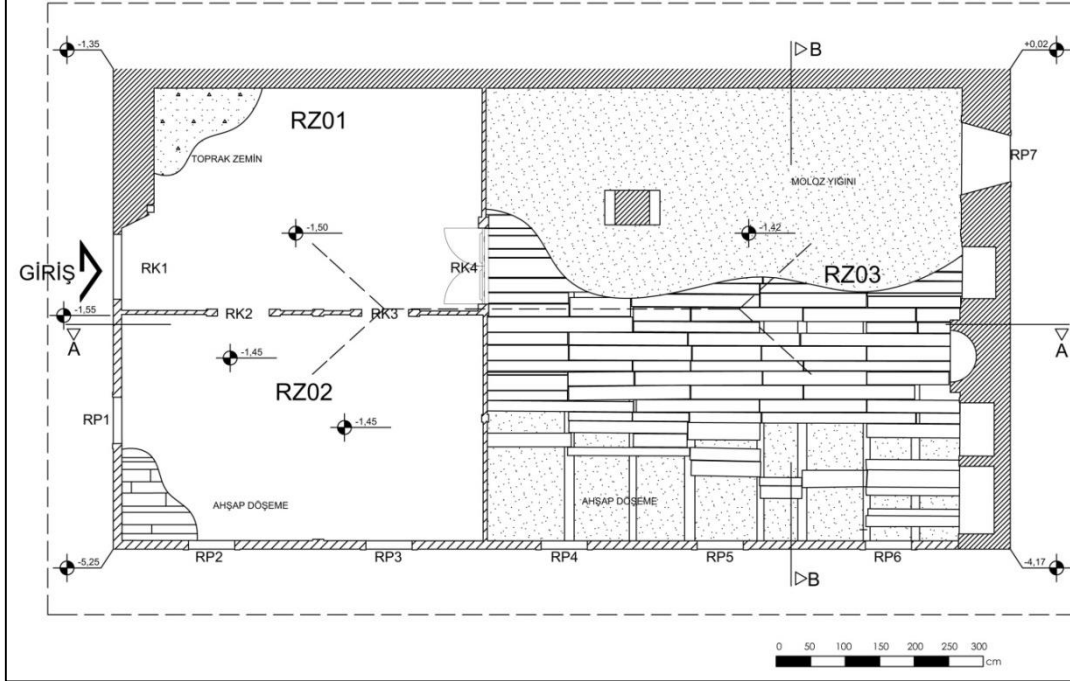
Yapının inşa edildiği dönemde nasıl bir çevrede yer aldığına dair herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır. Yapımından sonra kuzey cephesinin önünde yer alan zemin beton malzeme ile kaplanmış ve musalla taşı yerleştirilmiştir.

5.2.3. Plan Restitüsyonu

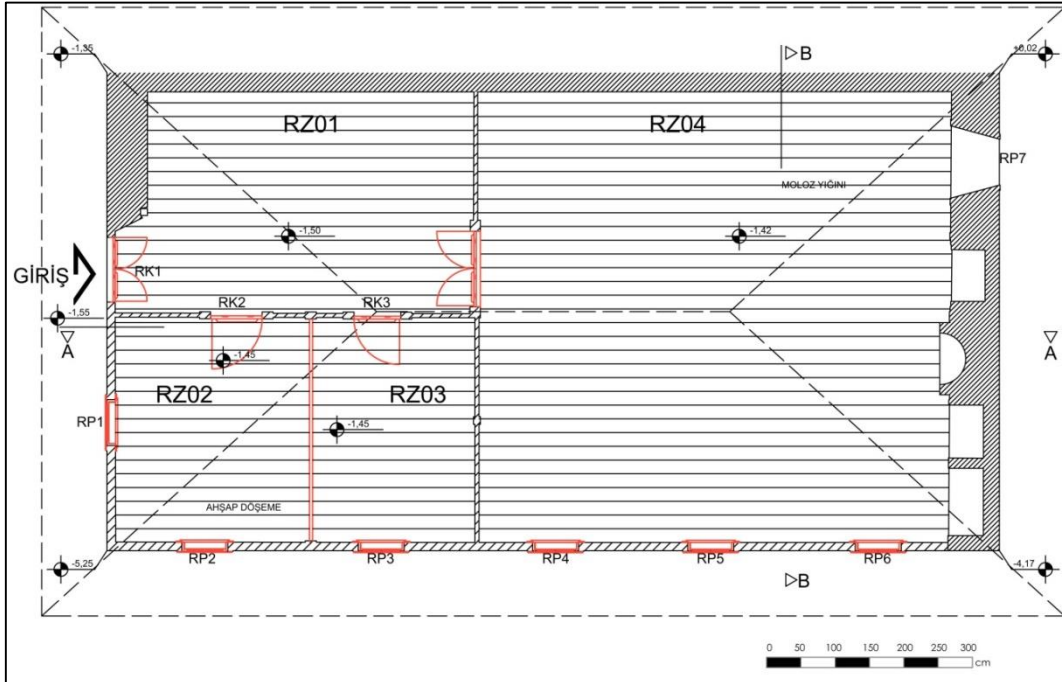
Rüştiye yapısında zaman içinde değişen ihtiyaçlar doğrultusunda plan şemasında bir takım değişikliklere gidildiği gözlenmektedir. Yapılan değişiklikler çeşitli araştırma, mahalle sakinleri ile yapılan sözlü görüşmeler ve yapısal izlerden elde edilen veriler birlikte değerlendirilerek belirlenmiştir. Yapıdaki Restitüsyon kararları aşağıda sıralanmaktadır;

Zemin katta bulunan RZ01 ve RZ02 nolu odaları birbirinden ayıran ahşap yığma duvarın yapılması, RZ04 nolu odanın ortasındaki betonarme kolonun kaldırılması.1.kattaki R103 ve R104 nolu odaların içinde bulunan (odalar 3 hacimli iken zamanla sökülen

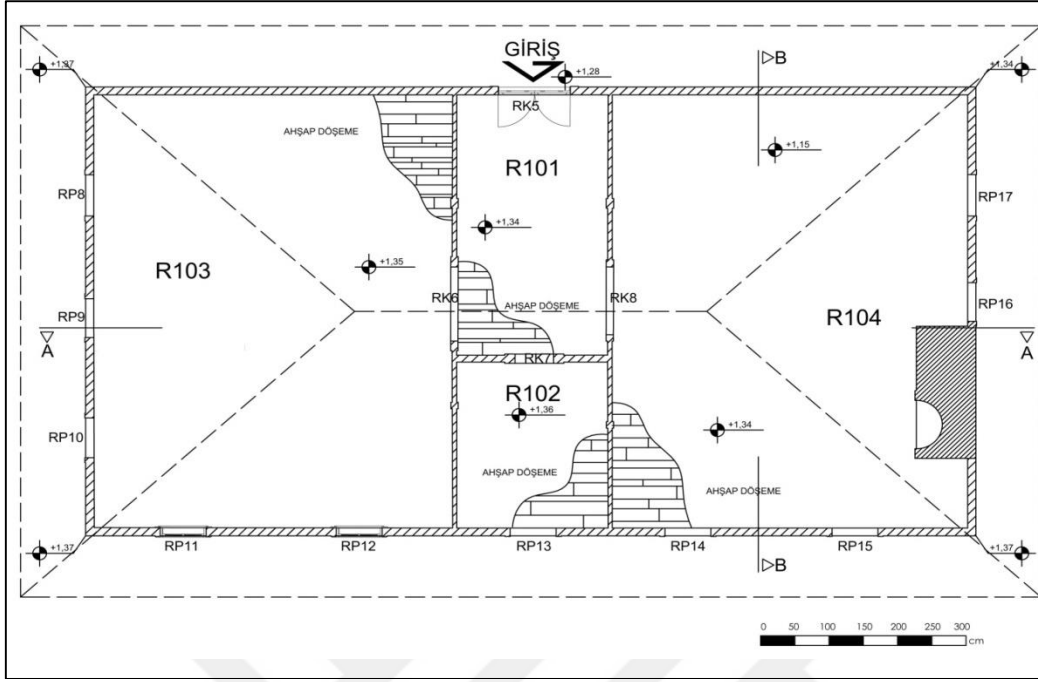
duvarlar neticesince tek hacme dönüştürülmüştür) ahşap bölme duvarların ahşap yığma tekniği ile yeniden tamamlanması gerekmektedir (Şekil 40-43)

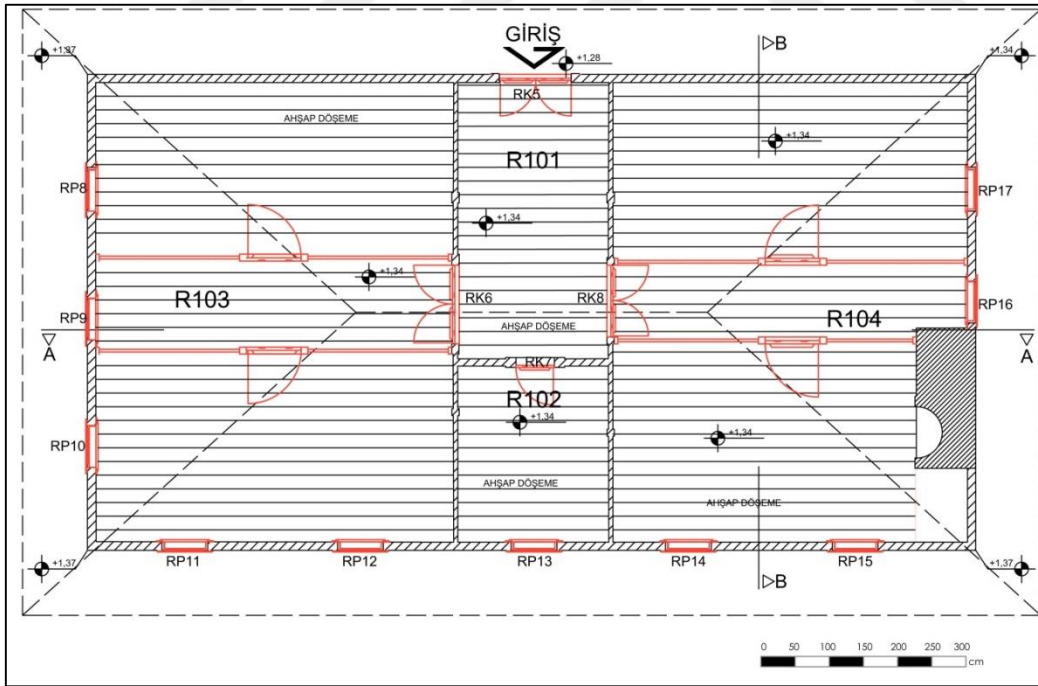
Şekil 40. Rüştüye yapısı zemin kat rölevesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 41. Rüştüye yapısı zemin kat restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

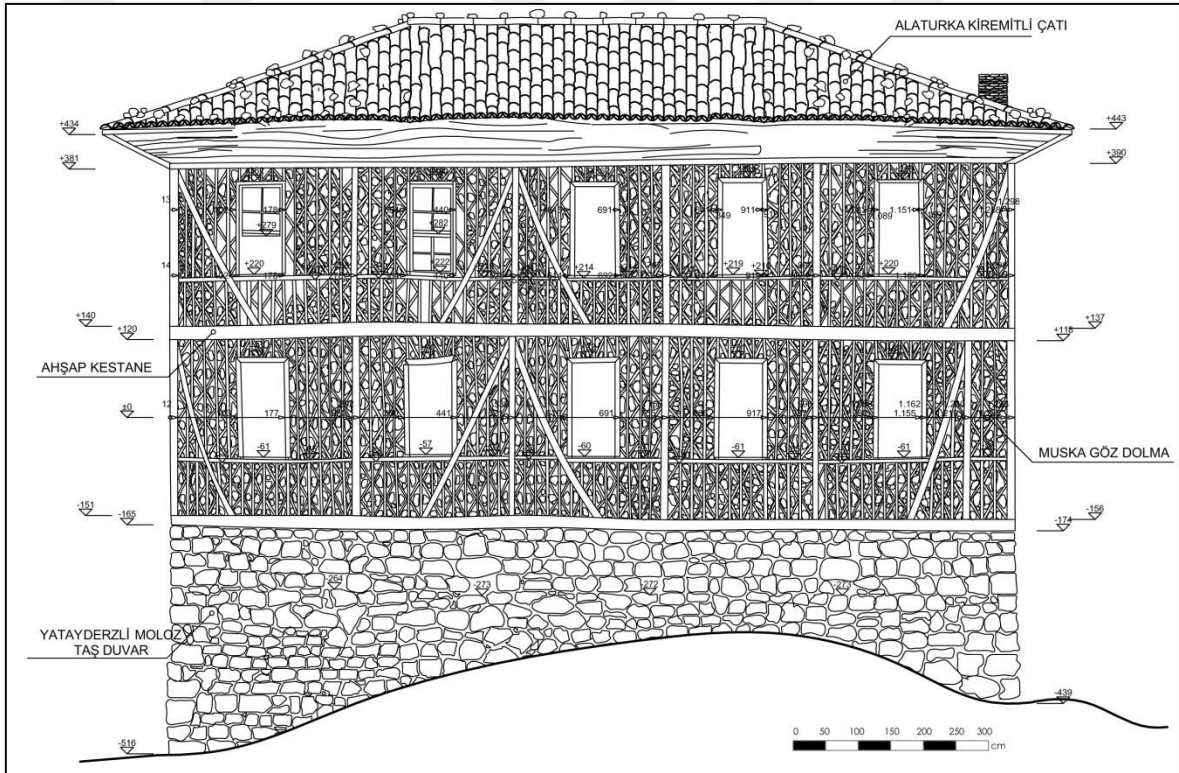
Şekil 42. Rüştüye yapısı 1. kat rölevesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

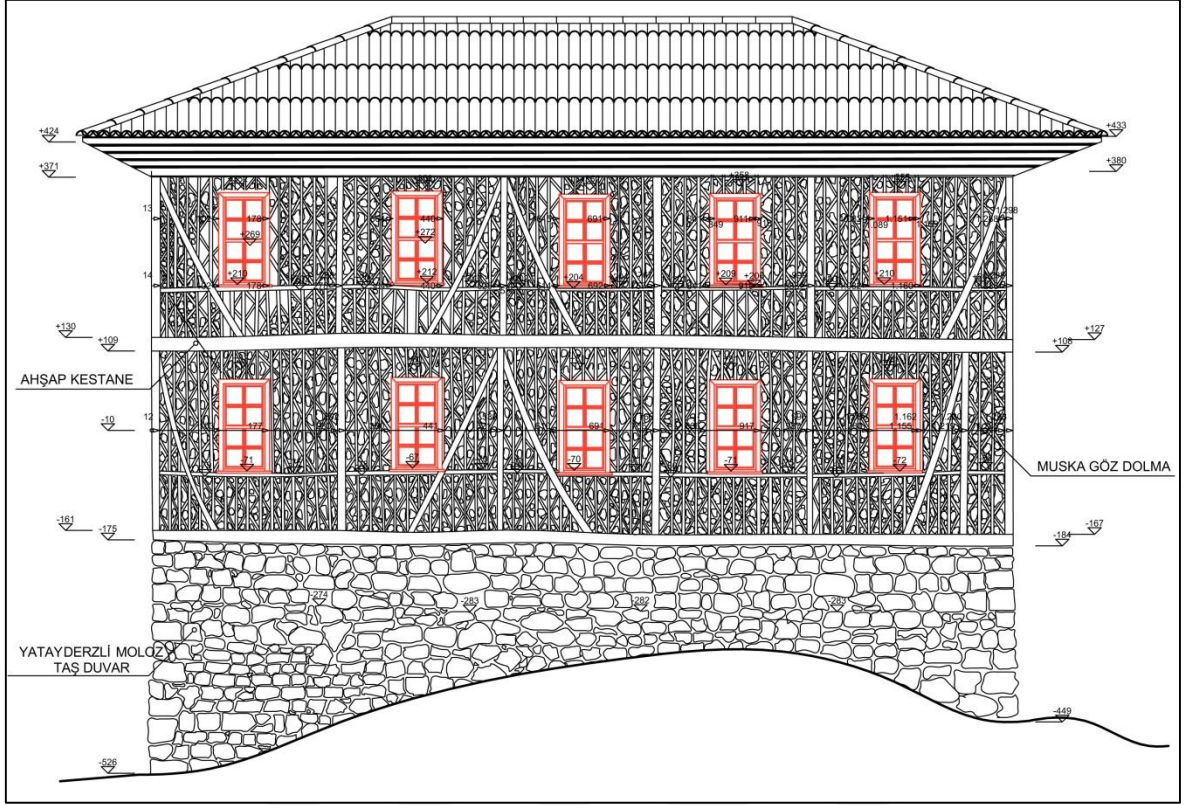
Şekil 43. Rüştüye yapısı 1. kat restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

5.2.4. Cephe Restitüsyonu

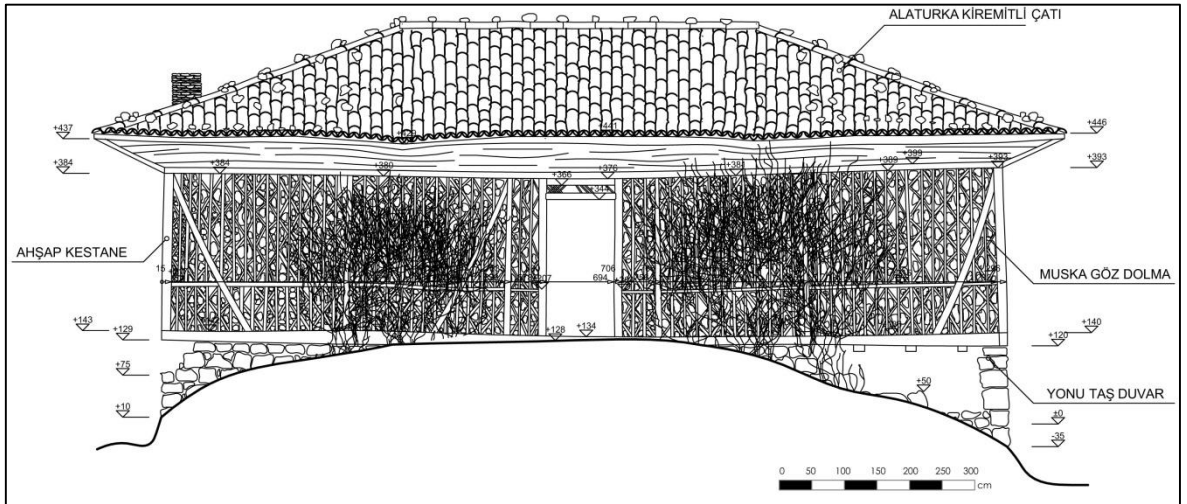
Rüştiye yapısı cephelerinde zaman içerisinde dış etkenlere bağlı malzeme bozulmaları ve strüktürel sorunlara bağlı olarak değişiklikler ve kayıplar oluşmuştur. Rüştiye yapısı özgün malzeme ve yapım tekniğini korumuş olduğundan cephe restitüsyonunda sadece cephelerdeki büyük çoğunluğu yerinde olmayan pencere doğramaları yapıda halen var olan birkaç örnek ve yapıdaki fizikler izler doğrultusunda yeniden yapılacak ve zarar gören muska dolma duvarlardaki dolgu malzemeleri tamamlanacaktır (Şekil 44-50)

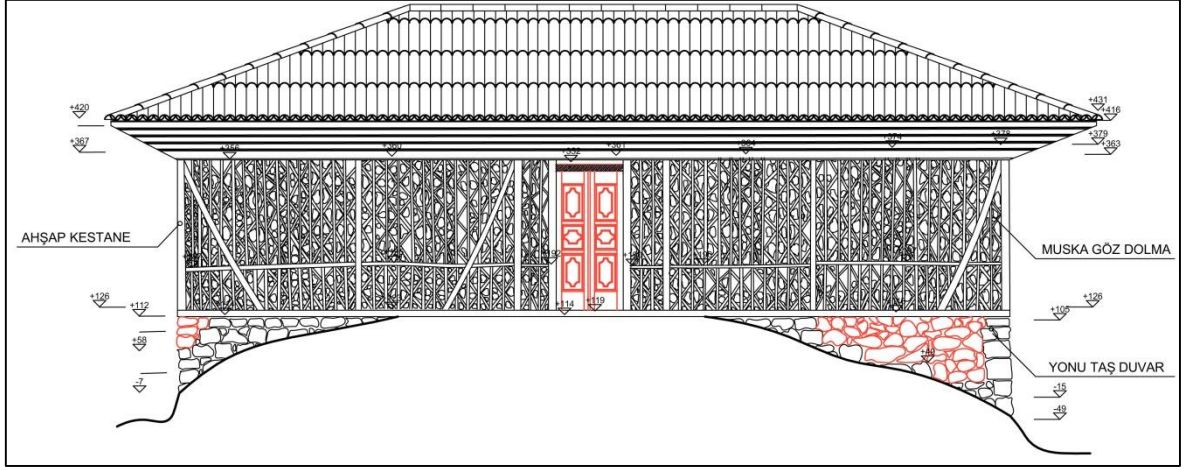
Şekil 44. Rüştiye yapısı güney cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

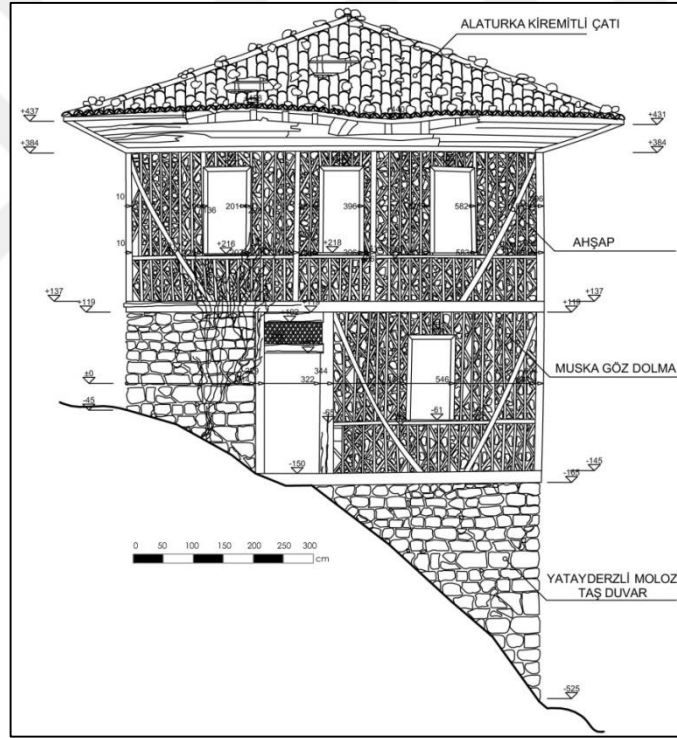
Şekil 45. Rüstiye yapısı güney cephesi restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

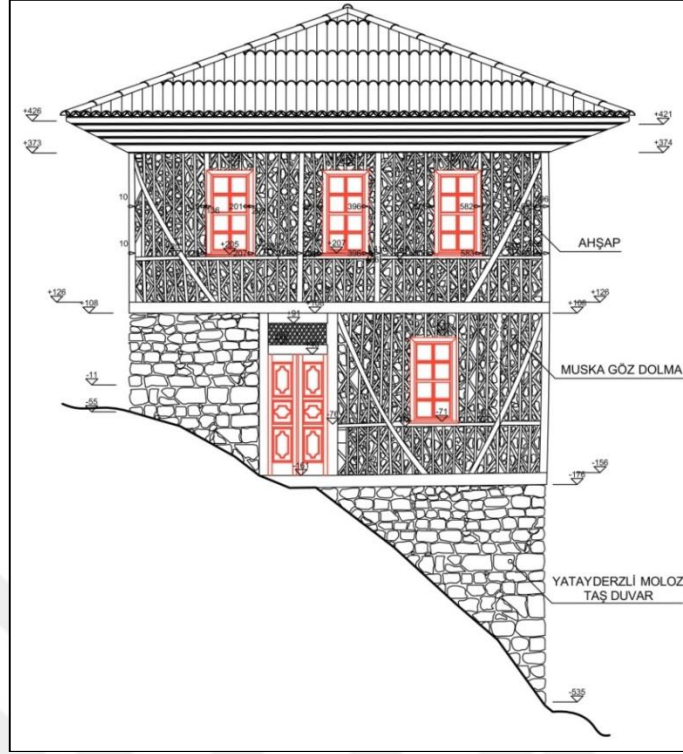
Şekil 46. Rüstiye yapısı kuzey cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

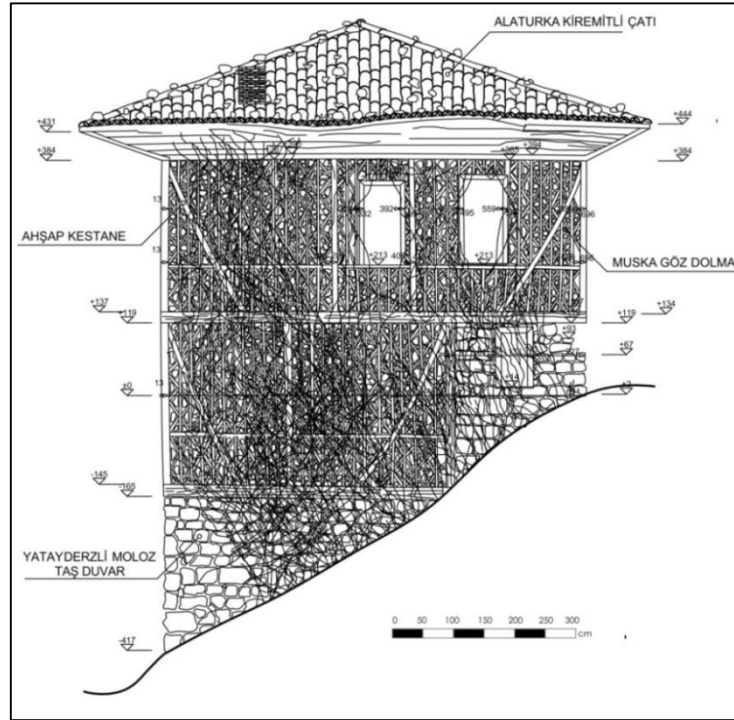
Şekil 47. Rüştüye yapısı kuzey cephesi restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

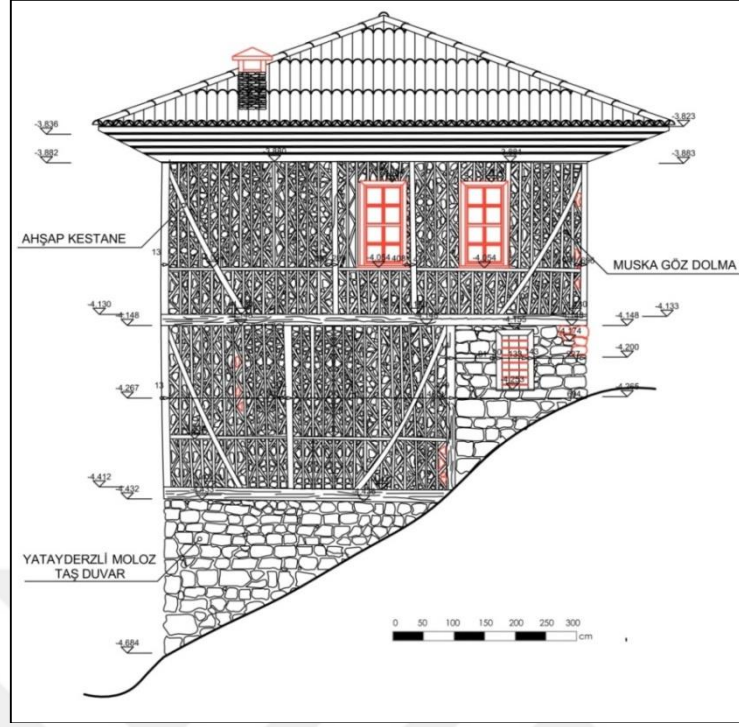
Şekil 48. Rüştüye yapısı batı cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 49. Rüştîye yapısı batı cephesi restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

Şekil 50. Rüştîye yapısı doğu cephesi rölövesi (Rölöve: Hüseyin Keskin)

Şekil 51. Rüştüye yapısı doğu cephesi restitüsyonu (Restitüsyon: Hüseyin Keskin)

6. RESTORASYON

Kültür varlıklarının korunması ve yaşatılmasındaki temel yaklaşım sürekli bakımlarının sağlanması olmalıdır. Yapıya mümkün olduğunca en az müdahale ile yaklaşmak koruma bakımından en doğru olanıdır (Ahunbay, 2009).

Dernekpazarı Çalışanlar Mahallesi Medrese ve Rüştüye yapılarının restorasyonlarında benimsenen yaklaşım da, yapıların tüm özgün özelliklerinin korunması, süreç içinde yapılmış olan yanlış müdahale ve eklentilerin kaldırılarak restitüsyonları doğrultusunda onarılması yönündedir.

Tarihi Yapılara müdahalelerde uygulanan onarım teknikleri 6 temel grupta ele alınmaktadır. Bunlar;

1. Sağlama
2. Bütünleme
3. Yenileme
4. Yeniden yapma(rekonstrüksiyon)
5. Temizleme
6. Taşıma
7. Çağdaş ek

Medrese ve Rüştüye yapılarının koruma sorunlarının saptanmasının ardından doğru çözüm önerilerini geliştirmek üzere, uygun müdahalelerin belirlenmesini amaçlayan restorasyon çalışmalarına geçilmiştir. Yapının restorasyon projesi onarımların en az müdahaleyle gerçekleştirilmesi, özgün malzeme, yapım tekniği korunarak, yapıyı gelecek nesillere en sağlıklı şekilde aktarmayı amaçlayan bir anlayışla hazırlanmış olup restorasyonlarda yapılan müdahaleler; sağlama, bütünleme, yenileme, yeniden yapma (rekonstrüksiyon), temizleme ve çağdaş ek kapsamında ele alınmıştır.

6.1. Medrese Yapısı Restorasyonu

Medrese yapısı özgün detaylarını kısmen koruyarak günümüze ulaşmış bir yapıdır. Kullanım sürecinde gerçekleştirilen niteliksiz müdahaleler sonucu, mekansal kurgu, malzeme ve yapım tekniği bağlamında özgün özelliklerini büyük ölçüde yitirmiştir.

6.1.1. Yapının Onarımına İlişkin Müdahale Yaklaşımı

Restorasyon kararları yapının mevcut durumuna ilişkin tespitler, rölöve ve restitüsyon projeleri birlikte değerlendirilerek alınmıştır. Yapının özgün özellikleri ve bütünlüğünü korurken olabildiğince az müdahale ile gelecek nesillere aktarılması hedeflenmiştir.

Medrese yapısının restorasyonunda temel yaklaşım yapının zemin katında restitüsyonu doğrultusunda özgün özelliklerine uygun şekilde, 1. Katında ise restorasyon projesinde olduğu gibi özgün malzeme ile yeniden yapılmasıdır.

Medrese yapısına yapılacak müdahaleler, yapının zemin katına yapılan müdahalelerden, niteliksiz eklerden arındırma, 1. katın dış cephesinin restitüsyon projesindeki gibi aslına uygun re-konstrüksiyonu (yeniden yapılması) ve çağdaş ekler ile restorasyon projesindeki gibi düzenlenmesidir.

6.1.1.1. Niteliksiz Müdahalelerden Arındırma ve Temizleme

Tarihi yapılara değişik dönemlerdeki kullanımları sırasında, tarihi değer taşımayan birtakım ekler yapılmaktadır. Tarihi yapıların genel etkisini bozan, estetik değer taşımayan ve dönem eki olarak da nitelendirilmeyen eklerden arındırılması, orijinal olmayan boya vb uygulamaların sökülmesi işlemi temizleme olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda restitüsyon verileri temel alınarak yapıdaki tüm niteliksiz malzeme ve yapı elemanları, tüm yapısal ekler kaldırılmıştır. Aslına uygun olarak arındırılıp temizlenmesi gereken yapı elemanları:

1. MZ02 nolu çay ocağının güney cephesindeki sonradan yapılan yığma tuğla duvarının kaldırılması,
2. MZ02 nolu çay ocağının Batı duvarındaki mutfak tezgahının kaldırılması,
3. MZ02 nolu çay ocağının Zeminindeki karo seramik döşemenin sökülerek temizlenmesi,
4. MZ02 nolu çay ocağının ahşap duvar kaplamalarının sökülerek temizlenmesi,
5. MZ01(Şadırvan) nolu abdesthanenin taş duvarlarındaki seramik kaplanmasının sökülmesi ve temizlenmesi,
6. MZ01(Şadırvan) nolu abdesthanenin zemin döşemesindeki karo mozaik kaplamanın kaldırılması,

7. MZ01(Şadırvan) nolu abdesthanenin giriş kısmındaki betonarme üzeri oturma elemanlarının sökülmesi
8. 1. Katta sonradan malzeme ve yapım tekniği bağlamında ve cephe karakteristiği olarak orijinaline sadık kalınmadan yenilenen dış duvarların yıkılması,
9. Kuzey cephe duvarı üzerindeki çimento esaslı sıvanın raspaedilmesi,
10. Kuzey cephe duvarındaki sonradan açılan kapının kaldırılması,
11. Plastik pencere ve kapı doğramalarının sökülmesi,
12. M101 ve M102 nolu odalar arasındaki duvarların yıkılması gerekmektedir.

6.1.1.2. Sağlamaştırma

Bir yapının ayakta durmasını sağlayan bölümlerin, yani taşıyıcı öğelerin onarılması, hatta gerekliyse yenilenmesi işlemine sağlamaştırma diyoruz. Sağlamaştırma çalışmaları, anıtın yapı malzemelerinin sağlamaştırılması, taşıyıcı sisteminin sağlamaştırılması ve üzerinde bulunduğu zeminin sağlamaştırılması olarak üç düzeyde ele alınabilir.

Yapı malzemesinin sağlamaştırılması tarihi yapılarda kullanılan taş, tuğla, kerpiç, ahşap gibi yapı malzemelerin zaman içinde meydana gelen bozulmaların nedenlerinin araştırılarak bozulmayı önleyici tedbirler almak ve malzemenin dayanımını artıracak şekilde sağlamaştırmaktır.

Taşıyıcı sistemin sağlamaştırılması ise malzeme ve yapım tekniğine bağlı olarak yapıların, temel, duvar, sütun, tonoz, kemer gibi taşıyıcı öğelerinde meydana gelen hasarların çeşitli tekniklerle çözümlenmeye çalışmasıdır.

Medrese yapısında topraktan gelen neme karşı alınacak tedbirler: Zemin kat kot farkından dolayı kuzey duvarının tamamı, batı ve doğu duvarlarının bir kısmı toprak altındadır. Zemin sularının bina temellerinden uzaklaştırılması için bu duvarların toprakla temas halinde olan bölümlerine yalıtım uygulanarak, bina çevresinde drenaj sistemi uygulanarak sağlanacaktır.

Ahşap malzemeye yönelik sağlamaştırma uygulamaları: ICOMOS'un 1999 yılında Meksika'da kabul ettiği "Tarihi Ahşap Yapıların Korunması için İlkeler" tüzüğünde; tarihi ahşap yapıların farklılık gösterdiği, yapılarda değişik tür ve nitelikte ağaçların kullanıldığı, kullanılan ahşapların nem, ışık, bakteri, mantar, böcek, yangın, çevresel ve iklimsel koşullar etkisiyle kolayca bozulup çürüyebilecekleri belirtilmektedir (ICOMOS, 1999). Medrese yapısının Zemin katında bulunan şadırvan girişi kenarlarında bulunan

ahşap kolonların sağlamlaştırılması gerekmektedir.. Ahşap malzemenin sağlamlaştırılmasına dair yaklaşımda ahşabın bozulma derecesine göre herhangi bir müdahale olmadan yerinde korunması ve emprenye edilmesi, sağlam kısımların kullanılarak hasarlı kısmın değiştirilmesi ya da tümüyle değiştirilmesi gibi müdahaleler yapılması öngörülmektedir.

6.1.1.3. Yeniden Yapma (Re-konstrüksiyon)

Restitüsyon verileri incelendiğinde medrese yapısının orarım sırasında 1. Katının tümüyle yenilediği ve bu yenilemede hem mekansal kurgunun (plan şeması) hem de orijinal ahşap iskeletli göz ve muska dolma duvarların yok edildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla restorasyonda yapının 1. katının aslına uygun plan şeması, malzeme ve yapım tekniğinde rekonstrüksiyonunun yapılması gerekmektedir. Burada yapının plan restitüsyonu temel alınarak 1. Kat girişindeki M107 nolu yarı açık mekan olan holün eklenmesi ve bu holden diğer odalara girilmesi, mevcut oda sayısının 2 den 5 e çıkarılması, M101 nolu odanın 3 hacime ayrılıp M101, M103, M104 nolu odalara, M102 nolu odanın 2 hacime ayrılıp M105 ve M106 nolu odalara ayrılması sağlanacaktır. Restorasyon projesindeki gibi kapı ve pencereler eklenmesi, bu odaların giriş kısımlarındaki yarı açık mekanın yapılması gerekmektedir. Yapının dış duvar konstrüksiyonunun rekonstrüksiyonunda da yapının cephe restitüsyonu temel alınarak ahşap iskeletli göz ve muska dolma yapı sistemi uygulanacaktır.

Ayrıca çatı kaplaması da orijinal malzemesi olan alaturka kiremit örtü ile yenilenerek M106 nolu odada bulunan şöminenin bacasının yeniden yapılacaktır.

6.1.1.4. Çağdaş Ek

Kültür varlığı yapıların yeniden kullanılmaları, çağdaş yaşam içinde etkin olarak yer almaları için teknoloji ile birlikte bazı donatıların yapılara uyarlanması gerekmektedir. Medrese yapısının dört mevsim kullanılması amacıyla elektrik ile çalışan radyatör petek tesisatın yapıya uygulanması ve tesisatın döşeme kirişleri arasından geçirilmesi uygun bulunmuştur. Medrese yapısının elektrik tesisatının da yenilenmesi özellikle ahşap malzemelerin yangın tehlikesine karşı şarttır.

6.2. Rüştiye Yapısı Restorasyonu

Rüştiye yapısının cephe özellikleri bakımından özgün detaylarını koruyarak günümüze ulaşmış özel bir yapıdır. Ancak plan şemasında bazı ufak değişiklikler söz konusudur. Yapının restorasyonunda yapının özgün hali ve restitüsyon verileri göz önüne alınarak, malzeme, yapım tekniği ve mekansal özelliklerinin korunarak değiştirilmemesine önem verilmiştir.

6.2.1. Yapının Onarımına İlişkin Müdahale Yaklaşımı

Araştırmalar sonucunda rüştiye yapısında, bazı yapısal bozulmalar, zamanla yapılan ekler ve değişimler tespit edilmiştir. Rüştiye yapısının mevcut durumu, geçirdiği değişiklikler kullanıcı müdahaleleri yapının rölöve ve restitüsyon projeleri ile birlikte irdelenmiştir. Restorasyon kararlarında temel yaklaşım yapının özgün özellikleri ve bütünlüğünün koruyarak gelecek nesillere aktarılmasıdır. Rüştiye yapısının restorasyonunda yapılacak müdahaleler, niteliksiz müdahalelerden arındırma ve temizleme, yapının taşıyıcı sistemi ve malzemenin sağlamlaştırılması, temizleme, bütünleme, yenileme ve çağdaş ek kapsamında olacaktır.

6.2.1.1. Niteliksiz Müdahalelerden Arındırma ve Temizleme

Rüştiye’de zamanla kullanıcılar tarafından yapılan müdahaleler, yapının özgün plan şemasının değişimine yol açmıştır. Restitüsyon verileri incelendiğinde aslına uygun olarak temizlenmesi gereken yapı elemanları:

Zemin kat planında RZ04 nolu odanın ortasında bulunan, atölye olarak kullanıldığı belli dönemde yapılan betonarme kolonun kaldırılması gerekmektedir.

6.2.1.2. Sağlamaştırma

Topraktan gelen neme karşı alınacak tedbirler: Zemin kat kot farkından dolayı kuzey duvarının tamamı, batı ve doğu duvarlarının bir kısmı toprak altındadır. Zemin sularının bina temellerinden uzaklaştırılması için bu duvarların toprakla temas halinde olan bölümlerine yalıtım uygulanarak, bina çevresinde drenaj sistemi uygulanarak sağlanacaktır.

Ahşap malzemeye yönelik sağlamaştırma uygulamaları tarihi ahşap yapıların çeşitlilik gösterdiği, yapılarda değişik nitelik ve türdeki ağaçların kullanıldığı, kullanılan ahşapların nem, ışık, bakteri, mantar, böcek, yangın, çevresel ve iklimsel koşullar nedeniyle hızla bozulup çürüyecekleri ICOMOS'un 1999 yılında Meksika'da kabul ettiği 'Tarihi Ahşap Yapıların Korunması için İlkeler' tüzüğünde belirtilmektedir. Rüştiye yapısının taşıyıcı sistemi, çatı strüktürü, duvarları ve döşemelerinde sağlamaştırmalar yapılması gerekmektedir. Döşemelerindeki çürümelerden dolayı bazı bölgeleri çökmüştür. Yapının Ahşap malzemenin sağlamaştırılmasına dair yaklaşımda ahşabın bozulma derecesine göre herhangi bir müdahale olmadan yerinde korunması ve emprenye edilmesi, sağlam kısımların kullanılarak hasarlı kısmın değiştirilmesi ya da tümüyle değiştirilmesi gibi müdahaleler yapılması öngörülmektedir. Bu bağlamda zemin döşemeleri, duvar elemanları, tavan kaplamaları, çatı strüktürü sağlamaştırılacaktır. Daha uzun ömürlü ahşap elamanlar için dayanım artırıcı önlemler alınacaktır.

6.2.1.3. Bütünleme

Restitüsyon verileri incelendiğinde aslına uygun olarak bütünlenecek yapı elemanları, zemin ve birinci kattaki pencere ve kapıların özgün hallerine uygun tamamlanması, R104 ve RZ03 nolu odalardaki şömine bacalarının tamamlanması, cephelerdeki muska göz dolma duvarların yıkılan kısımlarının özgün halindeki gibi doldurulması, zemin kat ve 1. katta çürüyüp yok olan döşemelerin bütünlenmesi, Zemin kat RZ02 ve RZ03 nolu odaların arasında bulunan ahşap yığma duvarın yapılması, Zemin katta yıkılan Kuzey beden duvarının bütünlenmesi, 1. Katta bulunan R103 ve R104 nolu odalardaki sökülen duvarların yapılması, çatı örtüsünün yenilenip alaturka kiremitle kaplanması gerekmektedir.

6.2.1.4. Yenileme

Rüştüye yapısında zamanla çatıdan gelen yağmur sularıyla çürüyen döşemelerin yenilenmesi, mevcut olan kapı ve pencerelerin yenilenmesi, muska dolmalardaki taş dolguların yenilenmesi gerekmektedir.

6.2.1.5. Çağdaş Ek

Yeniden işlevlendirilen tarihi yapılar, günümüz koşullarında yer almaları için teknoloji getirilerini yapılara uyarlanması gerekmektedir.

Rüştüye yapısının her daim kullanılması için elektrik ile çalışan radyatör petek tesisatın yapıya uygulanması ve tesisatın döşeme kirişleri arasından işlenmesi uygun görülmüştür. Bu yapısının elektrik tesisatının da yenilenmesi özellikle ahşap malzemelerin yangın tehlikesine karşı elzemdir.

6.3. Yeniden Kullanım Önerileri

Yeniden işlevlendirme kültür varlığı yapıların yıkılmaktan kurtarılması için bir araçtır (Ahunbay, 2009). Venedik tüzüğünde yeniden kullanım ile ilgili yaklaşım şöyledir: “Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanım arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı ya da süslemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.”(Venedik Tüzüğü, 1964).

Çalışma kapsamında ele alınan medrese ve rüştüye yapılarının orijinal işlevleri eğitim yapılarıdır. Ancak günümüz eğitim yapılarının ihtiyaçlarını karşılayacak standartları taşıyamamaktadır. Bu sebeple orijinal işlevleri doğrultusunda yeniden kullanımları mümkün olmadığından yapının mekan kurgusuna uygun yeni işlevler yüklenmelidir.

Medrese yapısı zemin kat için önerilen yeniden kullanım önerisi şadırvan ve çay ocağı, 1. Kat için ise köy misafirlerine yönelik konaklama birimi olarak yeniden işlevlendirme önerilmektedir (Ek 42,43).

RüŖtiye yapısı için düşünölecek yeniden kullanım önerisinde yapının cephe ve plan özelliklerine en az müdahale gerektirecek işlevin seçilmesine özen gösterilmiştir. Yöredeki Of-Dernekpazarı-Çaykara ilçeleri incelendiğinde bir benzeri bulunmayan bu yapının özgün halinin devam ettirilip köy halkının ihtiyaçları doğrultusunda kütüphane, sergi salonları, toplantı odaları, etkinlik odaları ve okuma salonları olarak yeniden işlevlendirme önerilmektedir (Ek 92,93).

Bu öneriler kapsamında mevcudunda restorasyon uygulamasına başlamış olan rüŖtiye yapısı için mevcut hacimlere yeniden işlevlendirme önerisi, medrese yapısı için ise 1. Katın özgün halindeki gibi yeniden yapılarak yeniden işlevlendirme önerisi hazırlanmıştır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Doğu Karadeniz, kültürü ve mimarisi ile önemli özellikler gösteren bir coğrafyadır. Vadilerle ayrılmış olan bu dağlık coğrafyanın bitki örtüsü alçak yerlerde çaylık ve fındıklık, yüksek yerlerde ise ormanlıktır. Yerleşimler genellikle vadi tabanları, sırtlar ve yamaçlardadır. Yerleşimler denize dik doğrultudaki vadiler boyunca sahil ile ilişkilerini kolaylıkla sağlarken tepelerin engellenmesi yüzünden sahile paralel yöndeki ilişkiler çok zordur. Bu coğrafyaya ait geleneksel mimari miras, koruma çalışmalarının yetersizliği, koruma bilincinin yeterince oluşmamış olması ve değişen yaşam koşulları karşısında hızla kaybolmaktadır. Of, Dernekpazarı ve Çaykara (Solaklı Vadisi) ilçelerinde bulunan kırsal medrese yapıları gerek salname kayıtlarında gerekse yöre halkı tarafından geçmişten günümüze önemli bir yer tutulmaktadır. Bu yapılar tümüyle yöreye özgü malzeme ve yapım teknikleriyle Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin tipik bir örneğidir. Solaklı vadisinde yapılan alan çalışması sonucu günümüze ulaşan 9 adet medrese yapısı tespit edilmiştir. Tespit edilen bu medrese yapıları küçük ölçekli, tümüyle yöreye özgü malzeme ve yapım teknikleriyle inşa edilmiş yapılardır.

Söz konusu yapılar konumları ve yerleşim özellikleri bağlamında değerlendirildiğinde; arazinin düz ya da eğimli oluşuna bağlı olarak iki farklı yerleşim biçimi söz konusudur. Konum olarak camilerin hemen yakınında inşa edilen medreseler ile bir camiyle ilişkili olmadan konut bölgelerinde konumlanmış olan medreseler olarak iki farklı tipte medrese tespit edilmiştir. Ölçek olarak küçük yapılar olan bu medreseler bir ya da iki katlı yapılar olup genellikle birkaç hacimlidir (Tablo 35).

Ana yapım malzemeleri doğal taş ve ahşaptır. Yapılar temel ve bodrum katları yapıyı zemindeki nemden korumak için taştan inşa edilmiştir. Üst katlarda iki farklı yapım tekniği söz konusudur. En yaygın olan ahşap yığma sistem ve ahşap iskeletli sistemdir. Ahşap iskeletli sistemde dolgu olarak göz ya da muskalı dolma tekniği yaygındır. Bazı yapılarda farklı cephelerde farklı teknikleri aynı anda görmek mümkündür. Yapıyı yağmur sularından korumak için çatılar geniş saçaklı kırma çatı olup orijinalde alaturka kiremit ile örtülüdür. Ancak zamanla yapılan müdahalelerle kaplama malzemesi saç ile değiştirilen medreseler de vardır (Tablo 35).

Yapıların cephe kurgusu tamamen malzeme ve yapım tekniğinin dışa yansımısıyla karakterize olmuş sade bir karaktere sahiptir. Pencere ve kapı formları genellikle dikdörtgen formlu, basit ahşap sövelidir. İç mekanda tümüyle ahşap malzeme hakim olup

son derece sadedir. Bazı yapılarda giriş kapılarında, tavan göbeklerinde ahşap oyma ya da şöminelerin alın duvarlarında oyma taş süslemeler bulunmaktadır (Tablo 35).

Tespit edilen medrese yapılarından yol ile doğrudan ilişkili olanların hasar durumları daha iyidir. Ancak yol ile ilişkisi olmayan, ulaşımı sıkıntılı olan yapılara müdahale edilemediğinden hasarlılık düzeyleri daha yüksektir. Birçoğunun çatısı onarıldığı için günümüze kadar korunabilmişlerdir. Ayrıca kapsamlı bir restorasyon geçirmemiş olsalar dahi herhangi bir amaçla halen kullanılan yapıların daha az hasarlı, korunmuş yapılar oldukları görülmüştür.

Tablo 35. Envanterdeki medrese özellikleri

Medrese Adı	Of Uğurlu mahallesi	Demekpazarı Taşçılar mahallesi	Demekpazarı Çalışanlar mahallesi	Demekpazarı Çalışanlar mahallesi (rüstiye)	Çaykara Akdoğan mahallesi	Çaykara Şahinkaya mahallesi	Çaykara Ulucami (panzarlı) mahallesi	Çaykara Ulucami mahallesi	Çaykara Ataköy mahallesi
Kat Adeti	2	2	2	2	2	2	1	1	1
Konumu	Cami yanında	Cami yanında	Cami yanında	Cami yanında	Cami yanında	Konut yanında	Konut yanında	Konut yanında	Konut yanında
Yapım Tekniği	Karma	Karma	Karma	Karma	Karma	Karma	Karma	Karma	Karma
Kullanım durumu	Sezonluk	Sezonluk	Sürekli	Atıl	Sezonluk	Atıl	Atıl	Atıl	Atıl
Korunmuşluk durumu	Müdehale görmüş	Müdehale görmüş	Müdehale görmüş	Müdehale görmemiş	Müdehale görmüş	Müdehale görmüş	Müdehale görmüş	Müdehale görmemiş	Müdehale görmüş
Hasar durumu	Az hasarlı	Hasarsız	Hasarsız	Çok hasarlı	Hasarsız	Az hasarlı	Az hasarlı	Az hasarlı	Az hasarlı
Çatı örtüsü	4 omuz	4 omuz	4 omuz	4 omuz	4 omuz	4 omuz	4 omuz	4 omuz	4 omuz
Çatı malzemesi	Kiremit	Kiremit	Sac	Kiremit	Kiremit	Kiremit	Sac	Kiremit	Sac
Yapı-yol ilişkisi	Doğrudan ilişkili	Doğrudan ilişkili	Doğrudan ilişkili	Doğrudan ilişkili	Doğrudan ilişkili	İlişkisi yok	Doğrudan ilişkili	İlişkisi yok	İlişkisi yok

Envanterde tespit edilen yapıların bir bölümü yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Gün geçtikçe sayıları azalan bu yapılardaki bozulma sürecinin durdurulması ya da yavaşlatılması için öncelikle yapılması gereken yağmur suyu ve zemindeki nemin yapıdan uzaklaştırılmasına yönelik gerekli önlemlerin alınmasıdır. Böylelikle strüktürel bozulmaların ve malzeme kayıplarının önüne geçilebilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde envanteri çıkarılan medrese yapıları içinde yöreden yetişen müderrislerin önemli bir kısmının öğrenim gördüğü ve yöre halkı tarafından yedi köyün okulu olarak adlandırılan Çalışanlar Köyü Medrese ve Rüstiye yapılarının rölöveleri alınarak malzeme ve hasar analizleri yapılmıştır. Bu bağlamda Medrese yapısının üst katı

izinsiz onarılarak özgünlüğünü kaybetmiş, alt katında ise arazi eğiminden kaynaklı rutubet ve nemlenme görülmektedir. Rüштиye yapısında ise çatının bir kısmının çürümesi nedeniyle yapı su almış ve çürümeye başlamıştır. Alt katında arazi eğiminden kaynaklı rutubet ve nemlenme görülmektedir. Yapılan hasar ve malzeme tespit çalışmalarıyla müdahale edilmesi gerekli bölümler tespit edilmiştir.

Yapıların özgün özellikleri doğrultusunda restorasyon projelerinin hazırlanabilmesi için söz konusu yapıların özgün durumunu yansıtan restitüsyon projeleri hazırlanmıştır. Çalışanlar mahallesi medresesinin restitüsyonuna ışık tutan veriler, Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu dosyasındaki plan çizimleri, eski fotoğraflar ve yöre halkı ile yapılan görüşmeler ile elde edilmiştir. Rüштиye yapısının restitüsyon verileri ise yapıdaki izler ve yöre halkı ile yapılan görüşmelerdir.

Restorasyonlarda temel prensip orijinal malzeme ve yapım tekniğine sadık kalınarak onarım yapılmasıdır. Yapıların restitüsyon projeleri ve hasar analizleri ve yapılarda bozulmalara neden olan faktörlerin birlikte değerlendirilmesiyle belirlenen müdahale yaklaşımları doğrultusunda restorasyon projeleri çizilmiştir. Medrese yapısının restorasyonunda; yapının zemin katına yapılan müdahalelerden, niteliksiz eklerden arındırma, 1. katın dış cephesinin restitüsyon projesindeki gibi aslına uygun re-konstrüksiyonu (yeniden yapılması) ve çağdaş ekler ile restorasyon projesindeki gibi düzenlenmesi önerilmektedir. Rüштиye yapısı restorasyonunda ise; yapının taşıyıcı sistemi ve malzemenin sağlamlaştırılması, temizleme, bütünleme, çağdaş ek ve yenileme önerilmektedir.

Tarihi yapıların korunma ve yaşatılmasında ana prensip sürekli bakım yapılmasıdır. Ayrıca atıl hale gelen yapıların yok olmasını önlemek için bu yapıların mekansal özellikleri dikkate alınarak yeni işlev önerileriyle restorasyonunun yapılması uzun vadede bu yapıların korunarak yaşatılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu doğrultuda Çalışanlar Mahallesi muhtarlığı ve ilçe kaymakamlığı ile yapılan görüşmeler ışığında elde edilen bilgiler temel alınarak her iki yapı için yeniden işlevlendirilmelerine yönelik proje önerileri hazırlanmıştır. Bu kapsamda Kültür Varlıkları Koruma Kurulu tarafından onaylı projesi doğrultusunda restore edilen Rüштиye yapısı, kütüphane, sergi salonları, toplantı odaları, etkinlik odaları ve okuma salonlarını içeren sosyal merkez yapısı olarak işlevlendirilmiştir. Medrese yapısının ise köye gelen misafirler için konaklama birimi olarak yeniden kullanımına ilişkin proje önerisi sunulmuştur.

Tez çalışması kapsamında geliştirilen koruma önerileri yapının ömrünün uzatılması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önem taşımakla birlikte korumanın başarıya ulaşabilmesi için yapının sürekli bakımının yapılması şarttır.

8. KAYNAKLAR

- Albayrak, H., 1990. Of ve Çaykara, İstanbul,
- Albayrak, H., 2008. Oflu Hoca Kavramını Oluşturan Din Adamları, Sahaflar Kitapsarayı, İstanbul.
- Albayrak, S., 2002. 1914 Yılında Trabzon Medreseleri ve Çaykara'da İlmi Hayat, Çaykara'nın Manevi ve Kültürel Değerleri Sempozyumu-1, Temmuz, Trabzon, Bildiriler Kitabı.
- Alsaç, Ü., 1995. Türkiyede Restorasyon, İstanbul.
- Altınok, Ü., 1998. Binaların Yeniden Kullanımı, İstanbul.
- Ahunbay, Z., 2009. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, İstanbul.
- Atçeken, Z., 1998. Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması, Ankara: TTK.
- Bakkaloğlu, İ., 2002. Çaykara Medreseleri, Müderrisler ve İcazetnameler, Çaykara'nın Manevi ve Kültürel Değerleri Sempozyumu 1, Temmuz, Trabzon, Bildiriler Kitabı, 338-341.
- Baltacı, C., 1976. XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, İstanbul.
- Bilge, M., 1984. İlk Osmanlı Medreseleri, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Bostan, M., 1994. XV-XVI. Asırlarda Çaykara'da İslamiyet ve Maraşlı Şeyh Osman Efendi, Çaykaralılar Haber-Yorum ve Kültür-Sanat Dergisi, 3,7,19-21,
- Günaydın, M., 2008. Of Medreselerinin Tarihi Fonksiyonelliğine Bakış, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12,101-136.
- Günaydın, M., 2010. Cansız hoca'nın bazı dini görüşlerine bakış. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 15,101-146.
- Bostan M.H., 2012. Arşiv Belgelerine Göre Karadeniz'de Nüfus Hareketleri ve Nüfusun Etnik Yapısı, Nöbetçi Yayınevi, İstanbul.
- Bozkurt, N., 2003. Medrese DİA C. XXVIII, S 323, Ankara.
- Döndüren, M., Şişik, Ö. ve Demiröz A., 2017. Tarihi Yapılarda Görülen Hasar Türleri, Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 13,45-58
- Düzenli, F., 1990. Yeni ilçe: Dernekpazarı, Dernekpazarı Dergisi, 8,34-35.
- Engin, H., E., 2009. Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekâna Etkilerin İncelenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi; İstanbul Endüstri Yapıları Örneği, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Emecen, M., 2015. Of Kasabasının Ortaya Çıkışı Üzerine Notlar, Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi, 46-48.
- Ersoy, M., A., 1958. Safahat, Tertip eden, Ömer Rıza Doğrul, İnkılâp Kitabevi, Beşinci Basım, İstanbul.
- Göktürk, T. ve Dağ, İ., 2014. Nizamiye Medreselerinin Eğitim-Öğretimdeki Rolü, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science Doi number:http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2430, 27, Autumn, 457-469.
- Gül, A., 1997. Osmanlı Medreselerinde Eğitim Öğretim, İstanbul.
- Gül, M. ve Bayram, A., 2003. Selçuklu'dan Günümüze Konya'nın Sosyo-Politik Yapısı, Konya.
- Gündüz, İ., 1974. Uğurlu Belediyesi'nden temin ettiğimiz Ahmet Ziyaeddin Gümüşhânevi ile ilgili hazırlanan iki sayfalık belge; Kütüphanenin vakıf kayıtlarıyla ilgili Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yazısı.
- Hızlı, M., 1998. Osmanlı Klasik Döneminde Bursa Medreseleri, İstanbul.
- ICOMOS, 1999. Tarihi Ahşap Yapıların Korunması için İlkeler, ICOMOS 12. Genel Kurulu, Meksika.
- ICOMOS, 1999. Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, ICOMOS 12. Genel Kurulu, Meksika.
- Karakök, T., 2013 Yükseköğretim kurumu olarak Osmanlı'da medreseler: bir değerlendirme, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 208 – 234.
- Koçer, H., 1974. Türkiye'de Köy Eğitimi ve Öğretimi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1,8-129.
- Kuran, A., 1969. Anadolu Medreseleri, C. I, TTK Basımevi, Ankara.
- Özenç, A., 2014. Dinî statü sahibi medrese seydalarının ve ilahiyat fakültesi öğretim elemanlarının birbirlerine bakışı (Diyarbakır örneği). Journal of International Management and Social Researches Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1-10.
- Özenç, A., 2013. Medrese ve İlahiyat Kavşağında İSLÂMÎ İLİMLER (Uluslararası Sempozyum), Temmuz, Bingöl, Bildiriler Kitabı, 69-85.
- Sevinç, M., Davran, M. ve Sevinç, G., 2016. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Kırsal Alanda Uygulanan Eğitim Politikaları, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 56, 253-272.
- Sırım, V., 1996. Selçuklular Ve Osmanlı Döneminde Medreselerin Mali Kaynakları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research 7,31.

- Şahin, M., 1995. Türkiye’de Köye Öğretmen Yetiştirme Model Önerileri, Uygulamaları ve Değerlendirmeler, Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi, 4-5, 45 – 61.
- Sarı, İ., 2005 .“Tarihi Süreçte Eğitim-Öğretim”, Geçmişten Geleceğe Çaykara Dernekpazarı Tarih-Toplum-Kültür, Çaykara ve Dernekpazarı Kültür Yardımlaşma Cemiyeti Yay., Hazırlayanlar: Hasan Hüsnü Durgun-İsmail Sarı-Orhan Durgun, Seçil Ofset, 121-155, İstanbul.
- Soysal, M., 1998. Köy Sosyolojisi, Çukurova Üniversitesi, Genel Yayın No: 211, Ders Kitapları Yayın No: A – 66, Adana.
- Şaşmaz, M., 1997. “İngiliz Konsolosu Alfred Biliotti’nin 1885’teki Raporuna Göre Trabzon Vilayetinde Eğitimin Durumu”, Tarih ve Toplum Dergisi, 163, 41-53.
- Taşkın, Ü., 2013. Maarif salnamelerinde mamuratülaziz, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, 3,1327-1353.
- Tellioglu, İ., 2015. Of tarihine dair bazı gözlemler, Karadeniz İncelemeleri Dergisi, 18, 93-112.
- Toydemir, N., Gürdal, E. ve Tanaçan, L. 2000. Yapı Elemanı Tasarımında Malzeme, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Türkçü, Ç. 2004. Yapım İlkeler-Malzemeler-Yöntemler-Çözümler, Birsen Yayınevi, İstanbul.
- URL 1, www.kulturportali.gov.tr, 15 Mart 2018
- URL 2, https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87a1%C4%B1%C5%9Fanlar,_Dernekpazar%C4%B1, 3 Mart 2017
- Umur, H., 1956. Of tarihine ek, Birlik Basın ve Yayın Evi, 36, İstanbul.
- Uzunçarşılı, H., 1988. Osmanlı Devletinde İlmiye Teşkilatı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Venedik Tüzüğü, 1964.
- Yavuz, M., 2009. Çaykara ve Dernekpazarı’nda Geleneksel Köy Camileri, Ankara.
- Yazıcı, N., 2002. İlk Türk İslam Devletleri Tarihi, Ankara: TDV.
- Yıldız, İ., 2015. Osmanlı’da Medrese: İyî Tarzı ve Ortaya Çıkan Sorunlar, Vakıflar Dergisi, 33, 128.
- Yüksel, A., 2005. Doğu Karadeniz Araştırmaları, 29-31, Trabzon.

9. EKLER

TAŞINMAZA AİT TAPU KAYDI (Aktif Malikler için Detaylı - SBI var + Pasif Malikler)					
Zemin Tipi	: Ana Taşınmaz	Ada/Parsel	: 191/5		
Zemin No	: 77782750	Yüzölçüm	: 451,75 m2		
İl / İlçe	: TRABZON/DERNEKPAZARI	Ana Taş. Nitelik	: TEK KATLI AHŞAP EV VE FİNDİK BAHÇESİ		
Kurum Adı	: Dernekpazarı TM				
Mahalle / Köy Adı	: ÇALIŞANLAR Mah.				
Mevkii	: CAMI MAHALLESİ				
Cilt / Sayfa No	: 7 / 622				
Kayıt Durum	: Aktif				

TAŞINMAZ ŞERH / BEYAN / İRTİFAK				
S/B/İ	Açıklama	Malik / Lehdar	Tarih - Yevmiye	Terkin Sebebi - Tarih - Yev.
Beyan	2. derecede korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır.		12/02/2013 - 23	--
Beyan	Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığıdır.		12/02/2013 - 23	--

MÜLKİYET BİLGİLERİ						
Sistem No	Malik	Elbirliği No	Hisse Pay/Payda	Metrekare	Edinme Sebebi - Tarih - Yev.	Terkin Sebebi - Tarih - Yev.
212814006	ÇALIŞANLAR KÖY TÜZEL KİŞİLİĞİ	TAM		451,75	Tesis Kadastro - 06/09/2011 - 0-	Tashih Devir (kurumlar arası) - 19/06/2014 - 177
271901618	DERNEKPAZARI BELEDİYESİ	TAM		451,75	Tashih Devir (kurumlar arası) - 19/06/2014 - 177.	--

* Tesis edilen şerhler ve beyanlar salt elektronik ortamda tutulmaktadır.

Raporlayan: tk30149
Eylül TAK
Kaydını Uyguladı:
11/04/2016

Rapor Tarihi / Saati : 11.04.2016 10:46

1

Ek 1. Rüştüye Tabu kaydı

Takbîs (Tapu) Online Bilgileri									
ANA TAŞINMAZ ve BAĞIMSIZ BÖLÜM BİLGİLERİ									
Türü	Mahalle Niteliği	Mevkii Alanı	Pafta Arsa Pay	Ada Arsa Payda	Parsel Dış Kapi No	Cilt No Giriş	Sayfa No Blok Adı	Arsa Alanı Kat No	
Ana Taşınmaz	ÇALIŞANLAR TEK KAYITLI AHAŞAP EV VE FİNDİK BAHÇESİ	CAMI MAHALLESİ	451.75000	G44-a-25-a-3-d 191	5	7	622	451.75000	
TAPU İŞLEM BİLGİLERİ									
Kişi Türü	TC Kimlik No	Adı, Soyadı, Ünvanı			Pay	Payda	Yevmiye Tarihi	Yevmiye No	Edinme Nedeni
Tüzel Kişi		DERNEKPAZARI BELEDİYESİ			1000	1000	19.06.2014	177	Tasminat Devri (kurumlar arası)

Ek 2. Rüştüye Tabu kaydı (online)

61.04/405
 Dayanlar
 sn. ~~R. P. B. C.~~

TRABZON KORUMA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNE

Araştırmaların sırasında Dernekpazarı Galisanlar
 Kapındeli tescilli Eski Okul binası (Medreseyi) incele-
 dim. Malzeme, teknik, tasarım bakımından önemli
 olan yapı sökmek üzere dir.

Yapının yıkulmaması için askaya alınması, res-
 torasyonunun yapılarak yaşatılması hususunda
 gereğini arz ederim. 13.8.2015

KTO Karatay Üniversitesi
 Güzel Sanatlar ve Tasarım
 Fakültesi
 Konya

Prof. Dr. Hasim Karpuz
 Amir

Kültür Varlıklarını Koruma
 Bölge Kurulu Müdürlüğü
 TRABZON

TARİH: 13.08.2015 BAYI: 2754

Ek 3. Rüştüye Yüzey araştırma isteği dilekçesi

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

Sayı : 94949537-161.01 196066
Konu : Yüzey Araştırması

19-10-2015

Çalışanlar 61.04/405
Doçya Kalf
Snilecirtal
61.07/171
Doçya ascelin
Snilecirtal
10.11.2015

TRABZON KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA
BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi :a) Prof. Dr. Haşim KARPUZ'un 05.10.2015 tarihli yüzey araştırması raporu,
b) Bakanlık Temsilcisi Vesile Pervin ÖZDEMİR'in 24.08.2015 tarihli yüzey araştırması sonuç raporu.

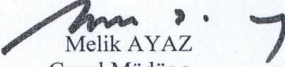
Prof. Dr. Haşim KARPUZ başkanlığındaki bir ekip tarafından, Trabzon İli ve İlçelerinde 'Bizans ve Türk Dönemi Eserleri' konusunda 04-13.08.2015 tarihleri arasında gerçekleştirilen yüzey araştırması çalışmalarına ilişkin olarak Araştırma Başkanı ve Bakanlık Temsilcisi tarafından hazırlanan ilgi (a) ve (b) yüzey araştırması raporları ve ekleri incelenmiştir.

Söz konusu yüzey araştırması çalışmalarına ilişkin olarak hazırlanan ilgi raporlarda; Trabzon İli, Ortahisar İlçesinde bulunan Yukarı Hisarda (İç Kale) herhangi bir kamulaştırma ve temizlik çalışmasının yapılmadığı, kalenin içinin yoğun olarak bitki ve ağaçlarla kaplı olmasından dolayı yerli ve yabancı turistlerin alanı gezmekte zorlandığı, bu durumun turizme zarar verdiği, ot ve ağaçlardan temizlendikten sonra yapının rölövesinin yapılması,

Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesi Medresesi ile Sürmene İlçesi, Gültepe Mahallesi, Furtunoğlu Hacı Müftü Kütüphanesinin tescilsiz olduğu ve bu yapıların tescil edilmesi,

Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesinde bulunan tescilli Eski Medresenin (Okul binası) duvarları ve çatısında çökmeler olduğu, yapının acilen askıya alınarak onarımının yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yukarıda belirtilen İç Kalenin bitki ve ağaçlardan temizlenmesi talebinin Trabzon Müzesi Müdürlüğüne, iç kalenin rölövesinin çıkarılması konusunun Trabzon Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne, tescilli önerilen yapıların tescilinin ise Trabzon Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne değerlendirilmesi ve onarımı talep edilen yapının Kurul gündemine alınması ve yapılan işlemlerin sonucundan Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bilgi verilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Melik AYAZ
Genel Müdür a.
Daire Başkanı

EKLER :
-İlgi (a) rapor örneği (8 sayfa)
-CD-(İlgi (b) rapor ve fotoğraflar)
DAĞITIM :
-Trabzon Valiliğine
(İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)
-Trabzon Kültür Varlıkları Koruma
Bölge Kurulu Müdürlüğüne
-Trabzon Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne

Kültür Varlıkları Koruma
Bölge Kurulu Müdürlüğü
TRABZON

İH: 10.11.15 SAYI: 3663

İ.T.B.M.M. Binası 06543 Ulus / ANKARA
Tel: (0 312) 508 60 00/508 61 79
www.kulturturizm.gov.tr

Belgegeçer: (0 312) 508 61 59
E-posta: kazilar@kulturturizm.gov.tr

Rapor Sayısı : 2016/ 352
 Rapor Tarihi : 31.03.2016-
 Dosya No : 61.04/405
 Konu : Çalışanlar Köyü Mederesesi.

61.04/405
 Dayıver
 S. Kartal
 10.05.2016

MÜDÜRLÜK MAKAMINA
 -RAPOR-

İLGİ:Kültür Varlıkları ve Müzeler genel Müdürlüğü'nün 19/10/2015 gün ve 196066 sayılı yazısı ve ekleri.

ADRES: Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesi, 191 ada, 5 numaralı parsel üzerinde yer alan taşınmaz.

İSTEK: Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesinde bulunan eski medrese (okul) binasının tescili ve restorasyonu.

İlgı yazıda bahse konu olan Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesi,191 ada, 5 numaralı parsel üzerinde yer alan, mülkiyeti Dernekpazarı Belediyesine ait olan taşınmaz, 31.03.2016 günü yerinde incelendi. Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 30.01.2013 gün ve 944 sayılı kararı ile kültür varlığı olarak tescil edilmişve oruma grubu II (iki) olarak belirlenmiştir. Yine aynı kararda bahse konu olan Eski Medrese (Okul) binasının yıkılma tehlikesinin olduğundan dolayı, can ve mal güvenliğini sağlayan tedbirlerin ilgili kurumlarca alınması gerektiğine, taşınmazla ilgili rölöve-restitüsyon ve restorasyon projelerinin ivedilikle hazırlanarak kurulumuza sunulması gerektiğine karar verilmiştir.

Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesi,191 ada, 5 numaralı parsel üzerinde yer alan, mülkiyeti Dernekpazarı Belediyesine ait olan Çalışanlar Köyü Camiinin güneydoğusunda yer alan ve bodrum+zemin kat olarak inşa edilmiş olan taşınmaz eğimli ibr arazi üzerine inşa edilmiştir. Biannı batı cephesinden bodrum kata giriş sağlanmışken, kuzey cephesinden ise zemin kata giriş verilmiştir. Bodrum katın girişi sağlayan batı cephesindeki kapısının yanında 1 adet pencere bulunurken güney cephesinde ise 5 adet pencere mevcuttur, doğu cephesi ise sağırdır. Zemin katın kuzey cephesinden girişi bulunan yapının aynı bodrum katında olduğu gibi güney cephesinde de 5 adet penceresi mevcuttur. Bodrum kat altında kaba yontu taş kullanılmışken bodrum kat ve zemin kat ise ahşap çatki arası taş dolgu tekniği kullanılarak yapılmıştır. Taşınmaz bu günkü hali ile yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya olduğu, iç mekanda zemin kat taban ve tavan döşemelerinin büyük bir kısmının yıkıldığı, diğer kısımlar ise aşırı derecede tahrip olduğu, bodrum katta bulunan ocak kısmının duvarlarında derin çatlaklar ve ayrılmalarının olduğu, kuzey batı cephesinde ise beden duvarlarında yer yer yıkılmaların olduğu tespit edilmiştir..İç mekanda ise odaları birbirinden ayıran ahşap bölümlerin de yer yer yıkıldığı ve yıkılmayan kısımlarının ise yıkılmaya yüz tuttuğu görülmüştür.

Bilgilerinize arz olunur.

Ek- 3 Adet Fotoğraf Levhası

 Alihsan KARTAL
 Uzman Arkeolog

 Seyhan ÖZTÜRK
 Harita Mühendisi

Kültür Varlıklarını Koruma
 Bölge Kurulu Müdürlüğü
 TRABZON

TARİH: 10.5.2016 SAYI: 1954

 M.Saif SARALIOĞLU
 Müze Araştırmacısı

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü

SAYI : 20816062.168.01.61.04/405- 1347
KONU: Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi,
Çalışanlar Mahallesi 191 ada, 5 parsel

10/05/2016

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İLGİ: 19.10.2015 gün ve 94949537-161.01 196066 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile İlgi yazıda bahse konu olan Prof. Dr. Haşım KARPUZ tarafından Trabzon İli ve İlçelerinde Bizans ve Türk Dönemi eserleri konusunda 04-13.08.2016 tarihleri arasında gerçekleştirilen yüzey araştırması çalışmalarında, Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesinde bulunan medrese ile Sürmene İlçesi Gültepe Mahallesi Furtunoğlu Hacımüftü Kütüphanesinin tescilsiz olduğu ve bu yapıların tescil edilmesinin gerektiği, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesinde bulunan tescilli Eski Medresenin (Okul Binası) duvarında ve çatısında çökmeler olduğu yapının acilen askıya alınarak onarımının yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

İlgi yazı gereği Müdürlüğümüz Uzmanlarınca mahallinde gerekli inceleme ve çalışmalar yapılmış olup, Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Mahallesi 191 ada, 5 parsel de bulunan Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 05/07/2003 gün ve 4770 sayılı, 30.01.2013 gün ve 944 sayılı kararları ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli Eski Medresenin (Okul Binası) onarımı ile ilgili olarak Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 20.04.2016 gün ve 2835 sayılı kararı ile gündeme alınarak değerlendirilmiştir.

Yine ilgi yazıda bahsedilen Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi 191 ada, 5 parselde bulunan medrese binası ile Sürmene İlçesi Gültepe Mahallesi 156 ada, 3 parselde bulunan Furtunoğlu Hacımüftü Kütüphanesi konularında gerekli çalışmalar müdürlüğümüz uzmanlarınca yapılmakta olup, Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu gündemine alınıp değerlendirildikten sonra bilgi verilecektir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Serpil YÜKSEL
Müdür V.

Ekler:
Ek 1:Kurul Kararı (1 Adet 1 Sayfa)

10.05.16 Uzm.Ark Aliihsan KARTAL

ADRES: Cumhuriyet Mh. Nemlioğlu Cemal Sk. No:25 – TRABZON / Telf: (0-462) 322 36 89 Telf & Faks: (0-462) 326 29 88

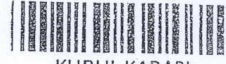
T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TRABZON KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU
K A R A R

61.04/405
Toplantı Yeri : TRABZON

karar Tarihi ve No: 30/01/2013 45
Tarih ve No. : 30/01/2013 944

Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Köyü sit alanı dışında,191,ada,5 parselde yer alan tescilli köy tüzel kişiliğine ait eski okul binasının tescillenmesi talebine ilişkin Trabzon Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 11/05/2012 gün ve 169-1742 sayılı yazısı ve eki ilgisinin 2012 günlü dilekçesi,Trabzon Valiliği Kadastro Müdürlüğü Çaykara Birimi'nin 16/11/2012 gün ve 890 sayılı yazısı,Dernekpazarı Kaymakamlığı Tapu Müdürlüğü'nün 13/12/2012 gün ve 1280 sayılı yazısı,Dernekpazarı Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 20/12/2012 gün ve 1159 sayılı yazısı, Trabzon Valiliği Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün 21/12/2012 gün ve 11557 sayılı yazısı, Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 15/01/2013 gün ve 62 sayılı yazısı, Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nün 11/01/2013 gün ve 6-218 sayılı yazısı,Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 11/10/2012 gün ve 2012/822 sayılı uzman raporu okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmelerde;

Trabzon İli, Dernekpazarı İlçesi, Çalışanlar Köyü sit alanı dışında,191,ada,5 parselde yer alan köy tüzel kişiliğine ait eski okul binasının 3386 ve 5226 sayılı yasalarda değişik 2863 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak belirlenmesine, can ve mal koruma altına (tescil) alınmasına,koruma grubunun II olarak belirlenmesine, can ve mal koruma altına (tescil) alınmasına,söz konusu taşınmaza yönelik e-restitüsyon-restorasyon projelerinin ivedilikle hazırlanarak Kurulumuza sunulması gerektiğine karar verildi.

KURUL KARARI

BAŞKAN
Doç.Dr. Seyfi BAŞKAN
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Doç.Dr. Ö. İskender TULUK
(İMZA)

ÜYE
Doç.Dr. Erhan ÖZTEPE
(İMZA)

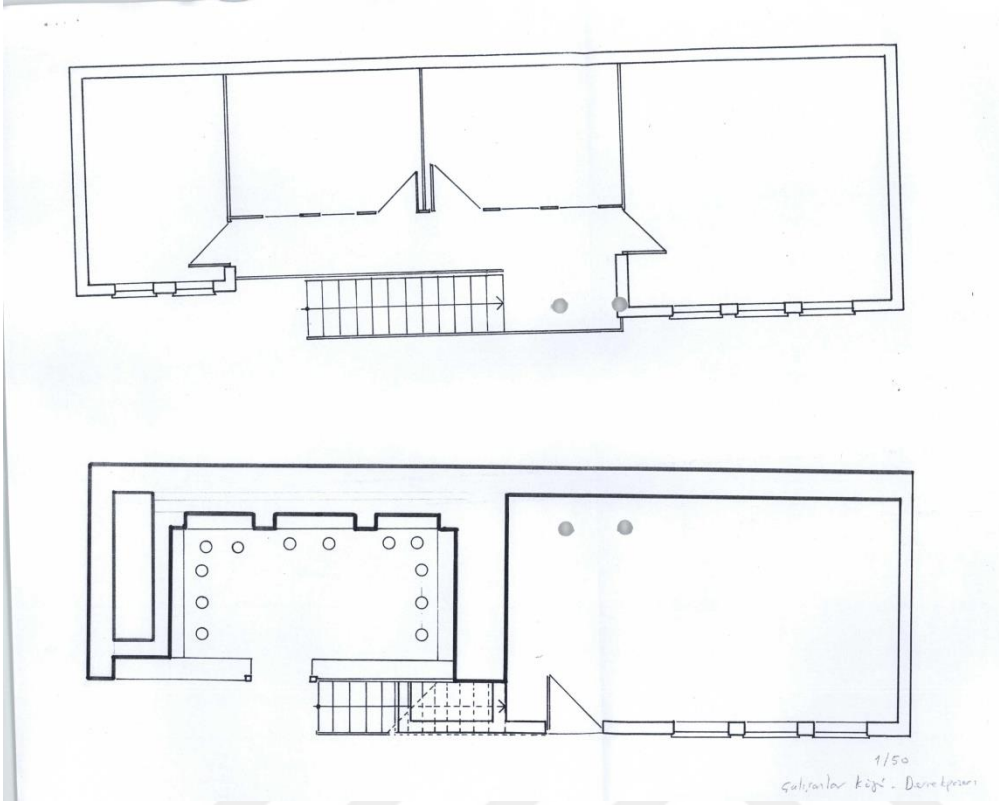
ÜYE
Yrd.Doç.Dr. Cengiz TAVŞAN
(İMZA)

ÜYE
Yrd.Doç.Dr. Süleyman ÖZGEN
(İMZA)

ÜYE
Erhan ERTAN
(İMZA)

ÜYE
Enver KİBİROĞLU
(İMZA)

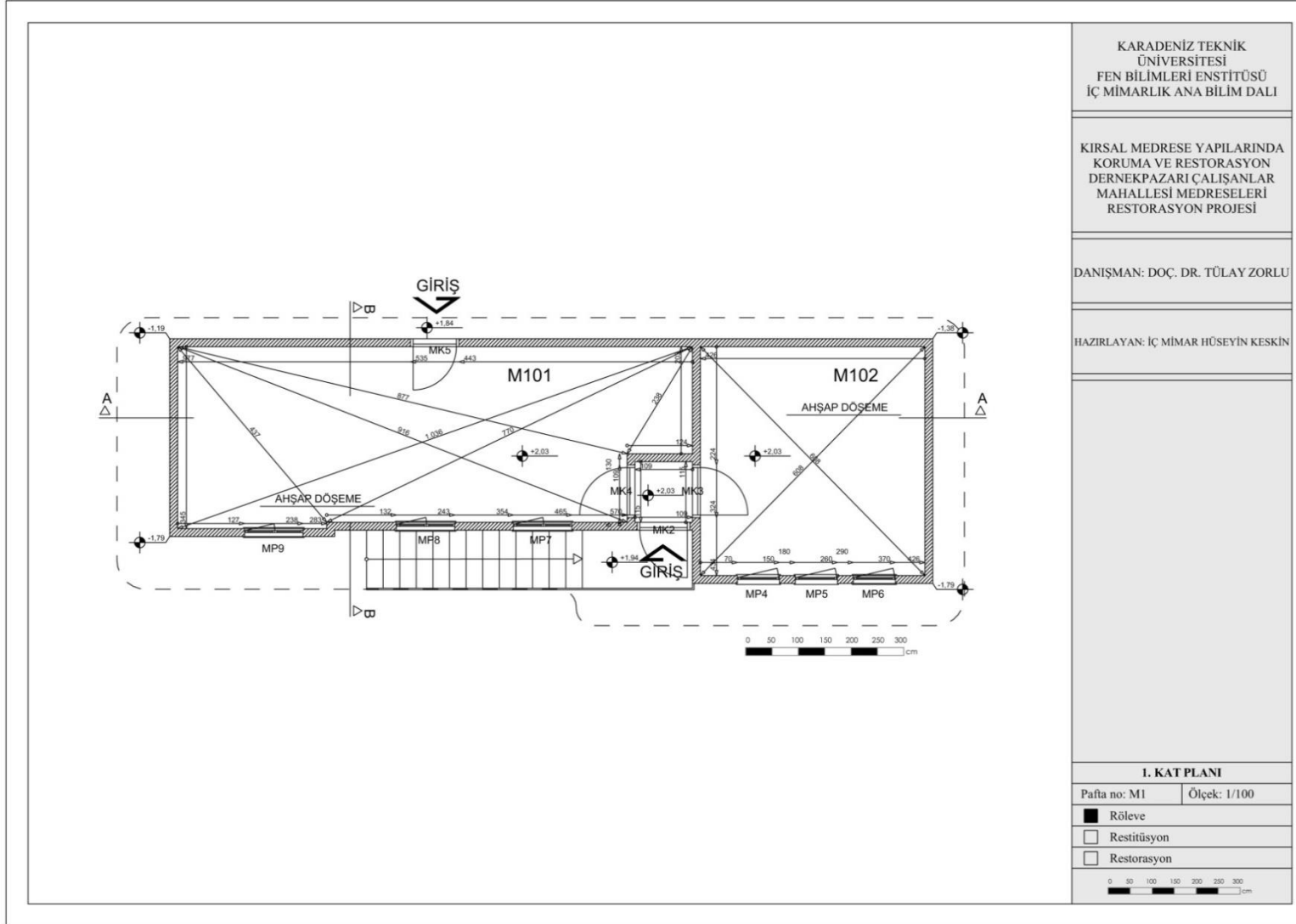
TEM.ÜYE
Songül BAYRAK
Trabzon Valilik Temsilcisi
(İMZA)

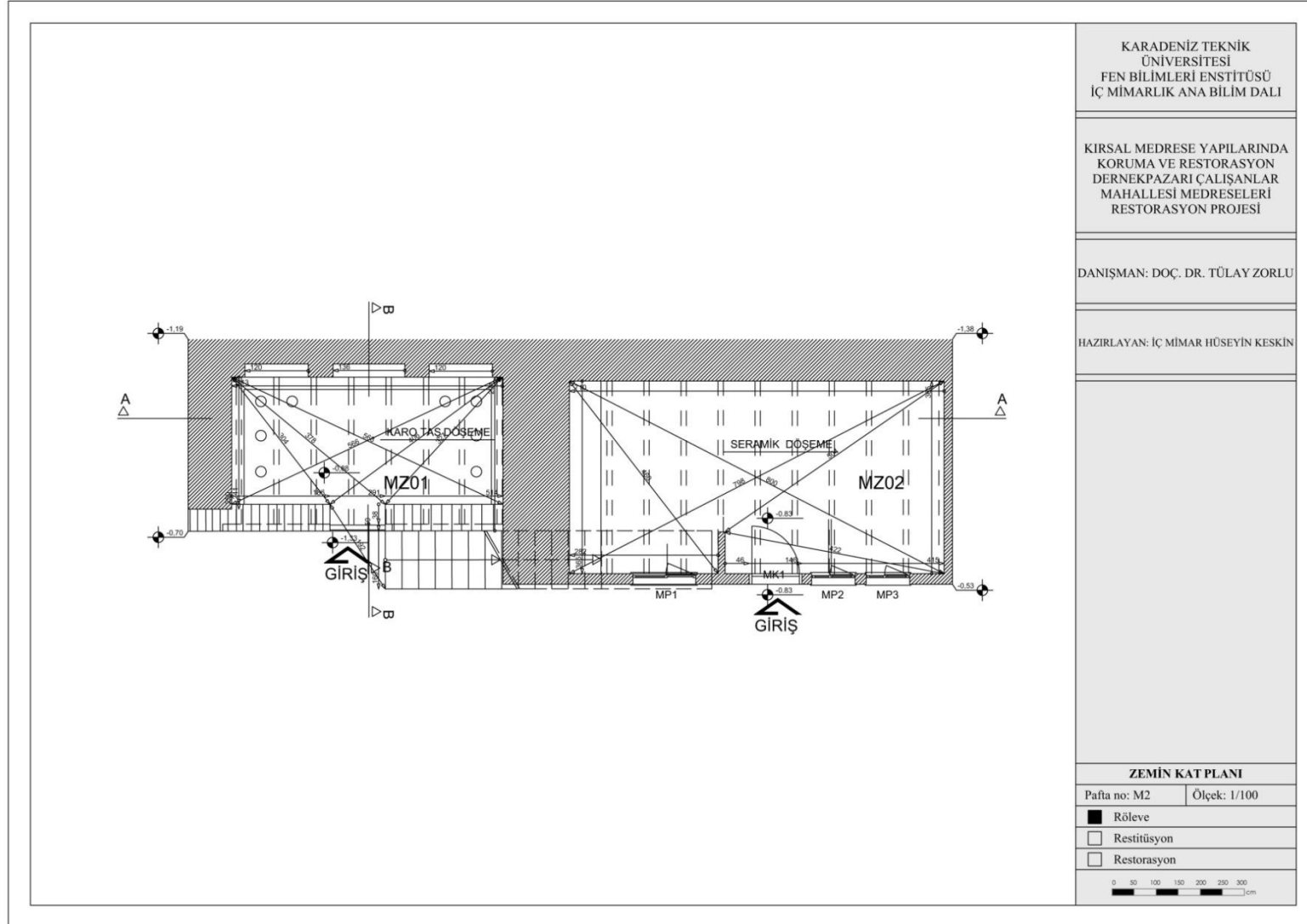
Ek 8. Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü dosyasındaki planlar

OF-DERNEKPAZARI-ÇAYKARA İLÇELERİ KIRSAL MEDRESE ENVANTERİ			
ENVANTER NO :			
İLÇE / MAHALLE :			
YAPIMÜLKİYETİ :			
YAPIYAAİT FOTOGRAFLAR			
KUZEY CEPHESİ	DOĞU CEPHESİ	GÜNEY CEPHESİ	
BATICEPHESİ	İÇ MEKAN	İÇ MEKAN	
VAZİYET		1. KAT	
KATADEDİ	Bodrum ☐	Zemin ☐	1. Kat ☐
YAPIM SİSTEMİ	Ahşap yığma ☐	Ahşap iskelet ☐	Kagir ☐ Karma ☐
KULLANIM DURUMU	Atıl (boş) ☐	Sezonluk ☐	Sürekli ☐
KORUNMUŞLUK DURUMU :	Hiç müdahale görmemiş ☐	Az müdahale görmüş ☐	Çok müdahale görmüş ☐
HASARLILIK DURUMU :	Hasarsız ☐	Az hasarlı ☐	Çok hasarlı ☐ Yıkık ☐
ÇATI ÖRTÜSÜ :	Beşik ☐	3 Omuz ☐	4 Omuz ☐ Diğer ☐
ÇATI MALZEMESİ :	Kiremit ☐	Sac ☐	Diğer ☐
YAPI-YOL İLİŞKİSİ :	Doğrudan ilişkili ☐		İlişkisi yok ☐

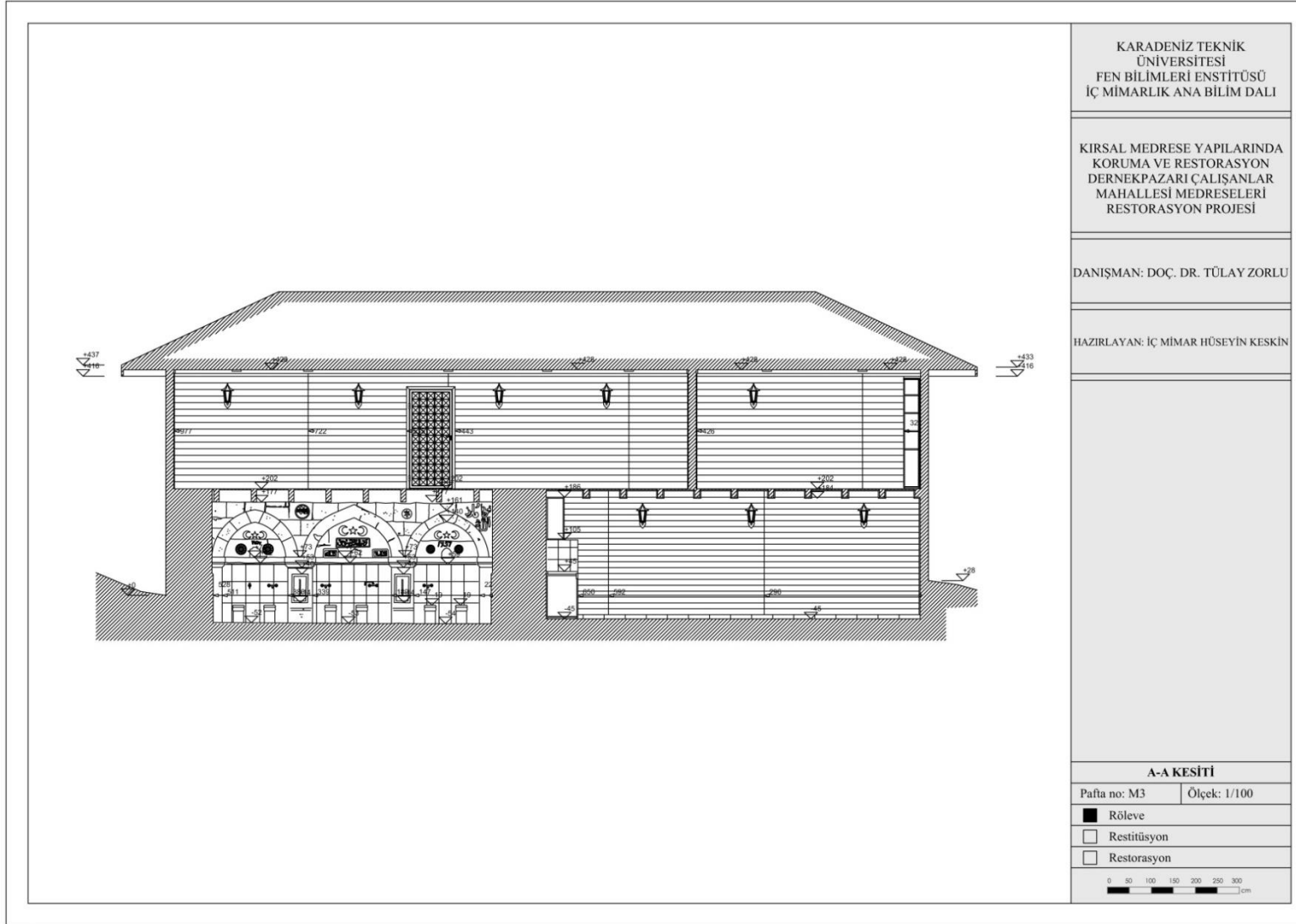
Ek 9. Envanter Fişi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

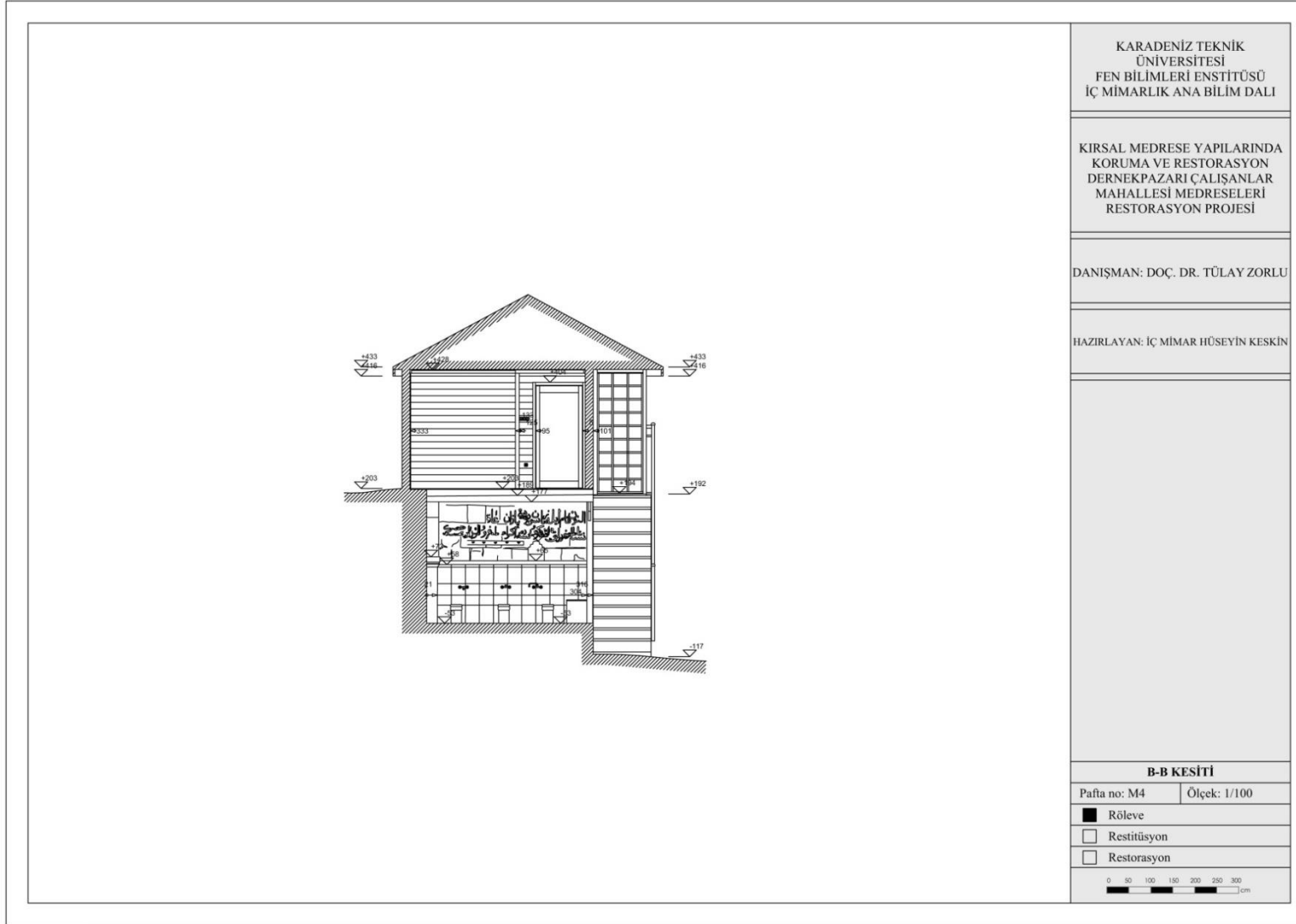
Ek 10. Medrese Yapısı 1. Kat Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

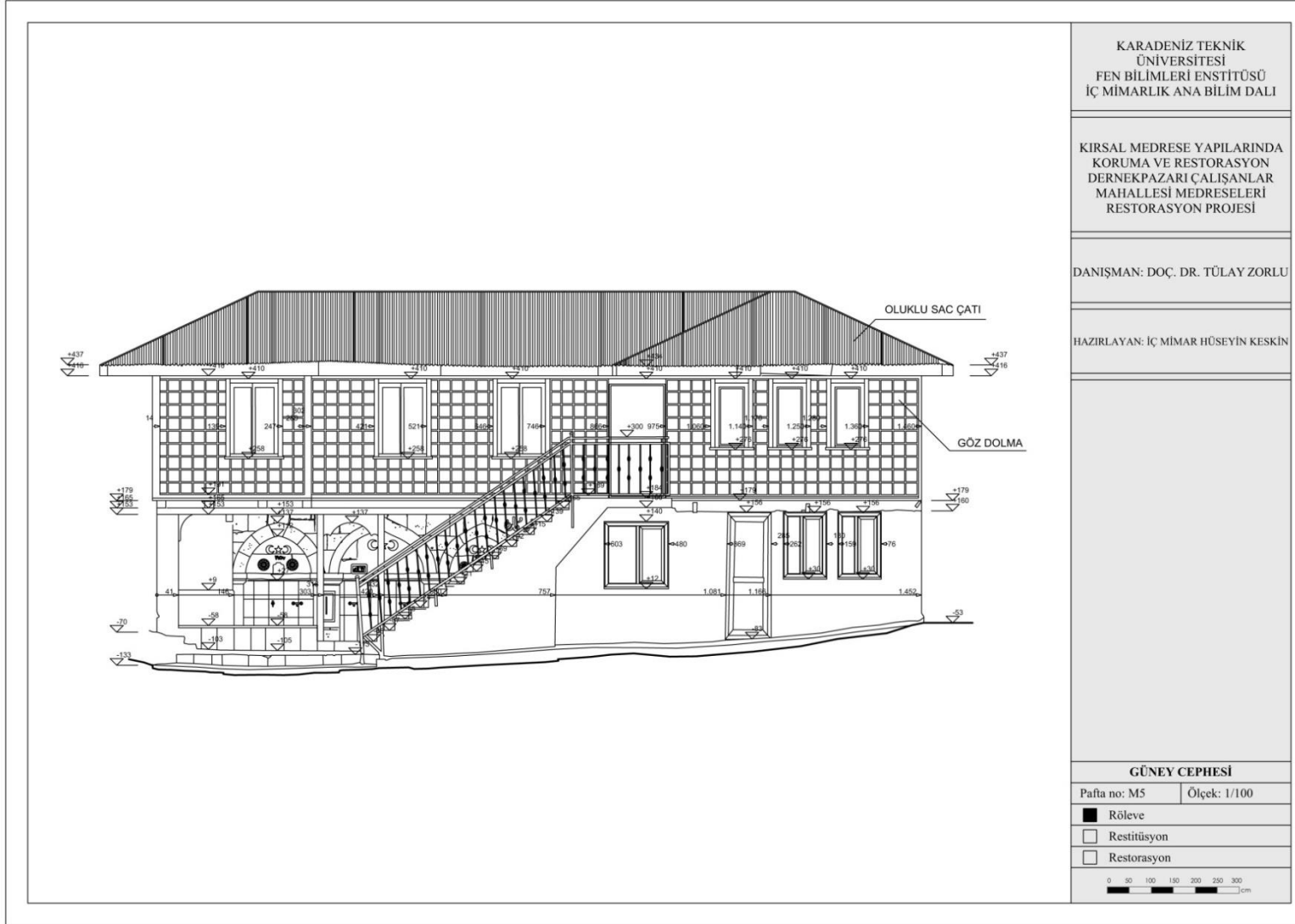
Ek 11. Medrese Yapısı Zemin Kat Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

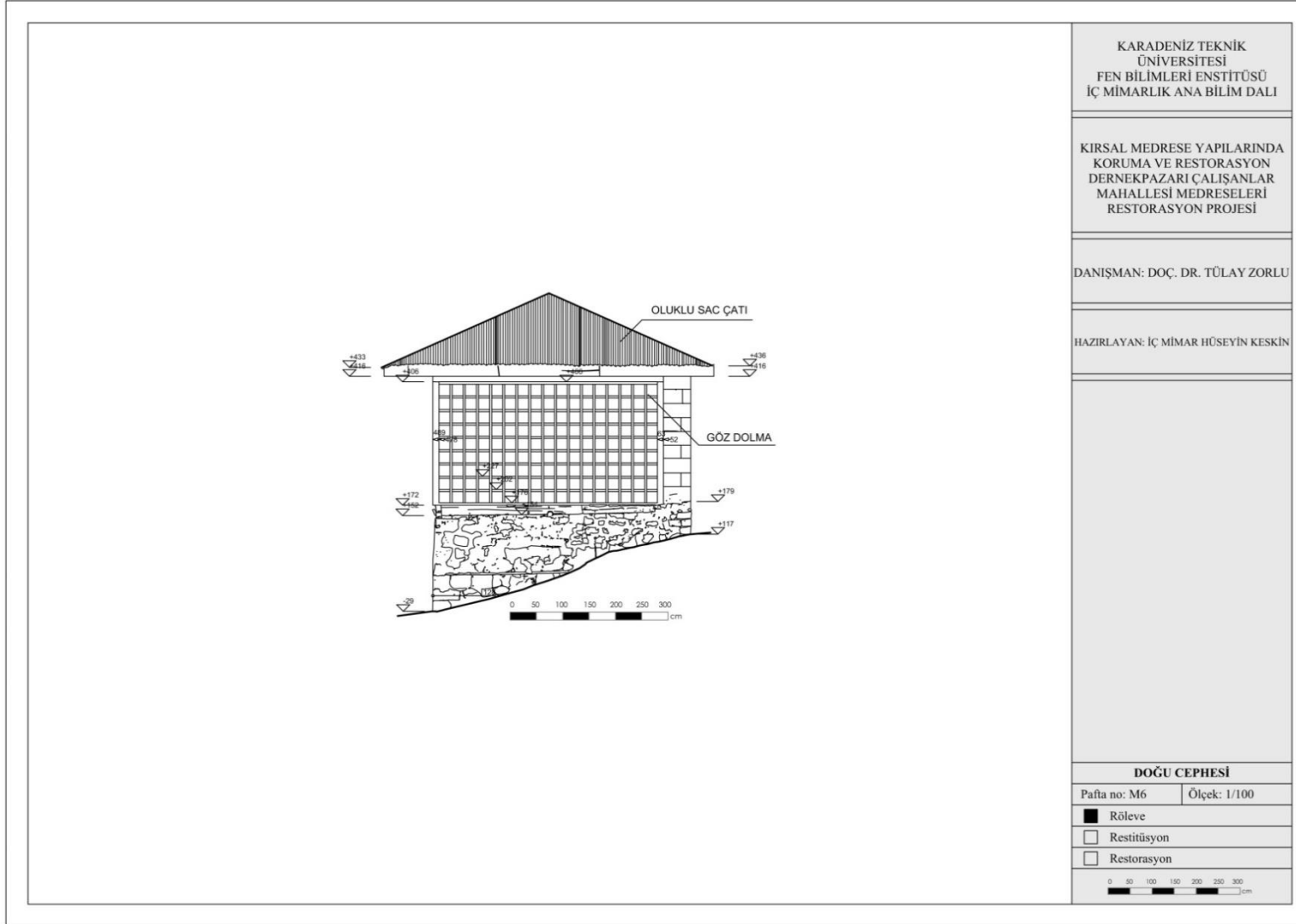
Ek 12. Medrese Yapısı A-A Kesiti Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

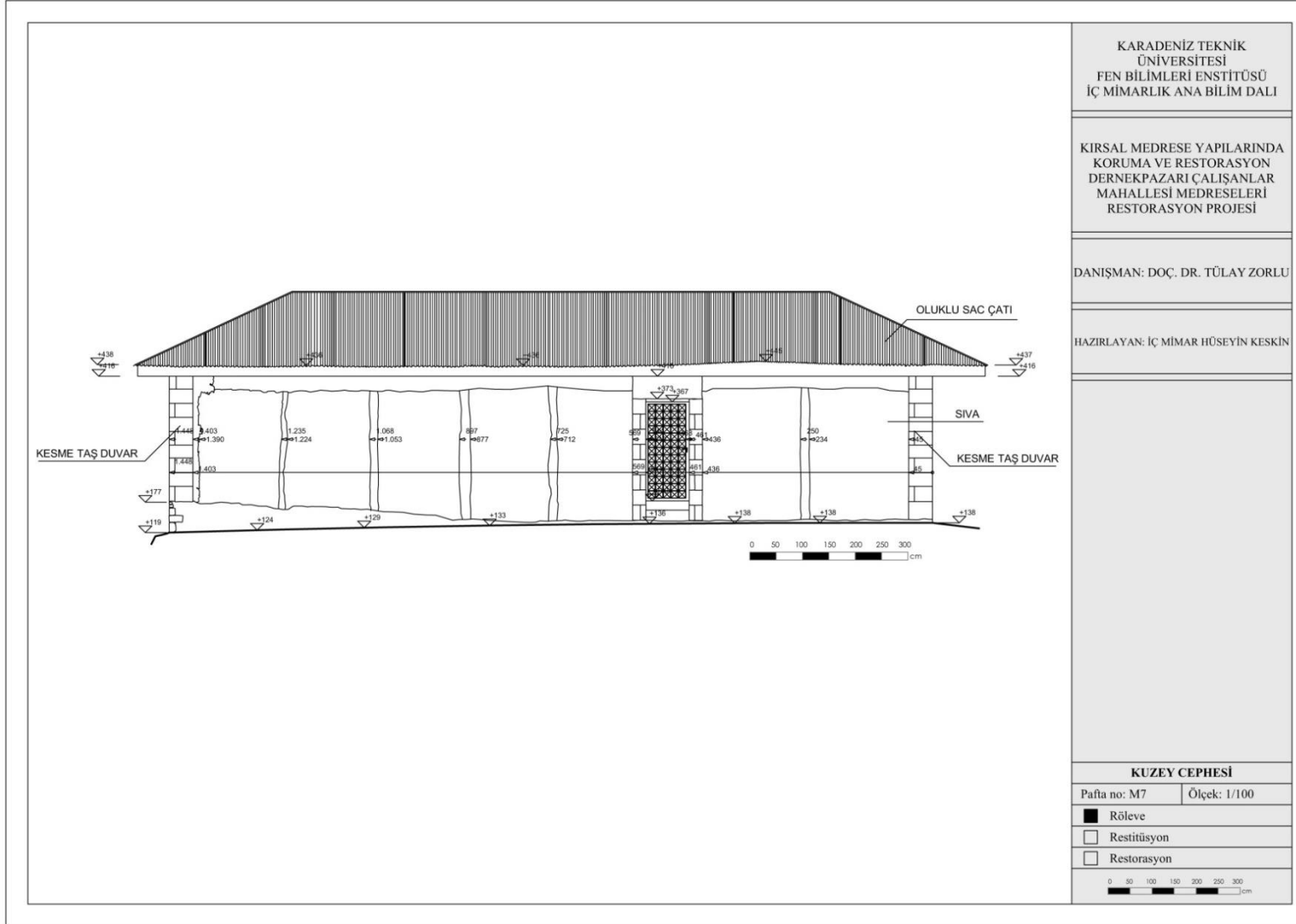
Ek 13. Medrese Yapısı B-B Kesiti Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

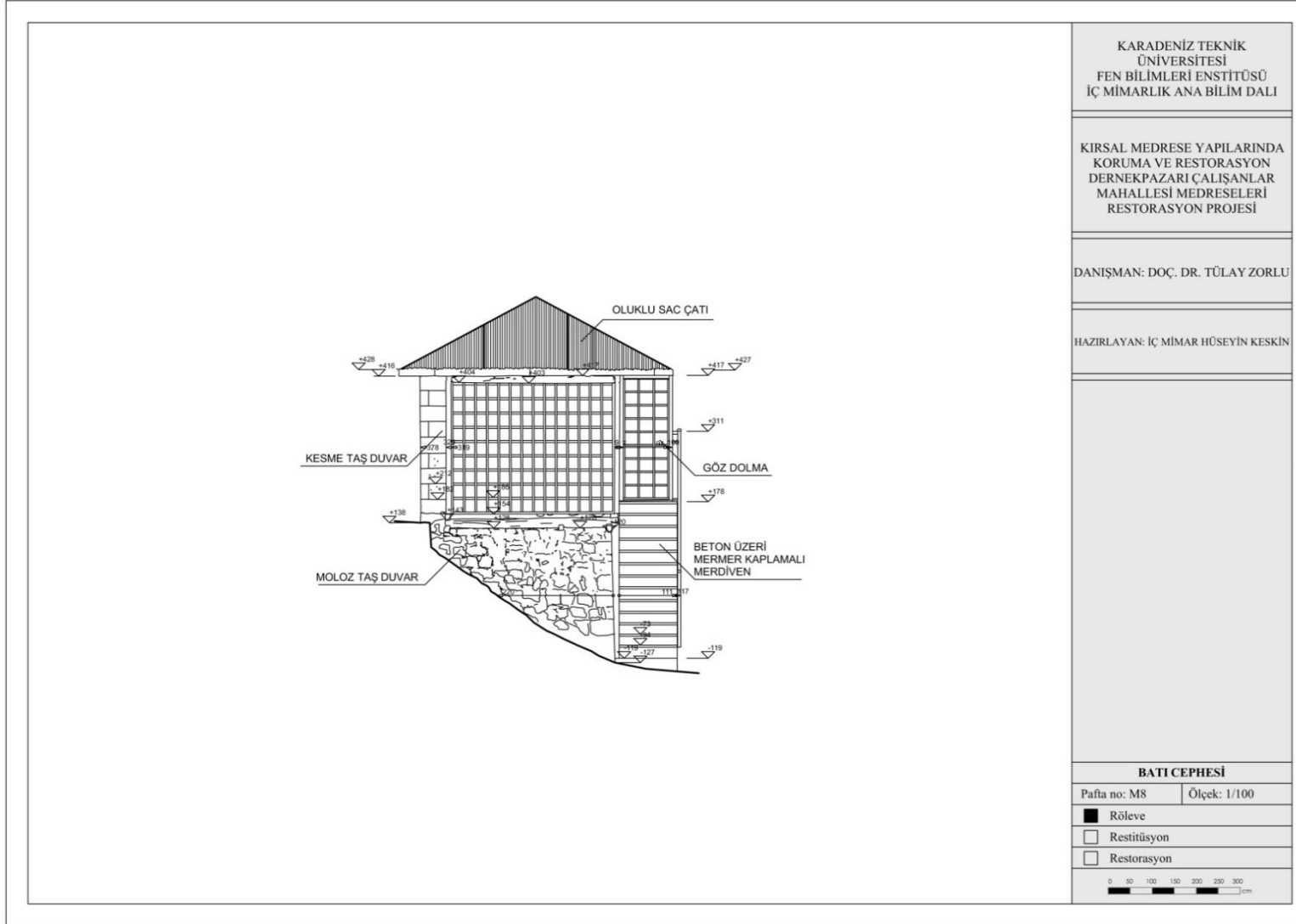
Ek 14. Medrese Yapısı Güney Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

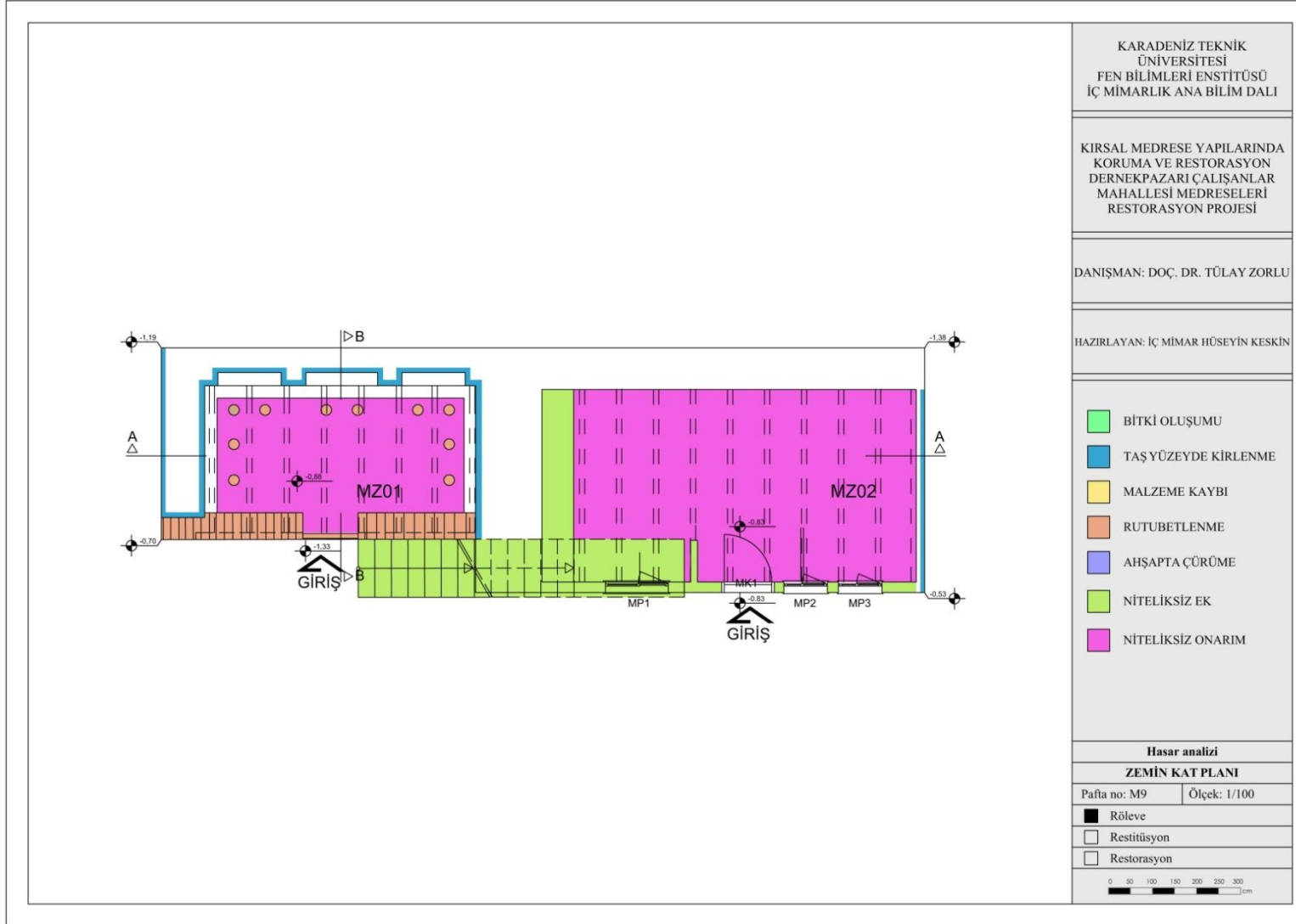
Ek 15. Medrese Yapısı Doğu Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

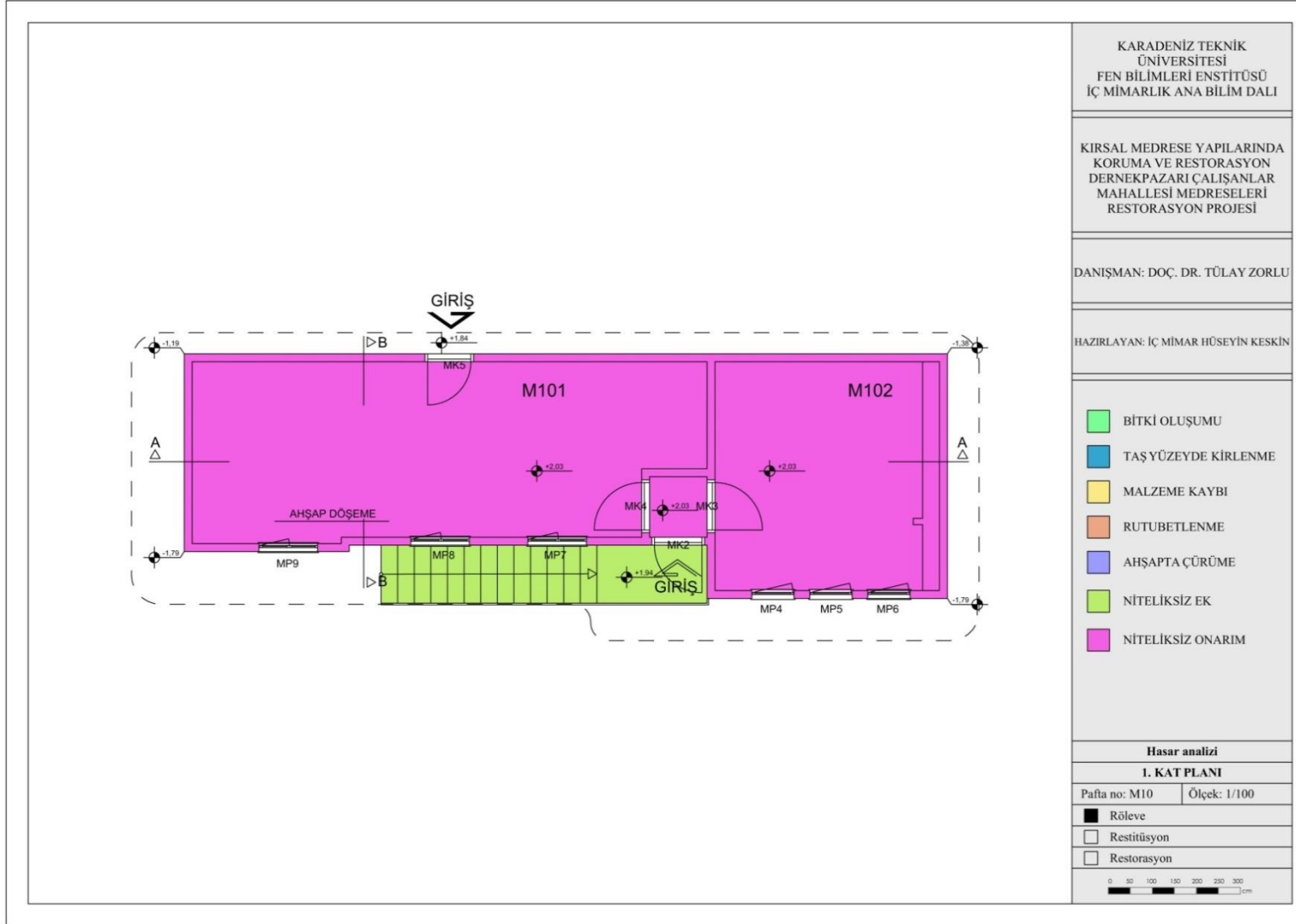
Ek 16. Medrese Yapısı Kuzey Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

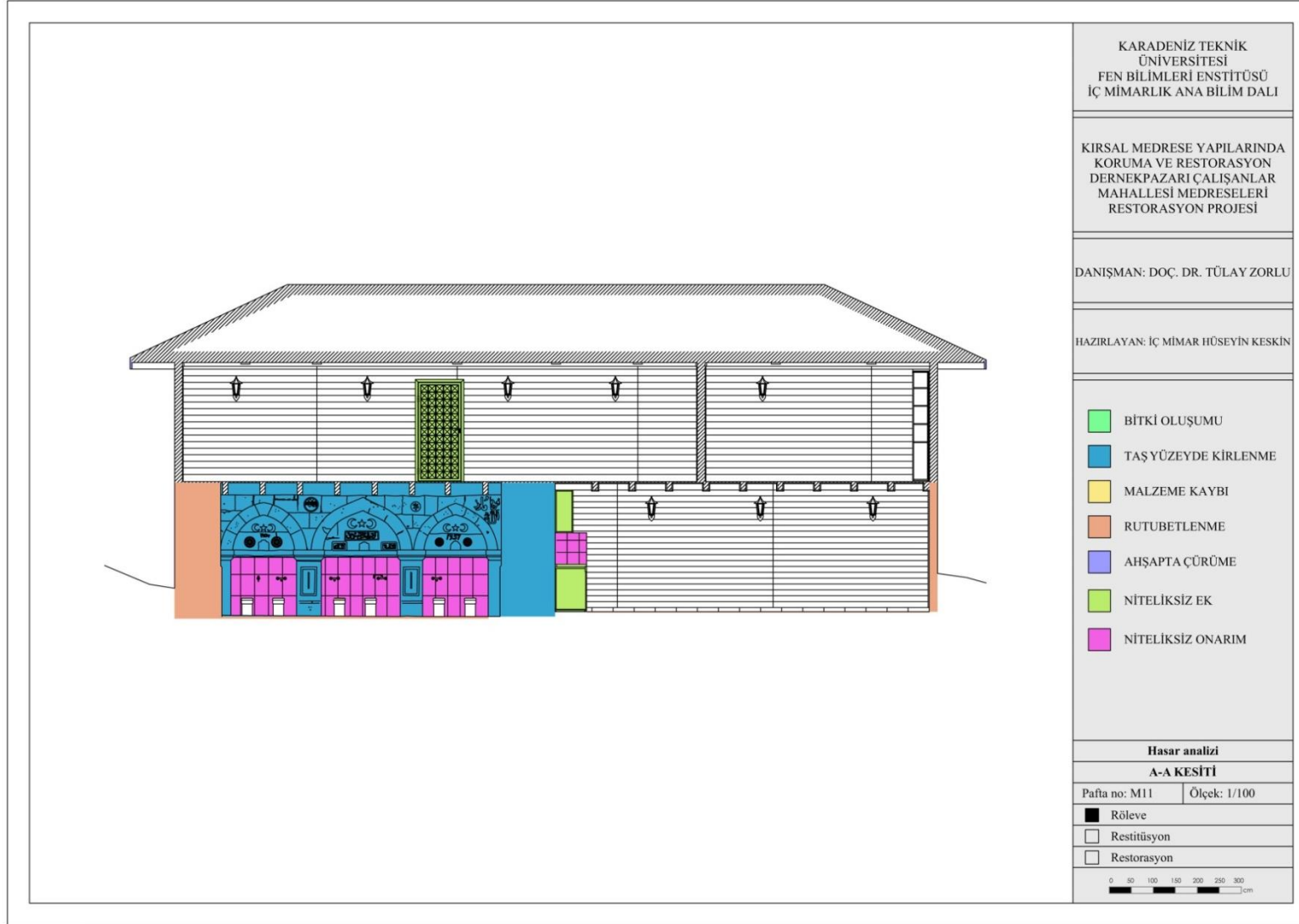
Ek 17. Medrese Yapısı Batı Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

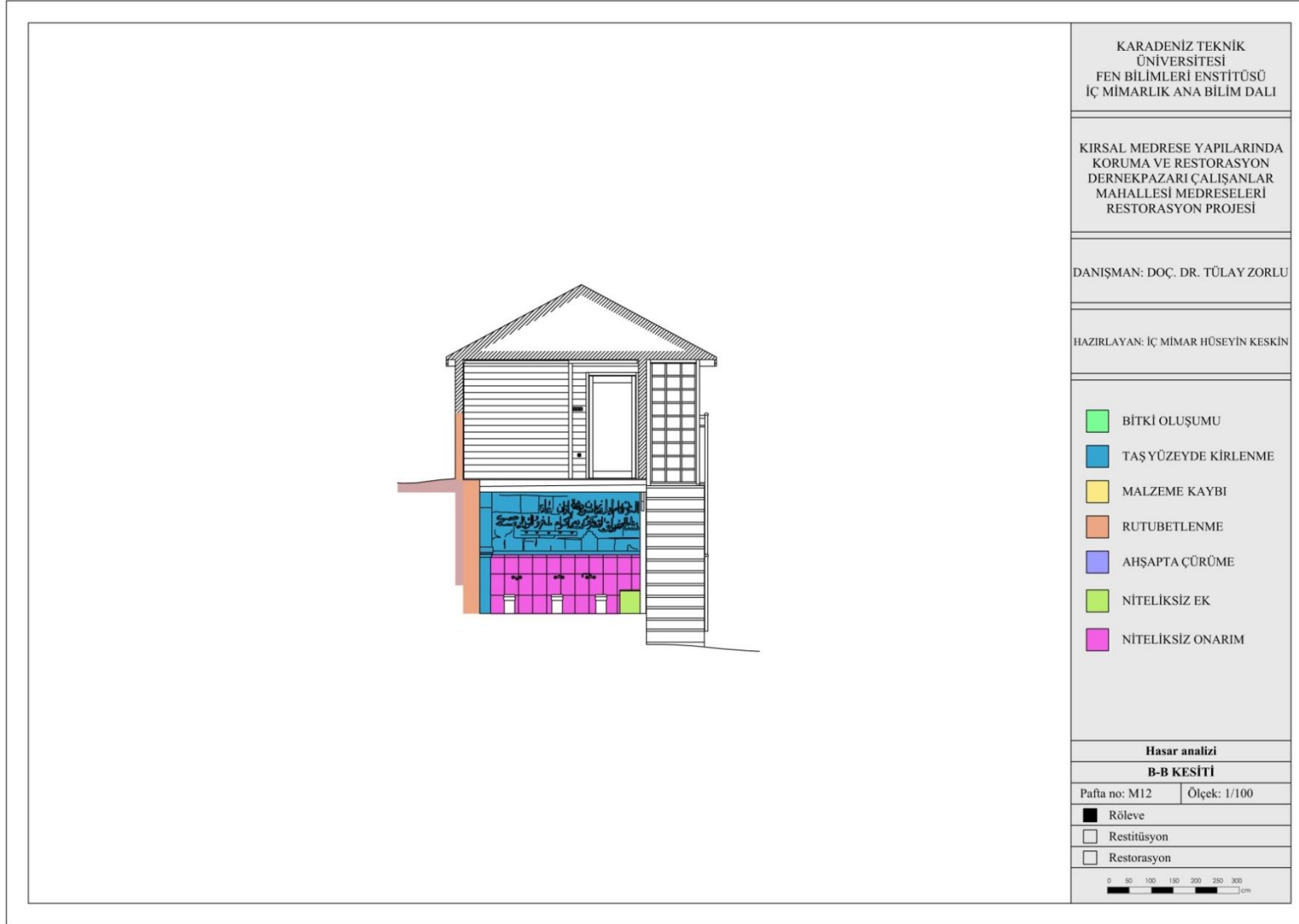
Ek 18. Medrese Yapısı Zemin Kat Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 19. Medrese Yapısı 1. Kat Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

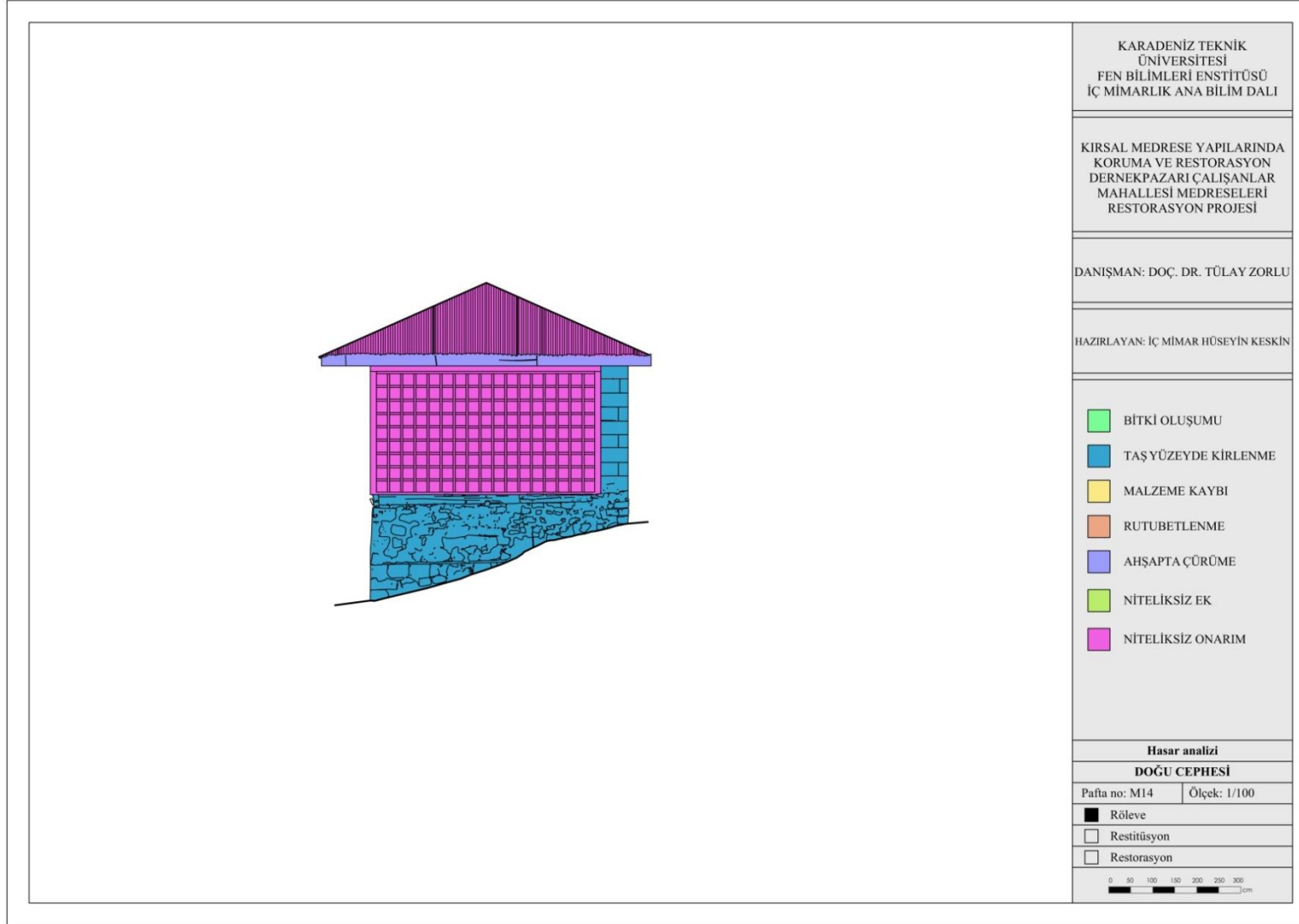
Ek 20. Medrese Yapısı A-A Kesiti Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

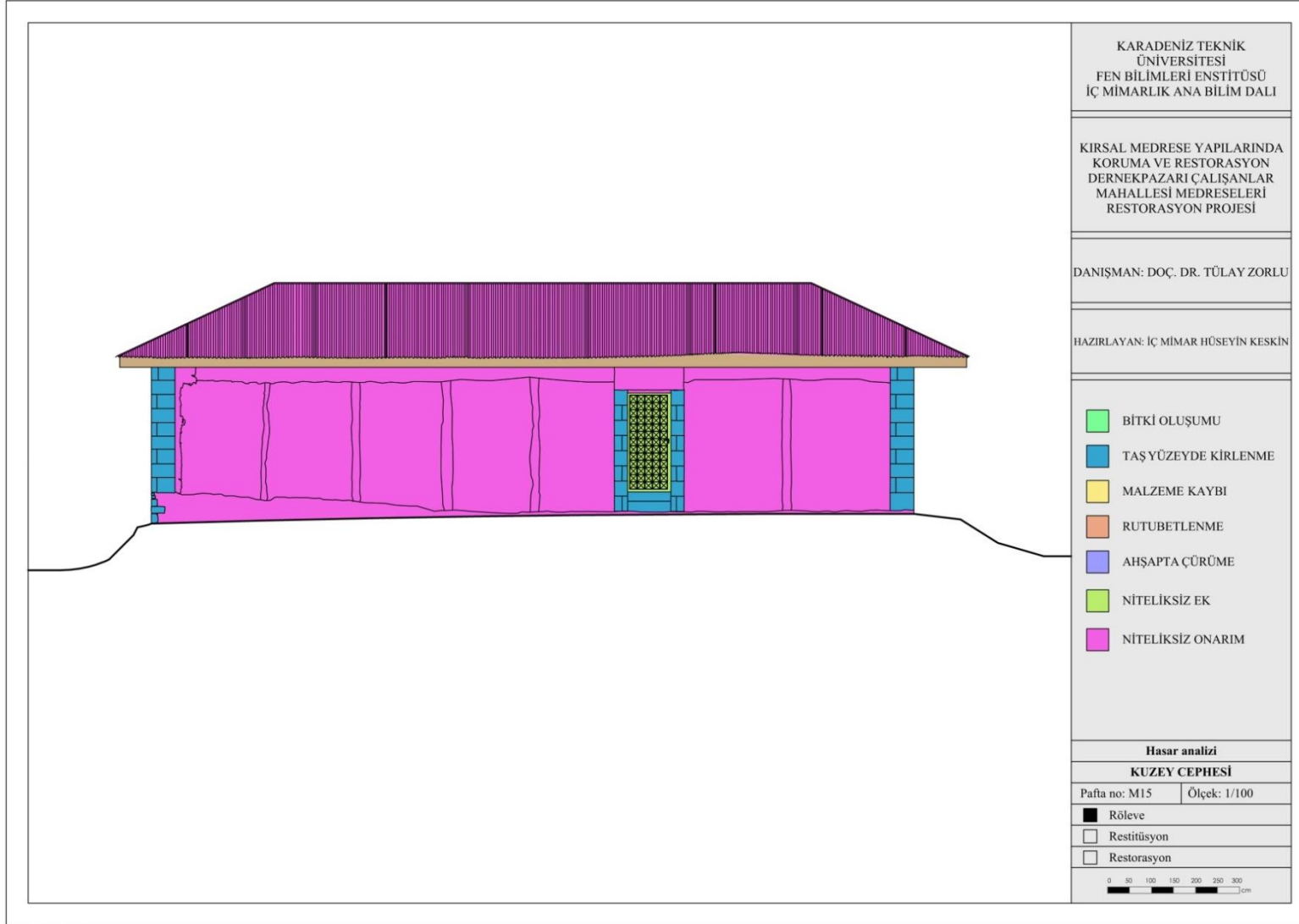
Ek 21. Medrese Yapısı B-B Kesiti Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

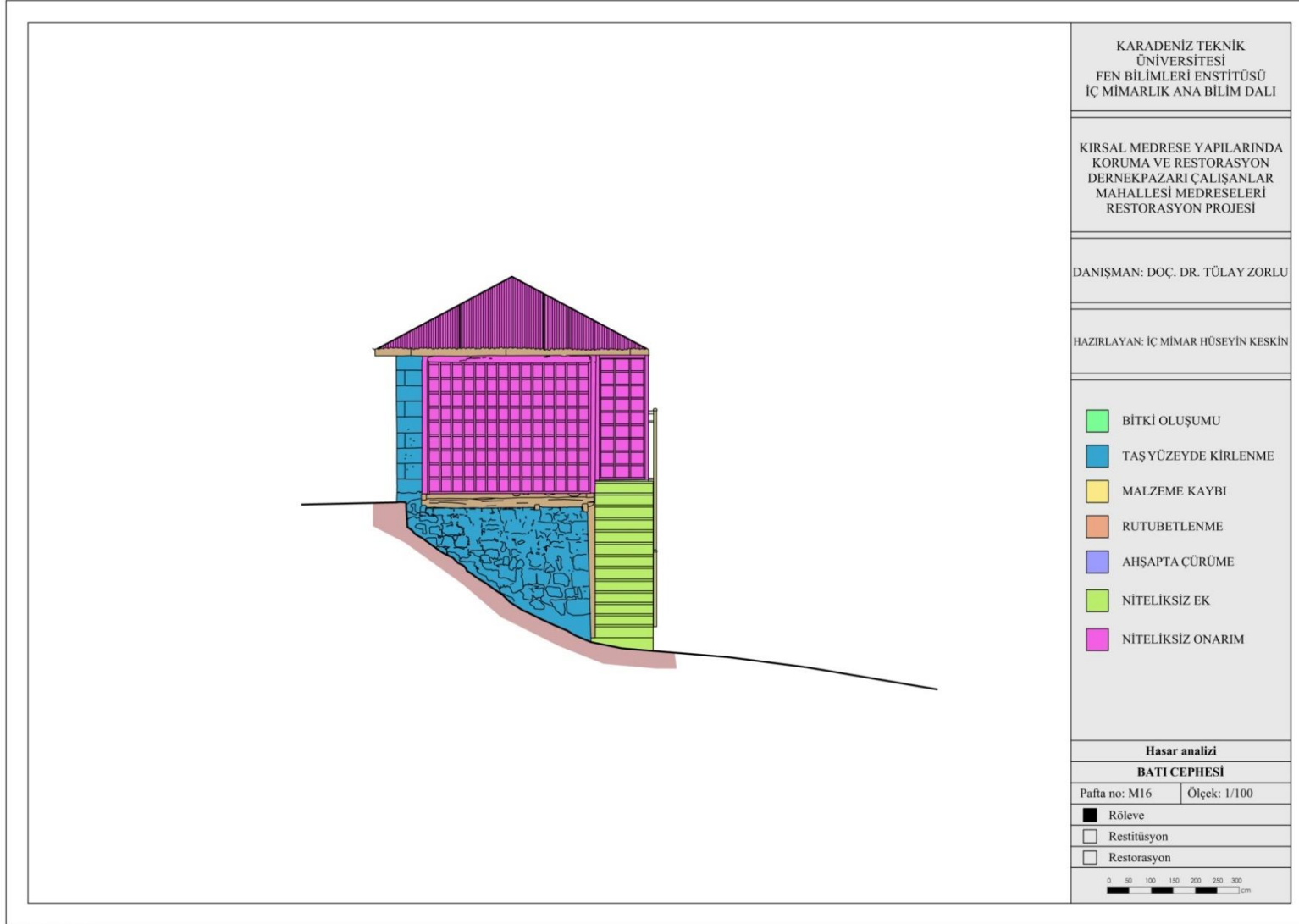
Ek 22. Medrese Yapısı Güney Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

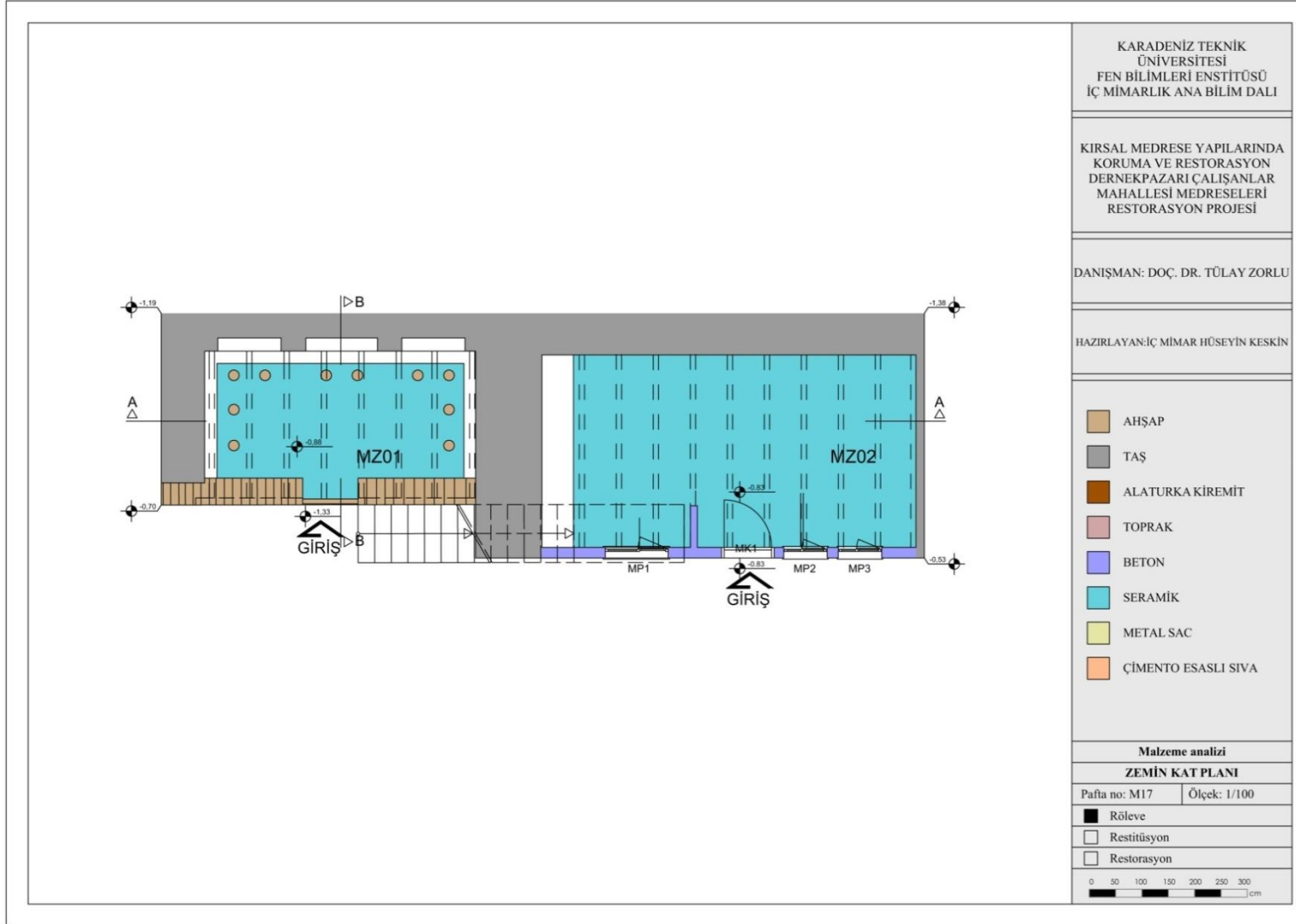
Ek 23. Medrese Yapısı Doğu Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

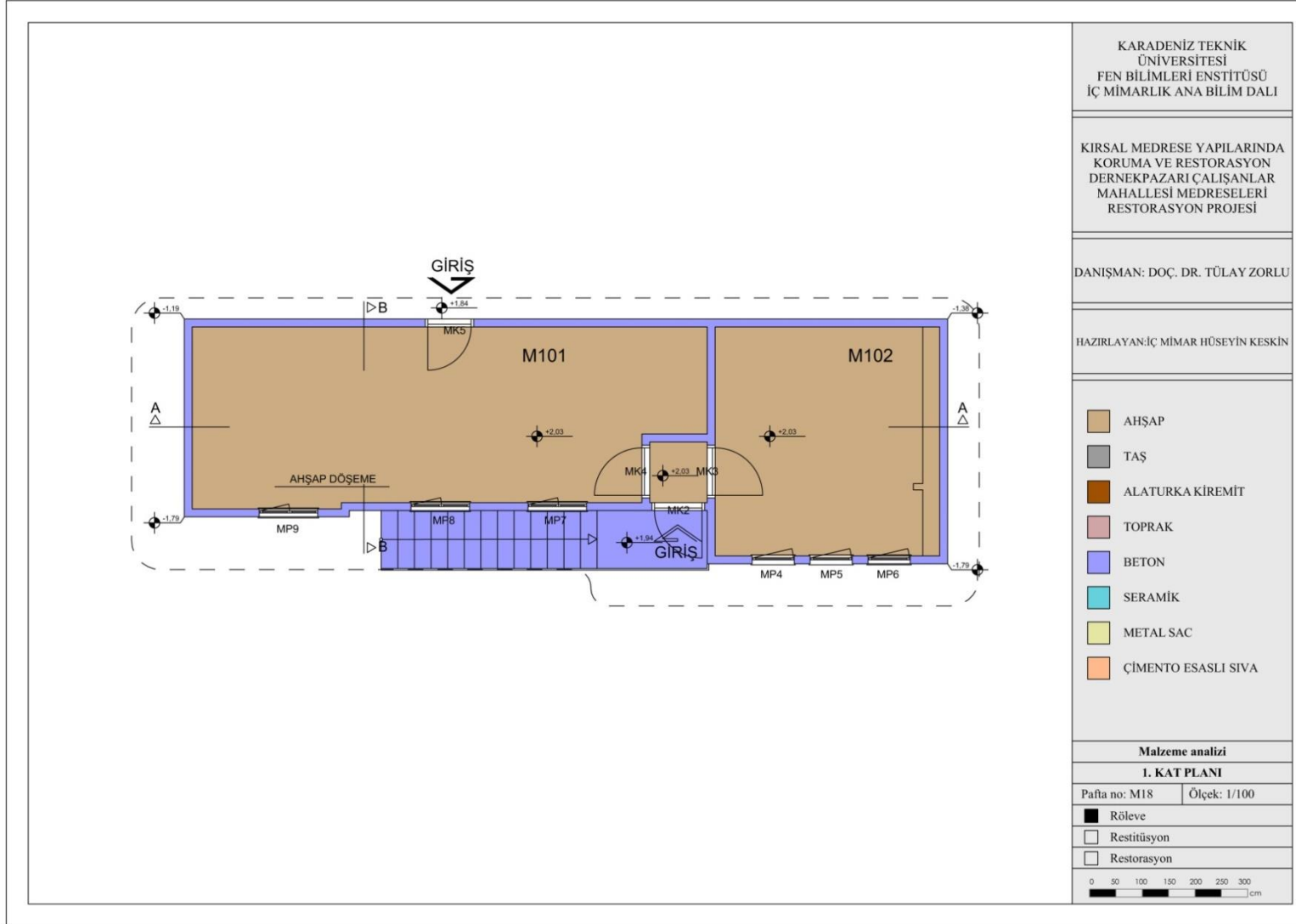
Ek 24. Medrese Yapısı Kuzey Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

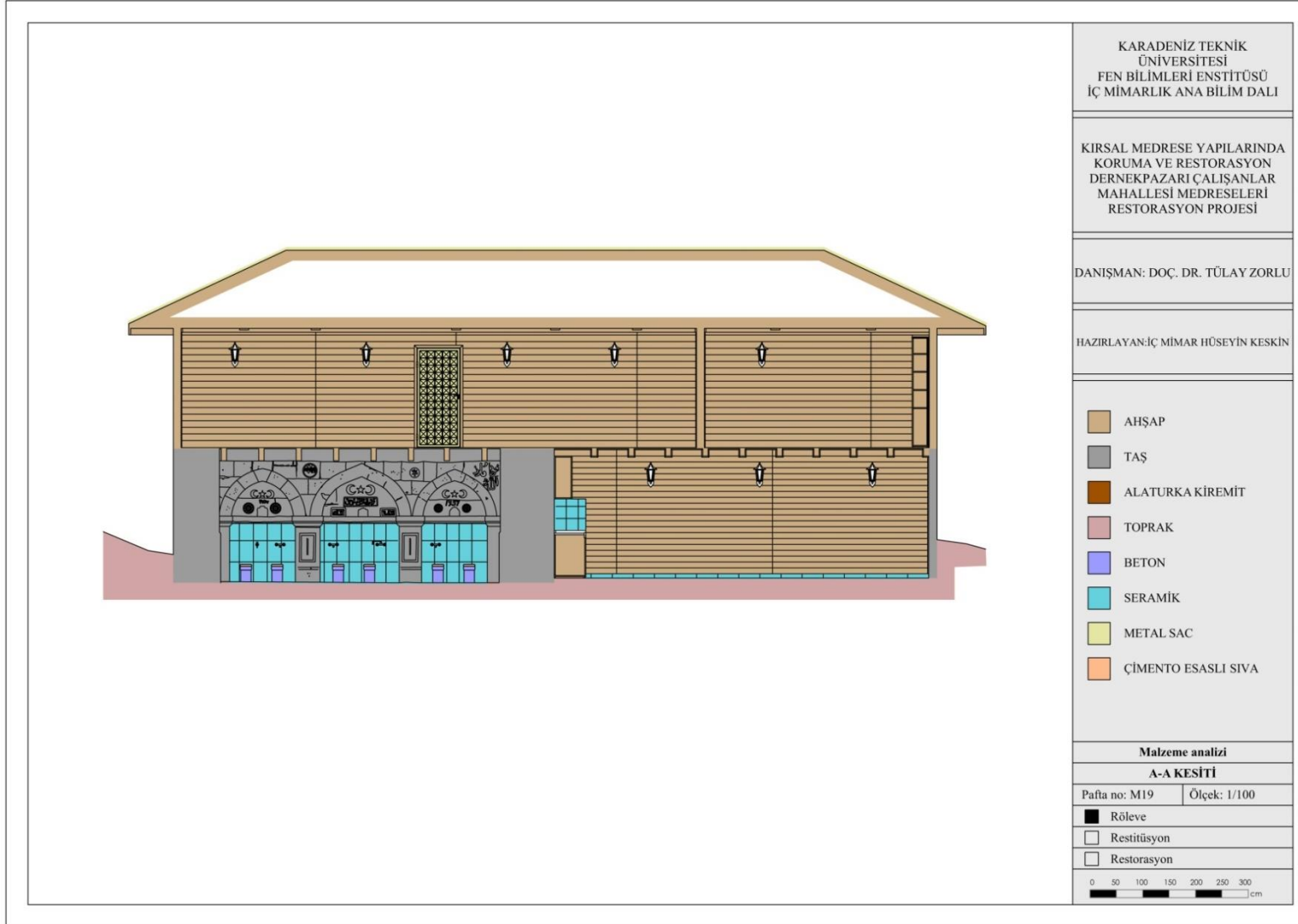
Ek 25. Medrese Yapısı Batı Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

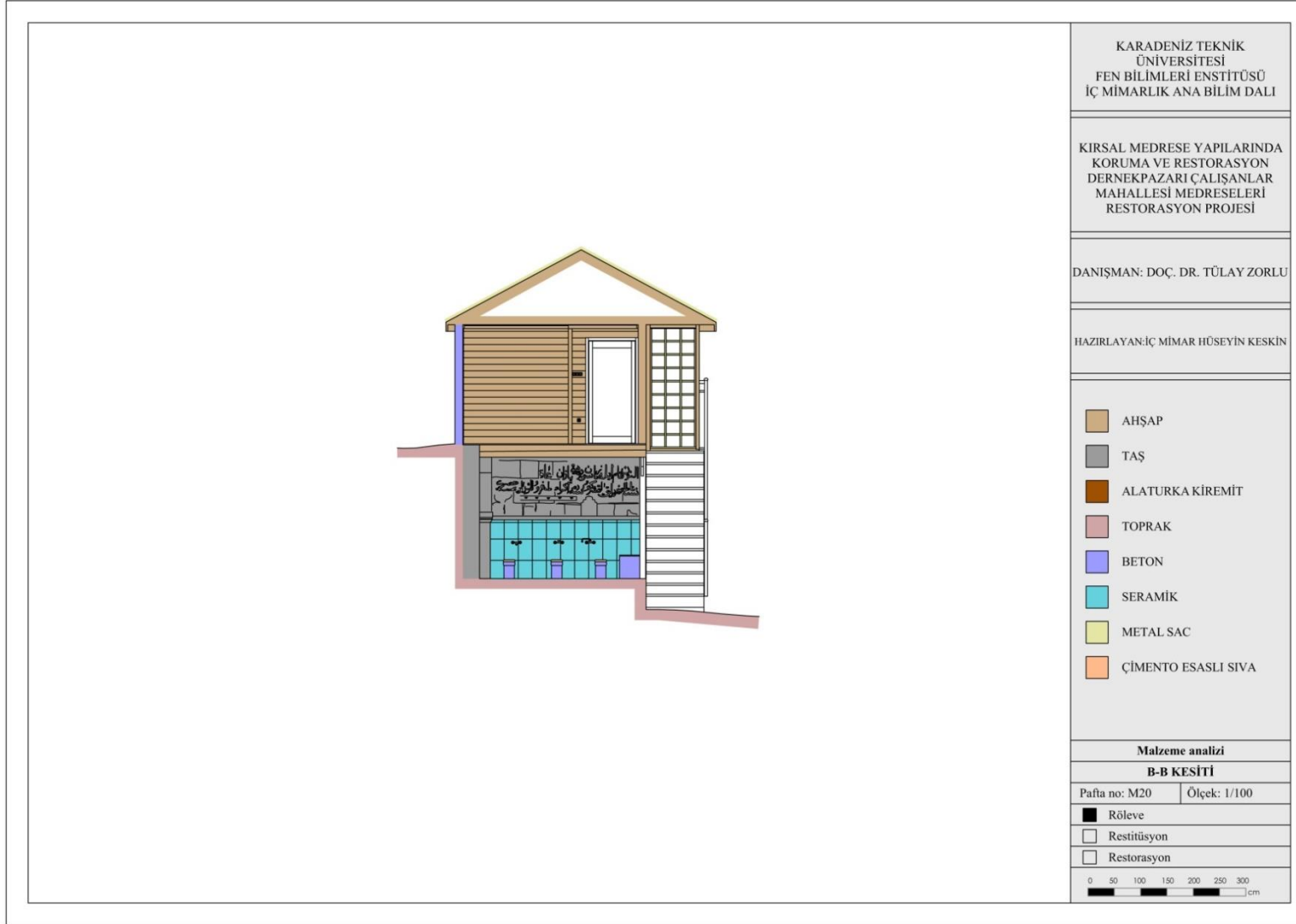
Ek 26. Medrese Yapısı Zemin Kat Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

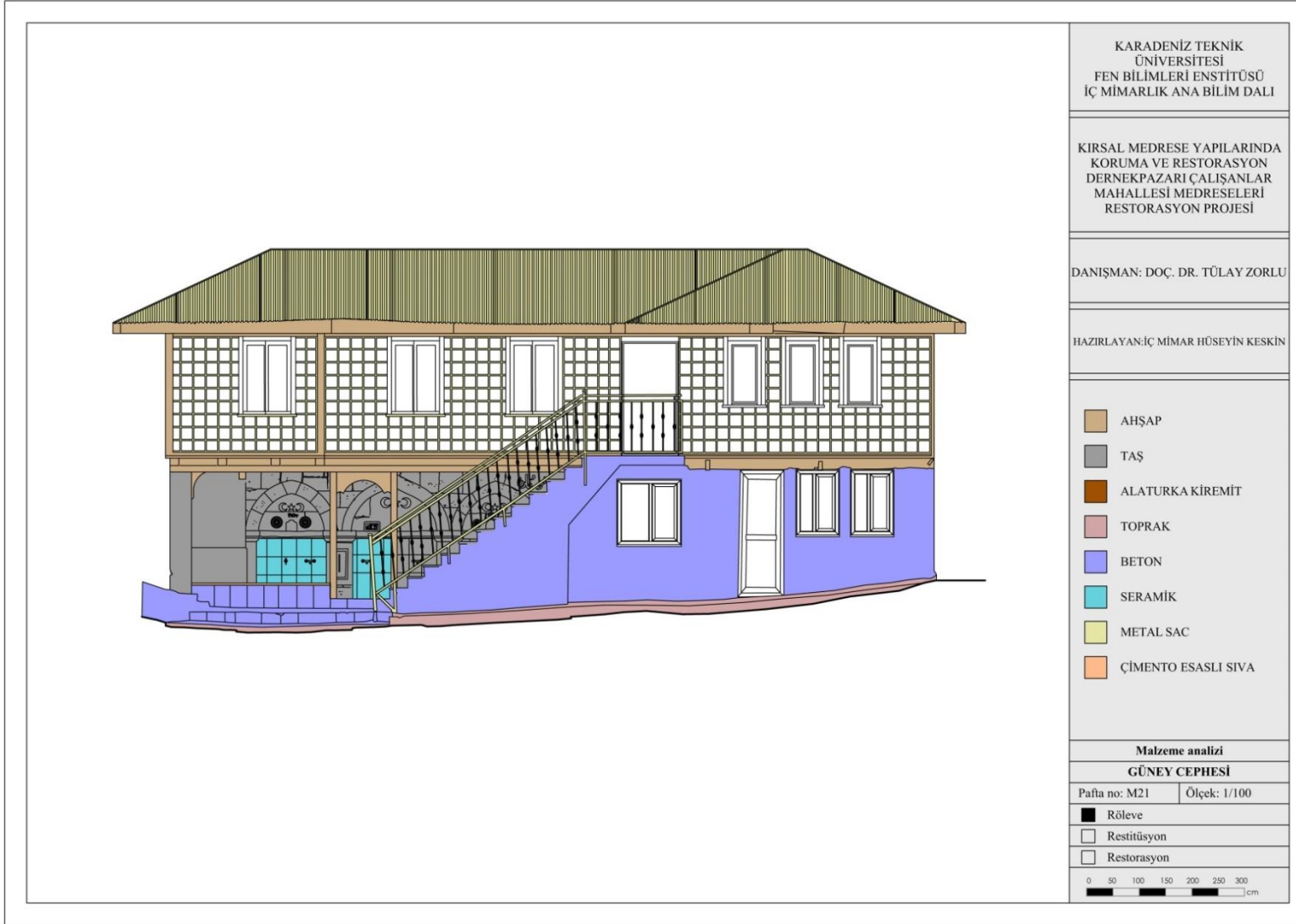
Ek 27. Medrese Yapısı 1. Kat Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

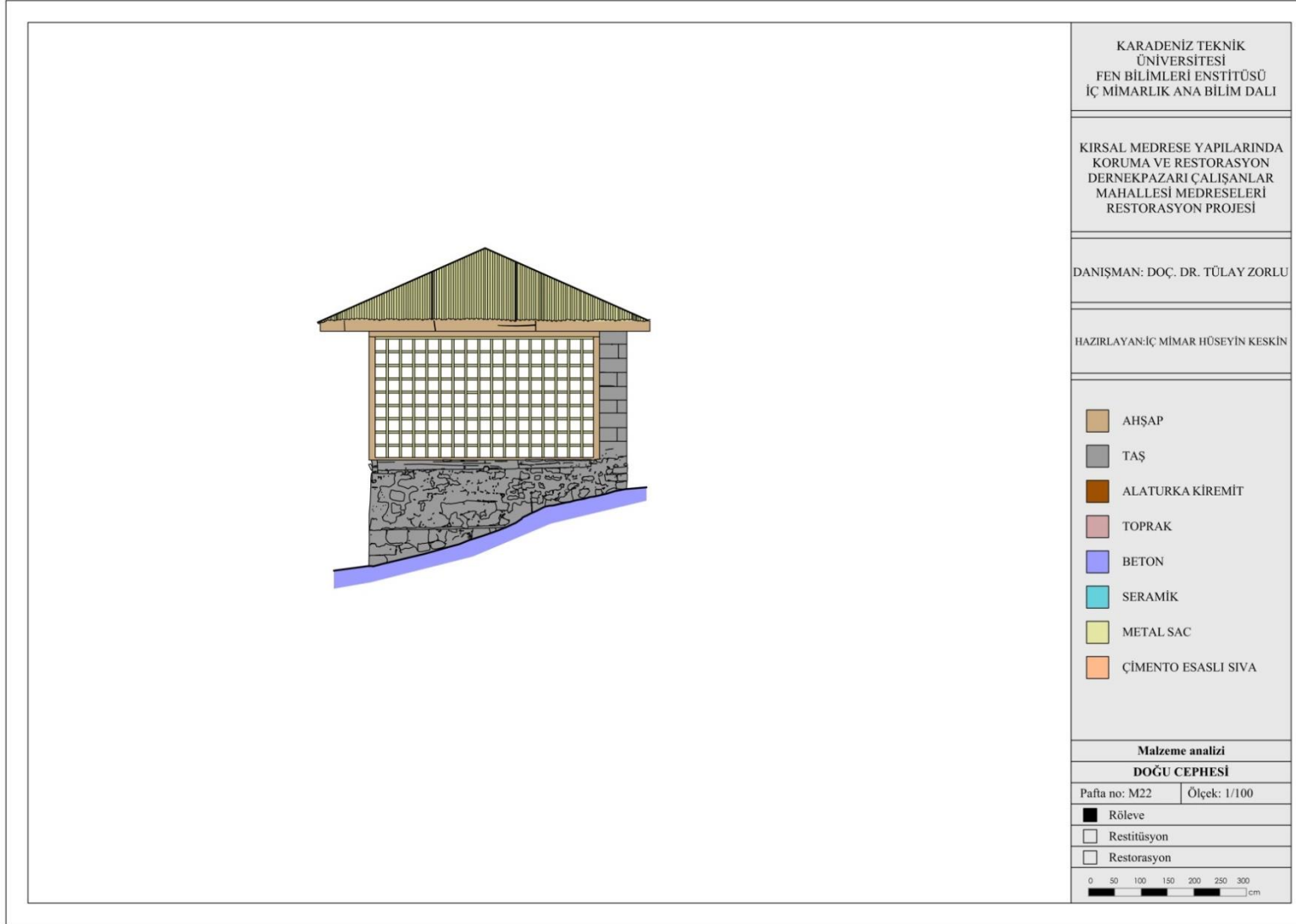
Ek 28. Medrese Yapısı A-A Kesiti Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

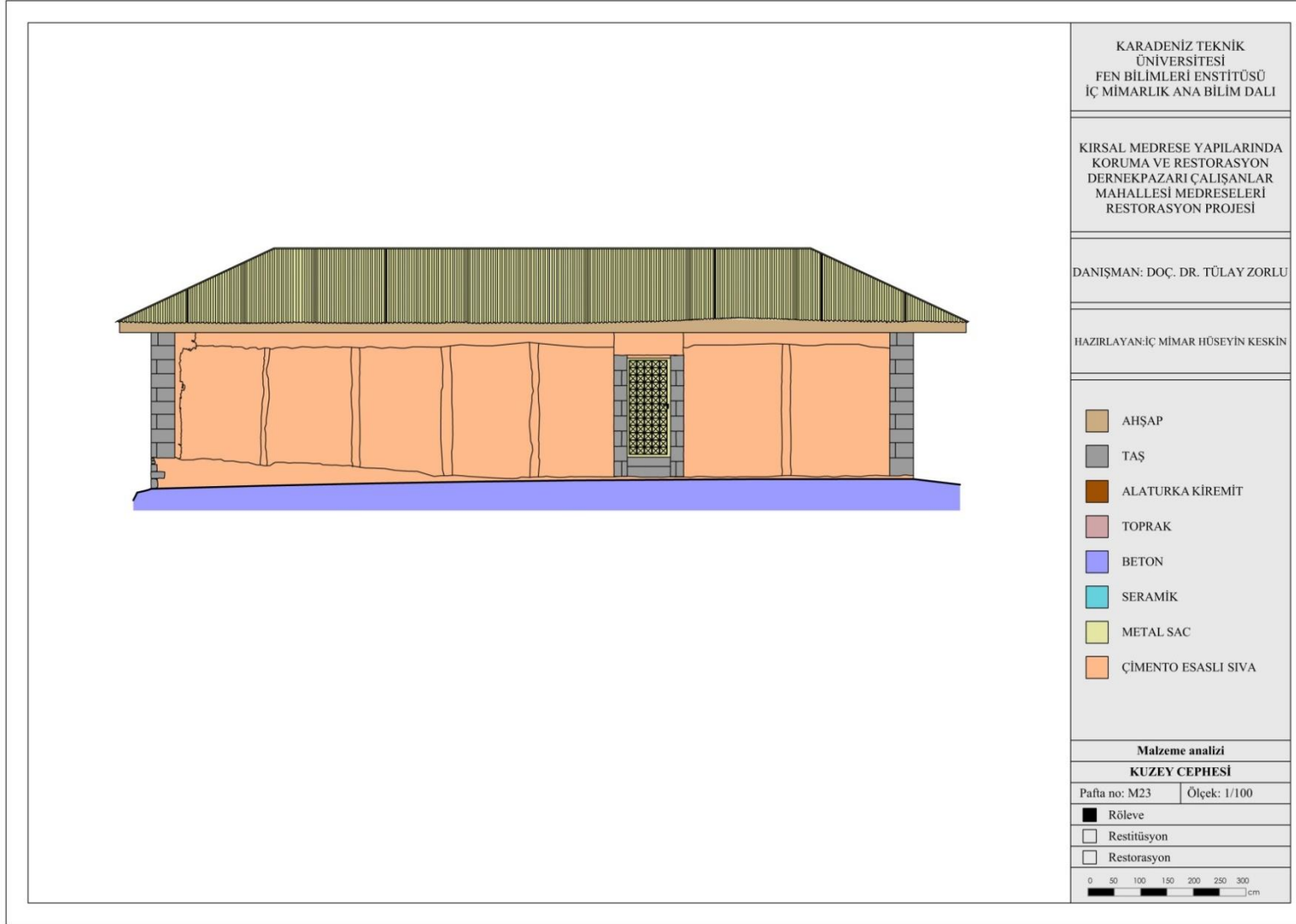
Ek 29. Medrese Yapısı B-B Kesiti Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

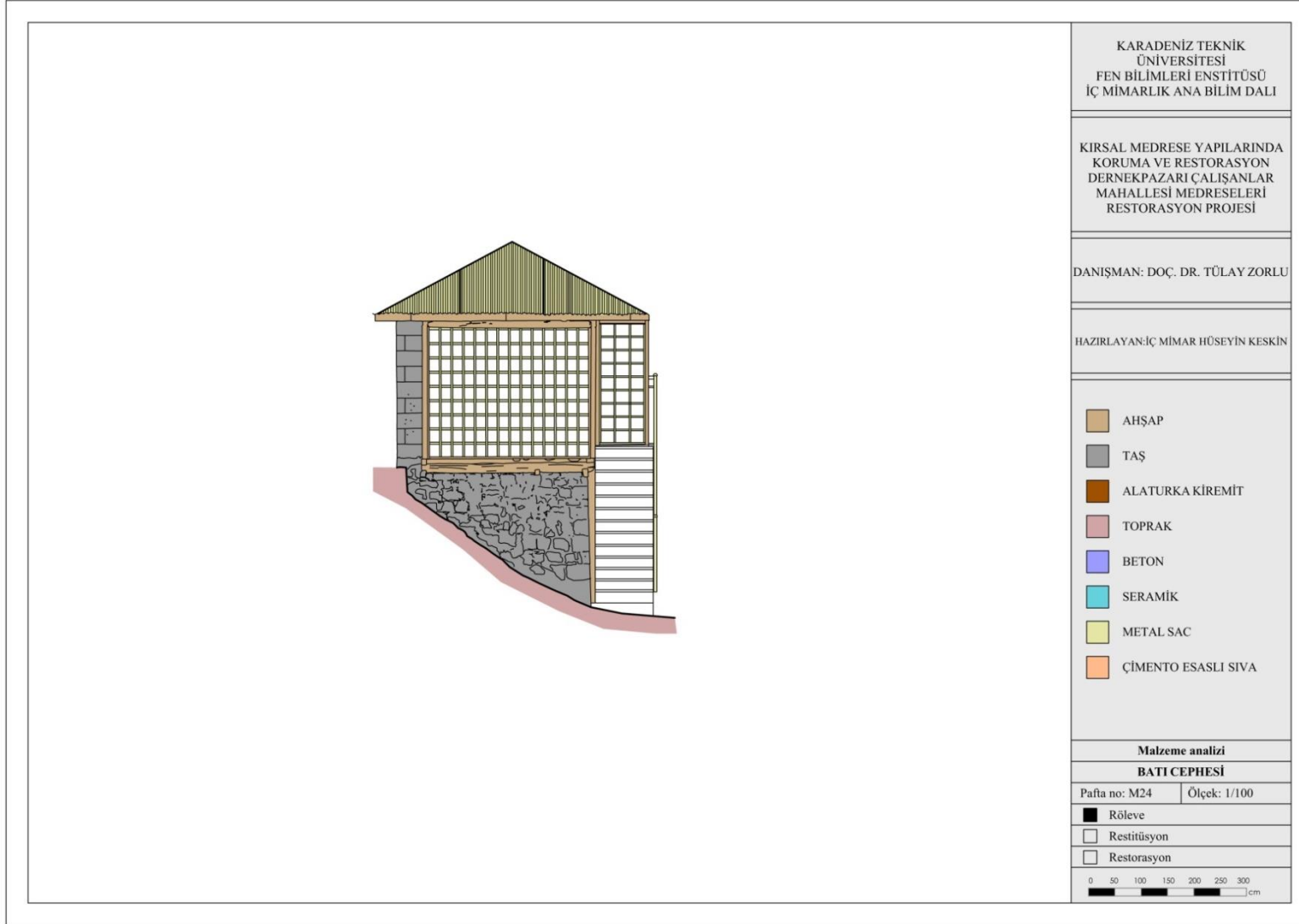
Ek 30. Medrese Yapısı Güney Cephesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

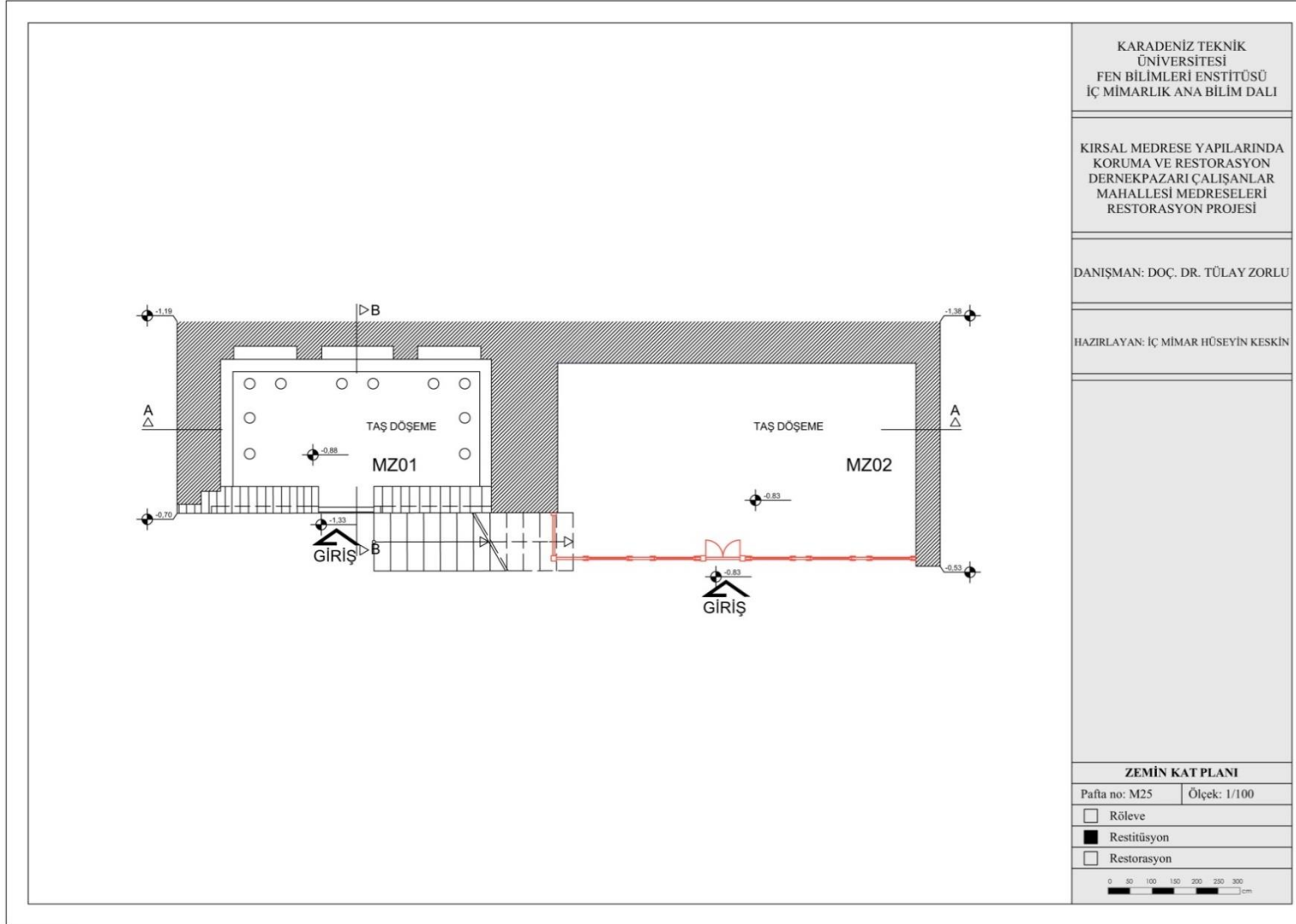
Ek 31. Medrese Yapısı Doğu Cephesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

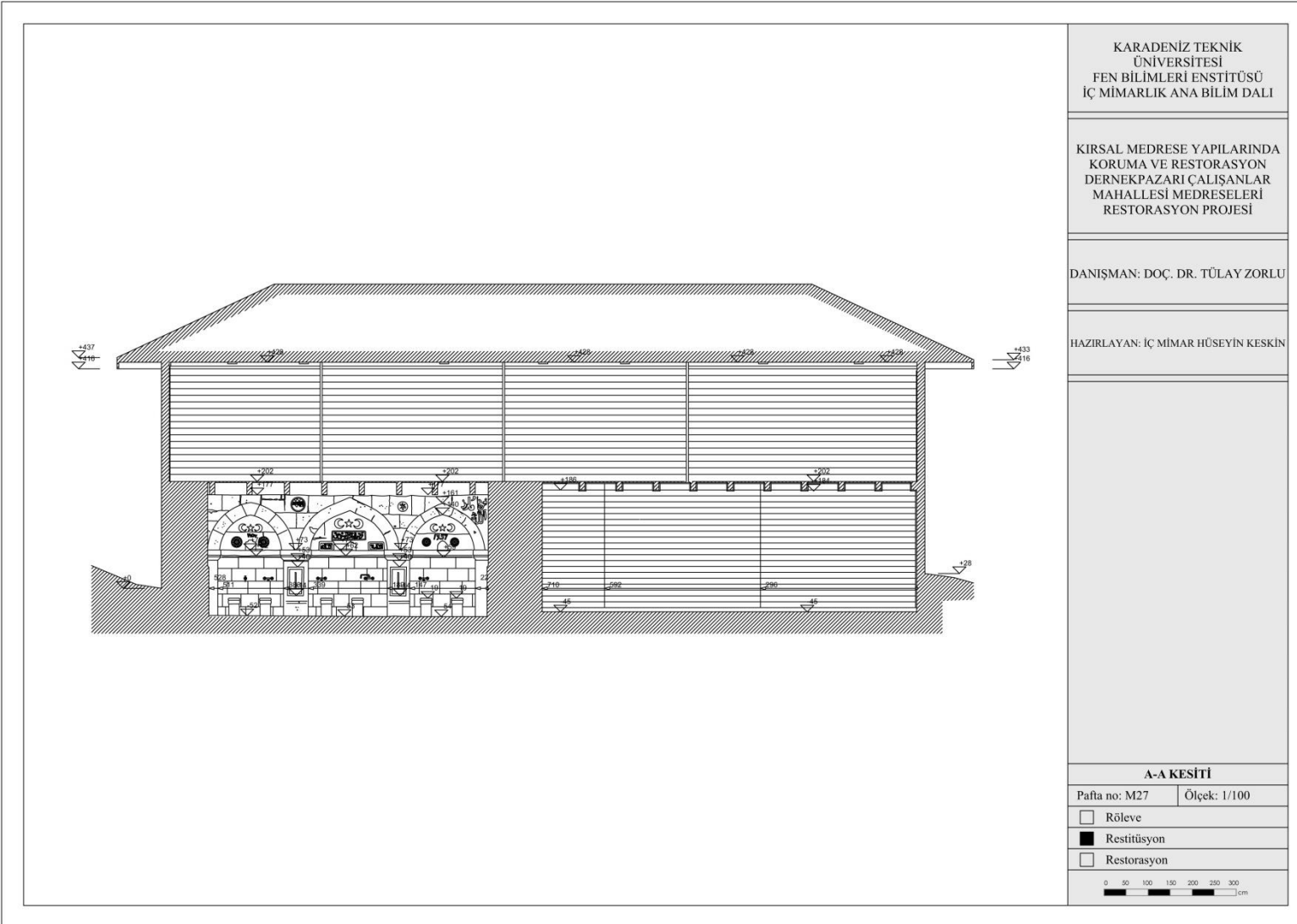
Ek 32. Medrese Yapısı Kuzey Cephesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

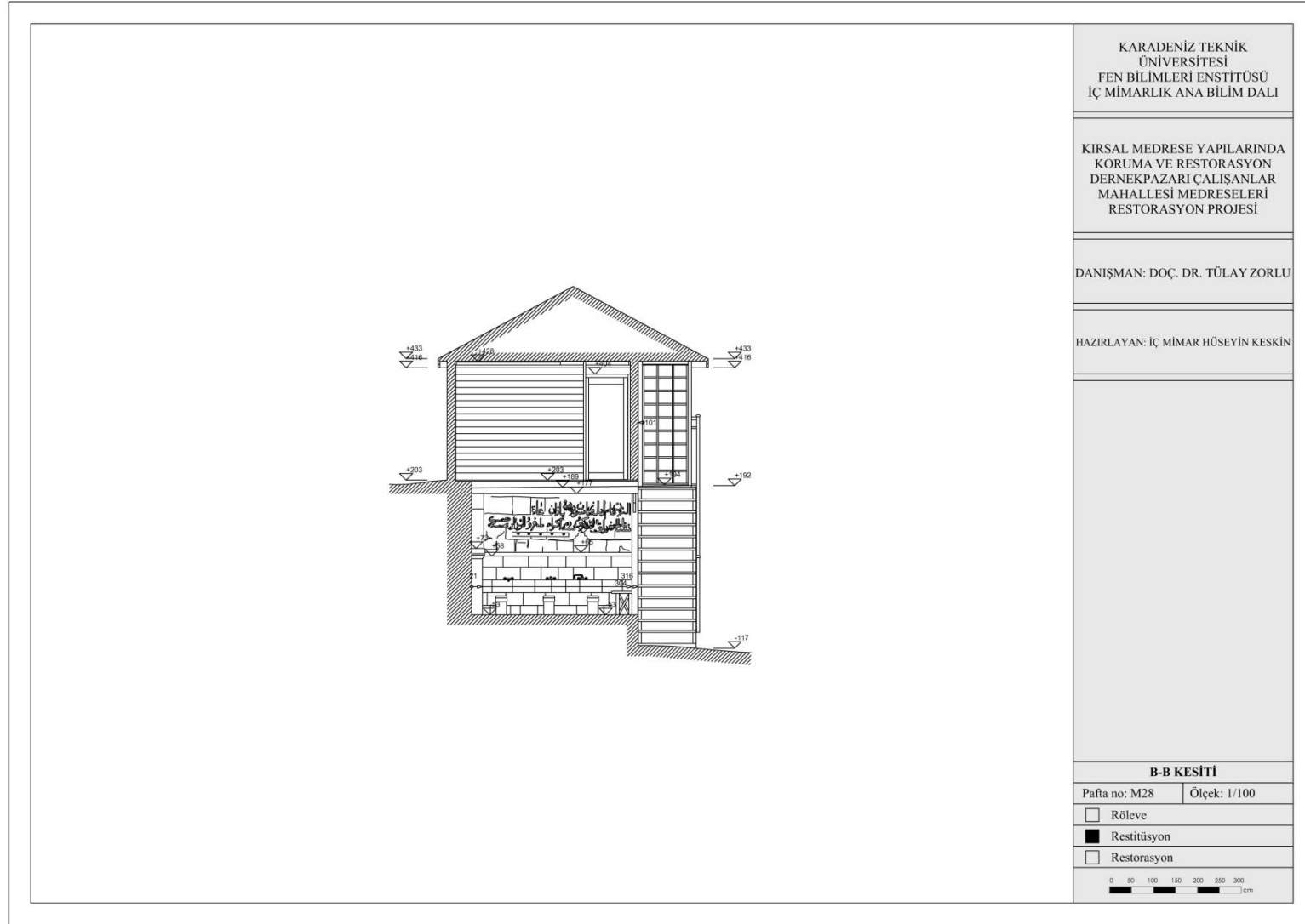
Ek 33. Medrese Yapısı Batı Cephesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

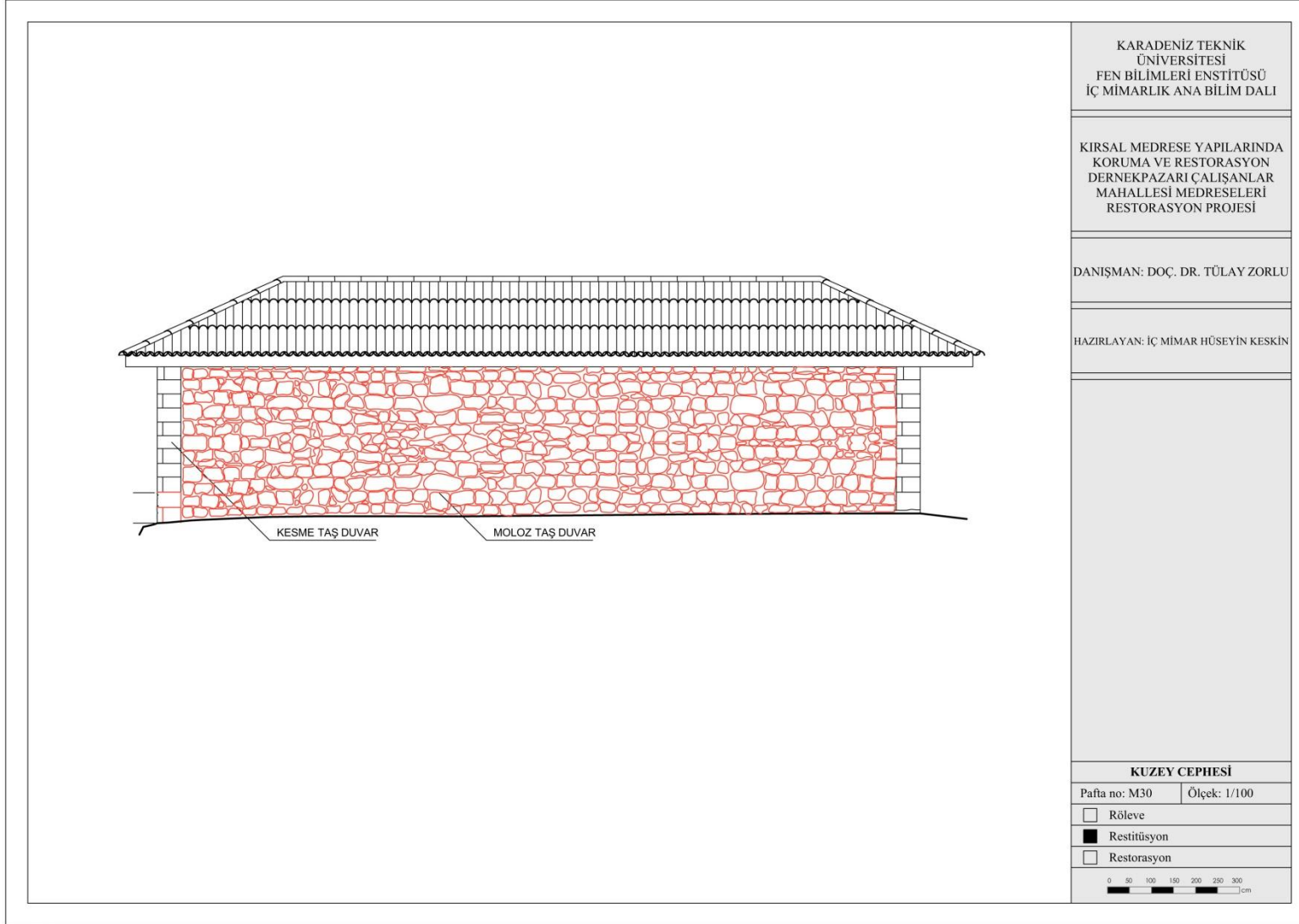
Ek 34. Medrese Yapısı Zemin Kat Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

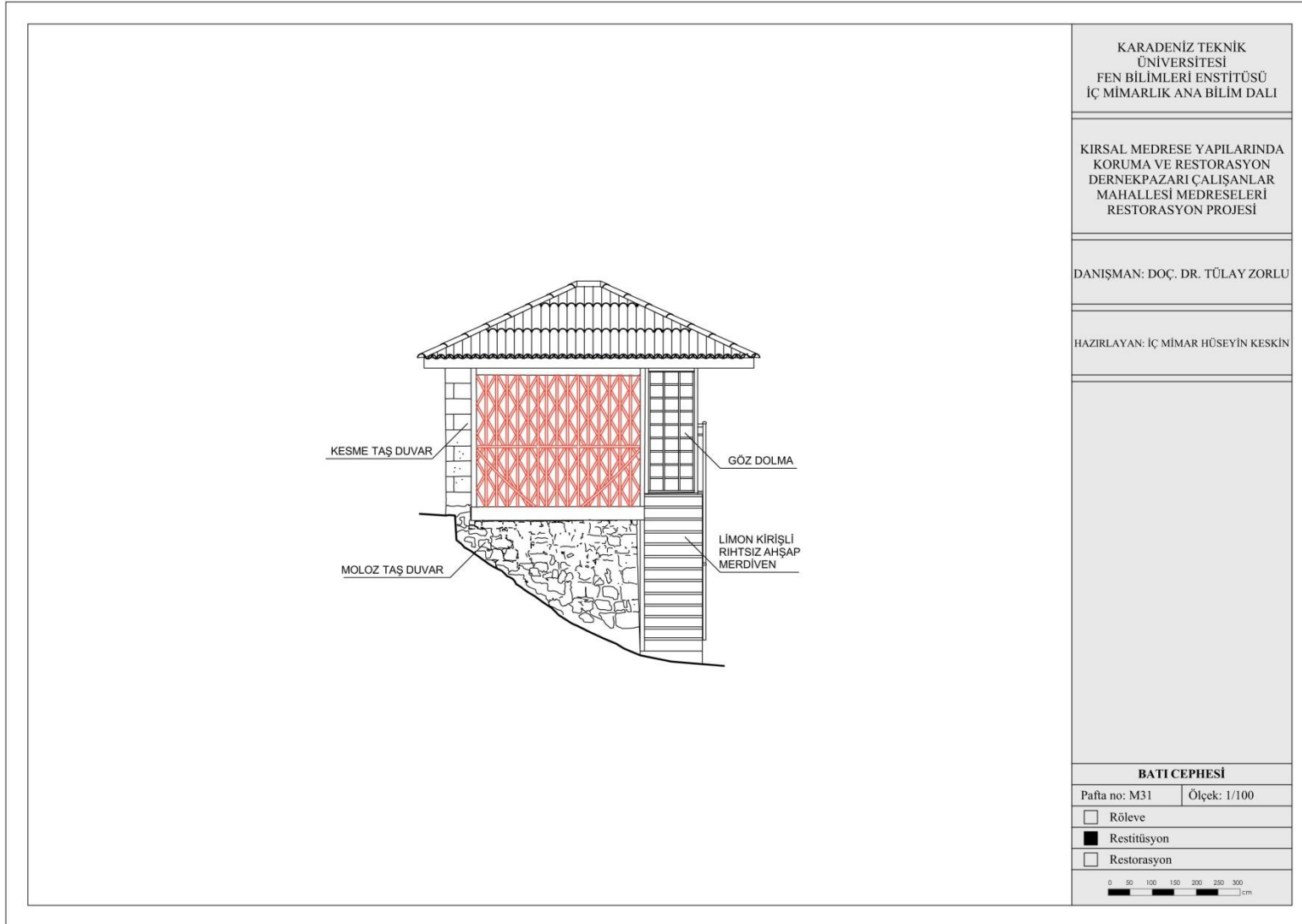
Ek 36. Medrese Yapısı A-A Kesiti Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

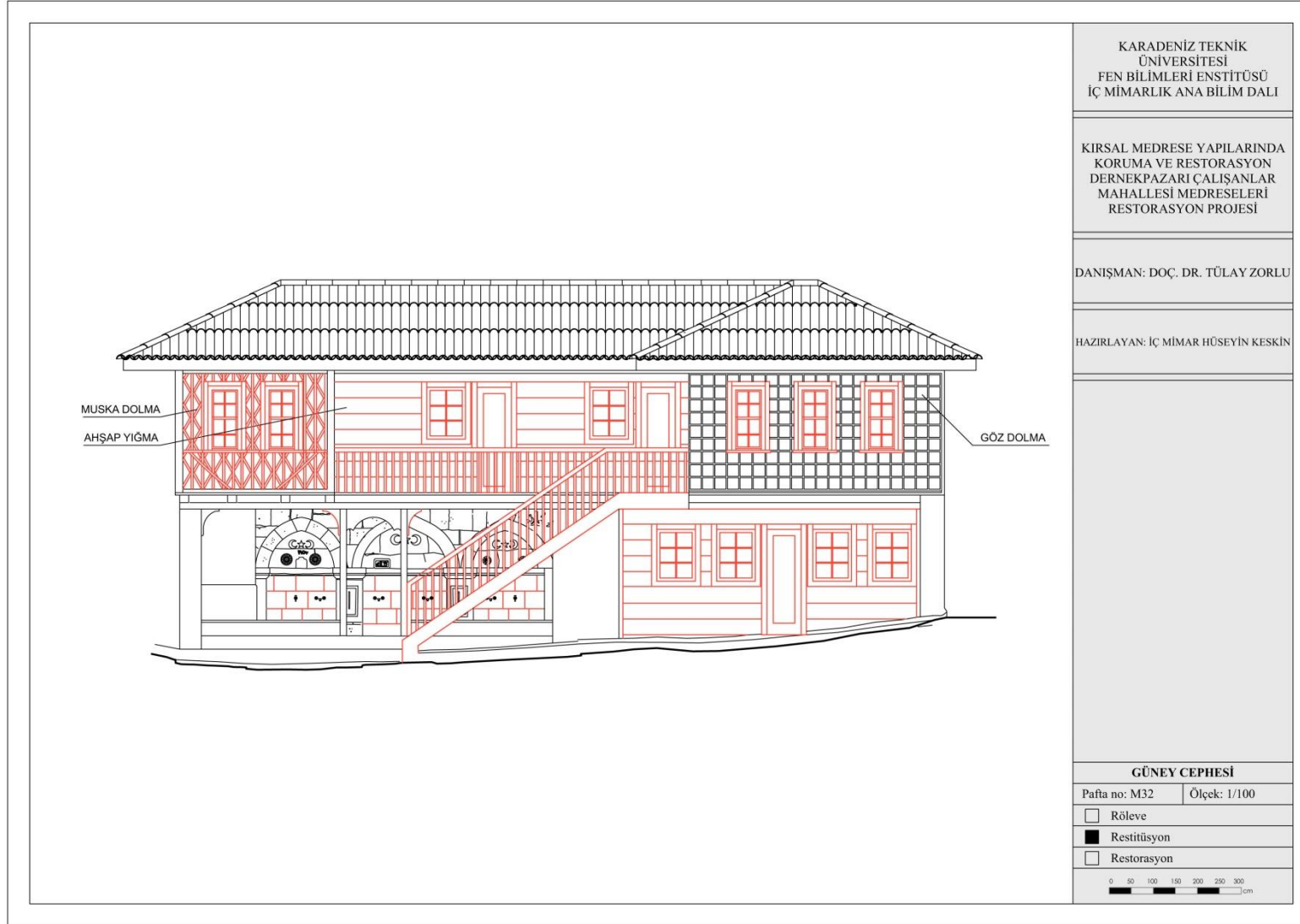
Ek 37. Medrese Yapısı B-B Kesiti Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

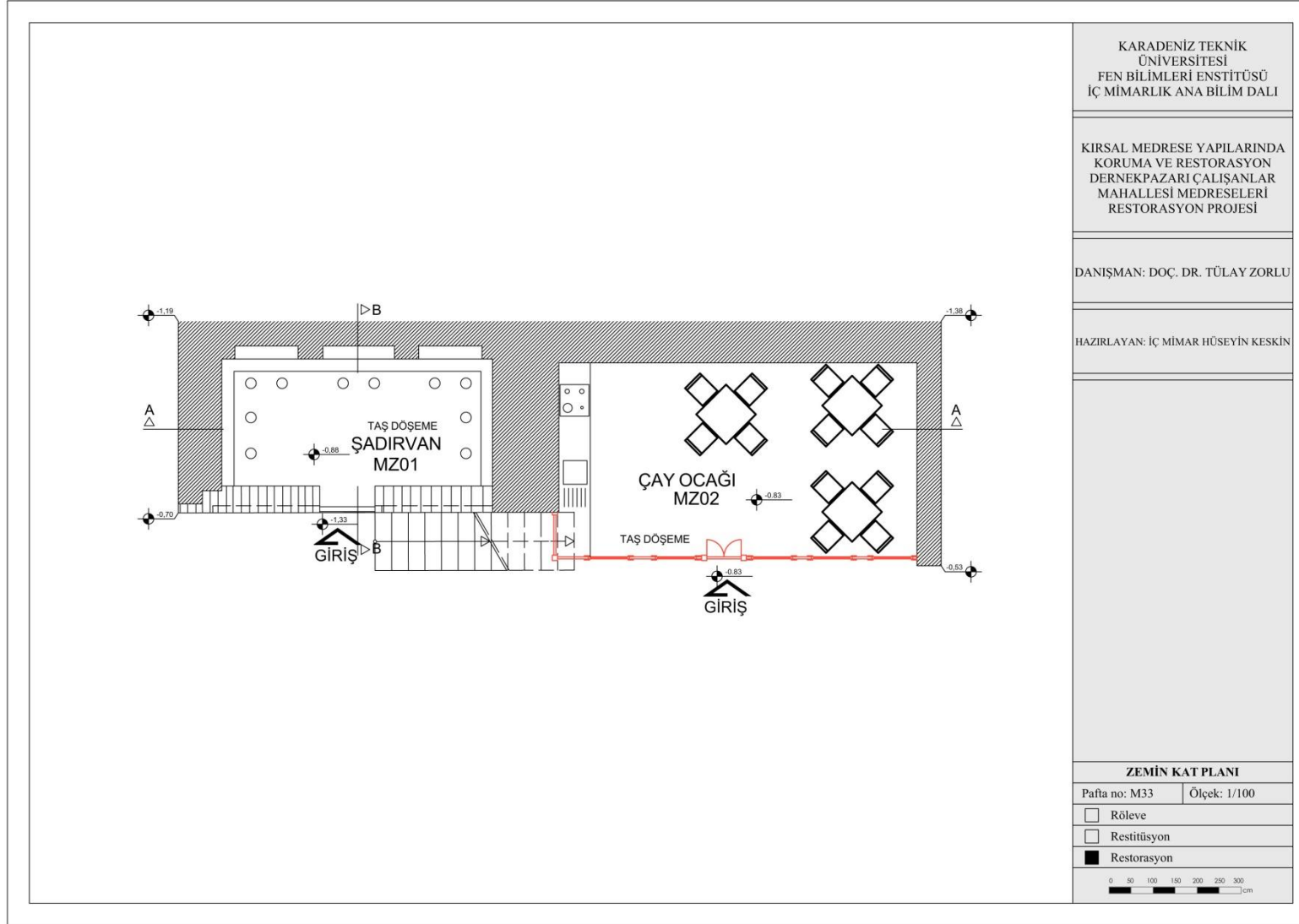
Ek 39. Medrese Yapısı Kuzey Cephesi Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

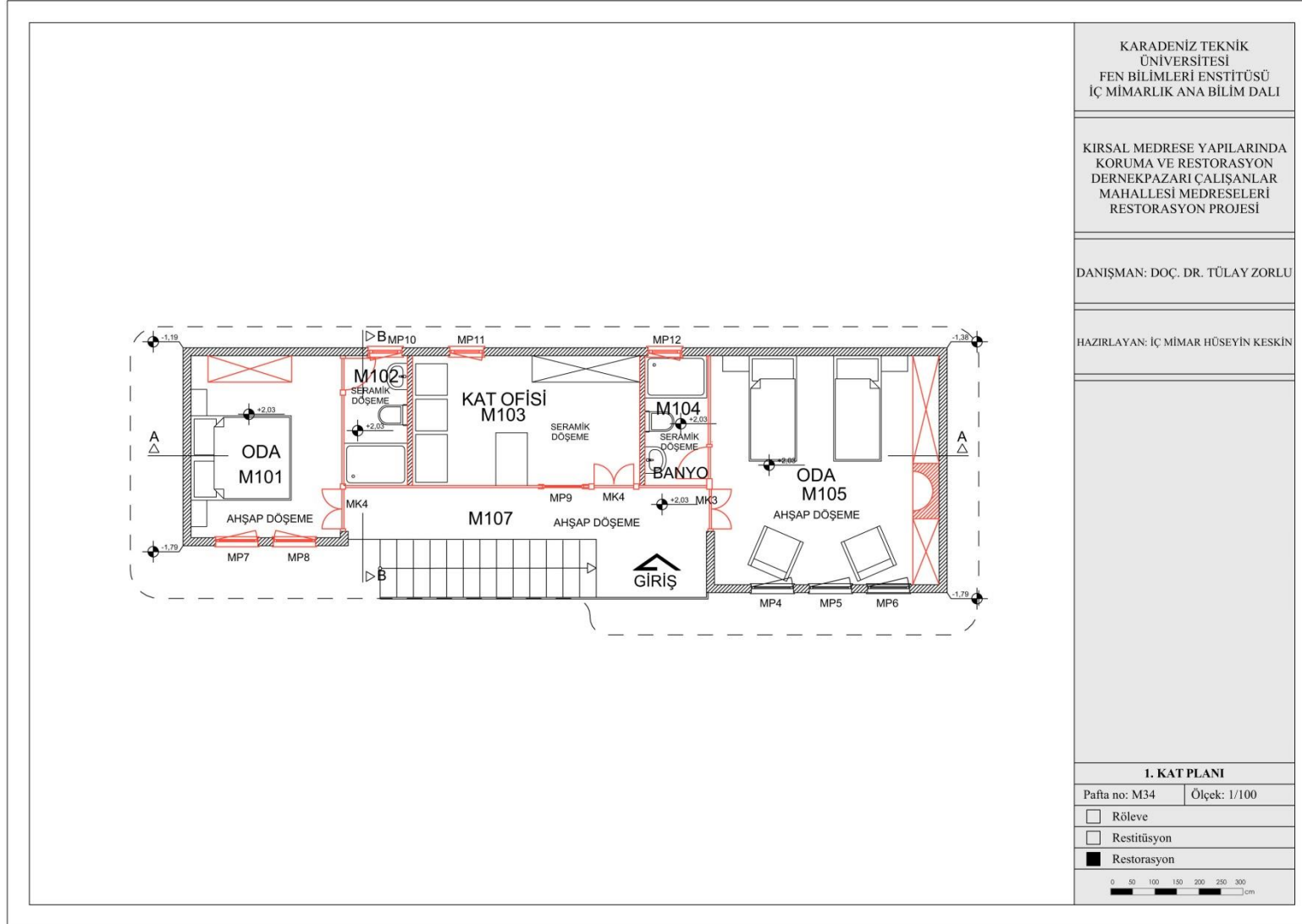
Ek 40. Medrese Yapısı Batı Cephesi Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

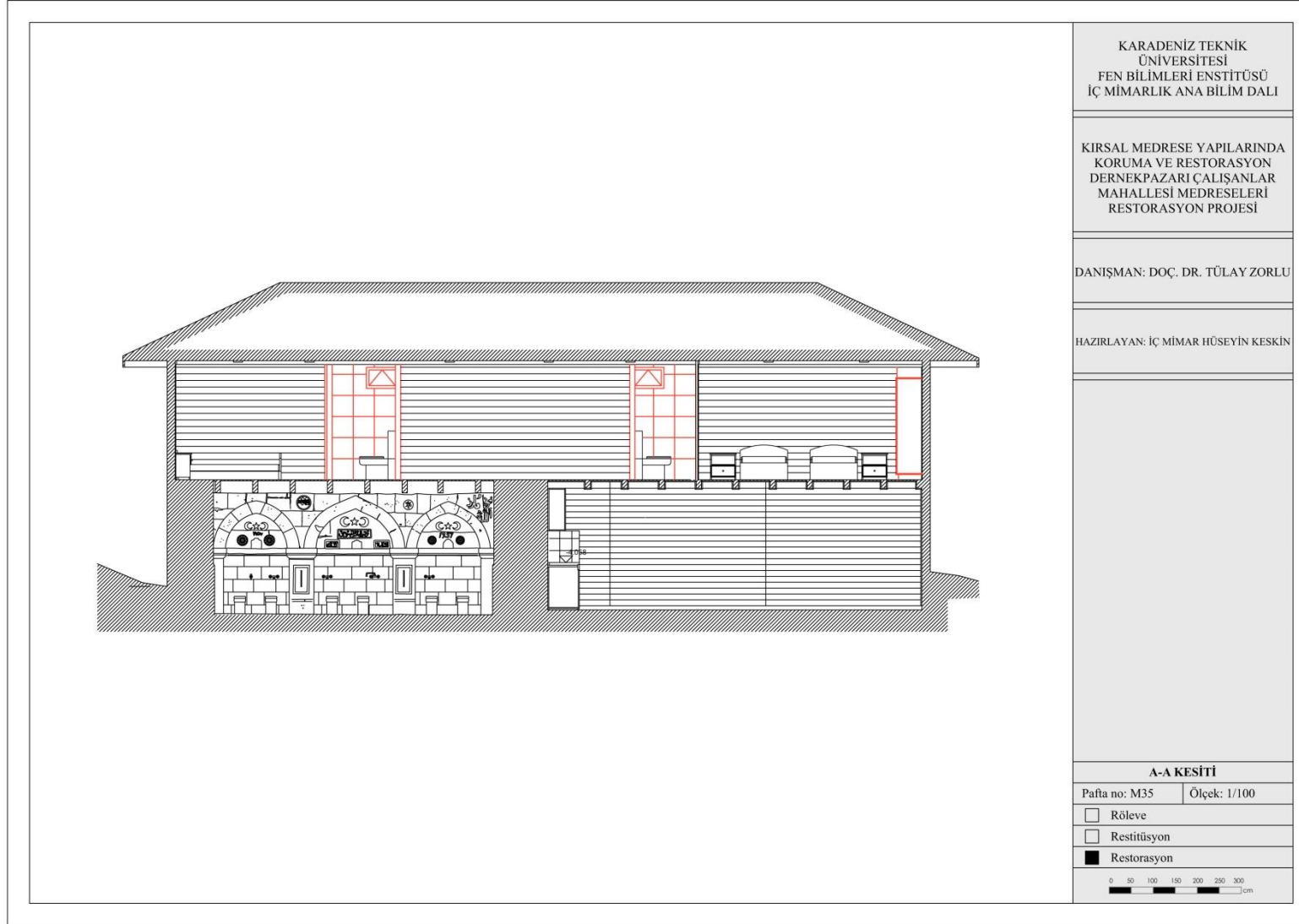
Ek 41. Medrese Yapısı Güney Cephesi Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

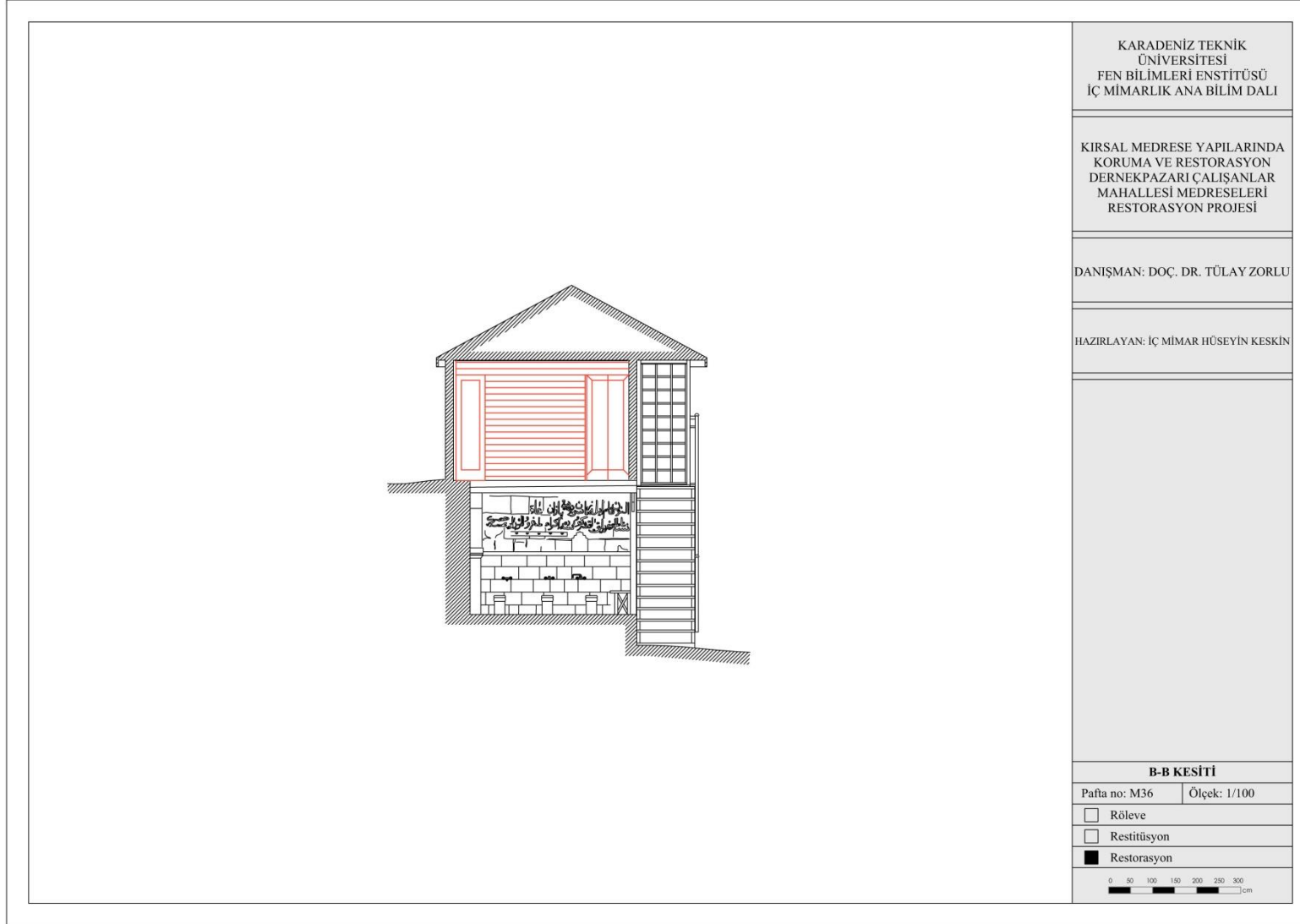
Ek 42. Medrese Yapısı Zemin Kat Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

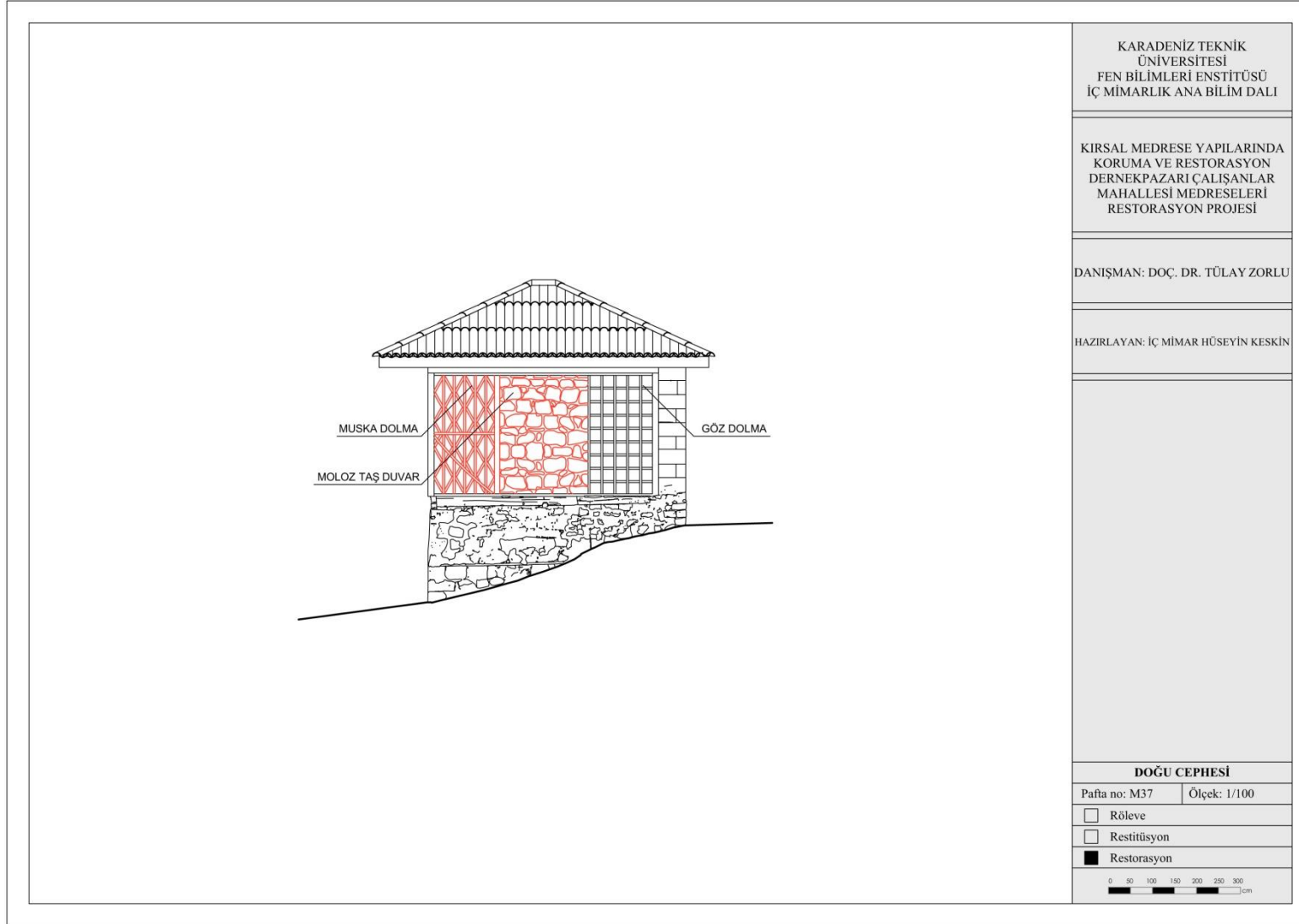
Ek 43. Medrese Yapısı 1. Kat Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

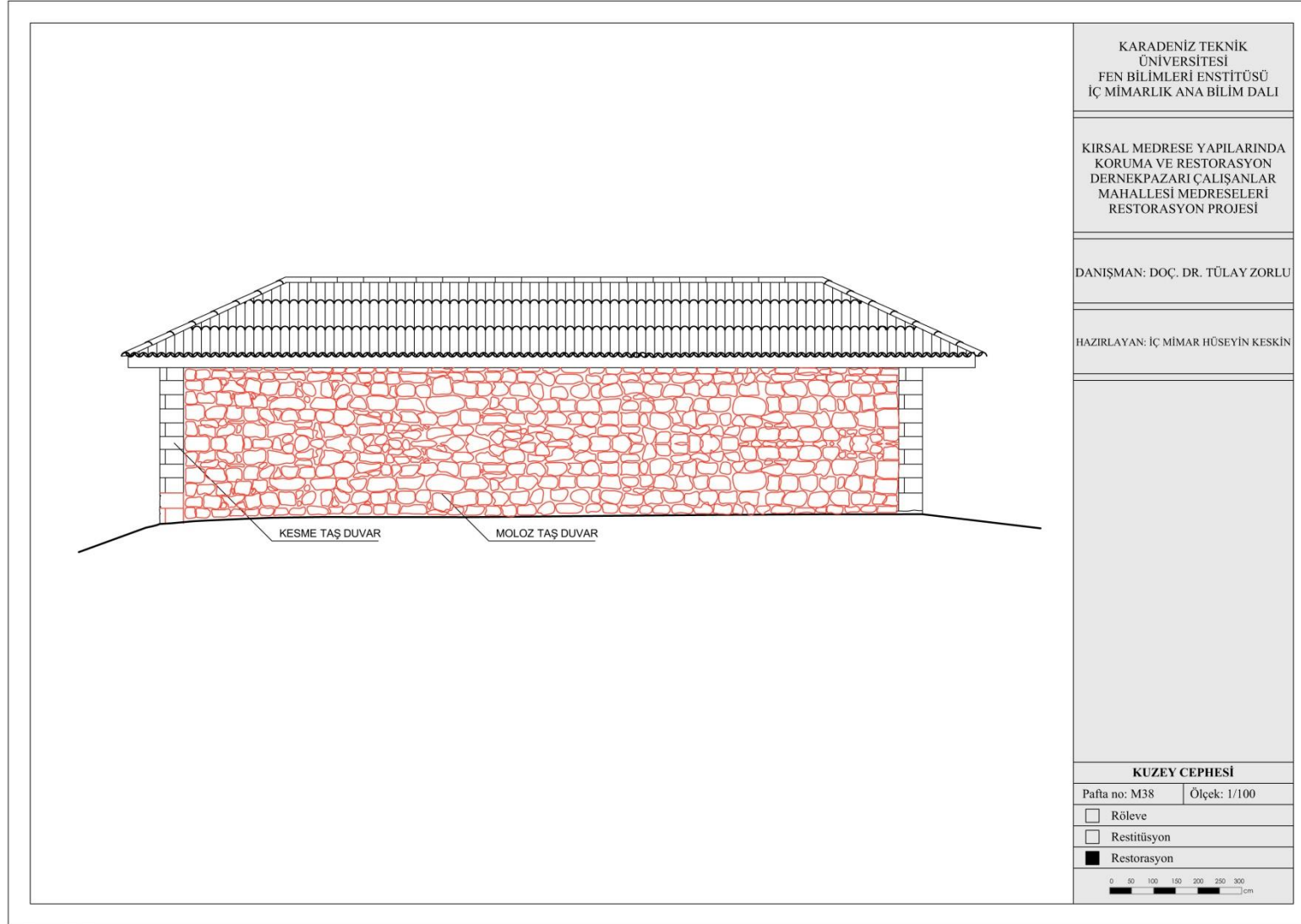
Ek 44. Medrese Yapısı A-A Kesiti Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

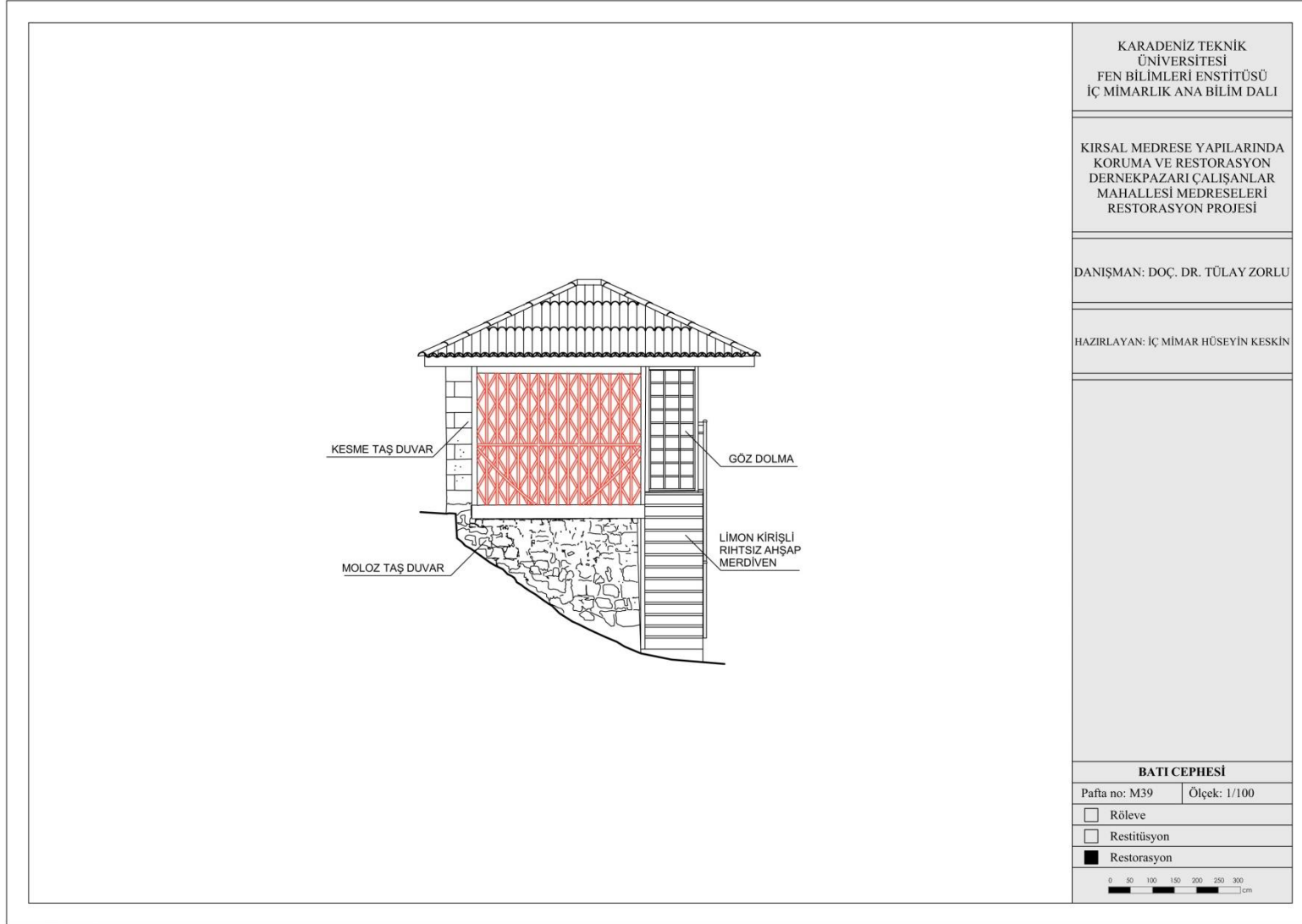
Ek 45. Medrese Yapısı B-B Kesiti Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

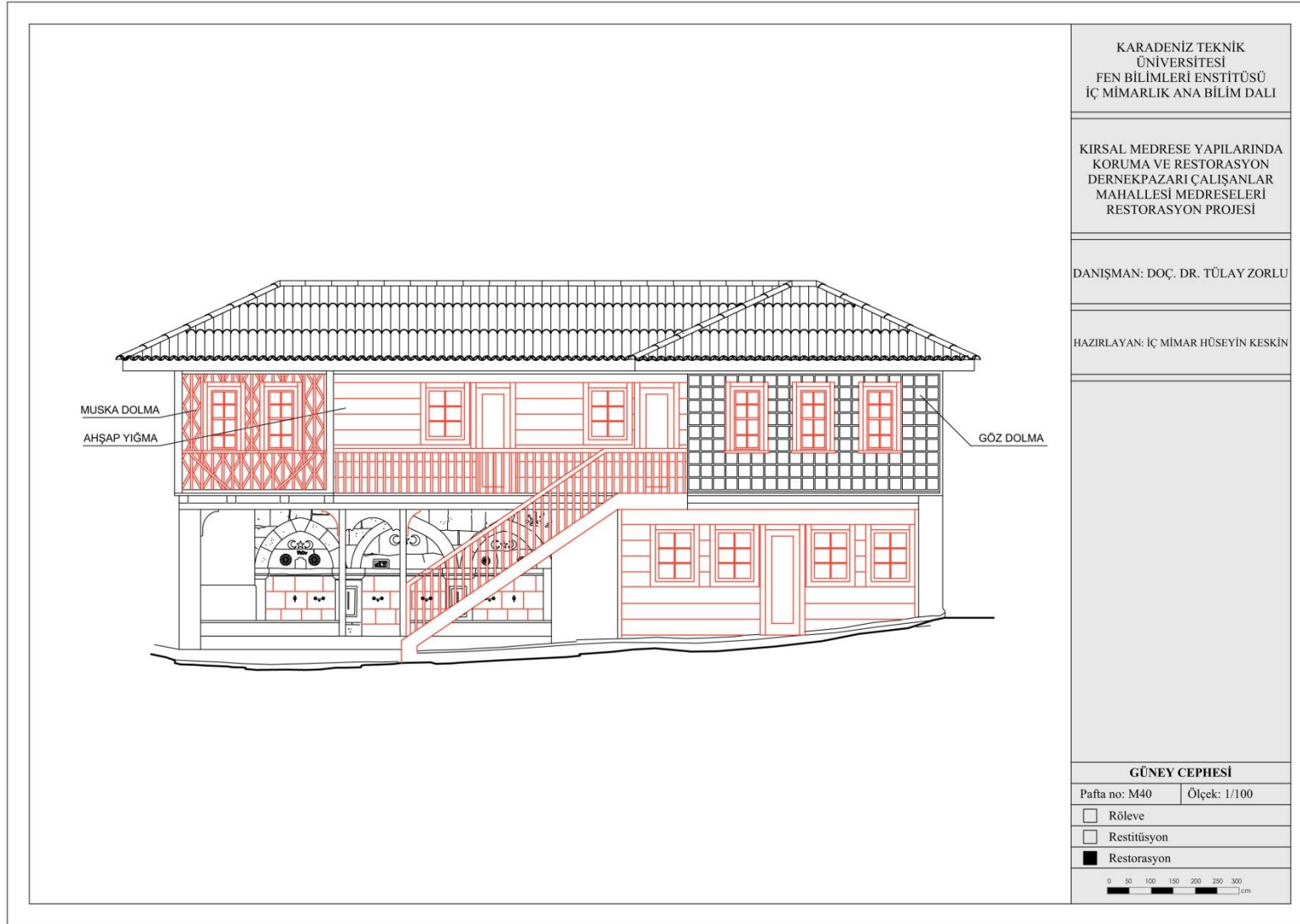
Ek 46. Medrese Yapısı Doğu Cephesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

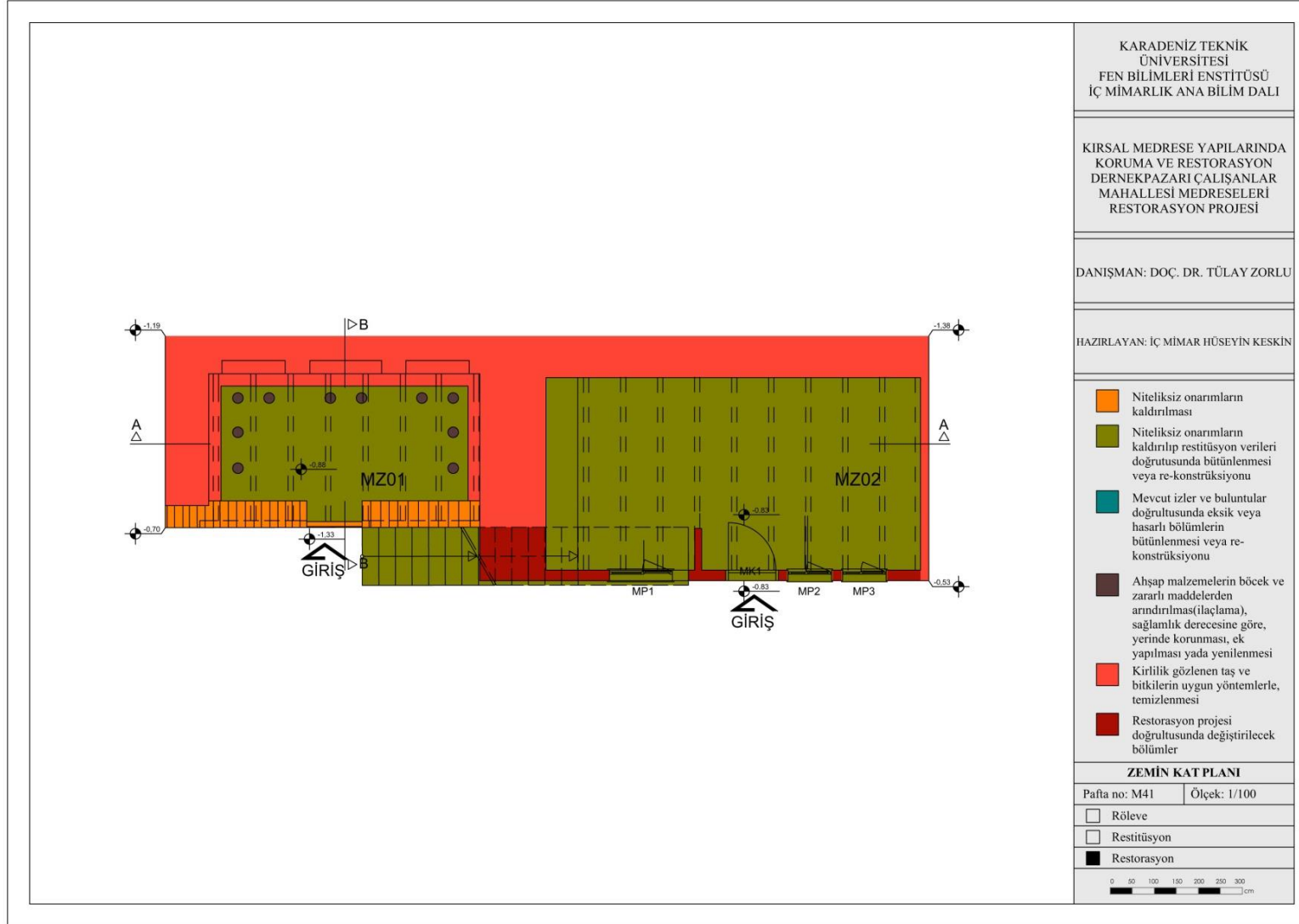
Ek 47. Medrese Yapısı Kuzey Cephesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

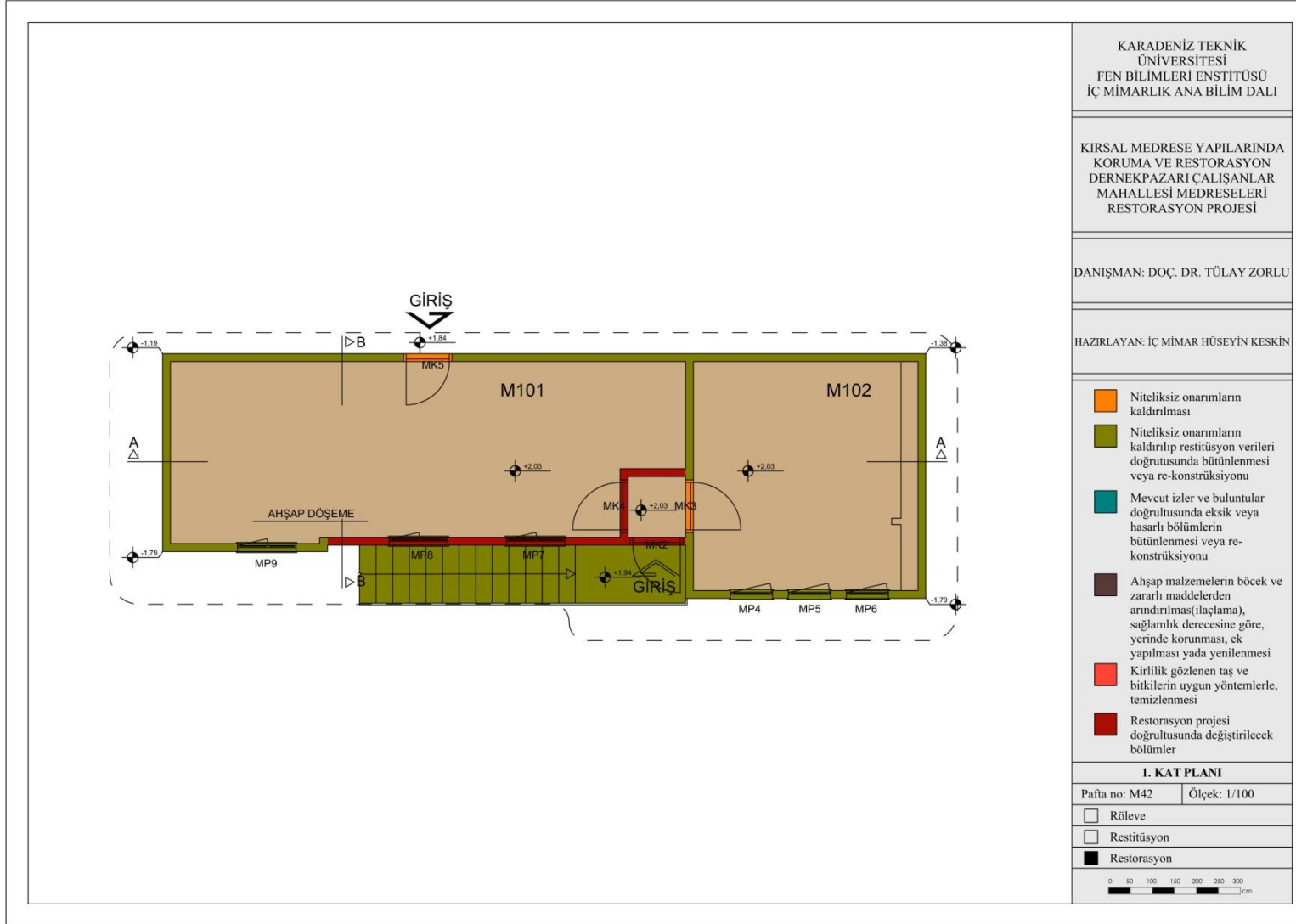
Ek 48. Medrese Yapısı Batı Cephesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

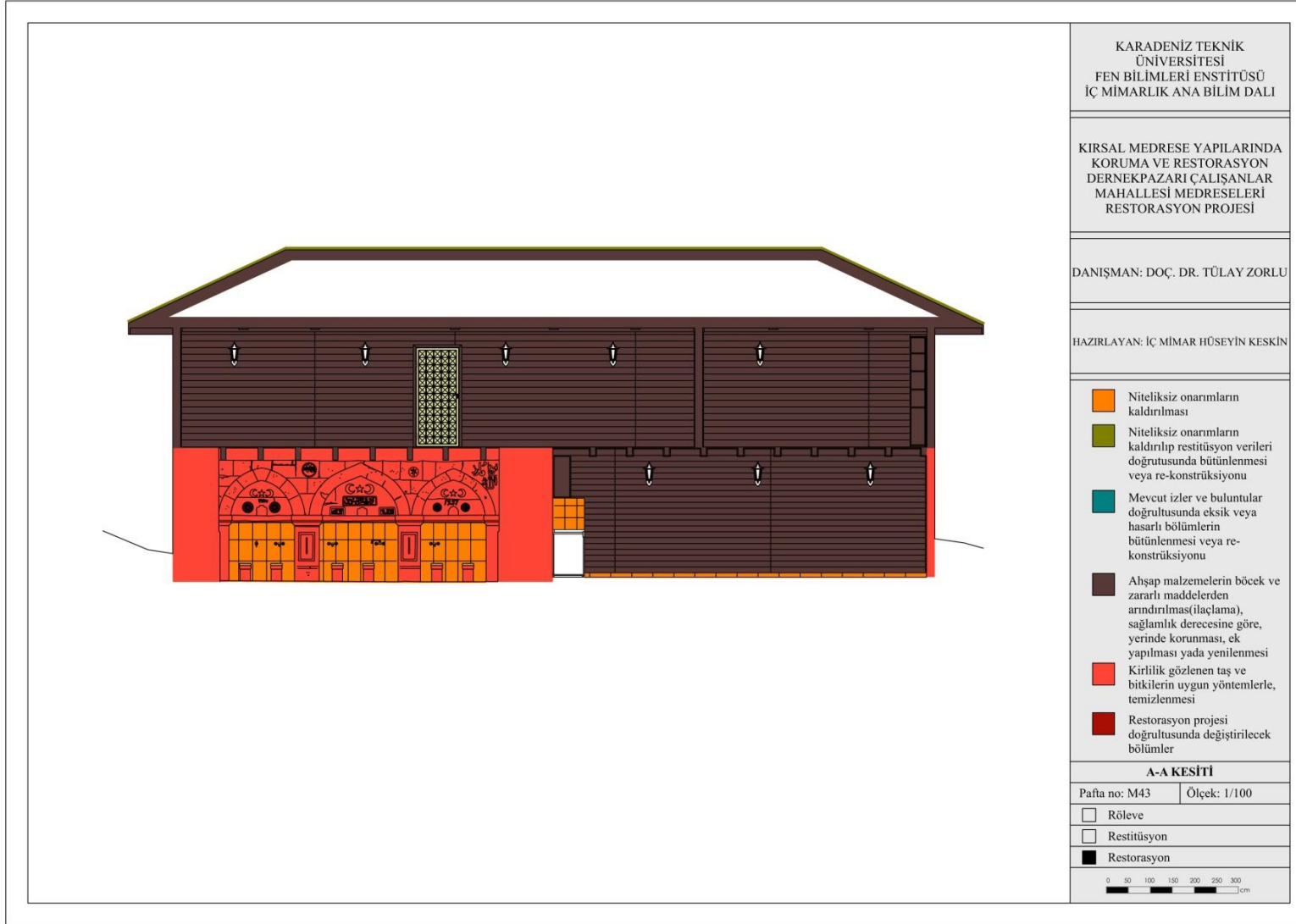
Ek 49. Medrese Yapısı Güney Cephesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

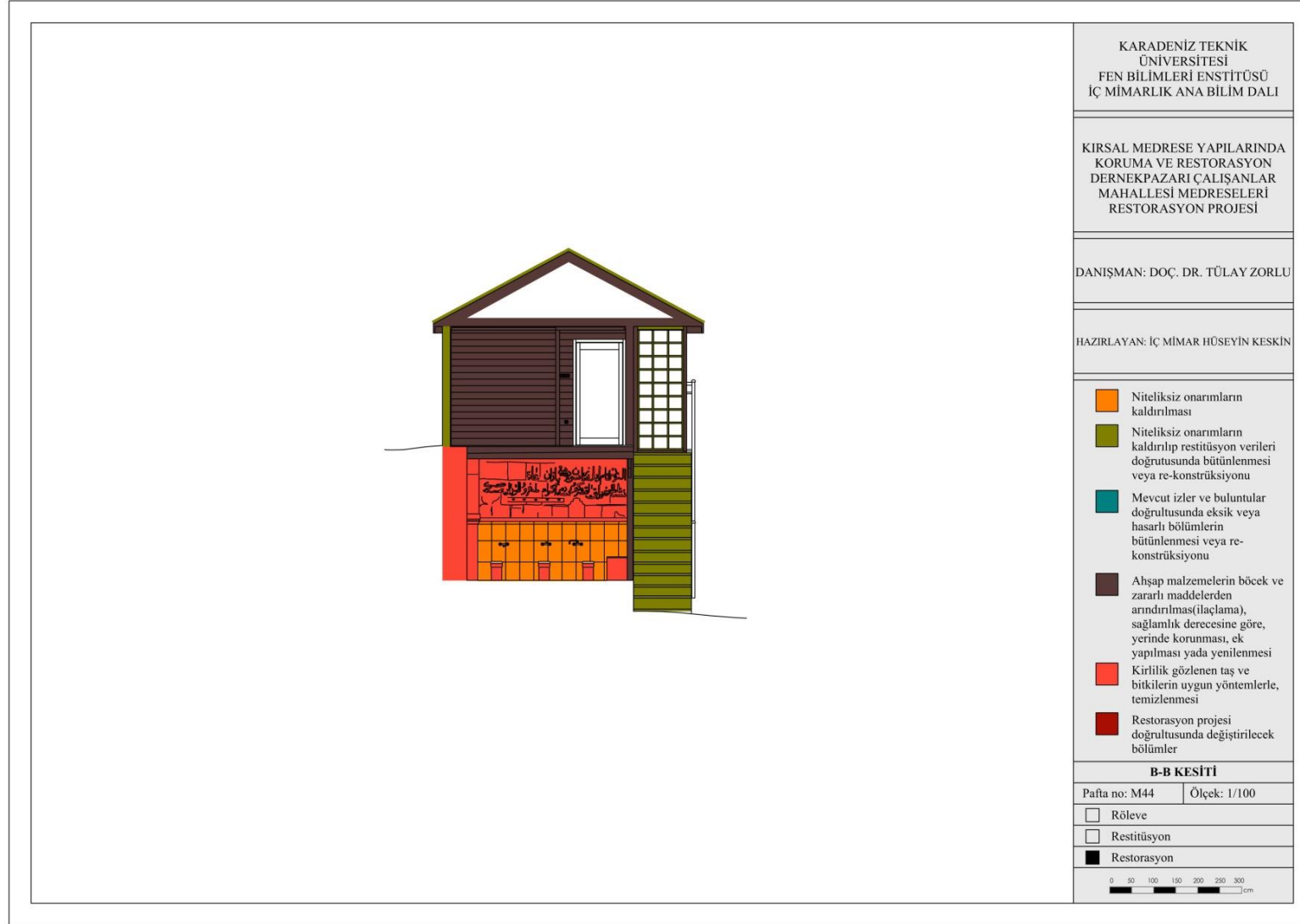
Ek 50. Medrese Yapısı Zemin Kat Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

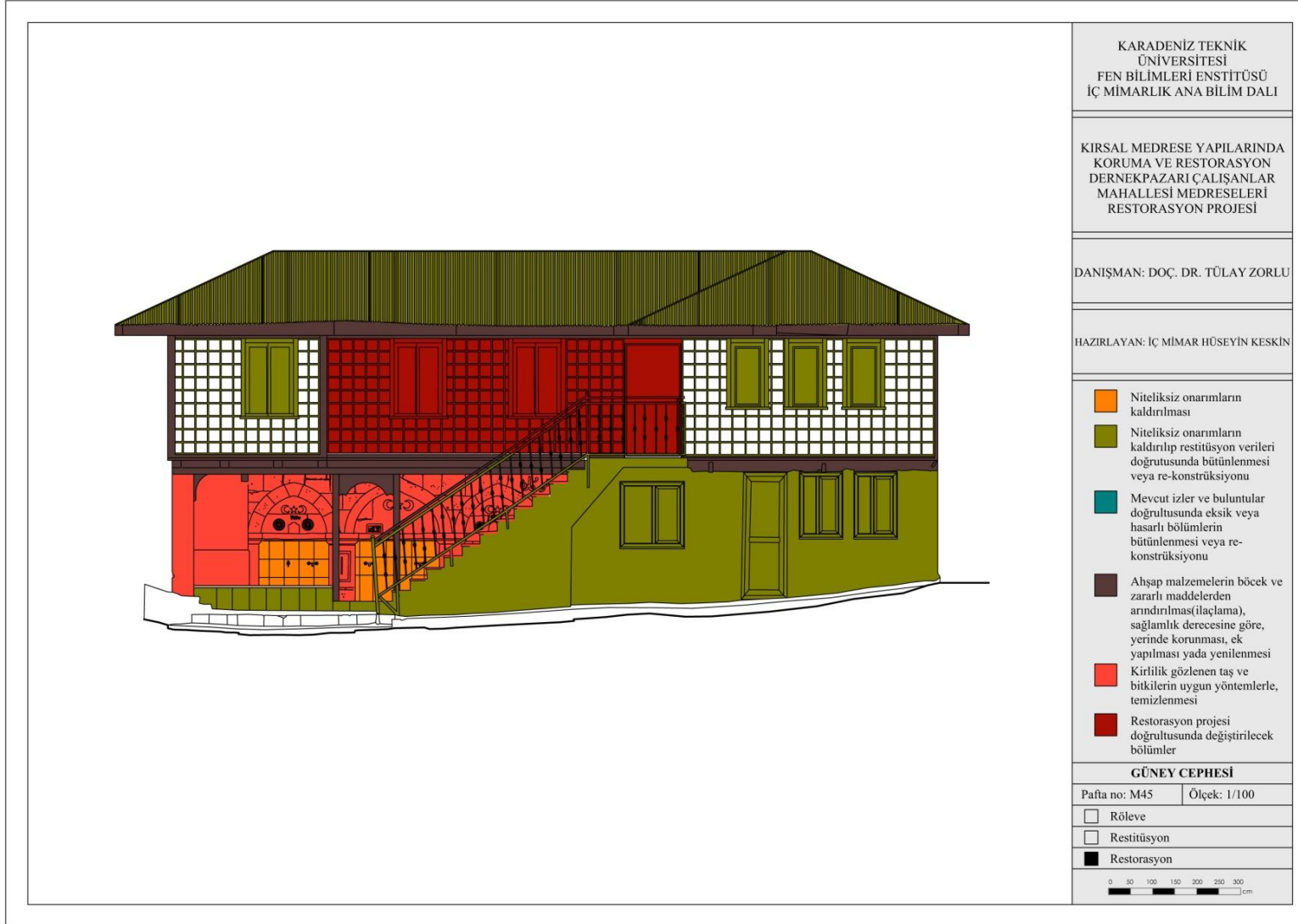
Ek 51. Medrese Yapısı 1. Kat Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

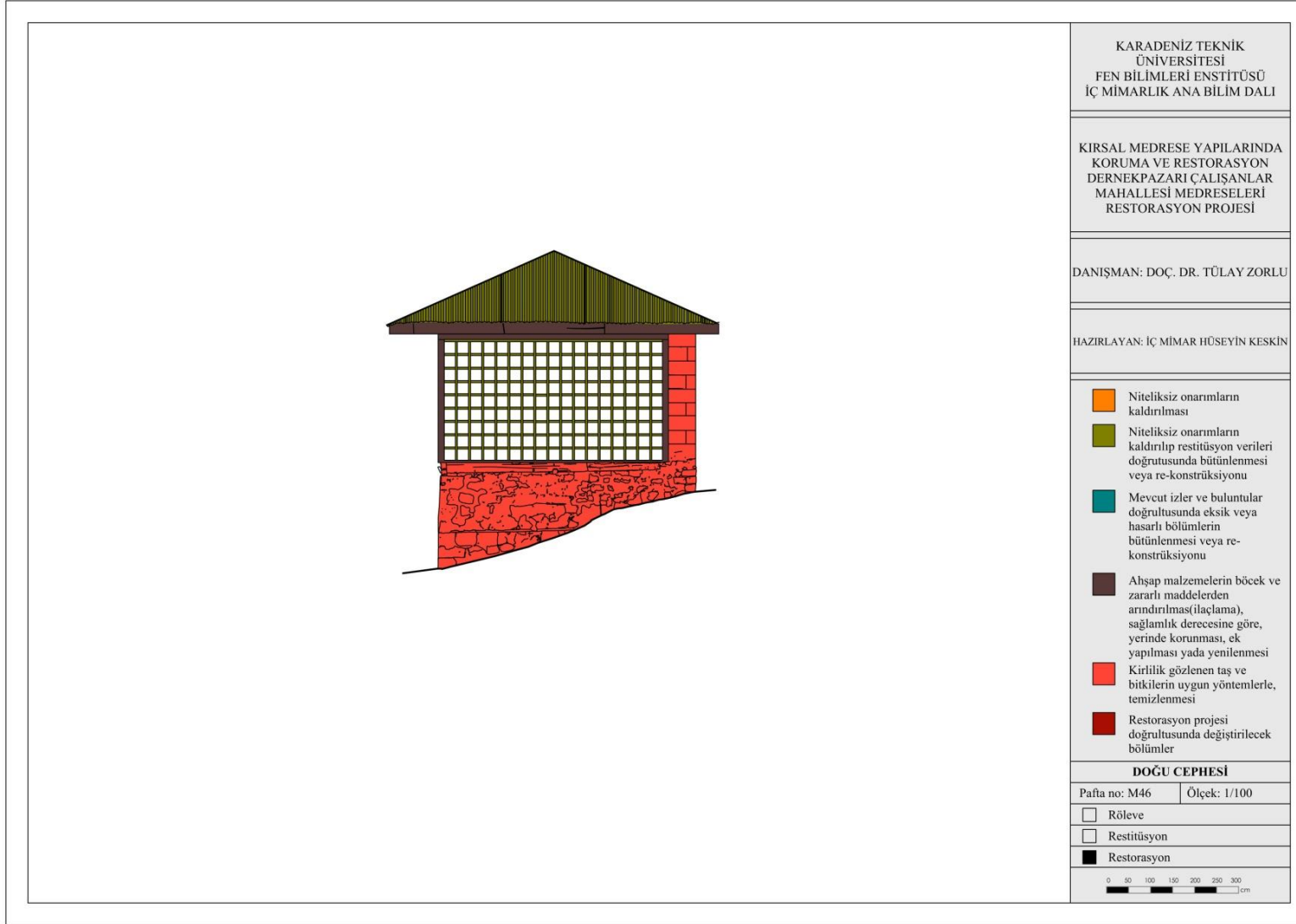
Ek 52. Medrese Yapısı A-A Kesiti Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

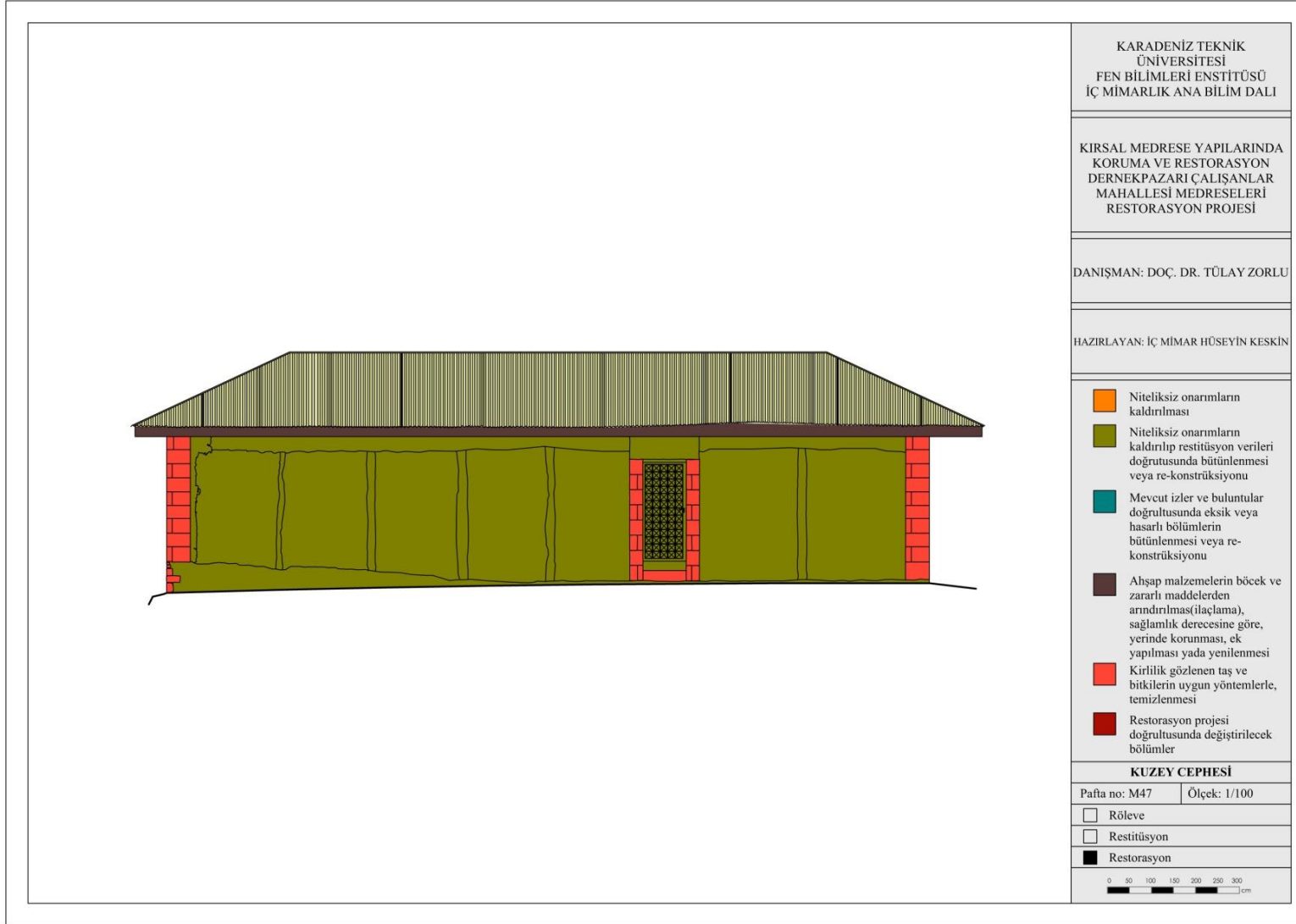
Ek 53. Medrese Yapısı B-B Kesiti Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

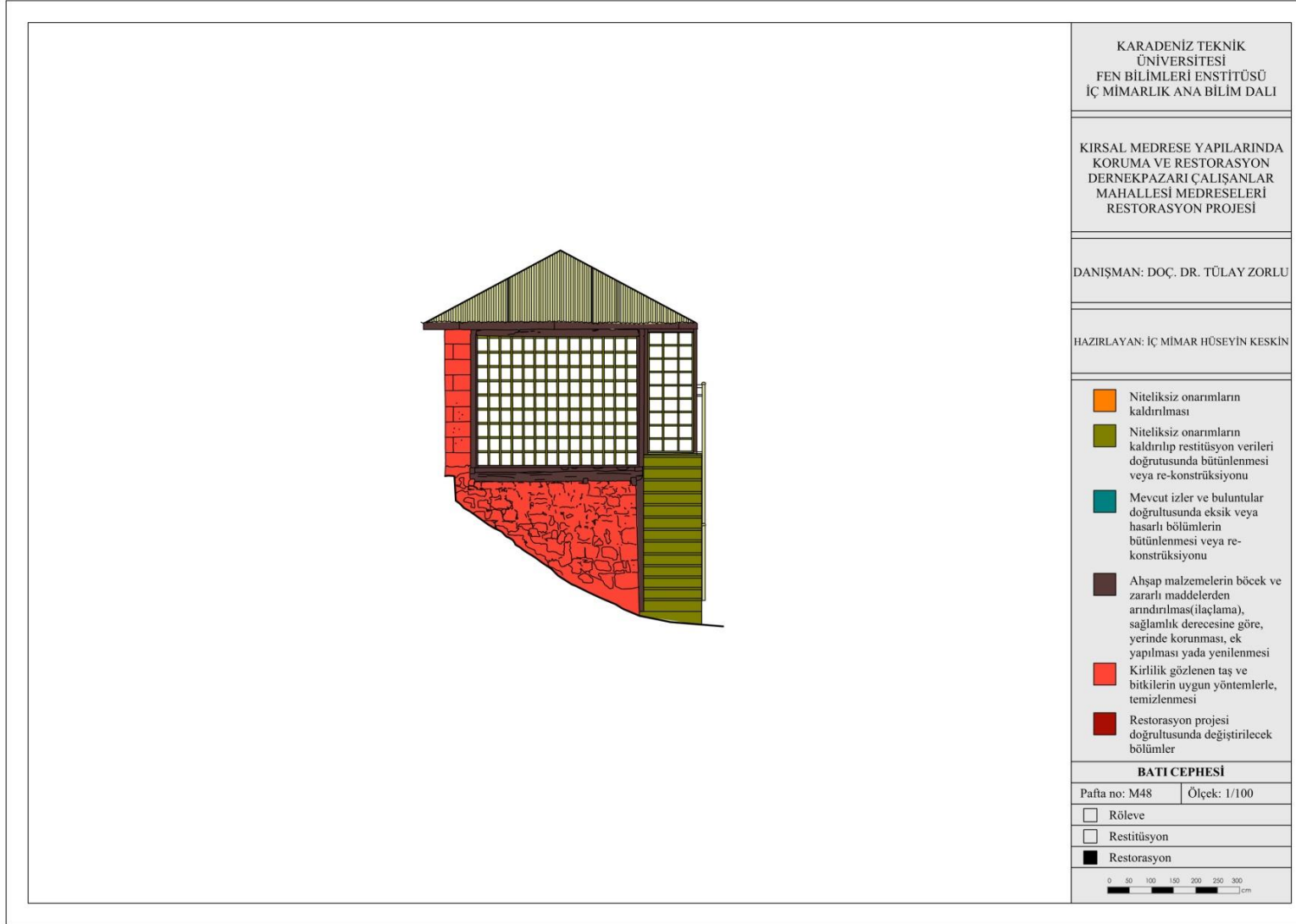
Ek 54. Medrese Yapısı Güney Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

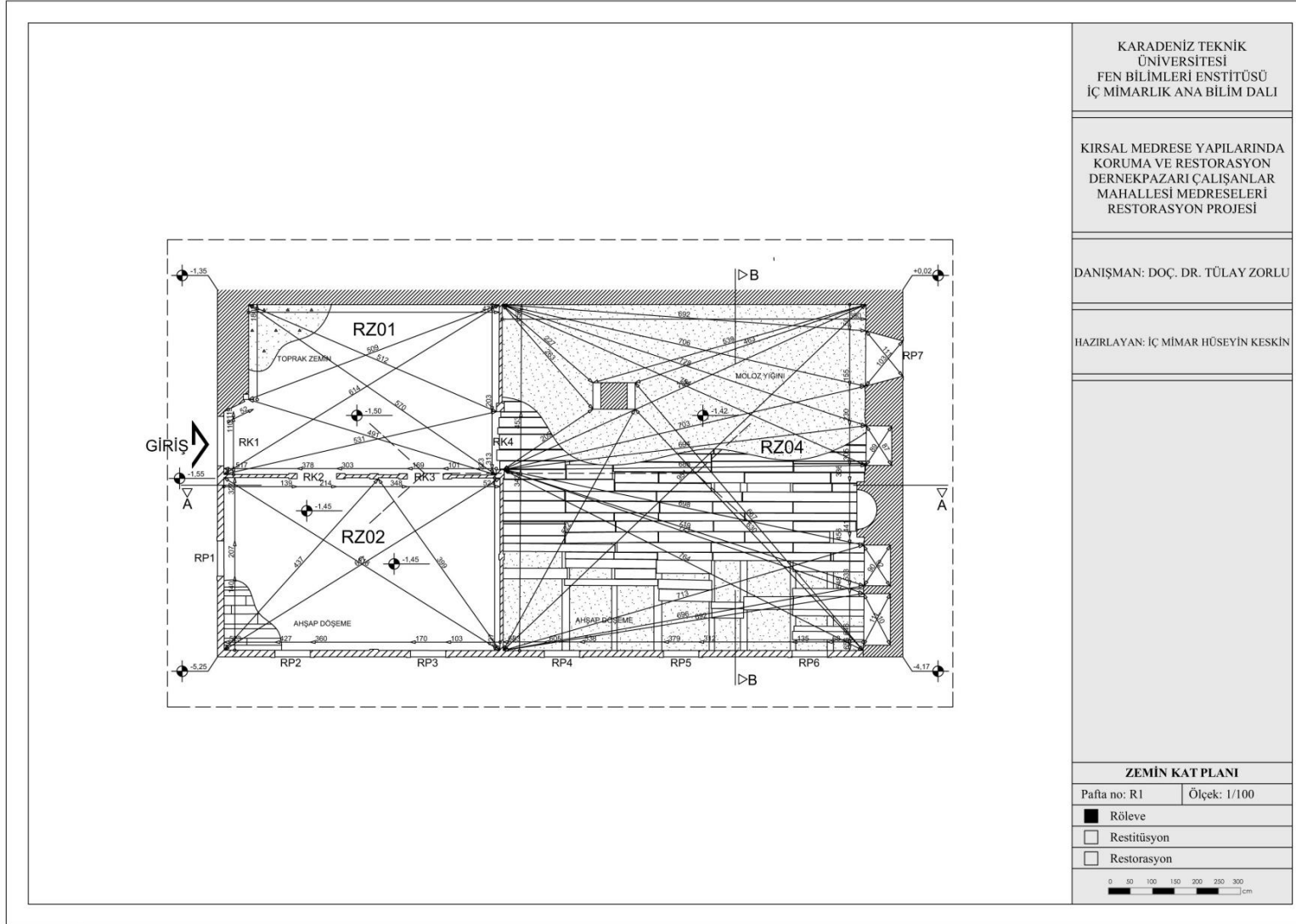
Ek 55. Medrese Yapısı Doğu Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

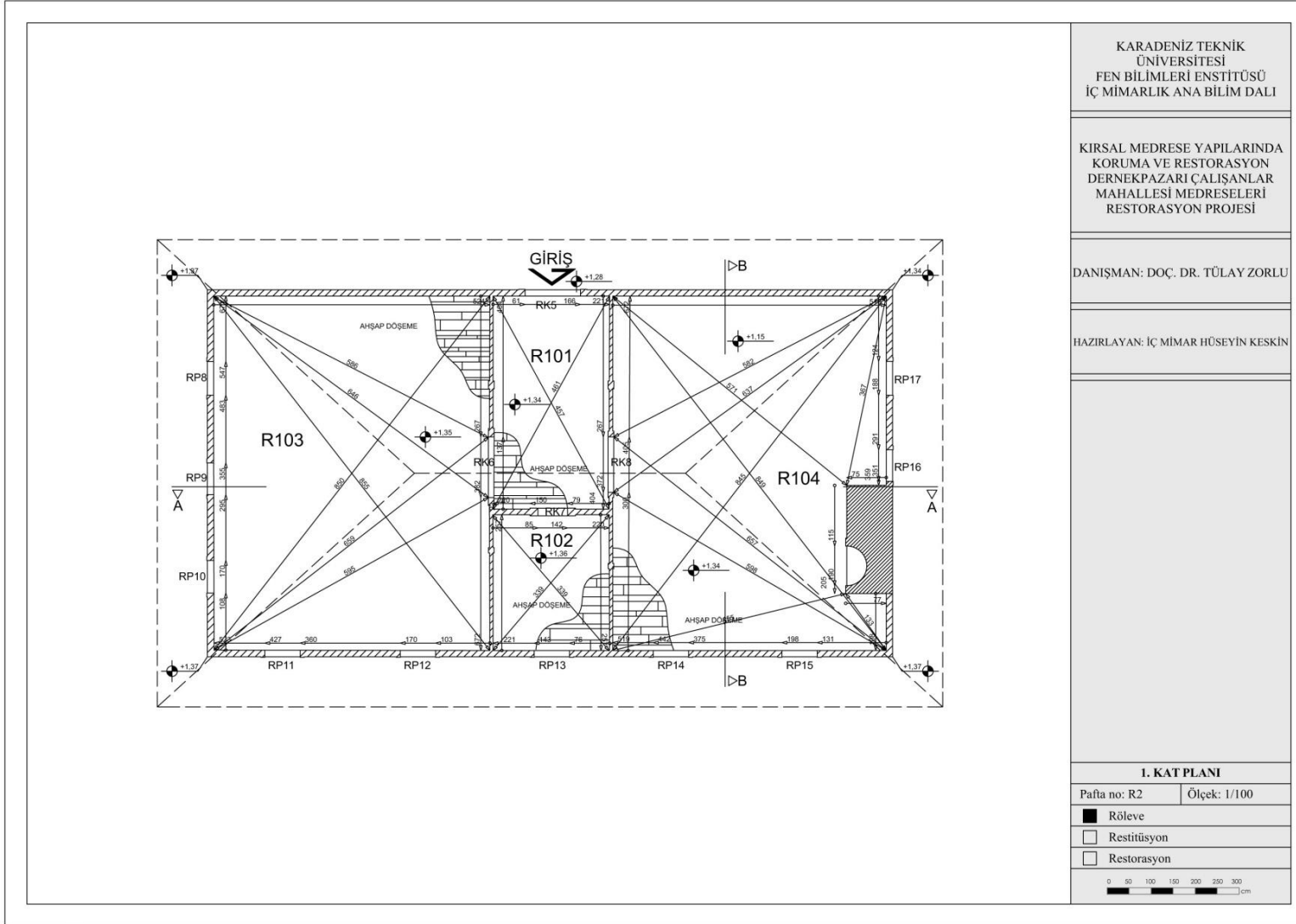
Ek 56. Medrese Yapısı Kuzey Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

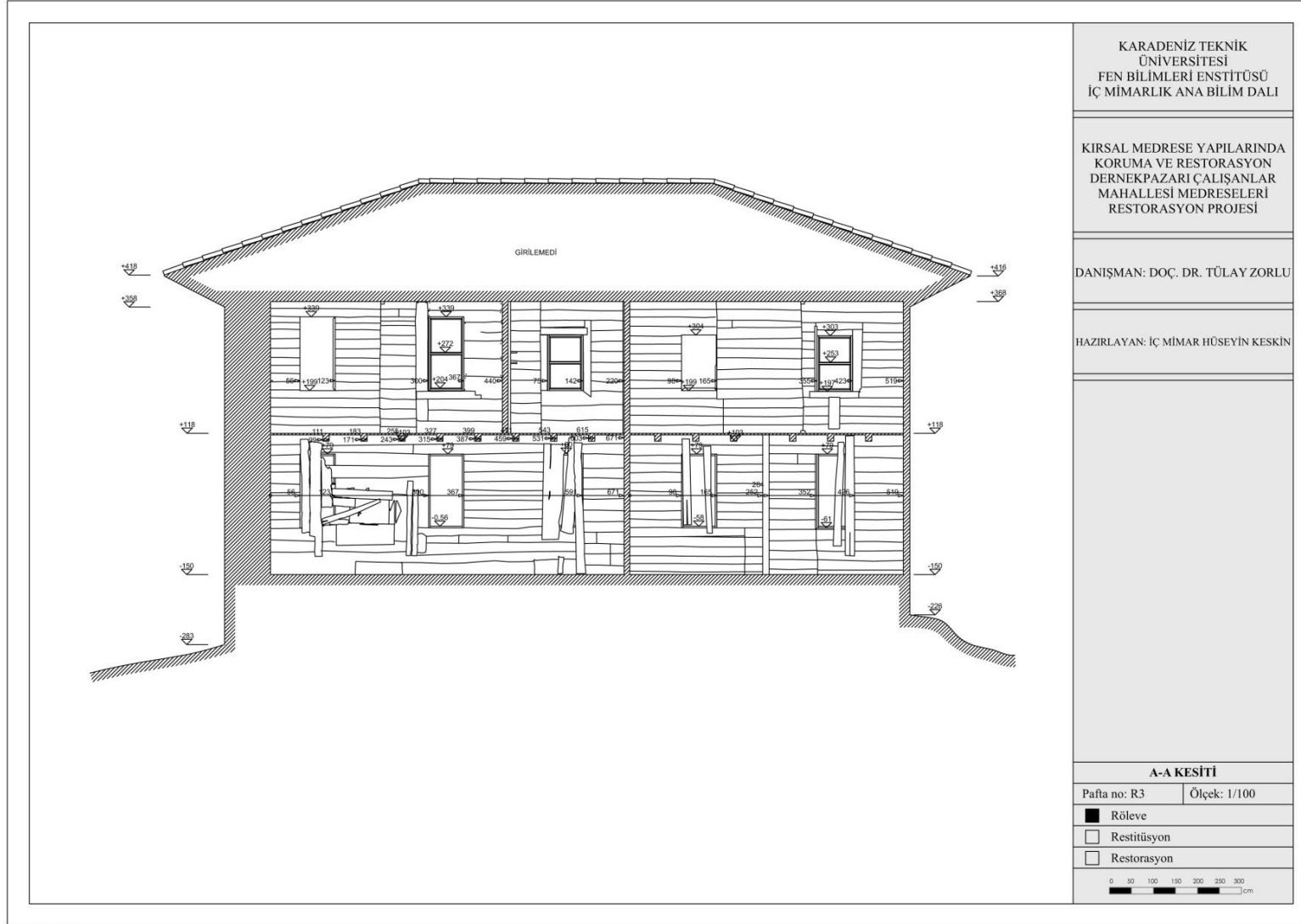
Ek 57. Medrese Yapısı Batı Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

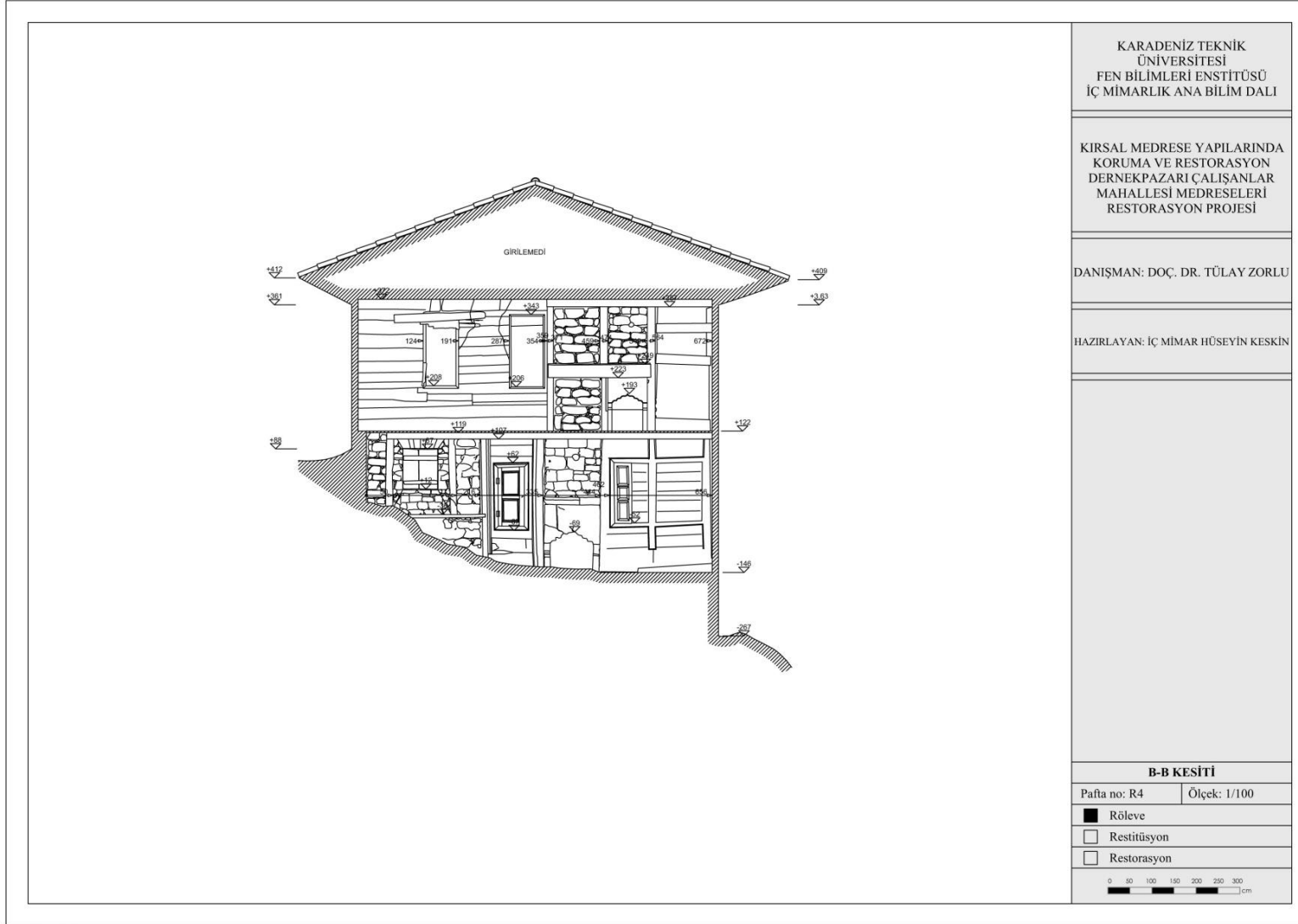
Ek 58. Rüştiye Yapısı Zemin Kat Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 59. Rüştüye Yapısı 1. Kat Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 60. Rüştiye Yapısı A-A Kesiti Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

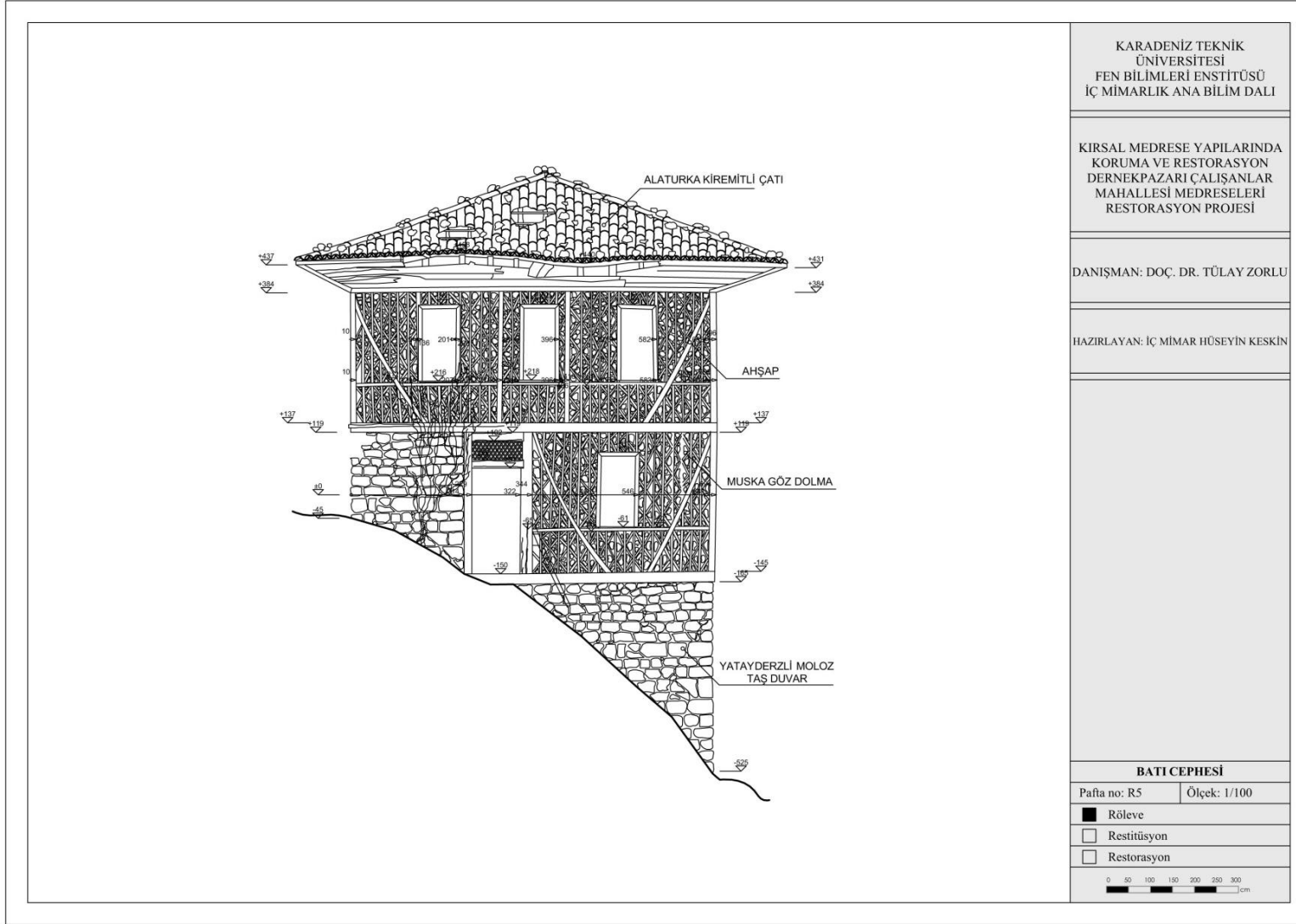
KARADENİZ TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI

KIRSAL MEDRESE YAPILARINDA
KORUMA VE RESTORASYON
DERNEKPAZARI ÇALIŞANLAR
MAHALLESİ MEDRESELERİ
RESTORASYON PROJESİ

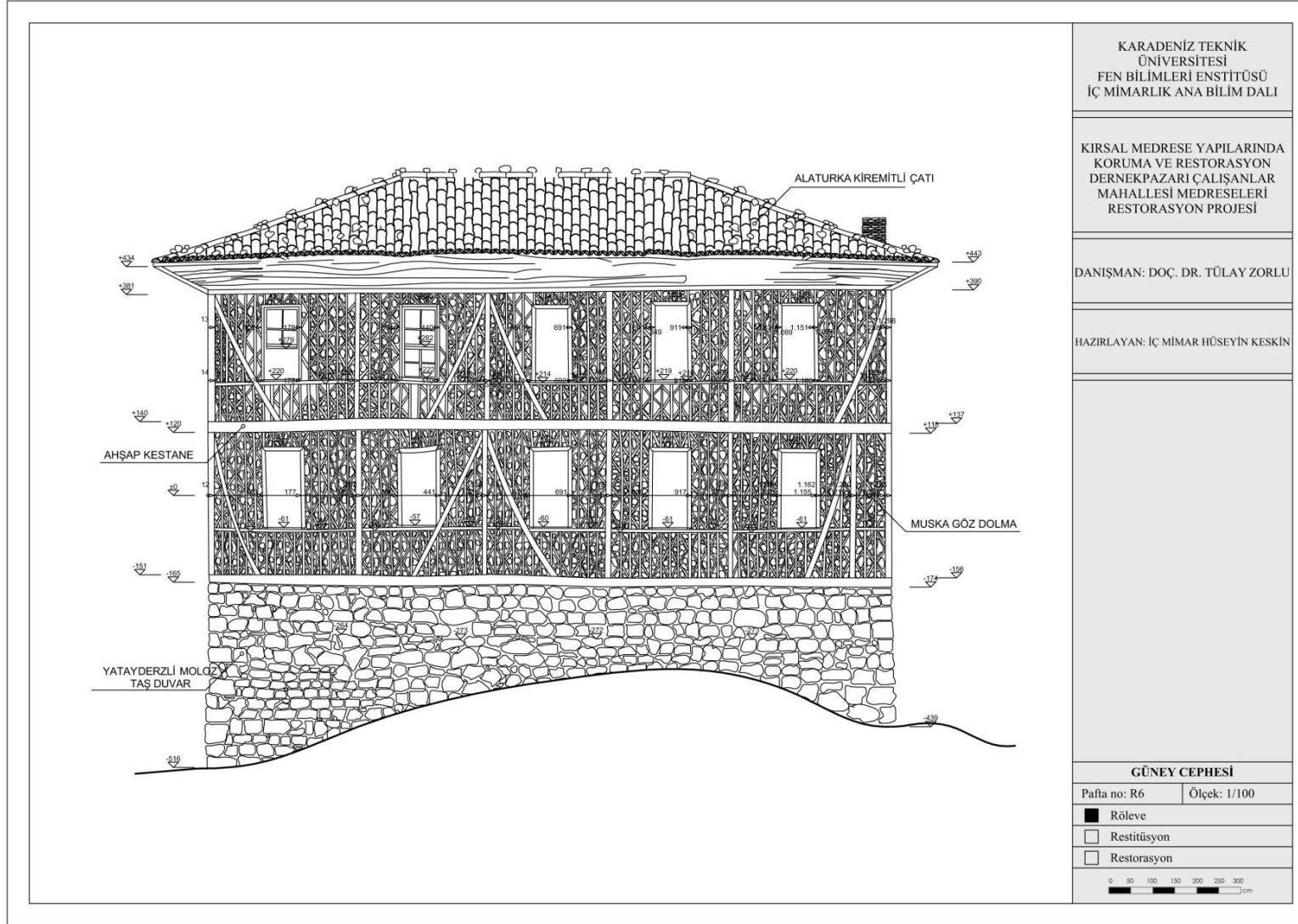
DANIŞMAN: DOÇ. DR. TÜLAY ZORLU

HAZIRLAYAN: İÇ MİMAR HÜSEYİN KESKİN

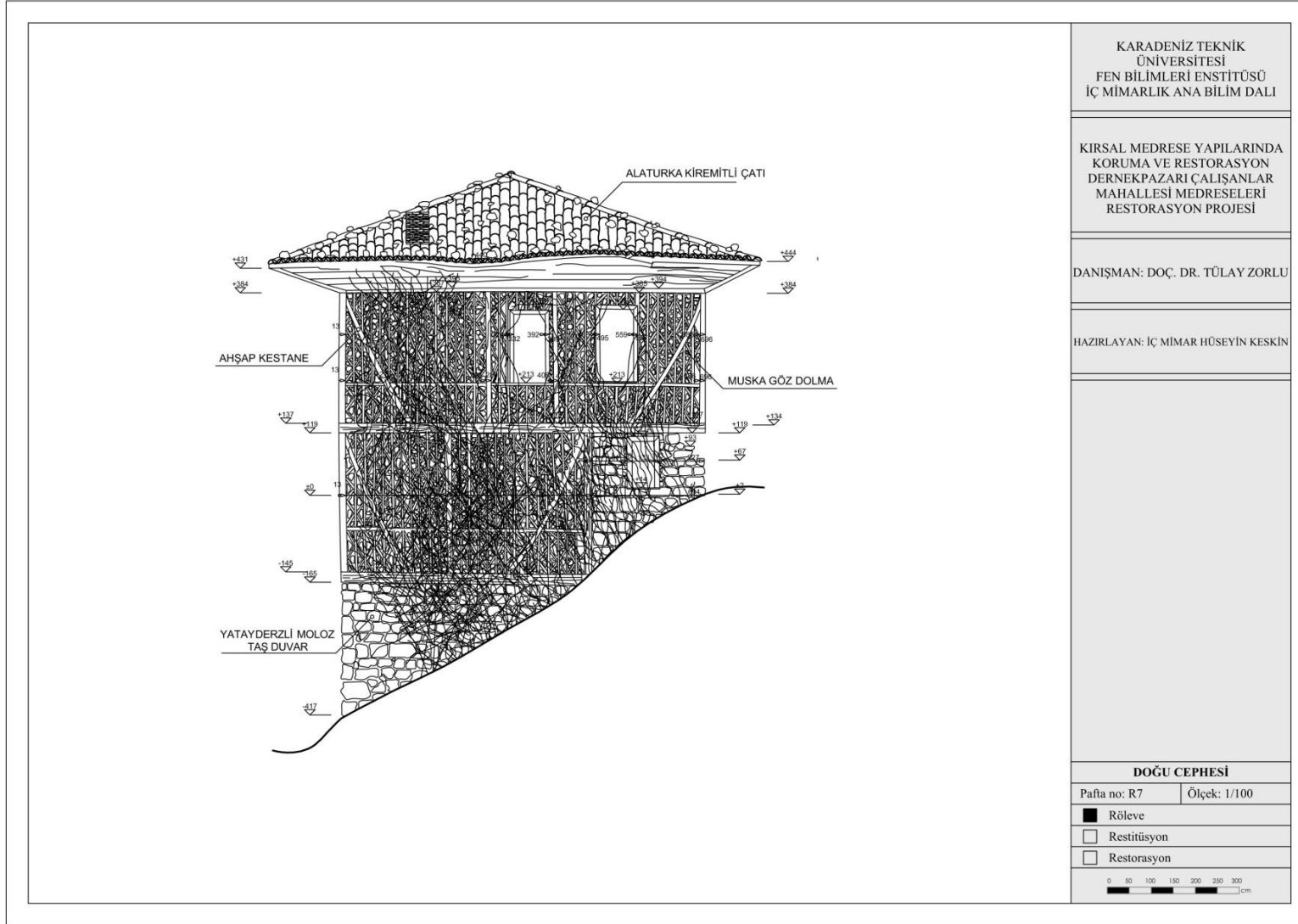
Ek 61. Rüştüye Yapısı B-B Kesiti Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

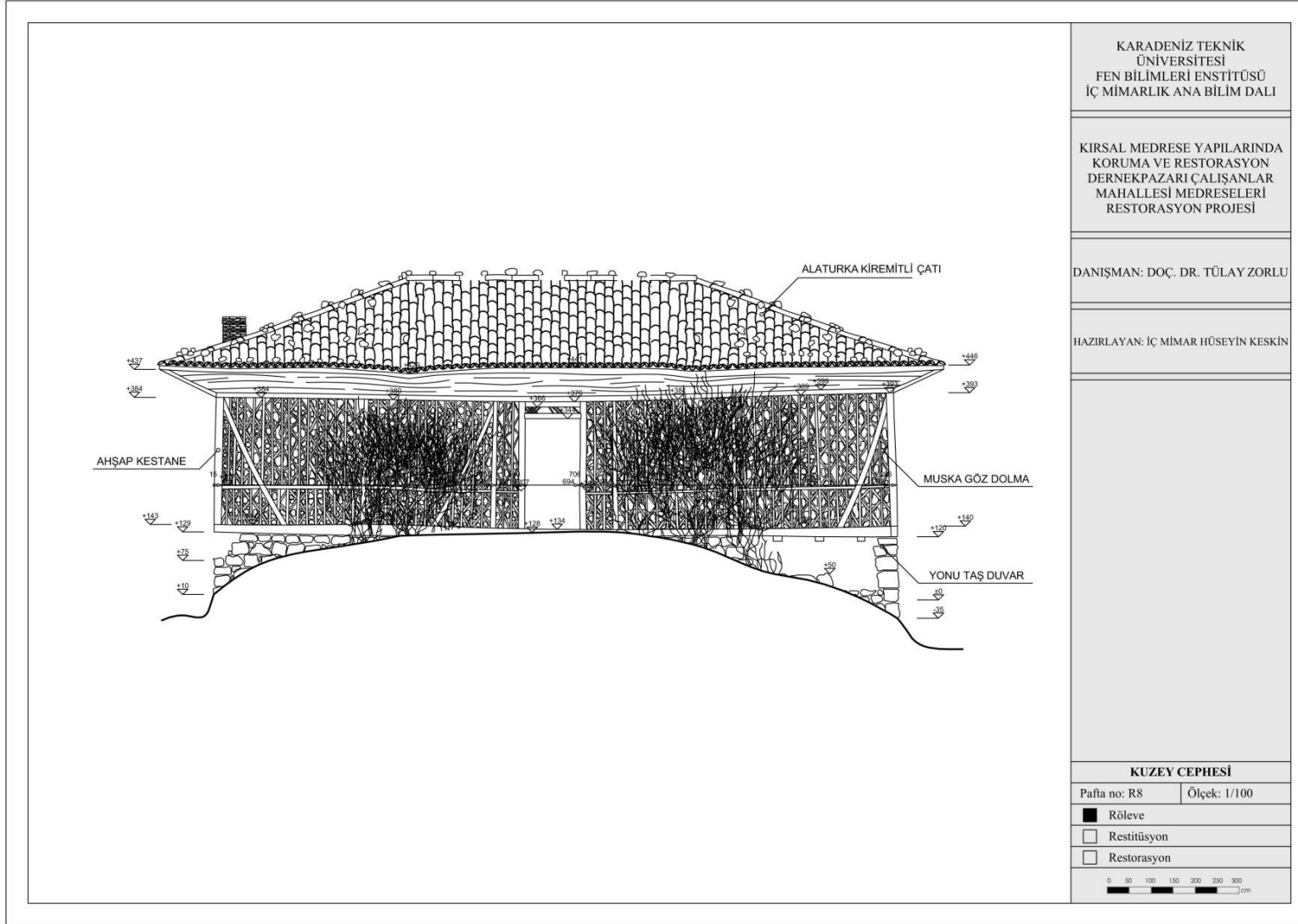
Ek 62. Rüştüye Yapısı Batı Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

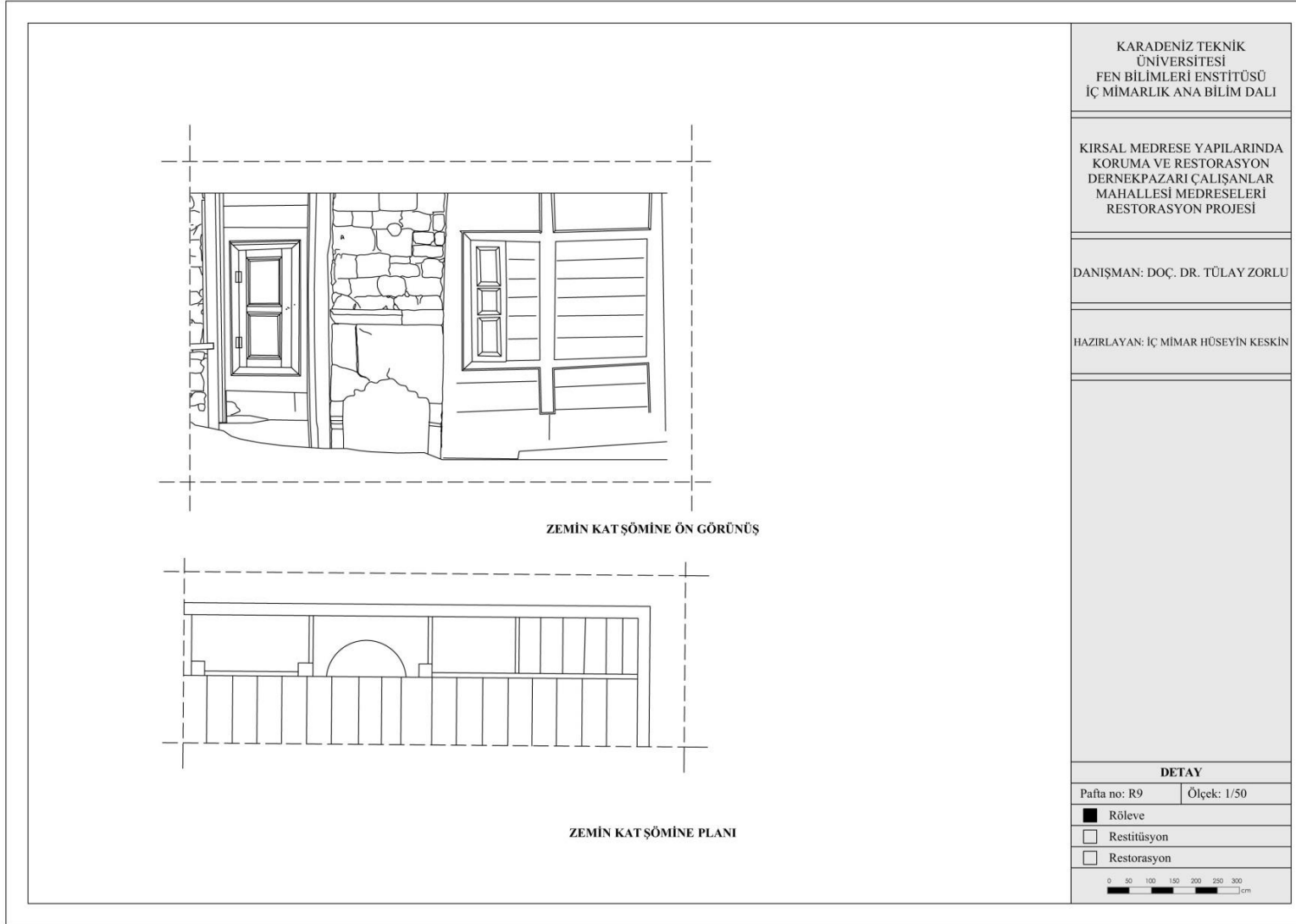
Ek 63. Rüştüye Yapısı Güney Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

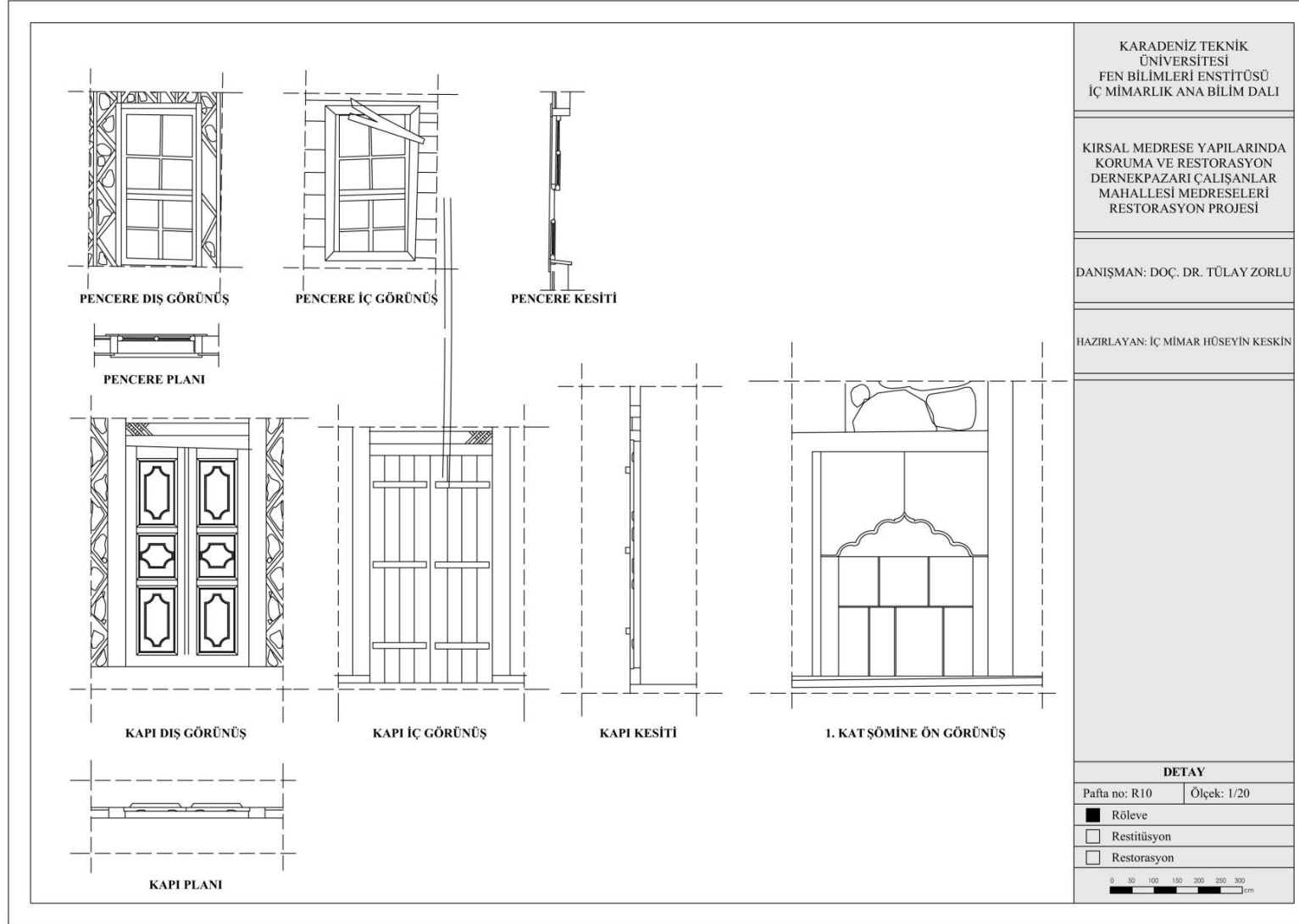
Ek 64. Rüştiye Yapısı Doğu Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

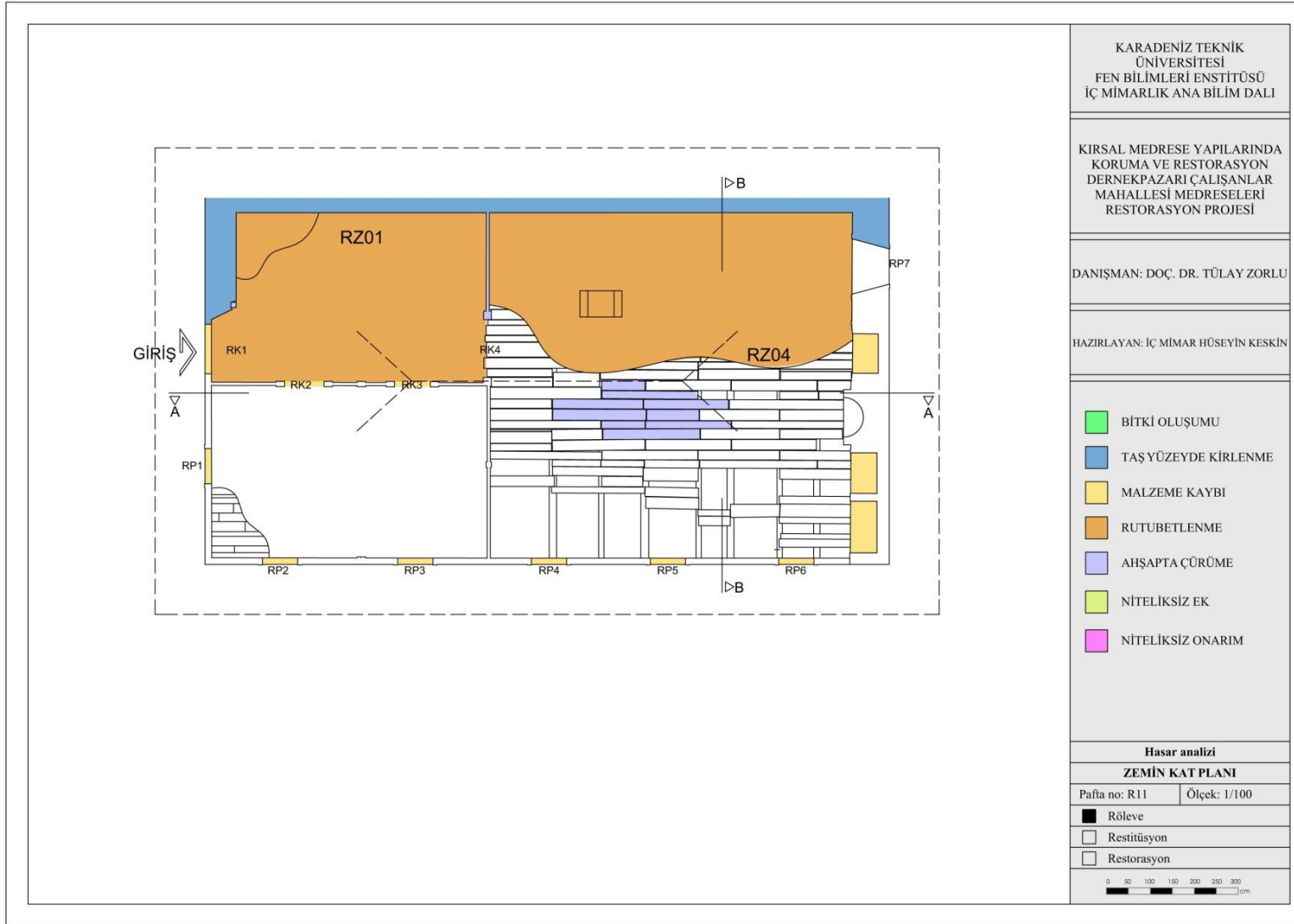
Ek 65. Rüştiye Yapısı Kuzey Cephesi Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

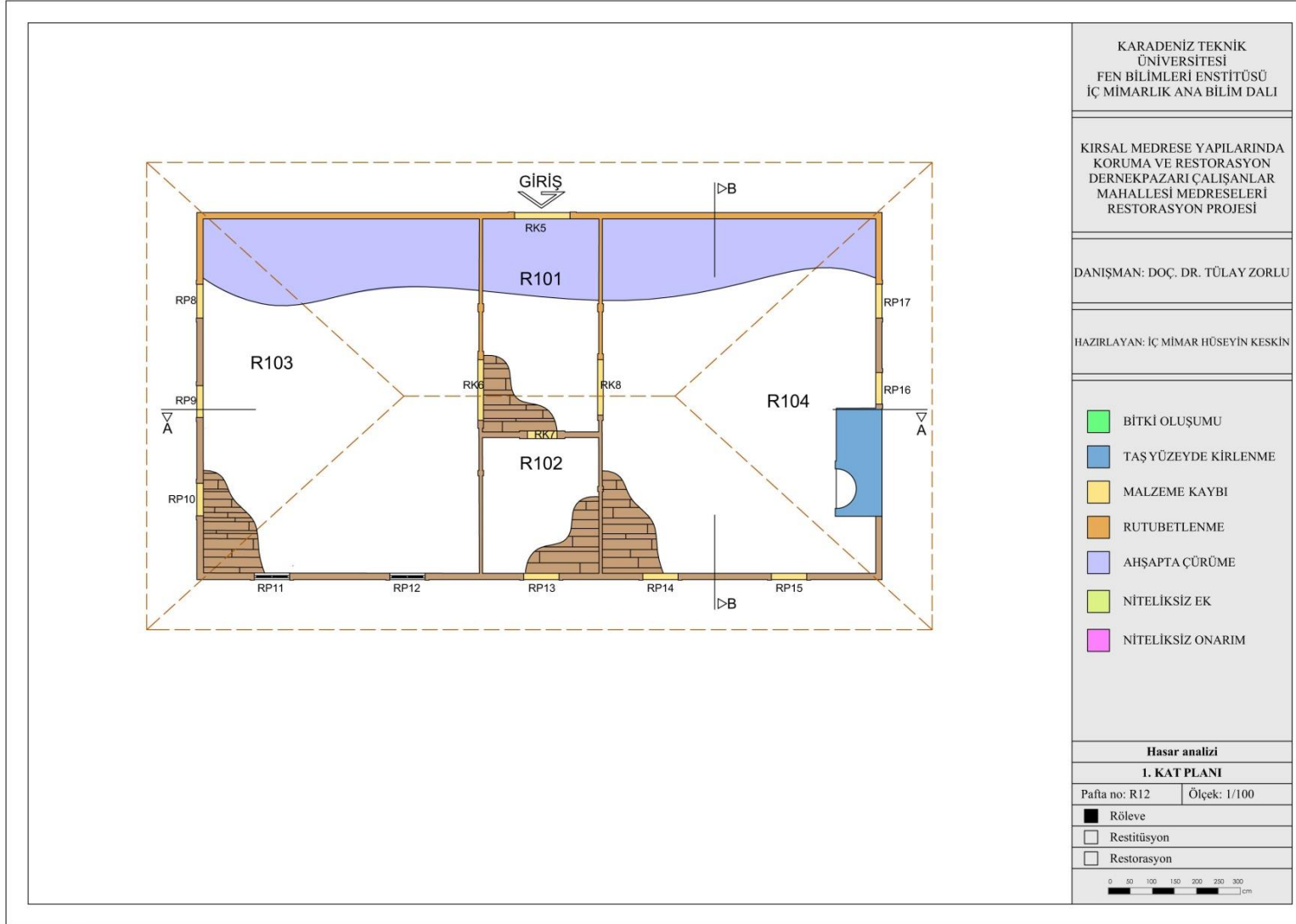
Ek 66. Rüştüye Yapısı Detay 1 Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 67. Rüştüye Yapısı Detay 2 Rölövesi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

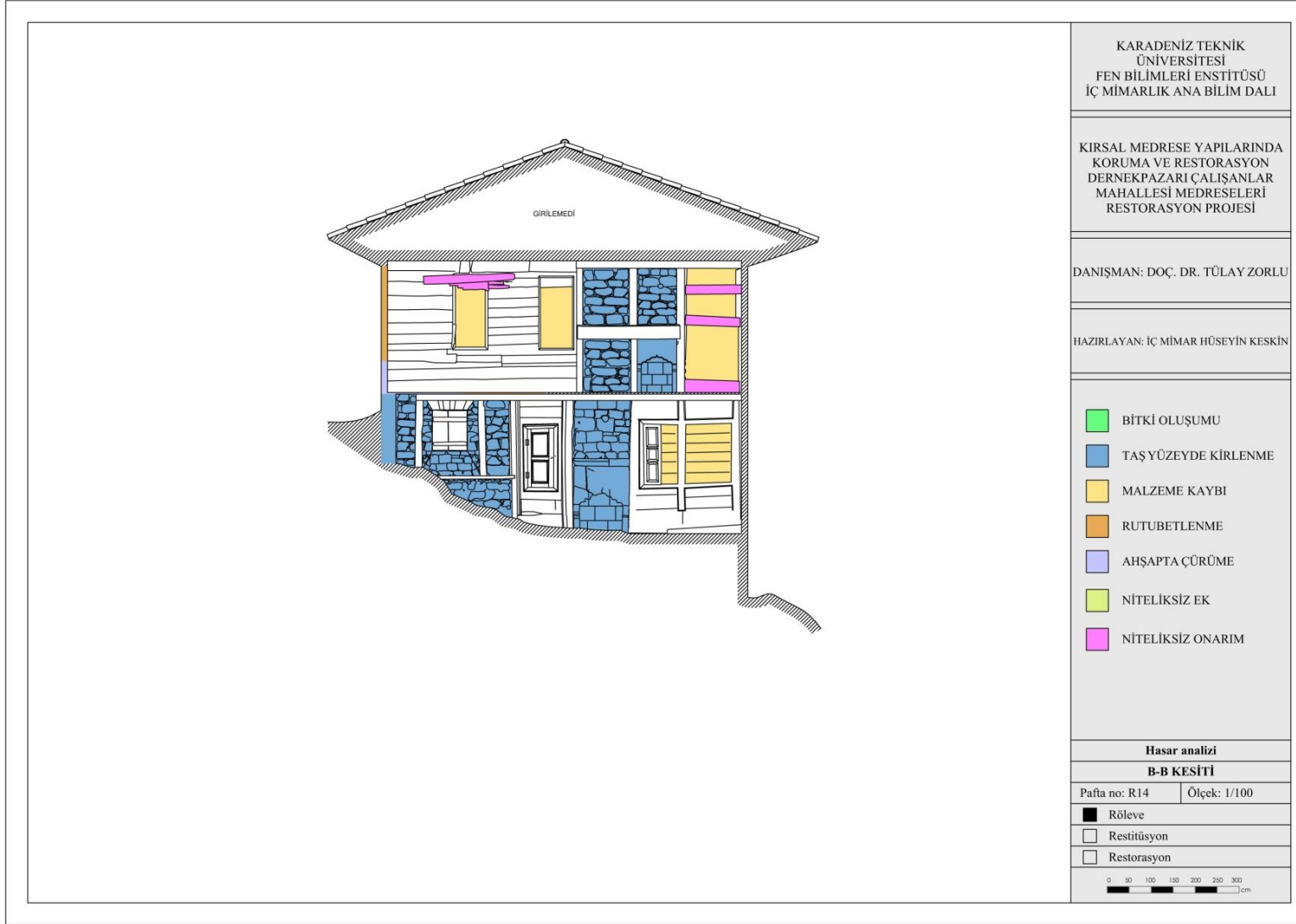
Ek 68. Rüştiye Yapısı Zemin Kat Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

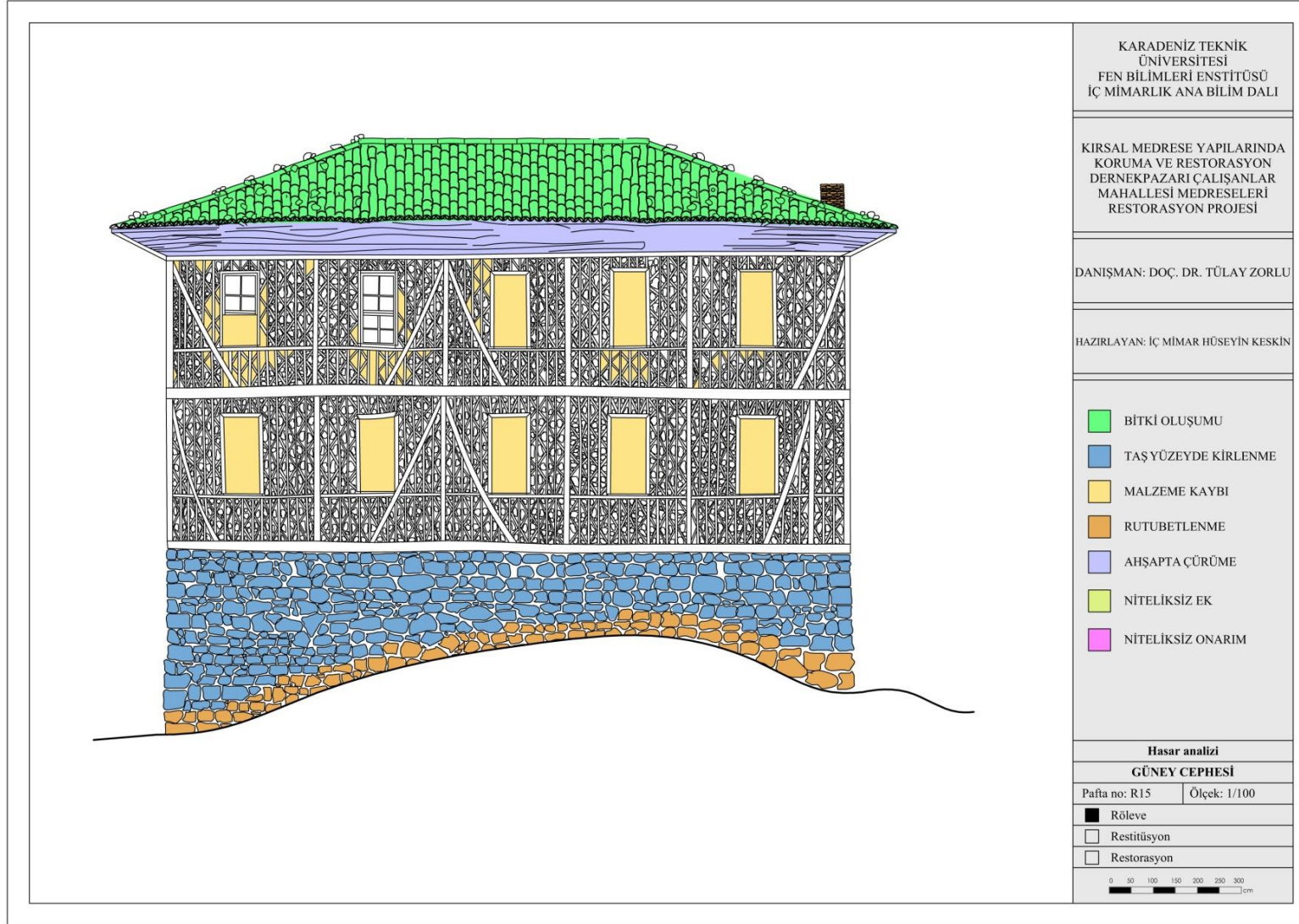
Ek 69. Rüştüye Yapısı 1. Kat Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 70. Rüştüye Yapısı A-A Kesiti Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

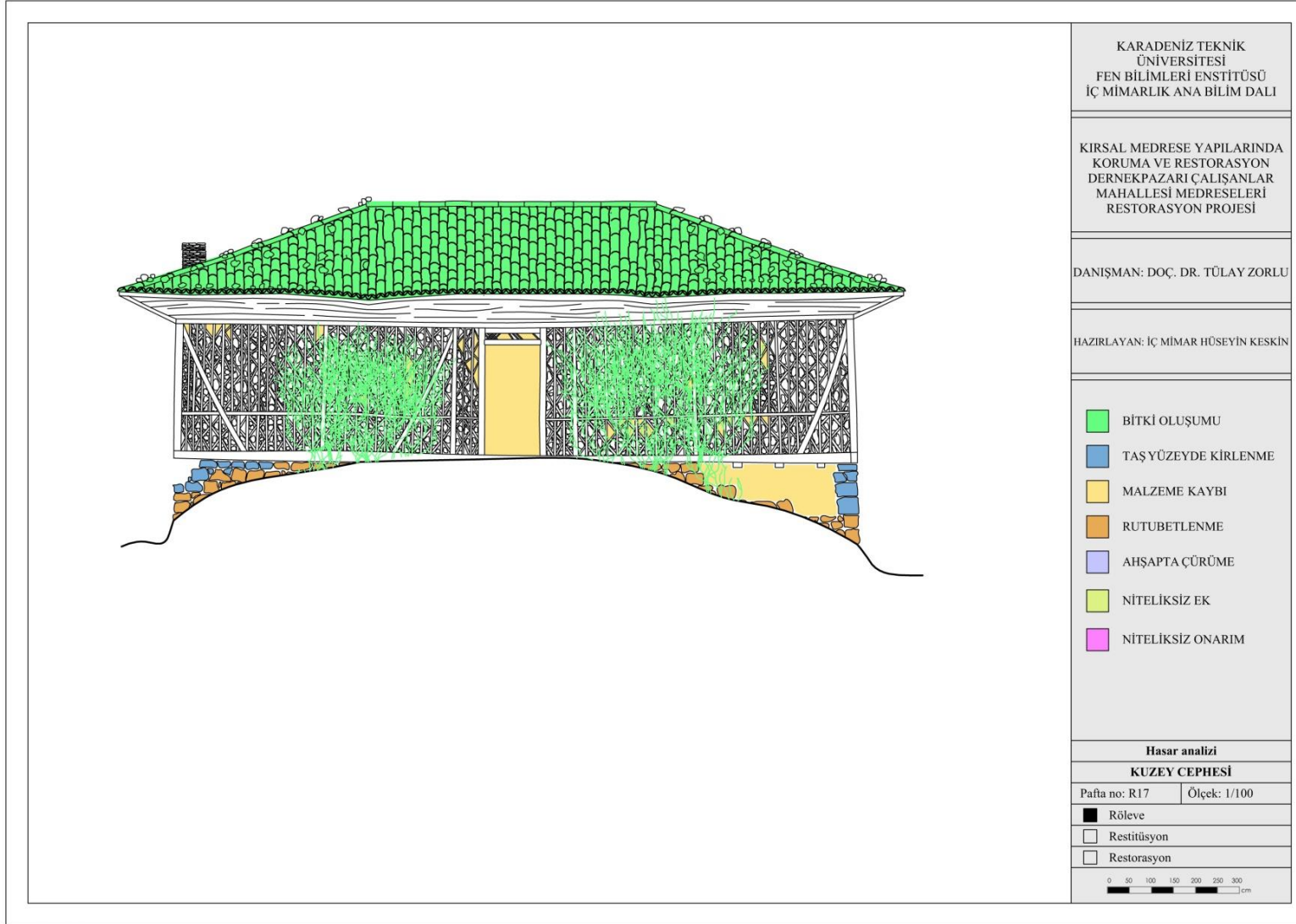
Ek 71. Rüştüye Yapısı B-B Kesiti Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

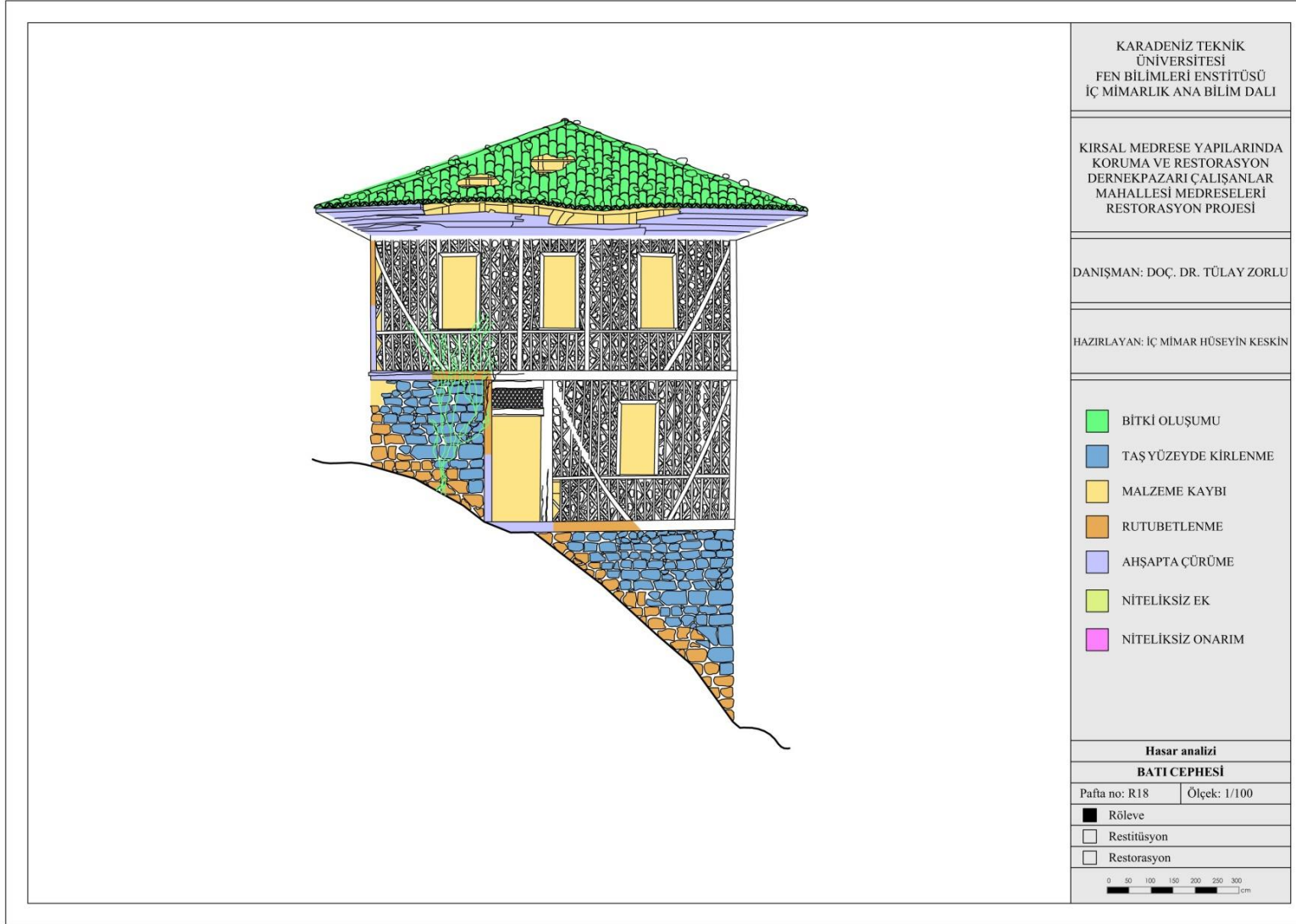
Ek 72. Rüştüye Yapısı Güney Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

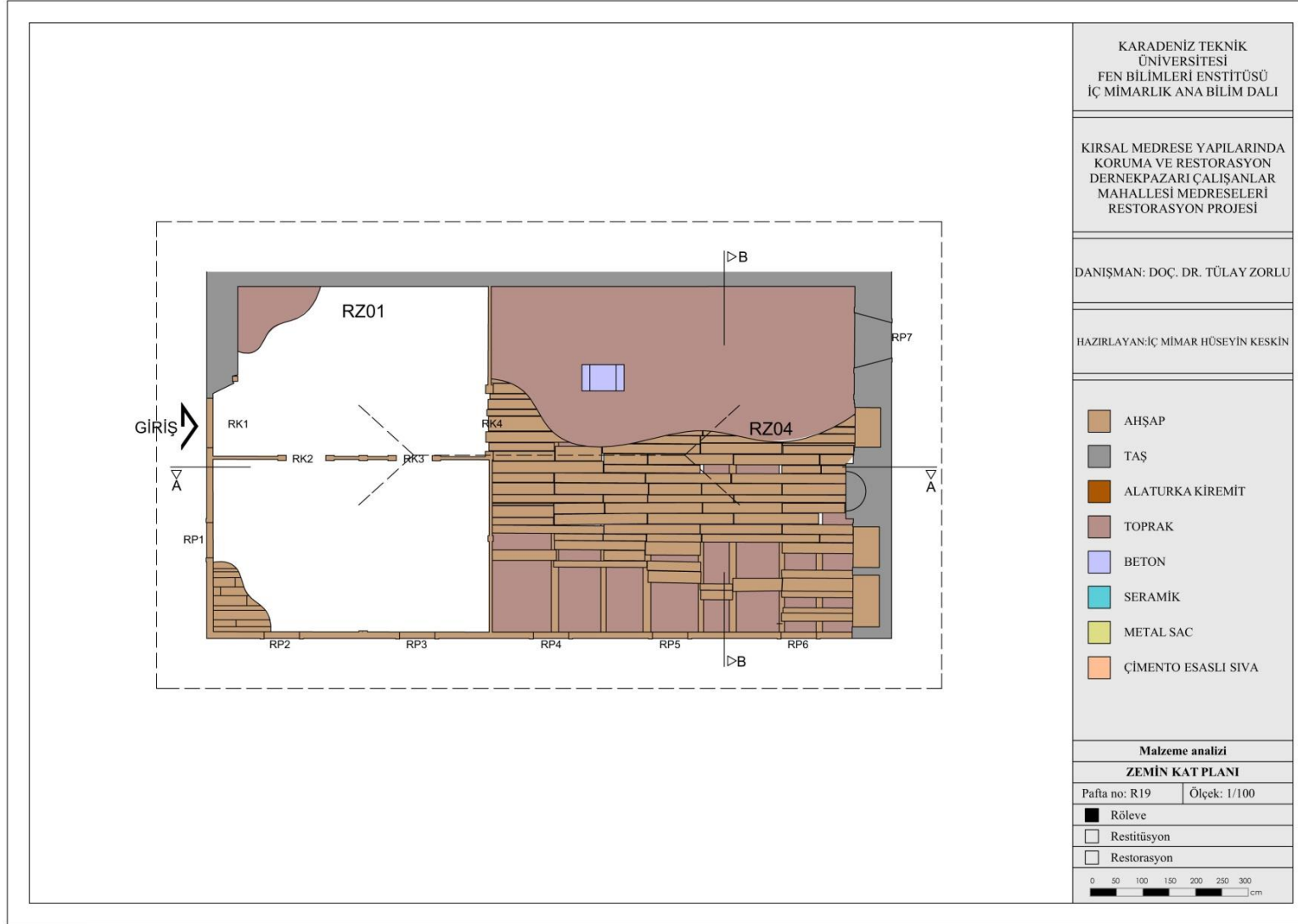
Ek 73. Rüştüye Yapısı Doğu Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

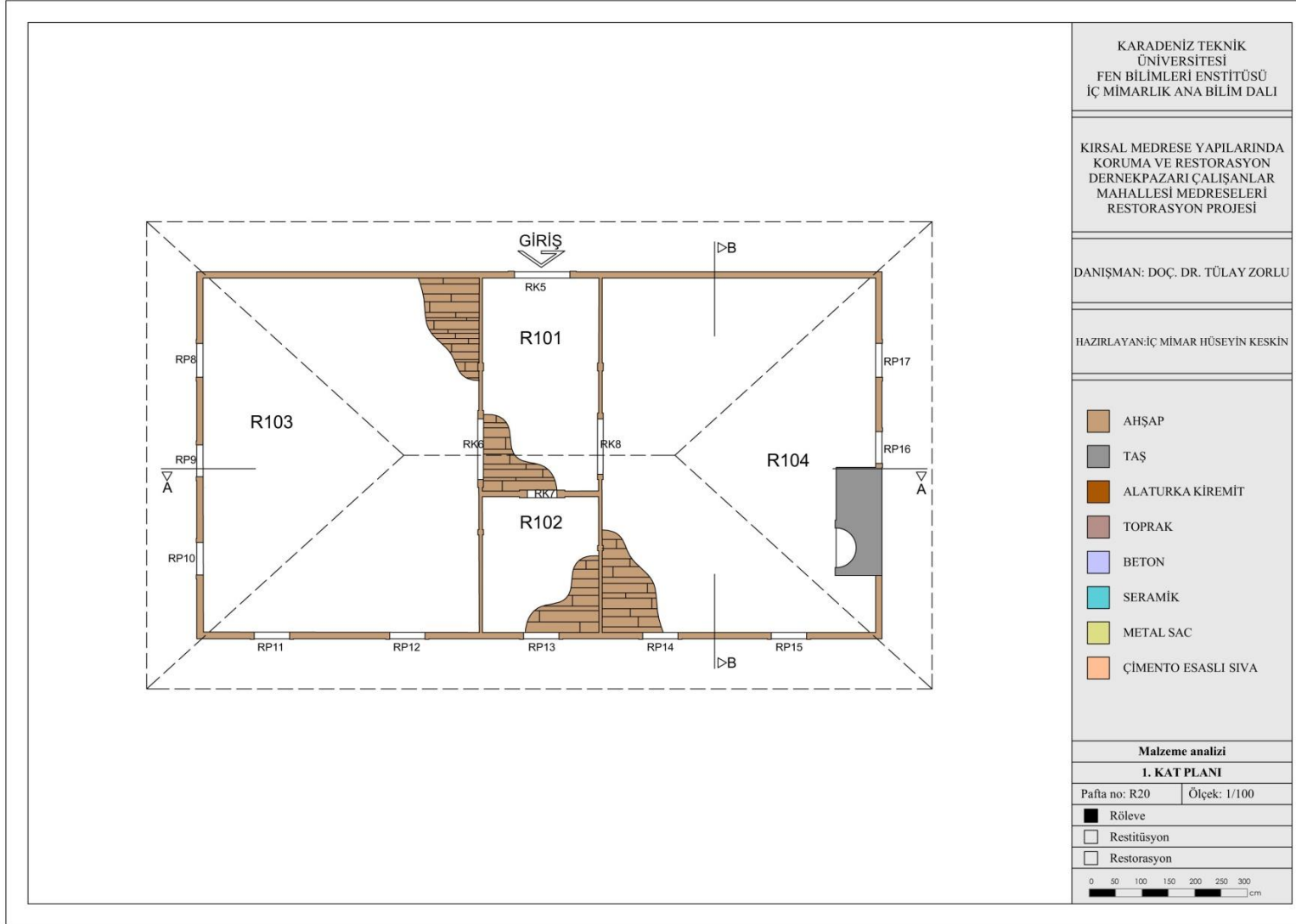
Ek 74. Rüştüye Yapısı Kuzey Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

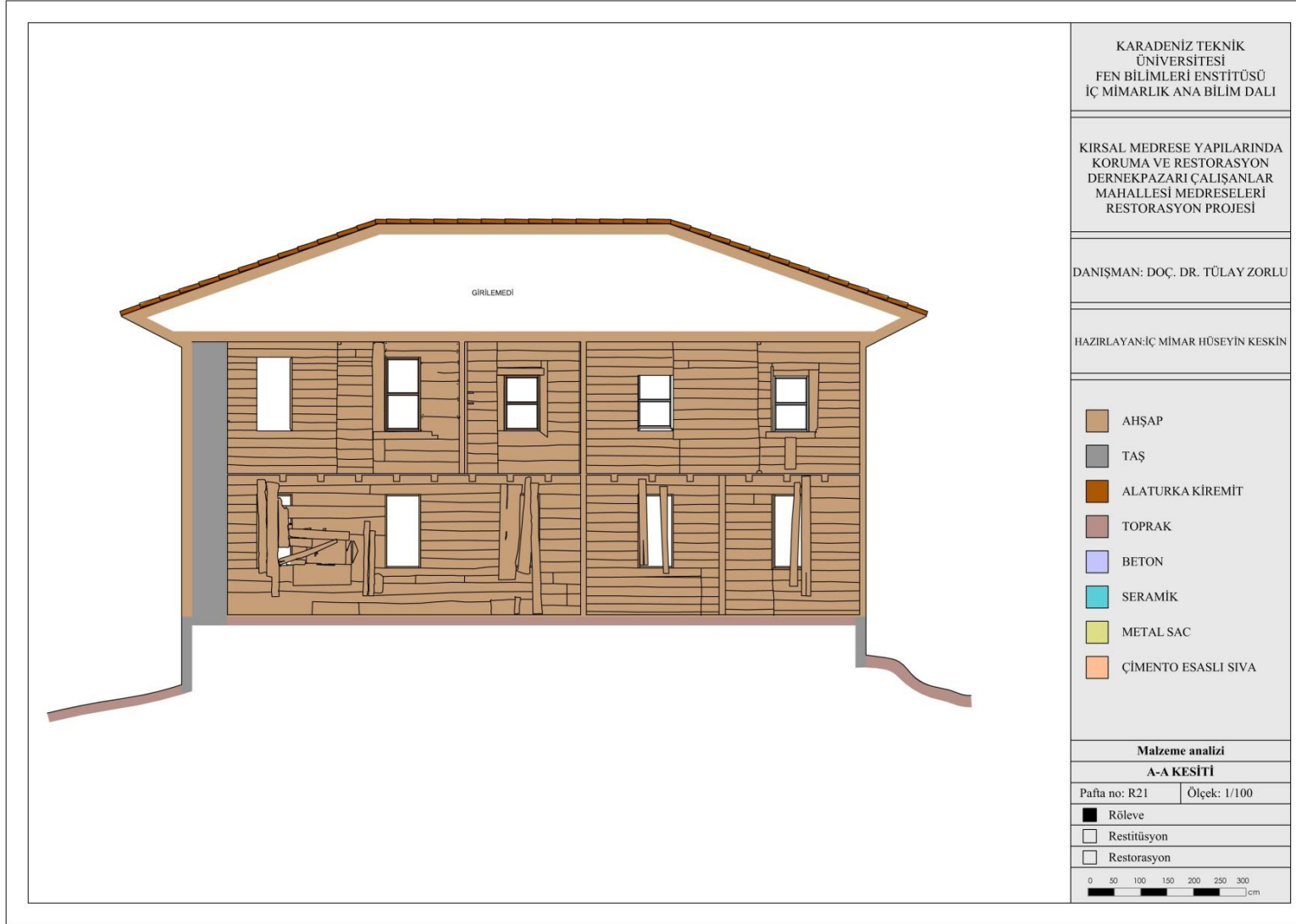
Ek 75. Rüştüye Yapısı Batı Cephesi Hasar Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

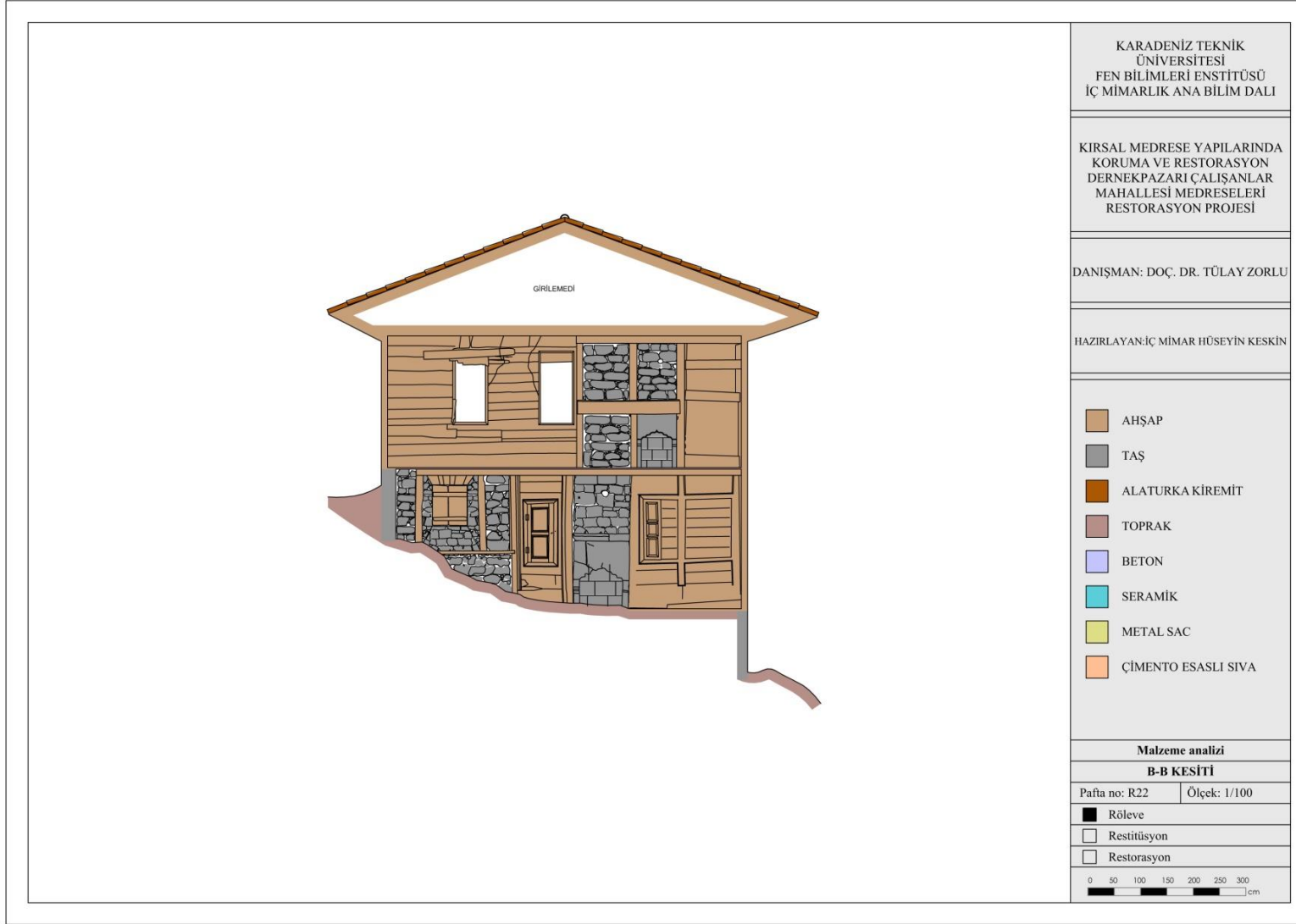
Ek 76. Rüştiye Yapısı Zemin Kat Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

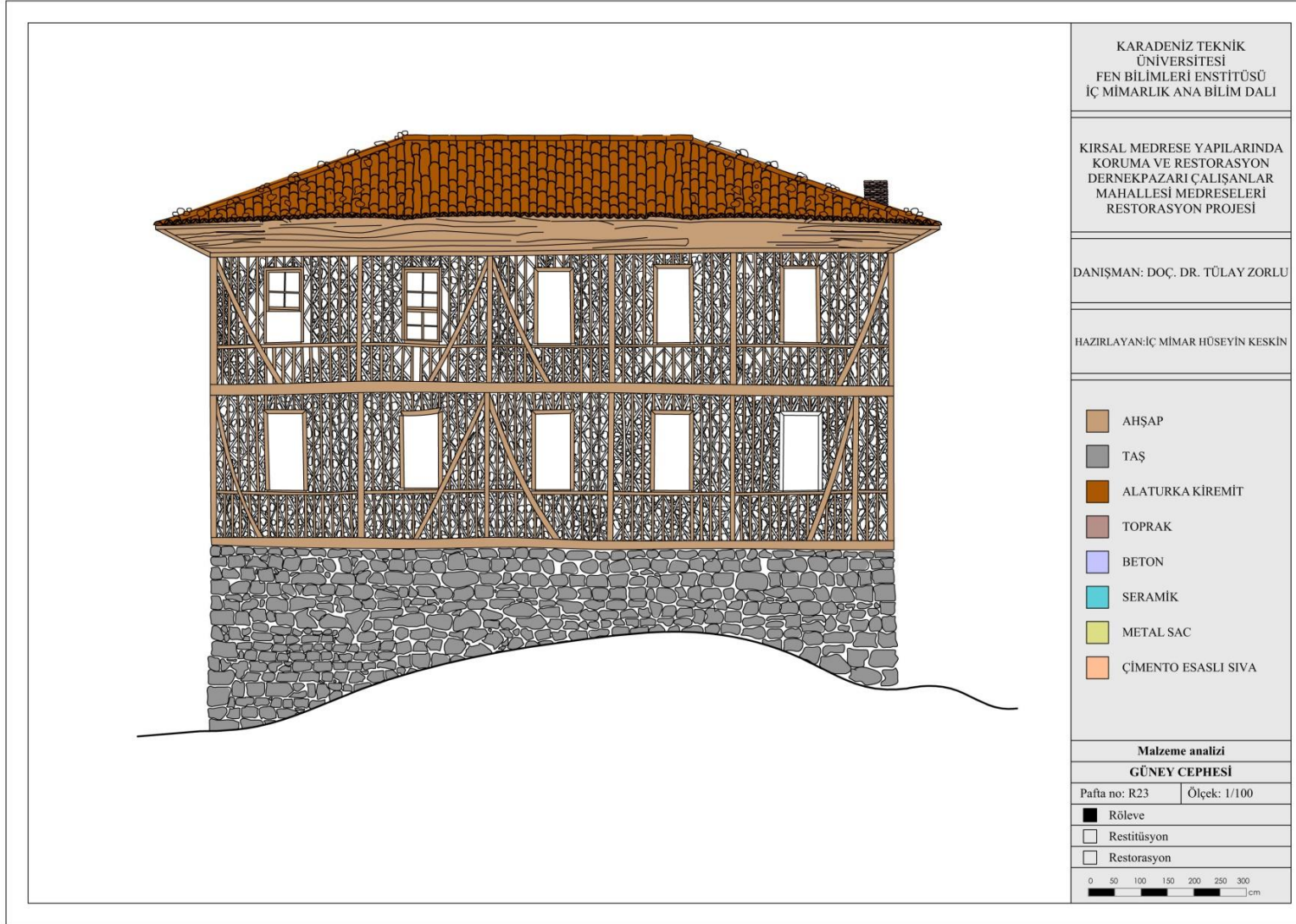
Ek 77. Rüştüye Yapısı 1. Kat Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

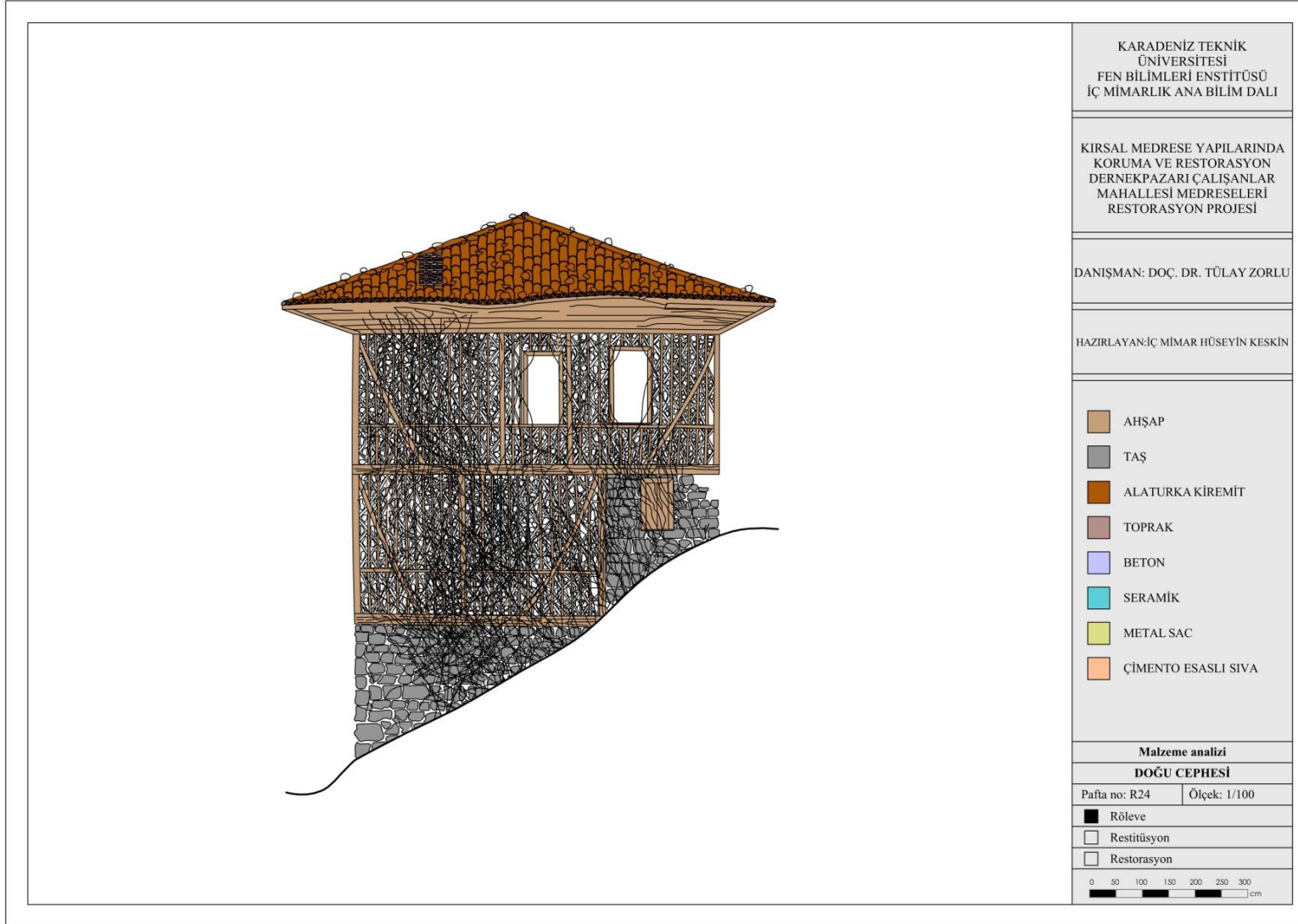
Ek 78. Rüştiye Yapısı A-A Kesiti Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

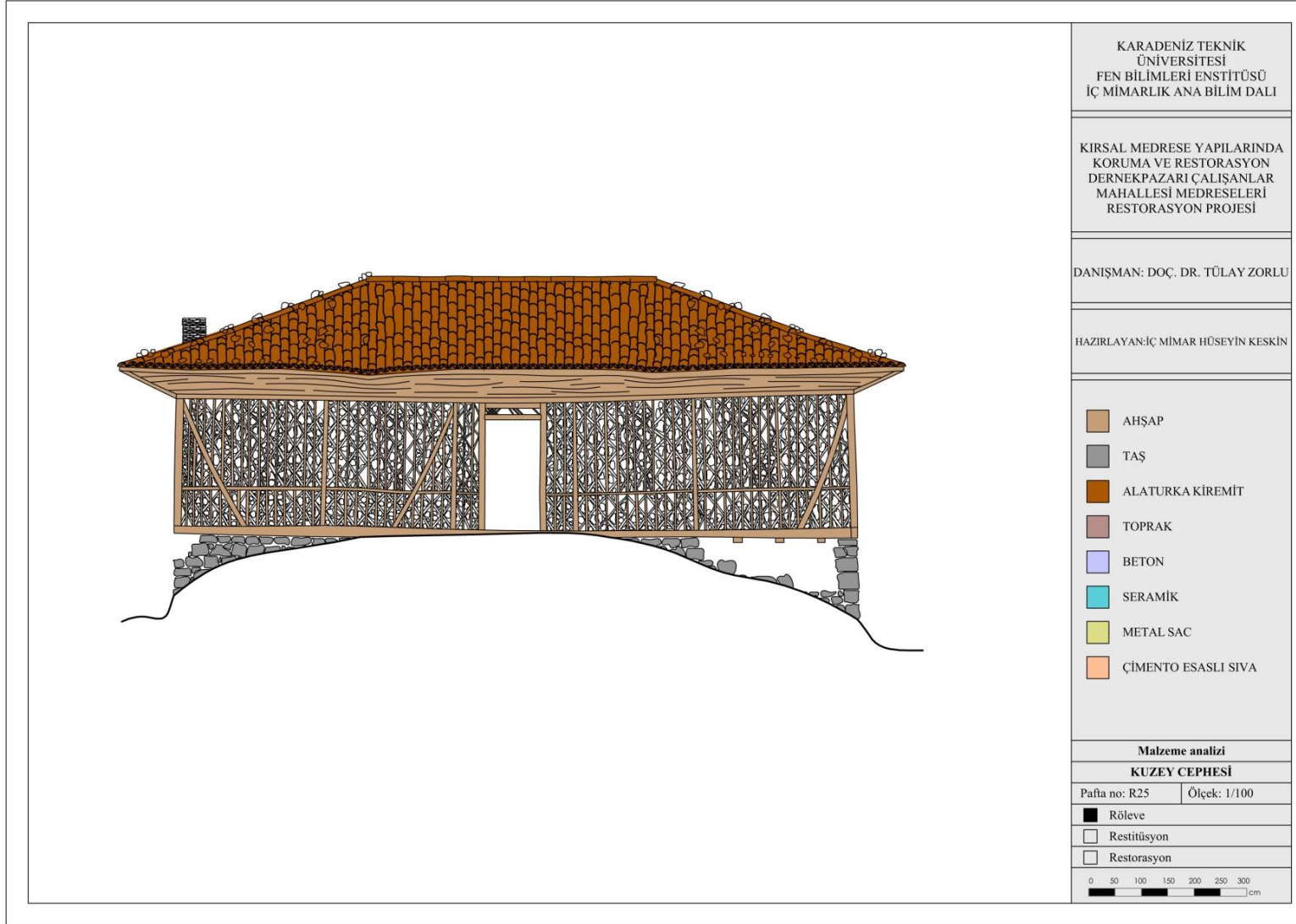
Ek 79. Rüştüye Yapısı B-B Kesiti Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

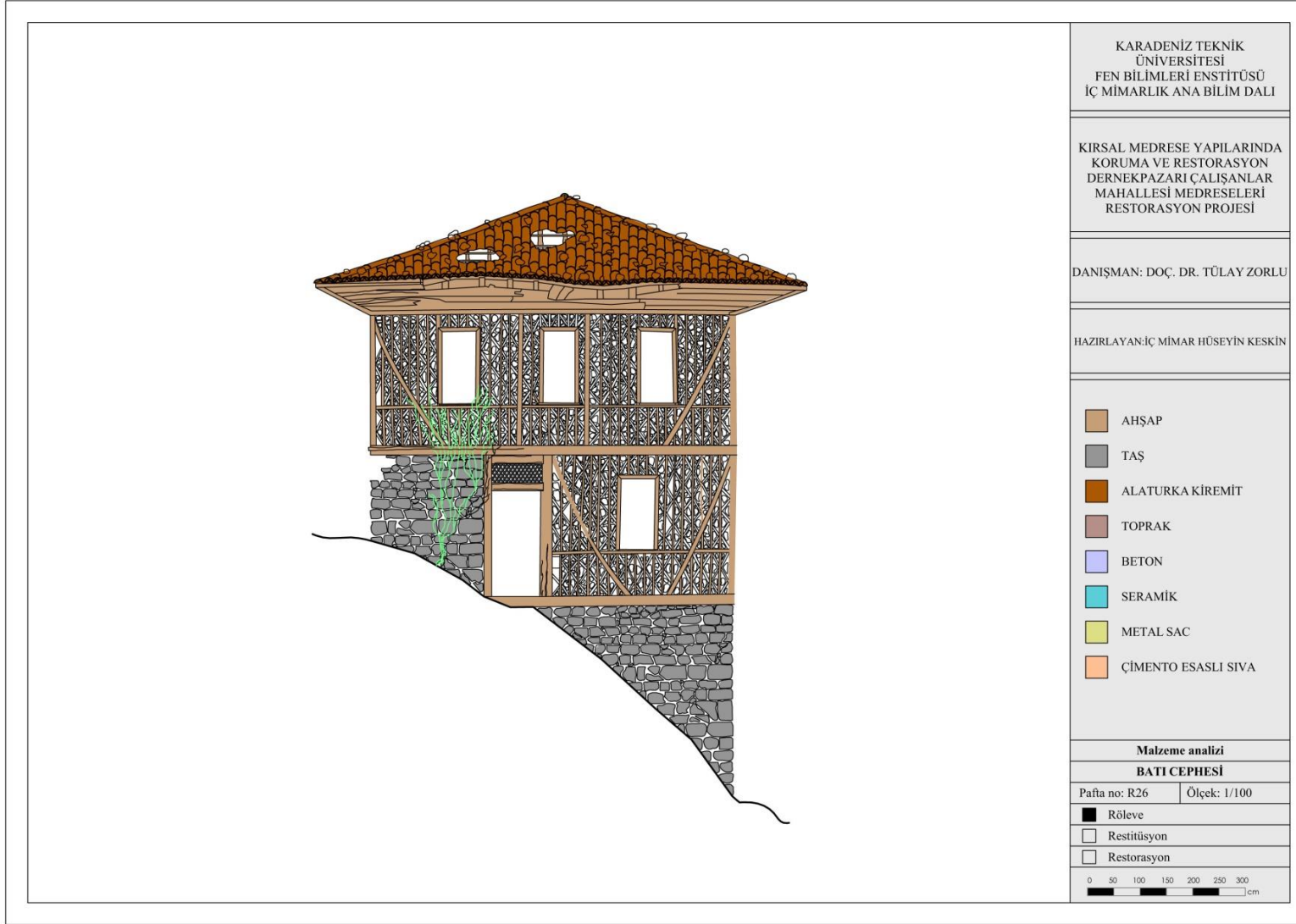
Ek 80. Rüştüye Yapısı Güney Cephesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

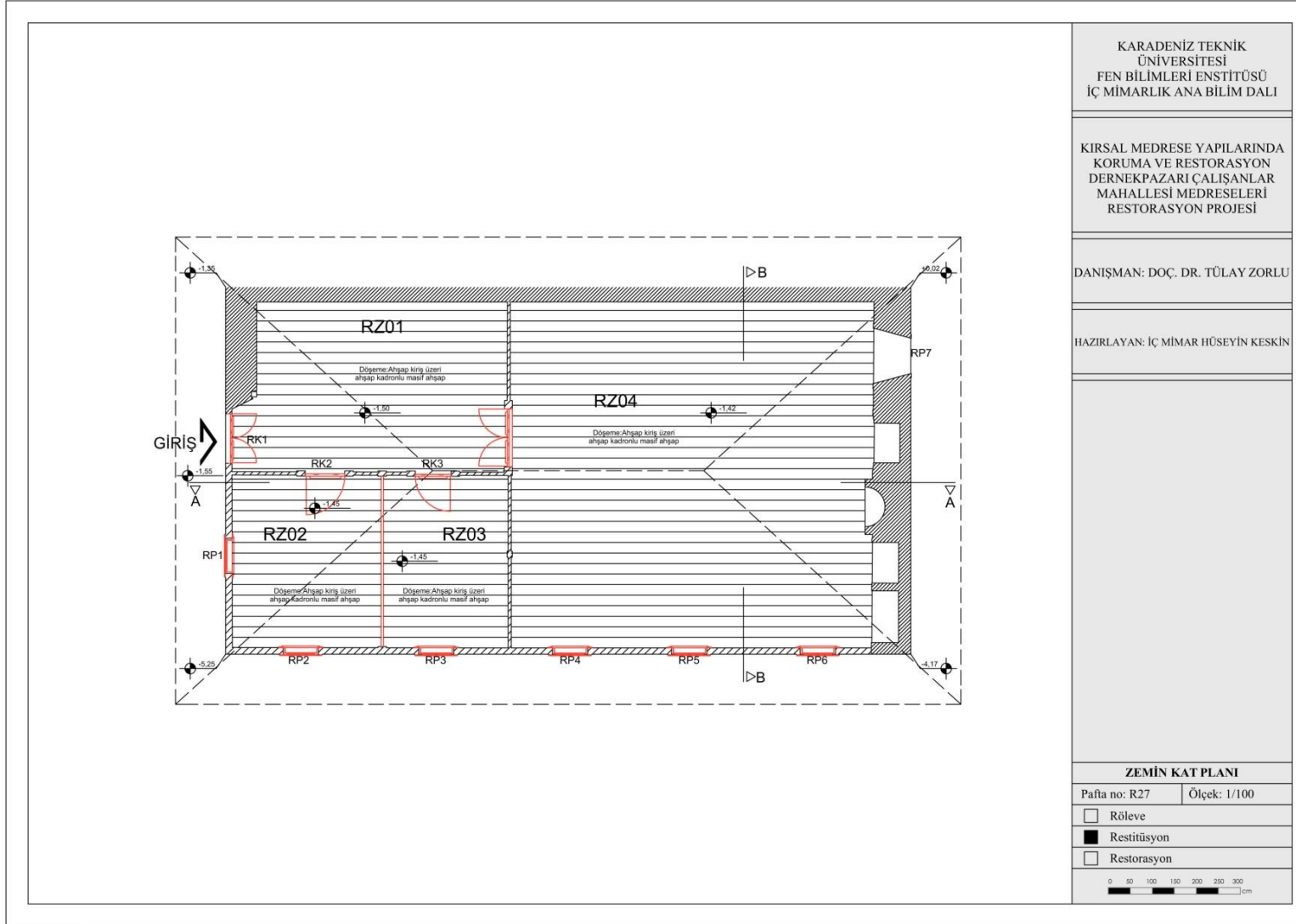
Ek 81. Rüştiye Yapısı Doğu Cephesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

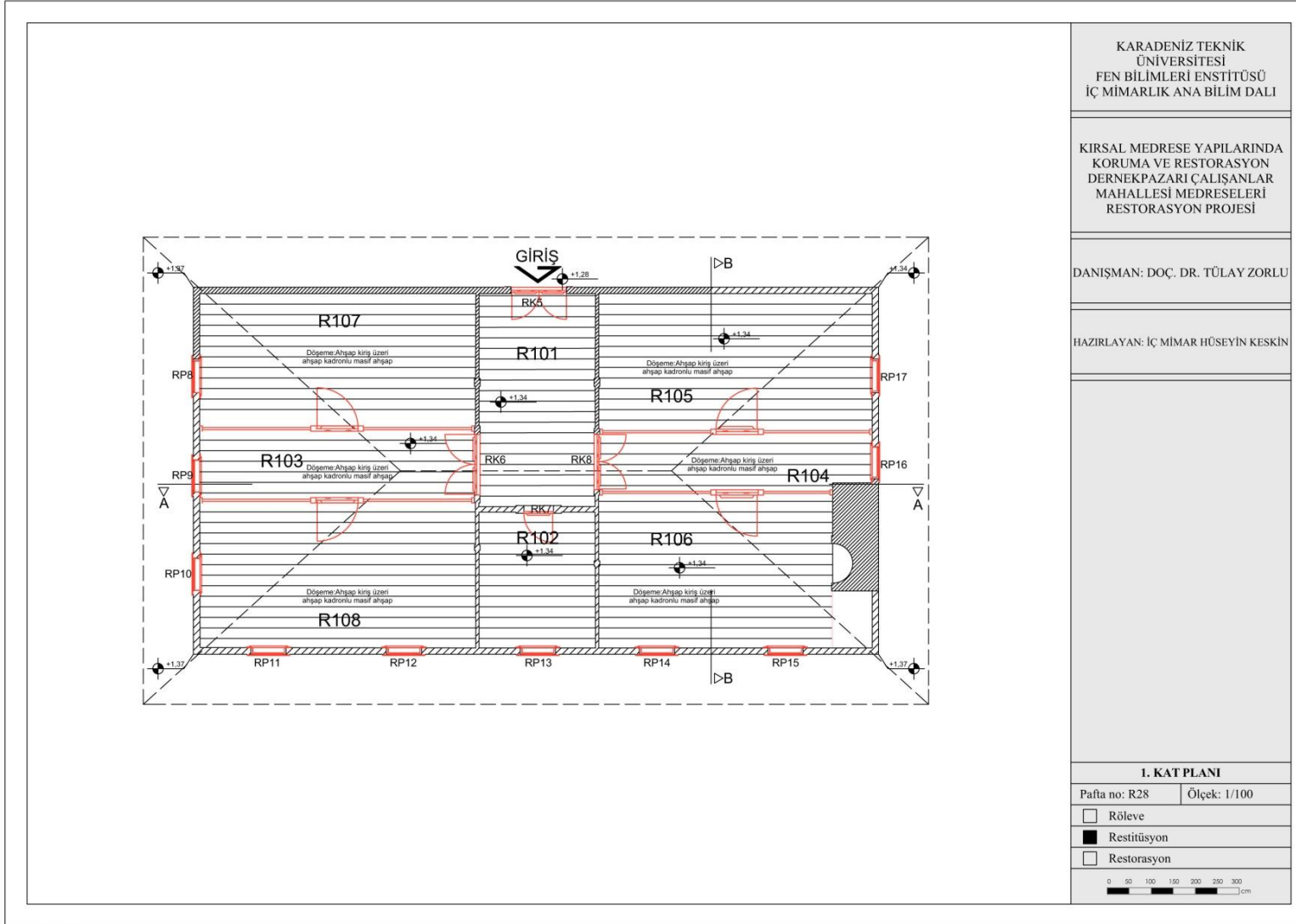
Ek 82. Rüştiye Yapısı Kuzey Cephesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

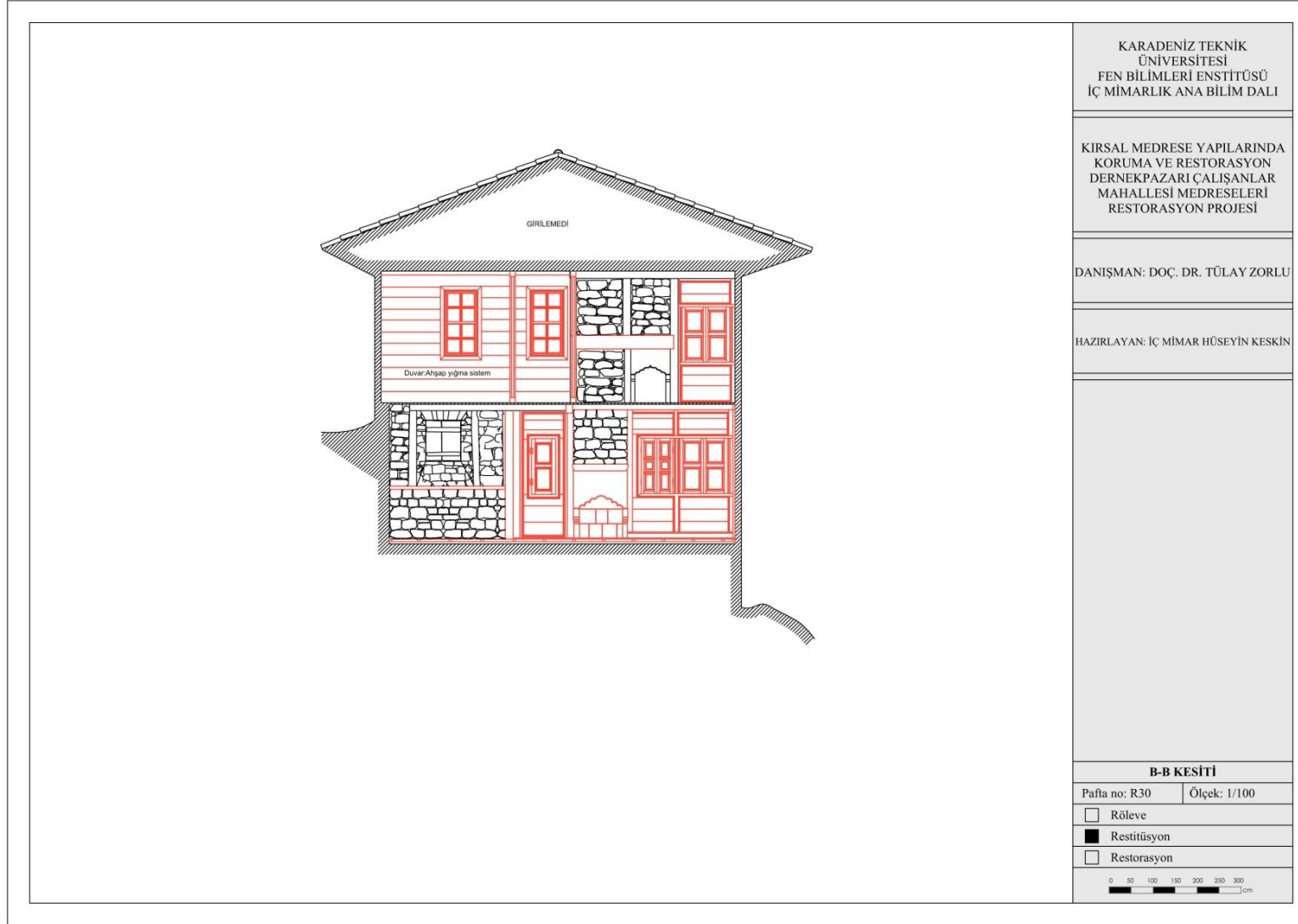
Ek 83. Rüştiye Yapısı Batı Cehesi Malzeme Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 84. Rüştiye Yapısı Zemin Kat Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 85. Rüştüye Yapısı 1. Kat Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

KARADENİZ TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI

KIRSAL MEDRESE YAPILARINDA
KORUMA VE RESTORASYON
DERNEKPAZARI ÇALIŞANLAR
MAHALLESİ MEDRESELERİ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN: DOÇ. DR. TÜLAY ZORLU

HAZIRLAYAN: İÇ MİMAR HÜSEYİN KESKİN

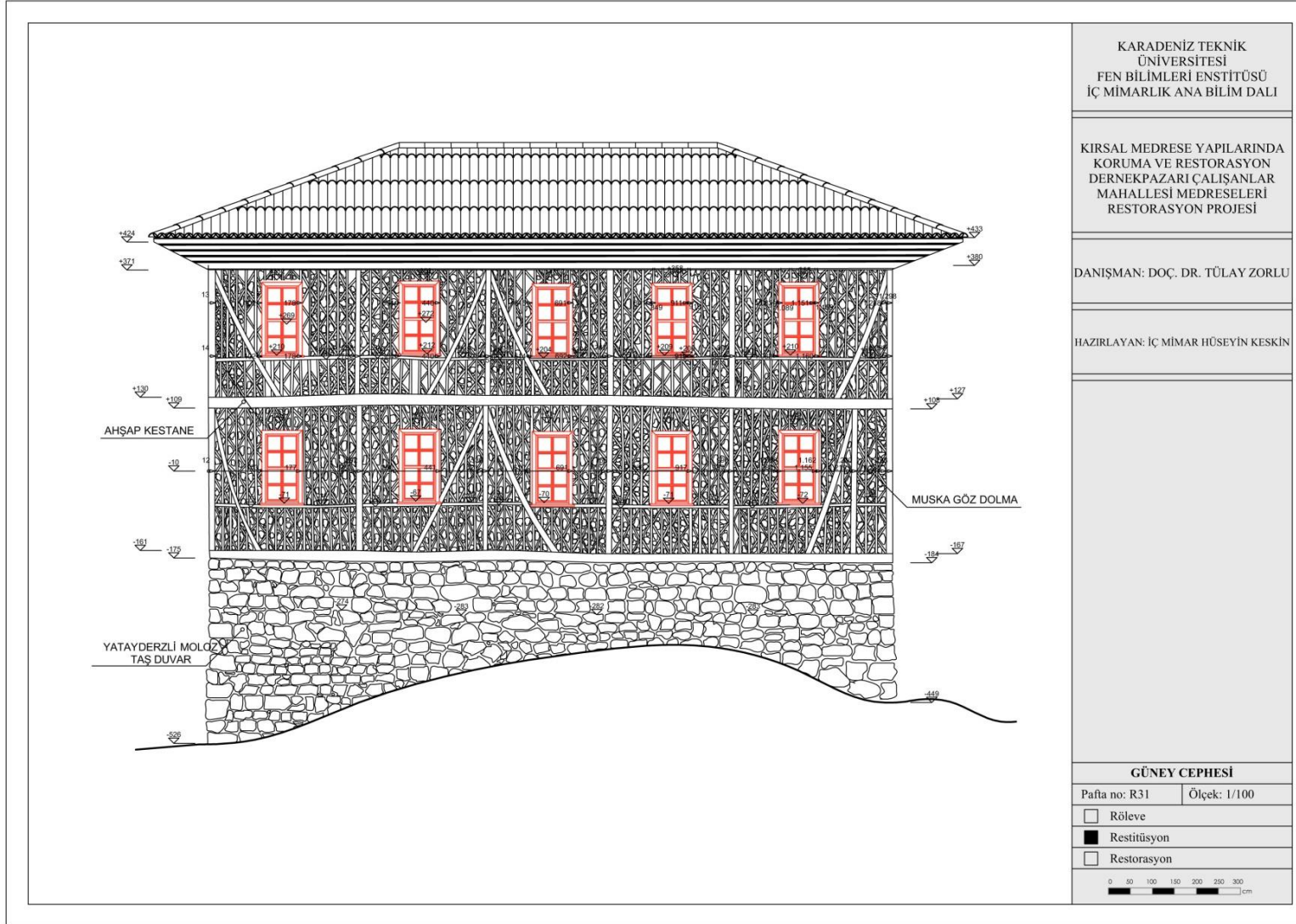
B-B KESİTİ

Pafta no: R30 | Ölçek: 1/100

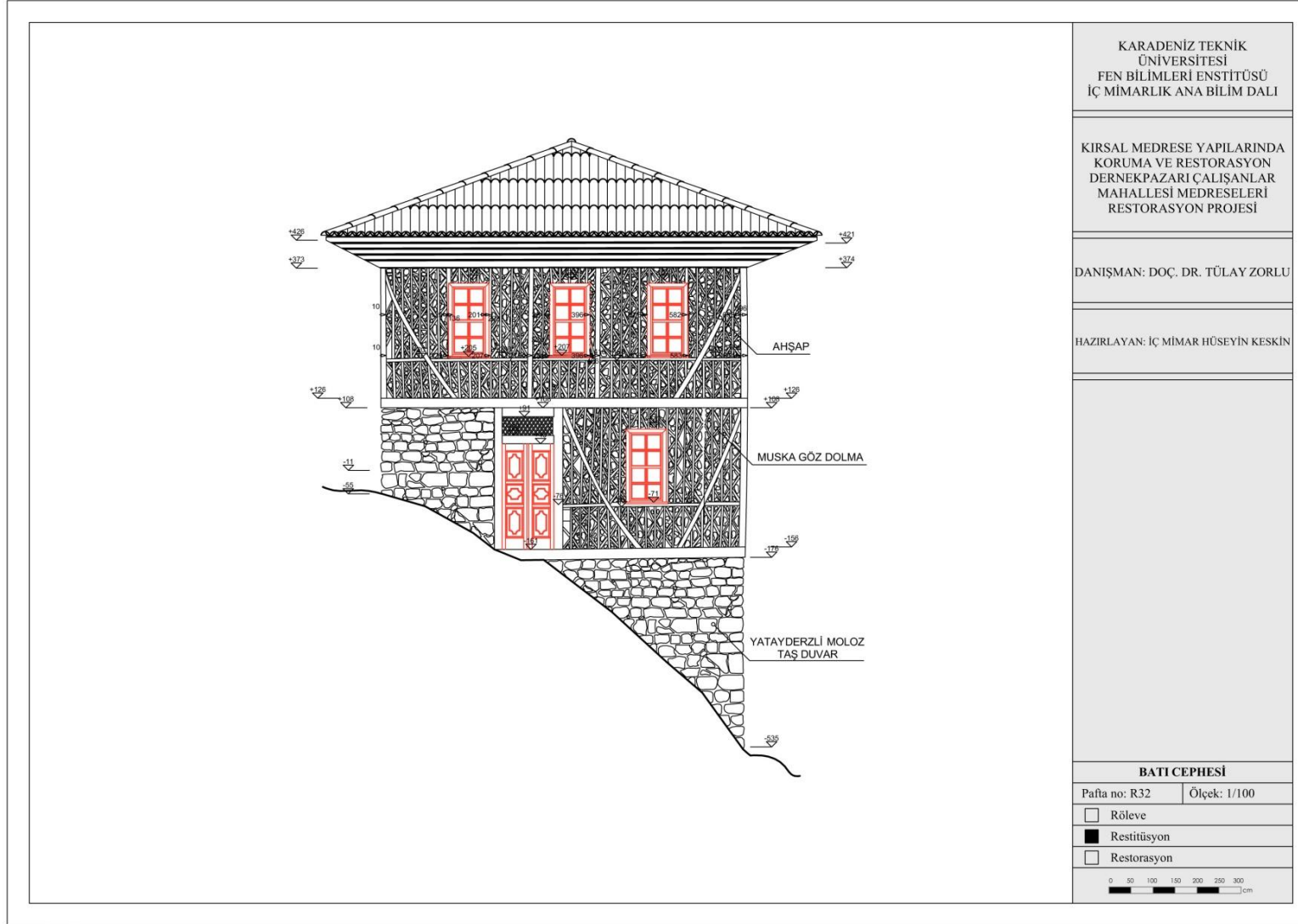
- Röleve
- Restitüsyon
- Restorasyon

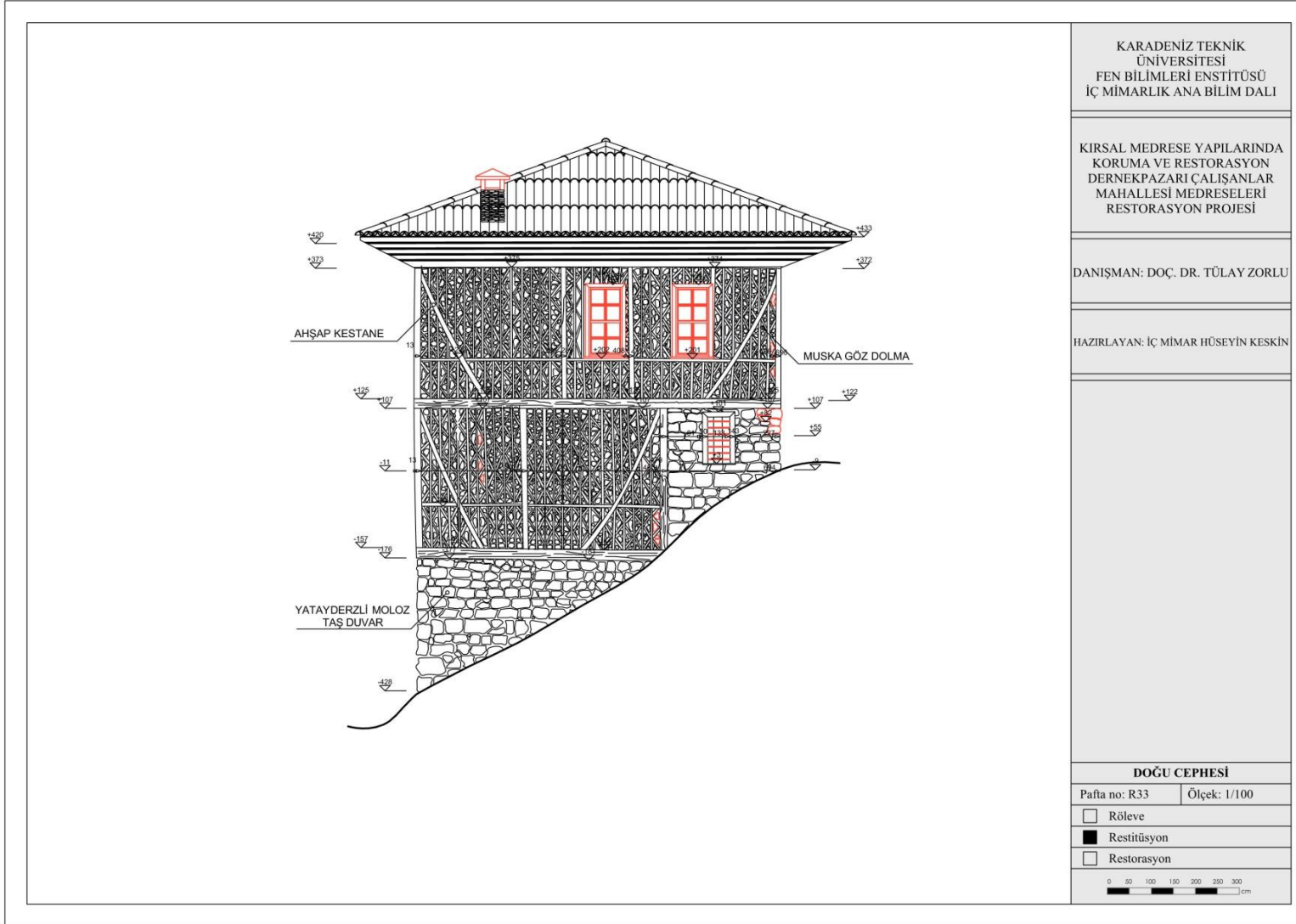
Ek 87. Rüştüye Yapısı B-B Kesiti Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

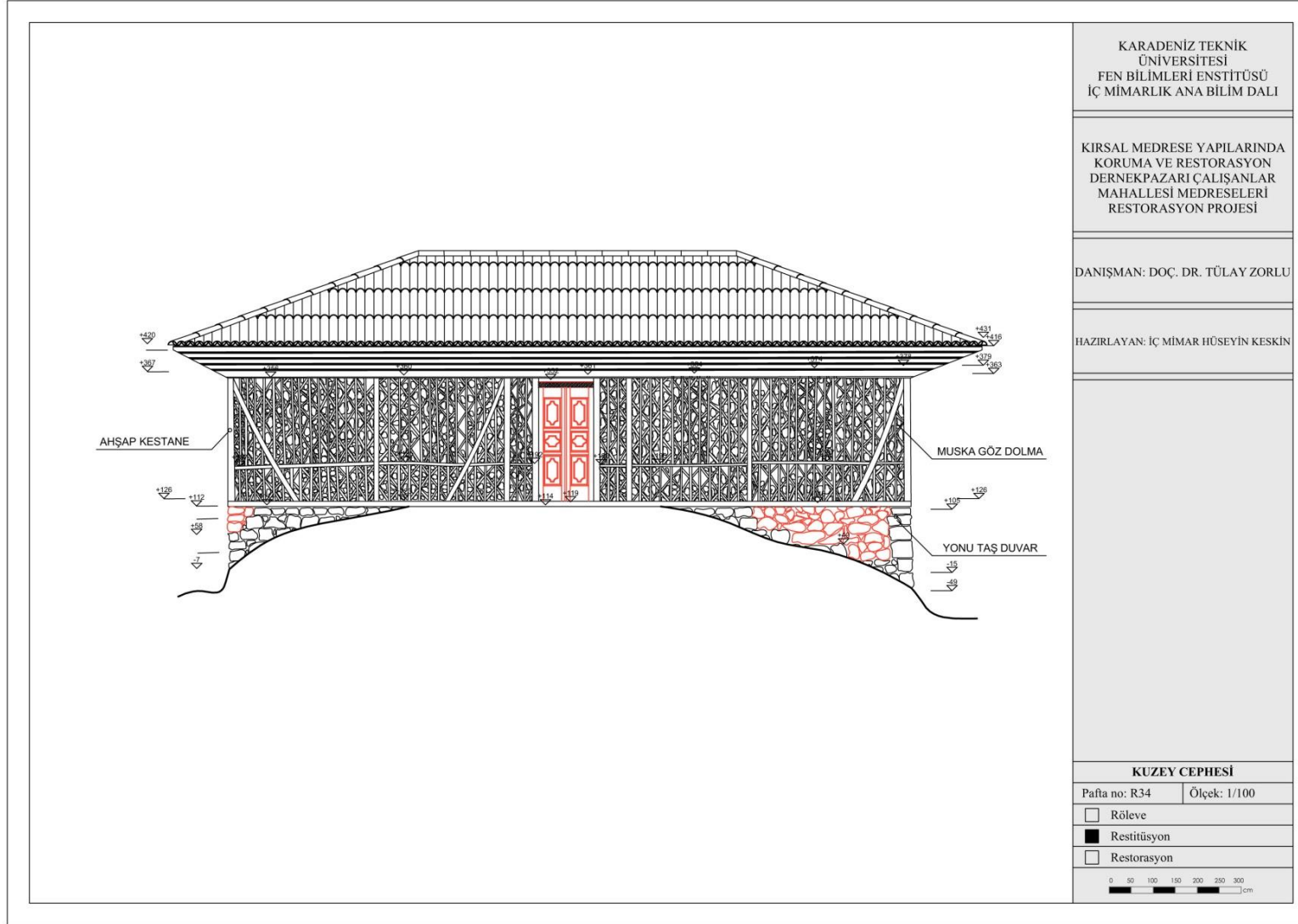
Ek 88. Rüştüye Yapısı Güney Cephesi Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

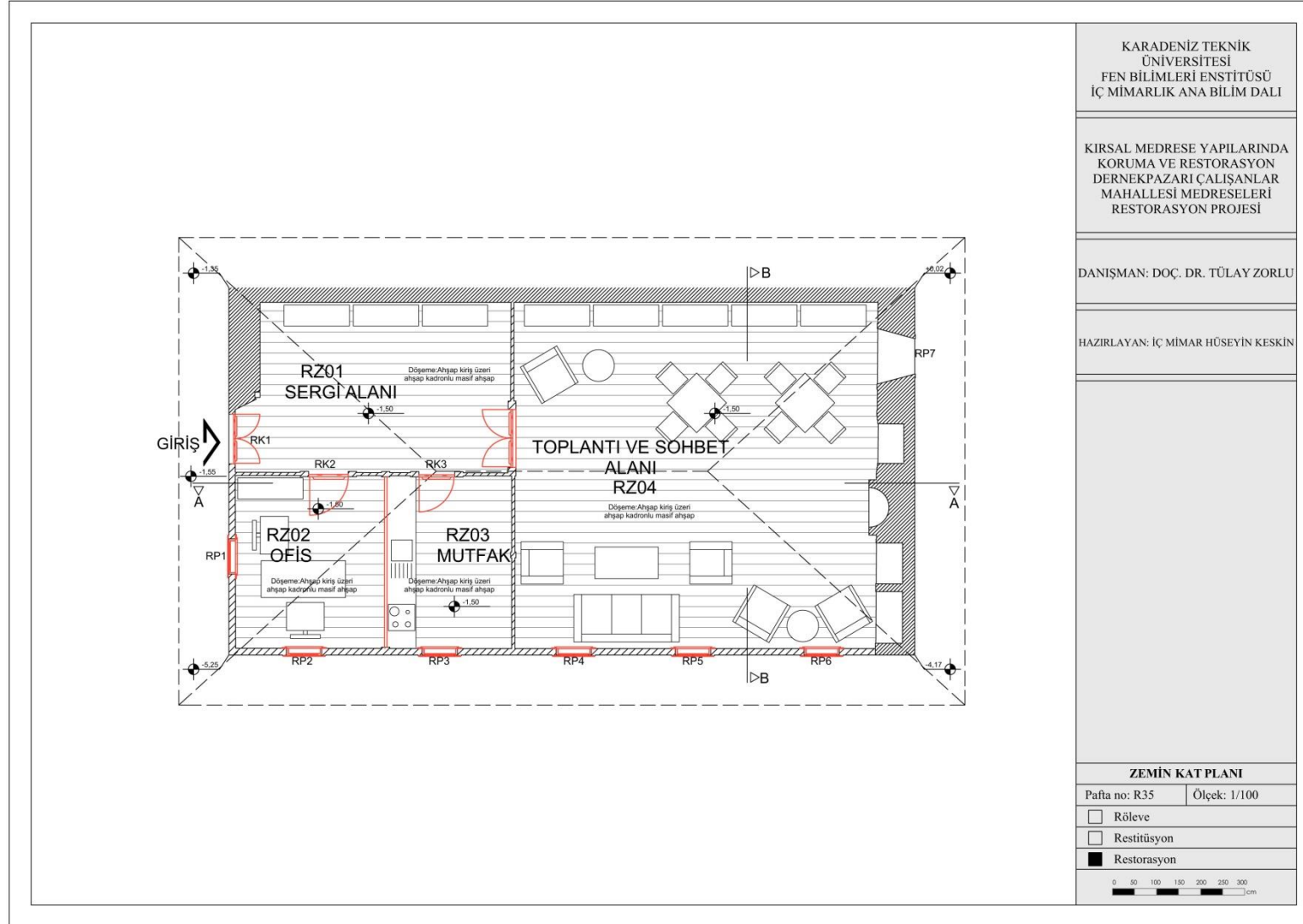
Ek 89. Rüştiye Yapısı Batı Cephesi Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

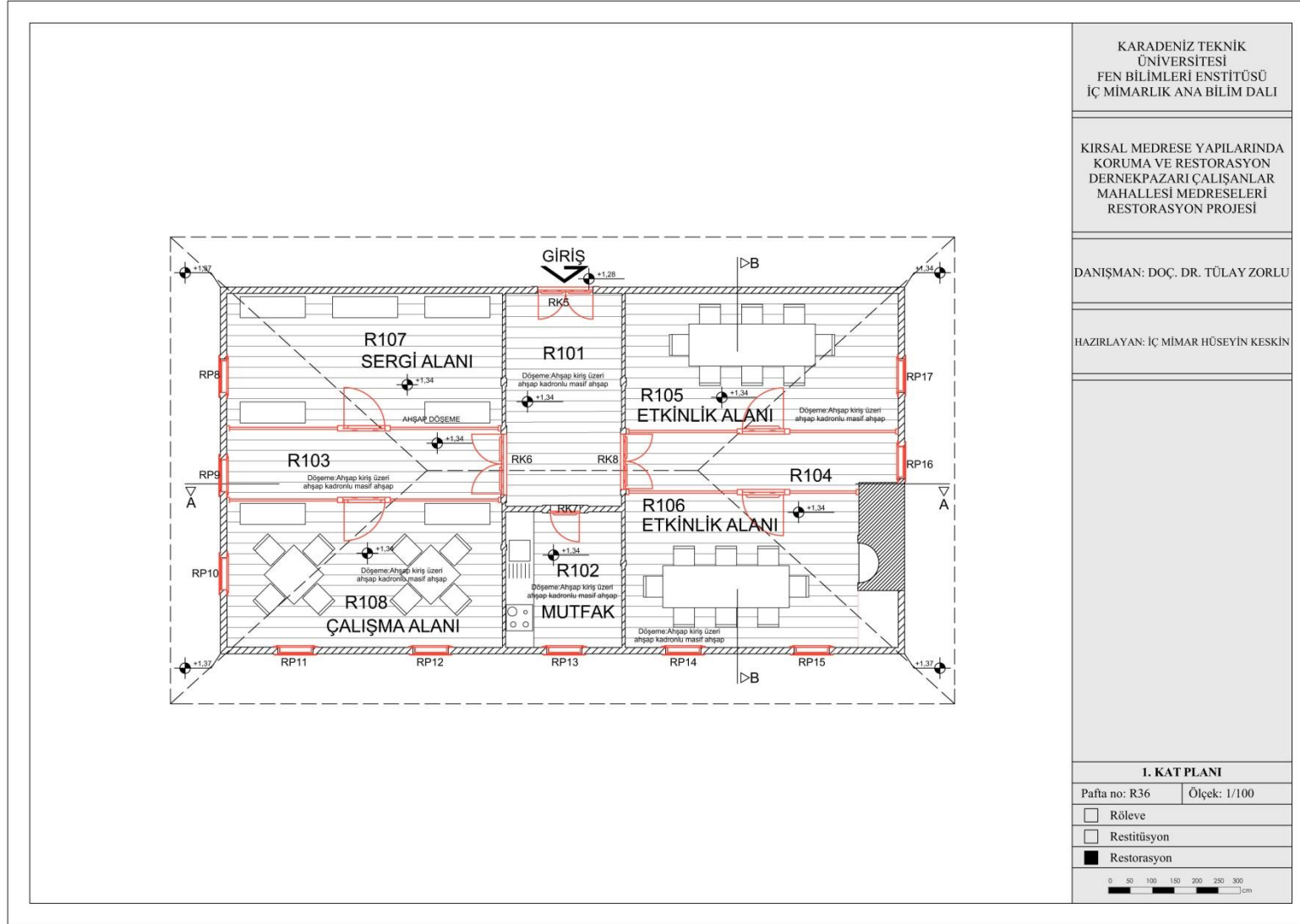
Ek 90. Rüştüye Yapısı Doğu Cephesi Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

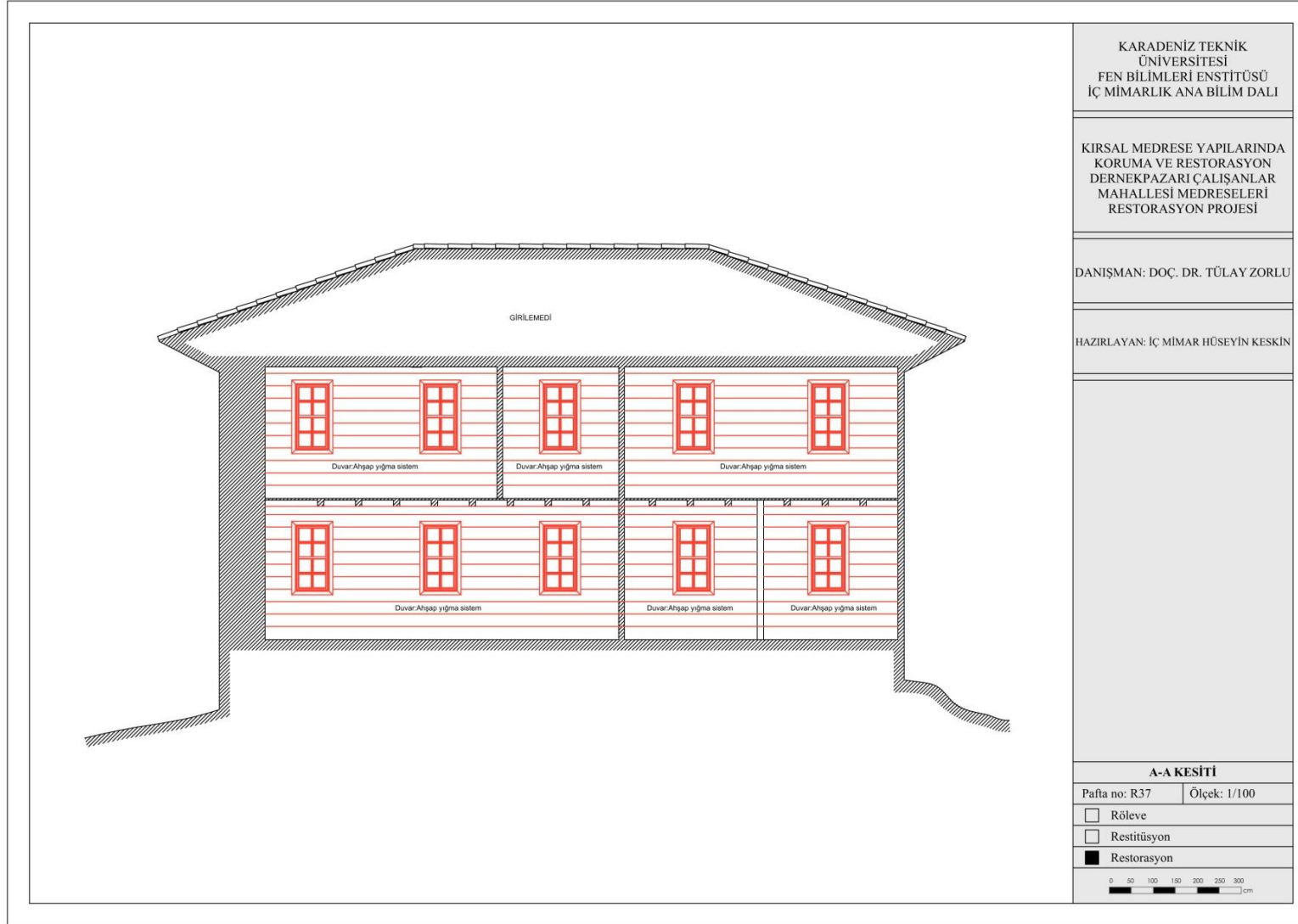
Ek 91. Rüştüye Yapısı Kuzey Cephesi Restitüsyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 92. Rüştüye Yapısı Zemin Kat Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 93. Rüştiye Yapısı 1. Kat Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

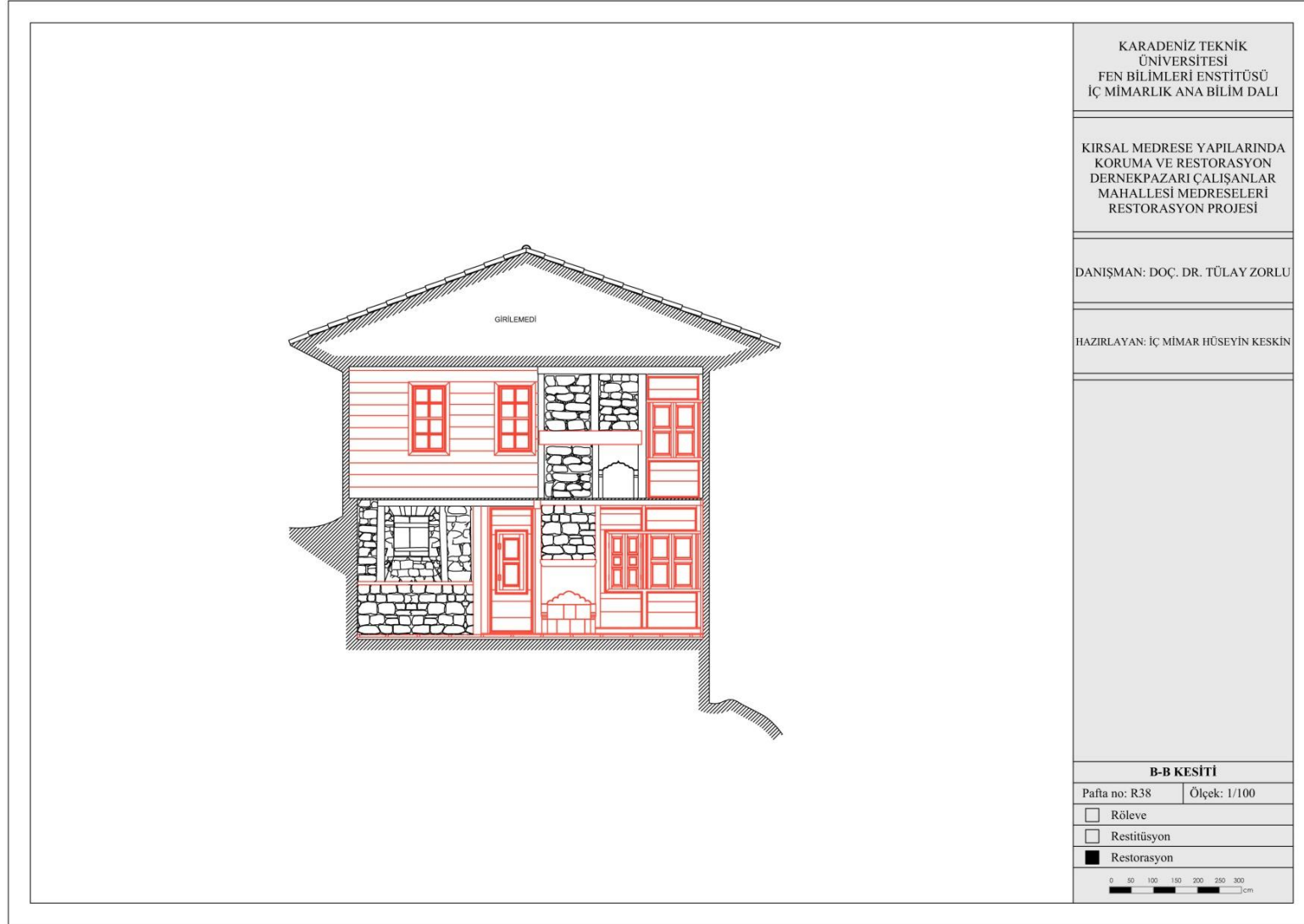
KARADENİZ TEKNİK
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANA BİLİM DALI

KIRSAL MEDRESE YAPILARINDA
KORUMA VE RESTORASYON
DERNEKPAZARI ÇALIŞANLAR
MAHALLESİ MEDRESELERİ
RESTORASYON PROJESİ

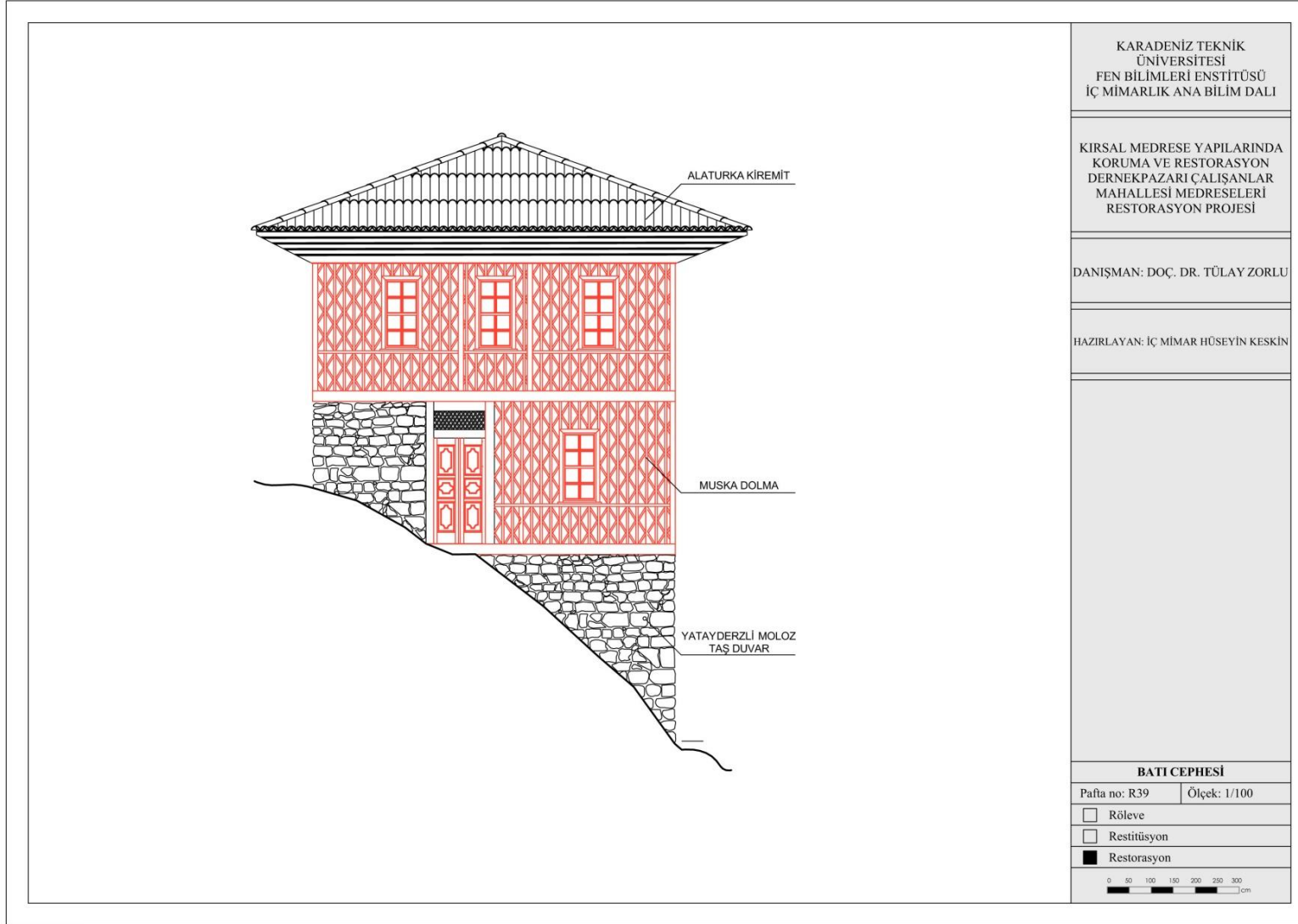
DANIŞMAN: DOÇ. DR. TULAY ZORLU

HAZIRLAYAN: İÇ MİMAR HÜSEYİN KESKİN

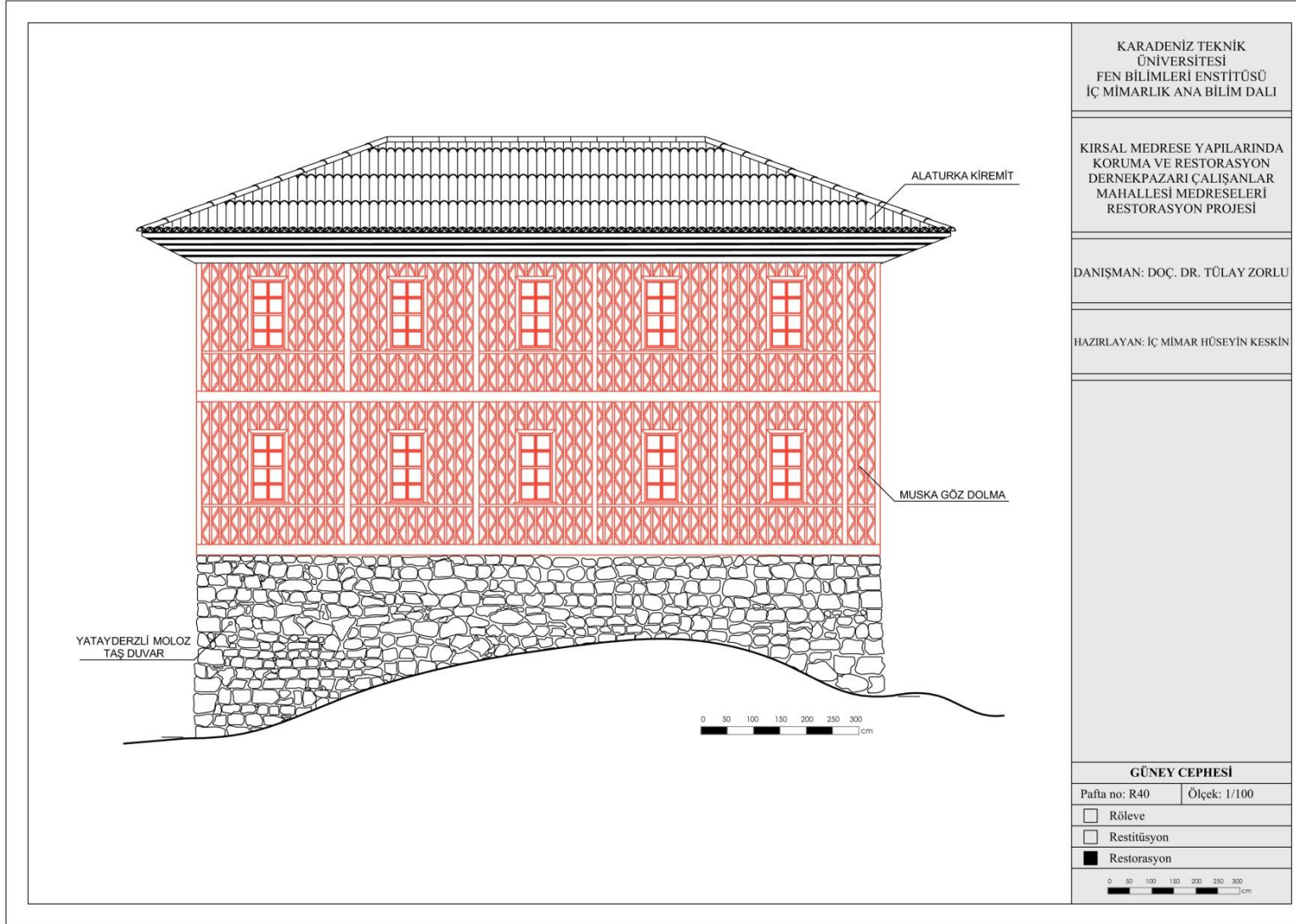
Ek 94. Rüştiye Yapısı A-A Kesiti Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

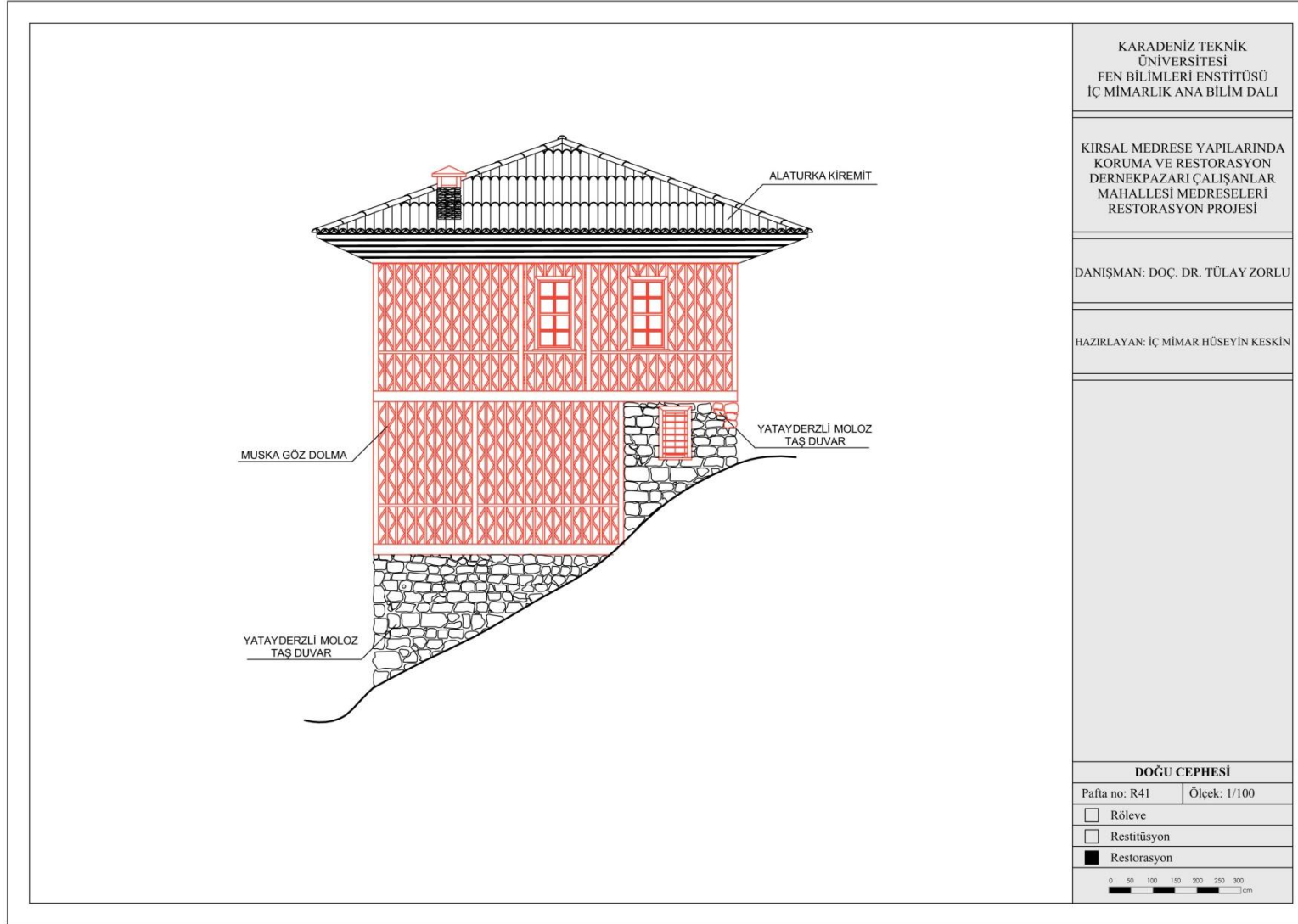
Ek 95. Rüştüye Yapısı B-B Kesiti Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

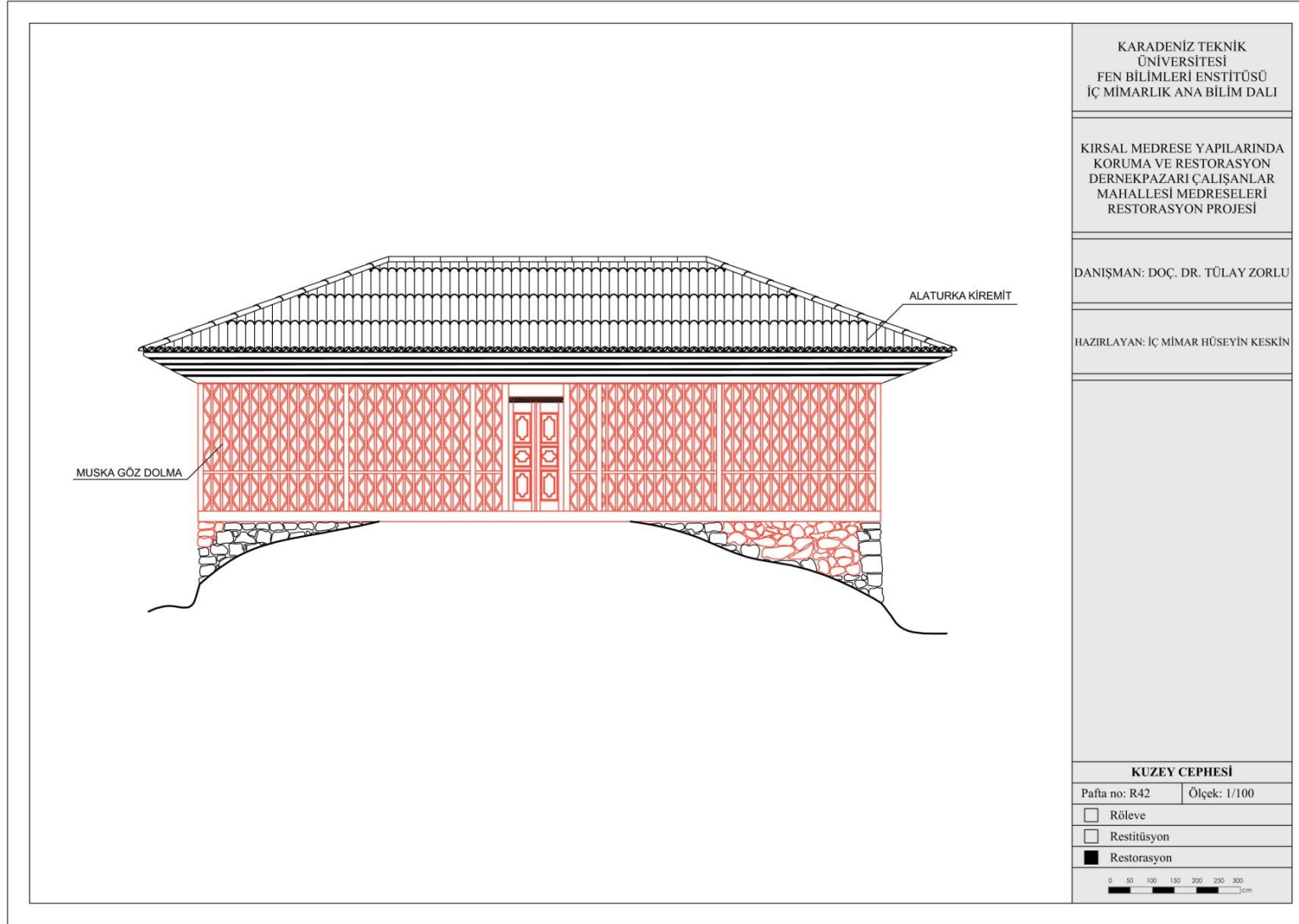
Ek 96. Rüştiye Yapısı Batı Cehesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

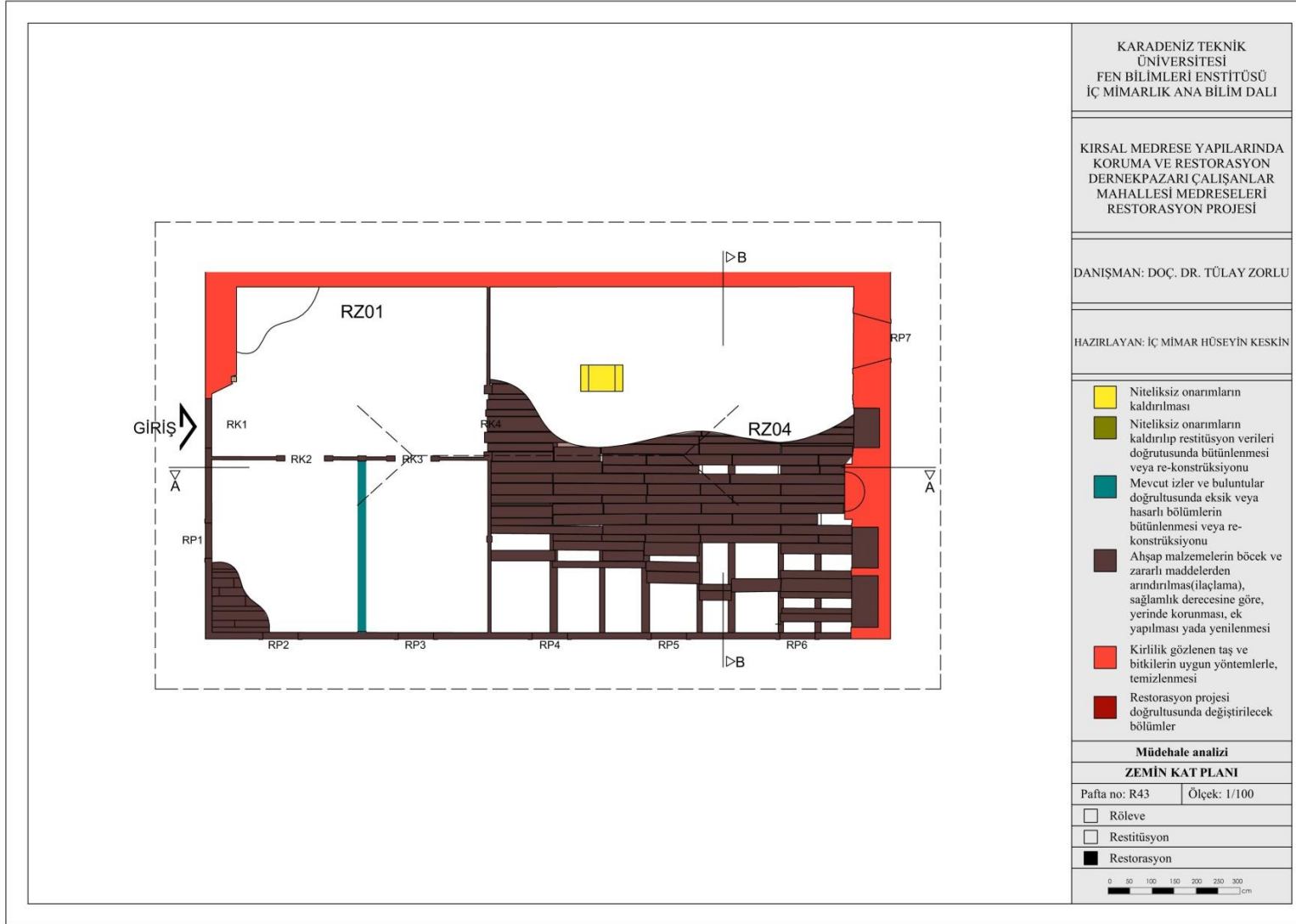
Ek 97. Rüştüye Yapısı Güney Cephesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

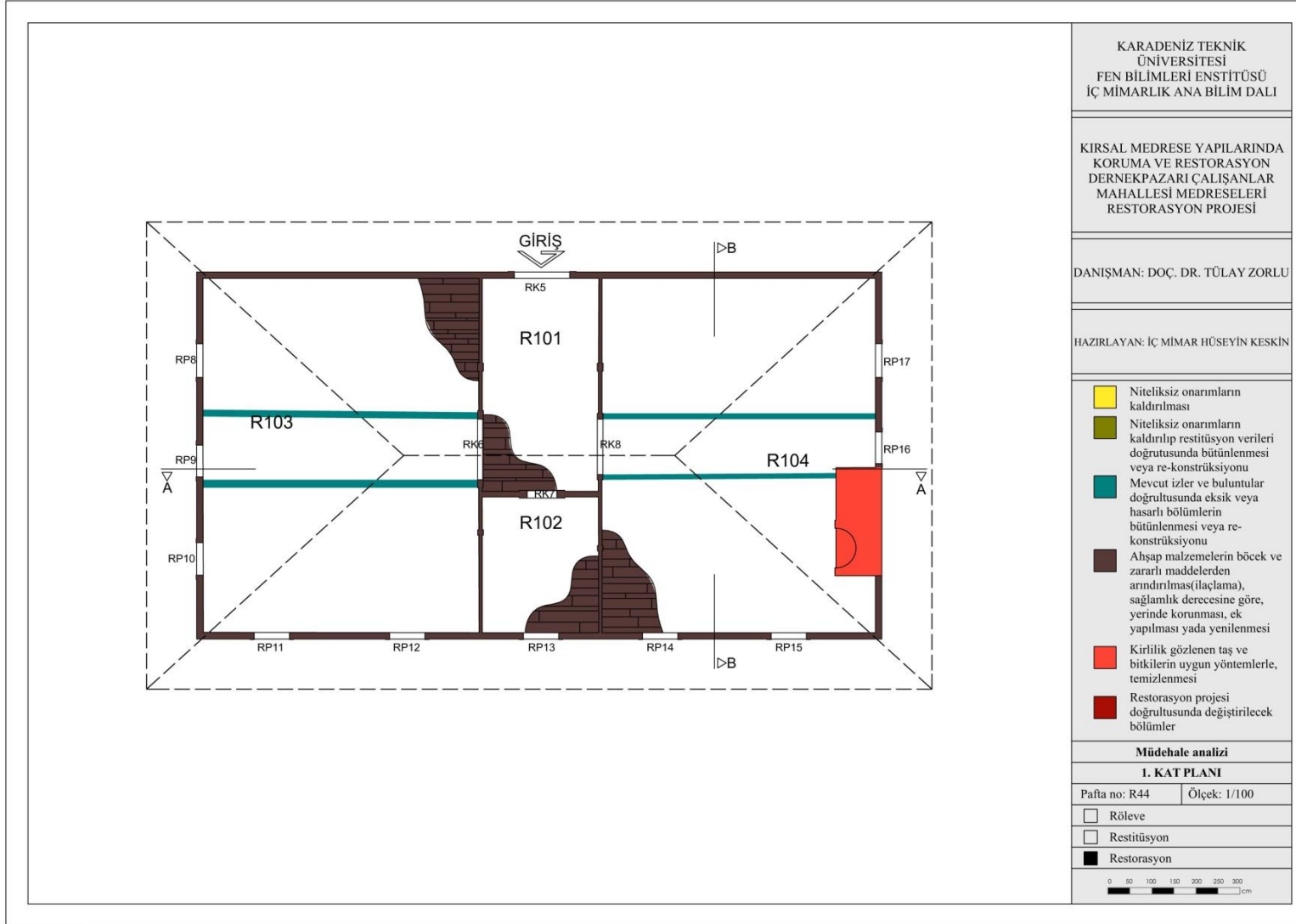
Ek 98. Rüştüye Yapısı Doğu Cephesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

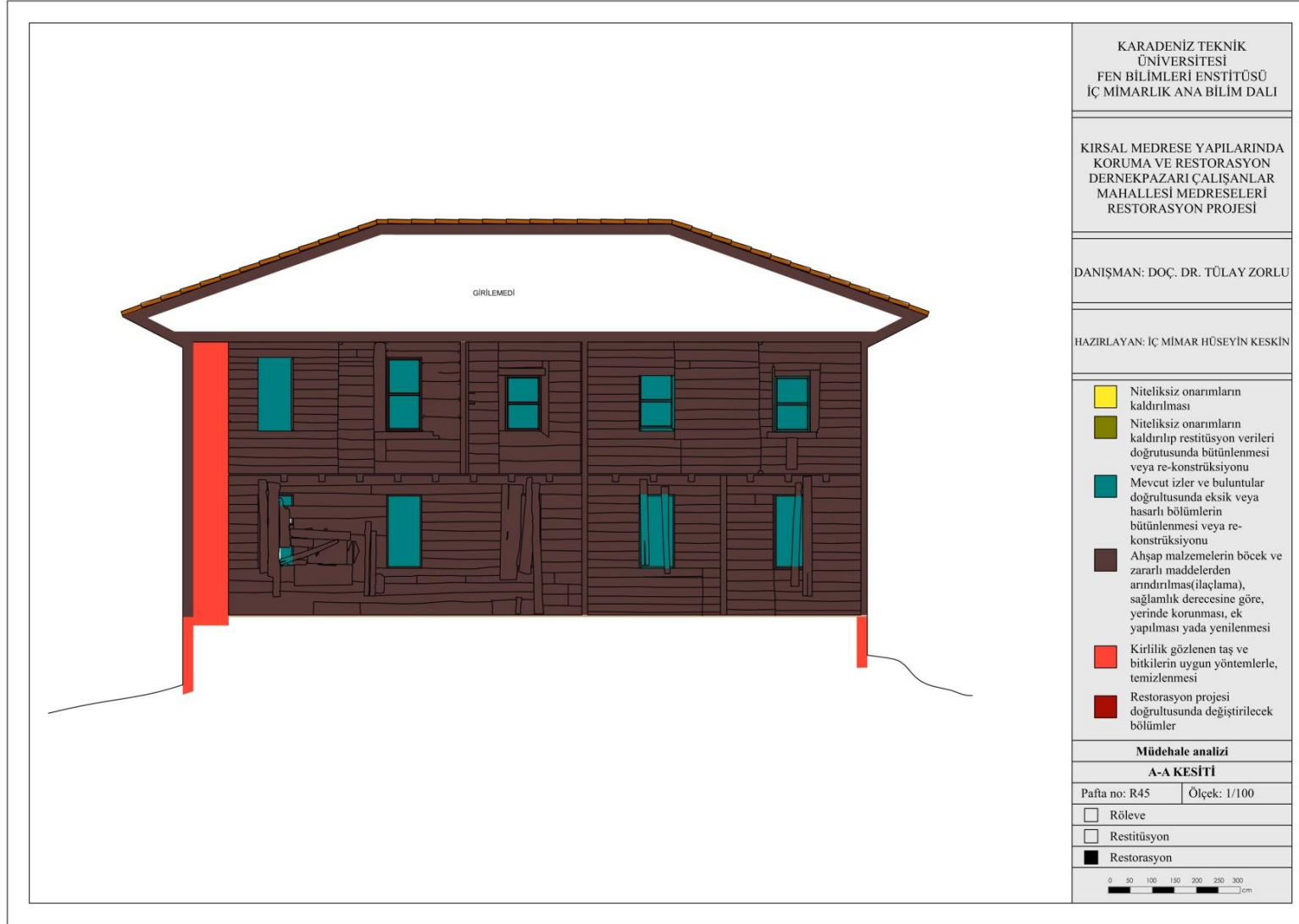
Ek 99. Rüştüye Yapısı Kuzey Cephesi Restorasyonu (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

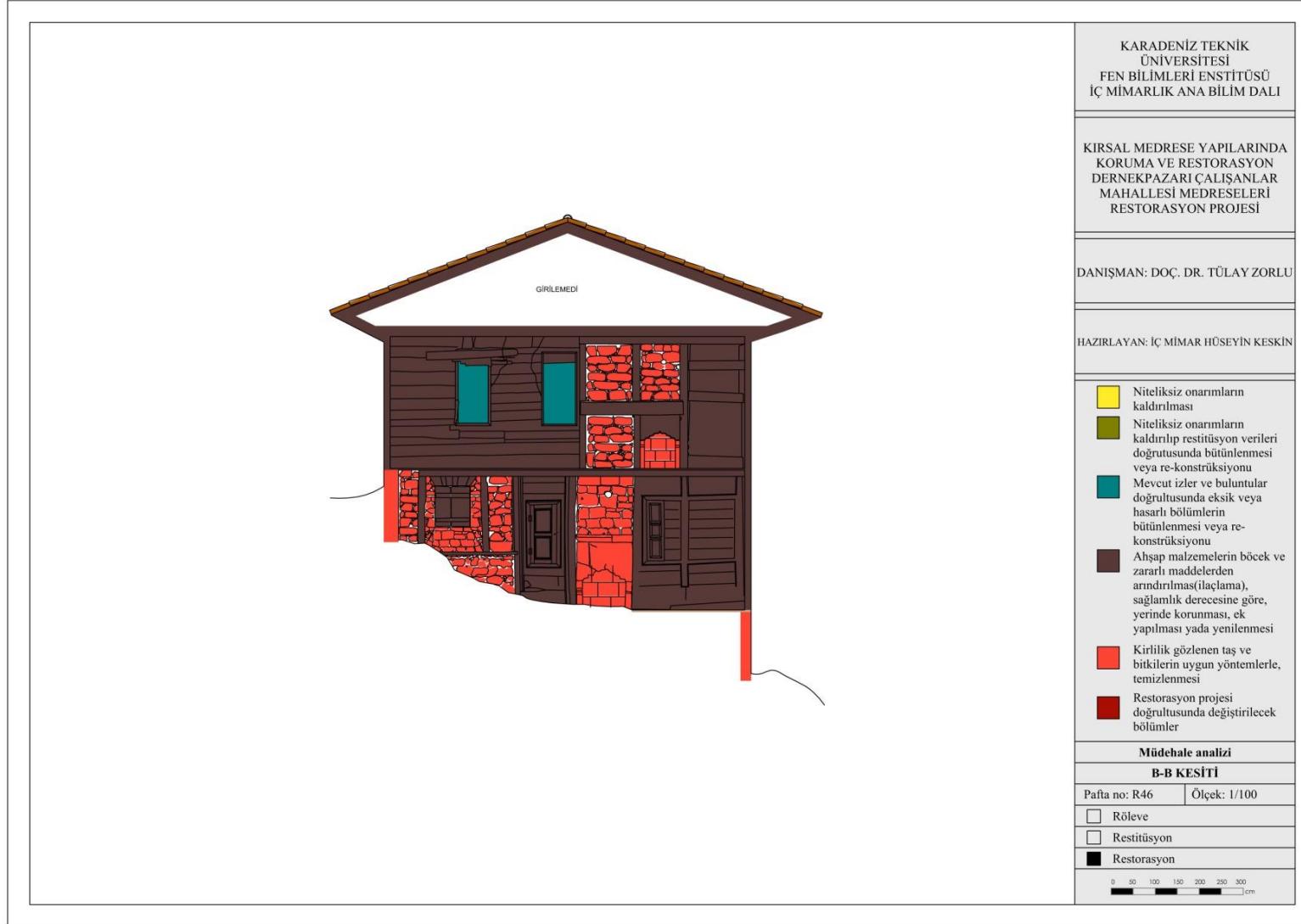
Ek 100. Rüştiye Yapısı Zemin Kat Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

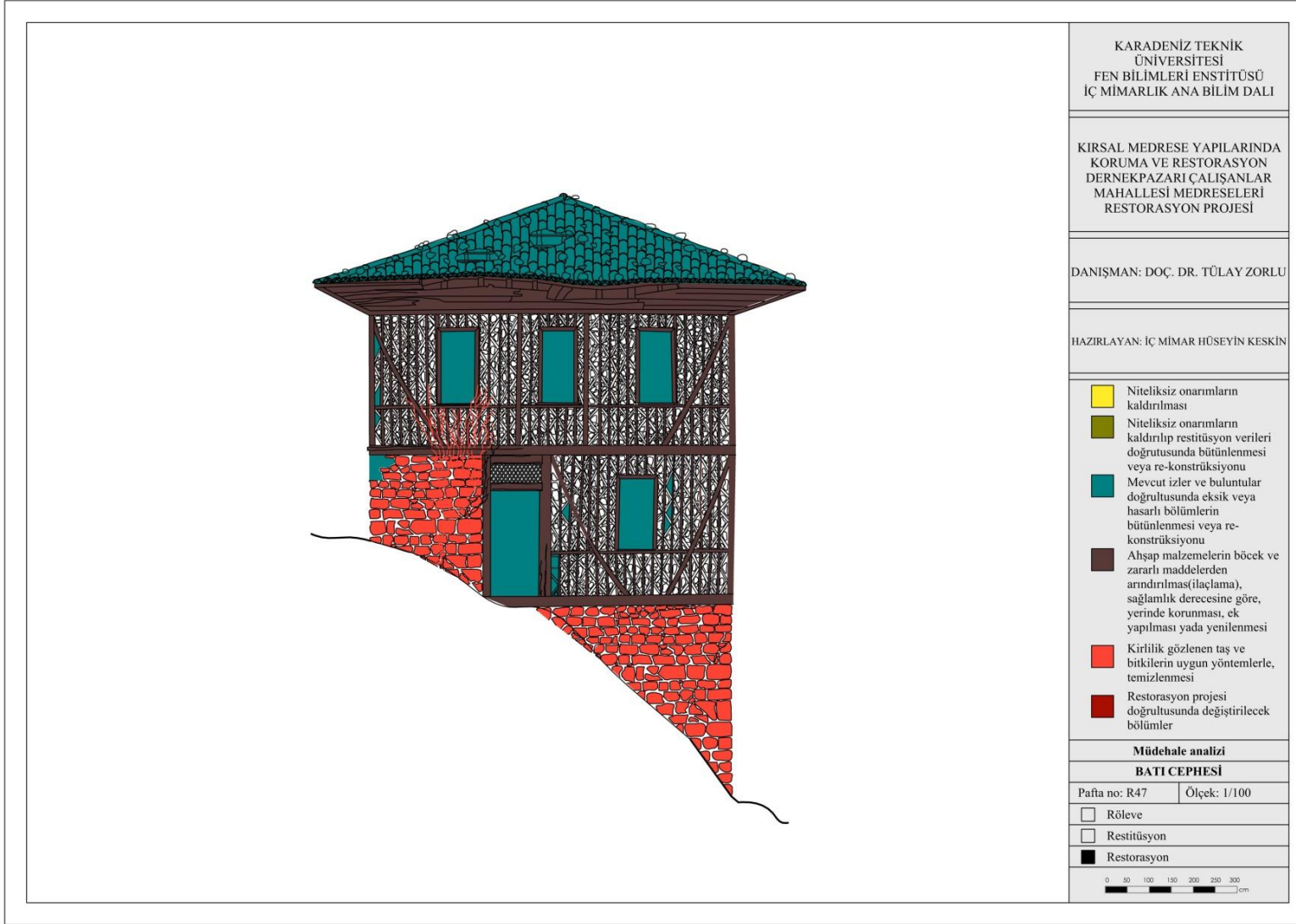
Ek 101. Rüştüye Yapısı 1. Kat Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

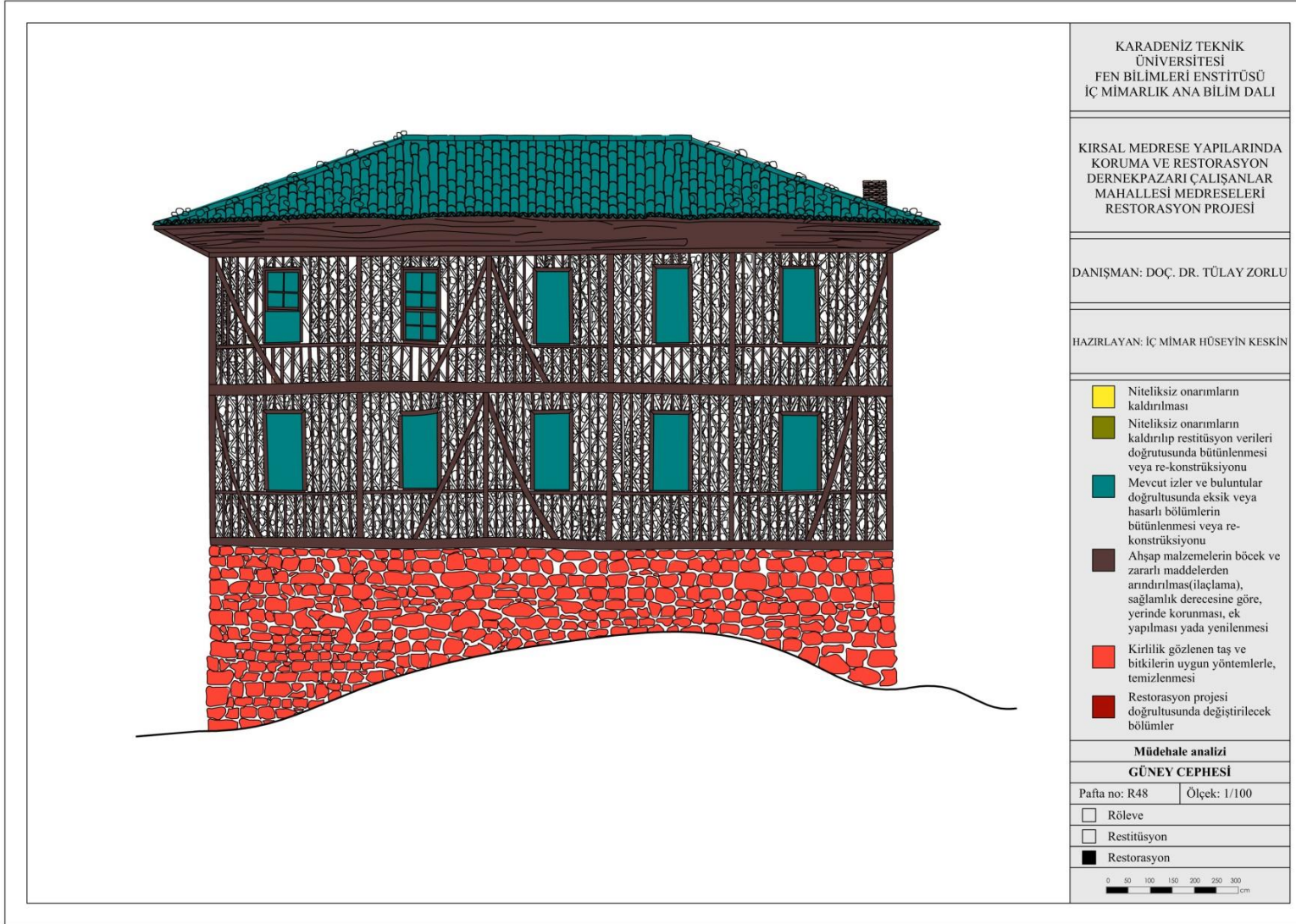
Ek 102. Rüştüye Yapısı A-A Kesiti Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

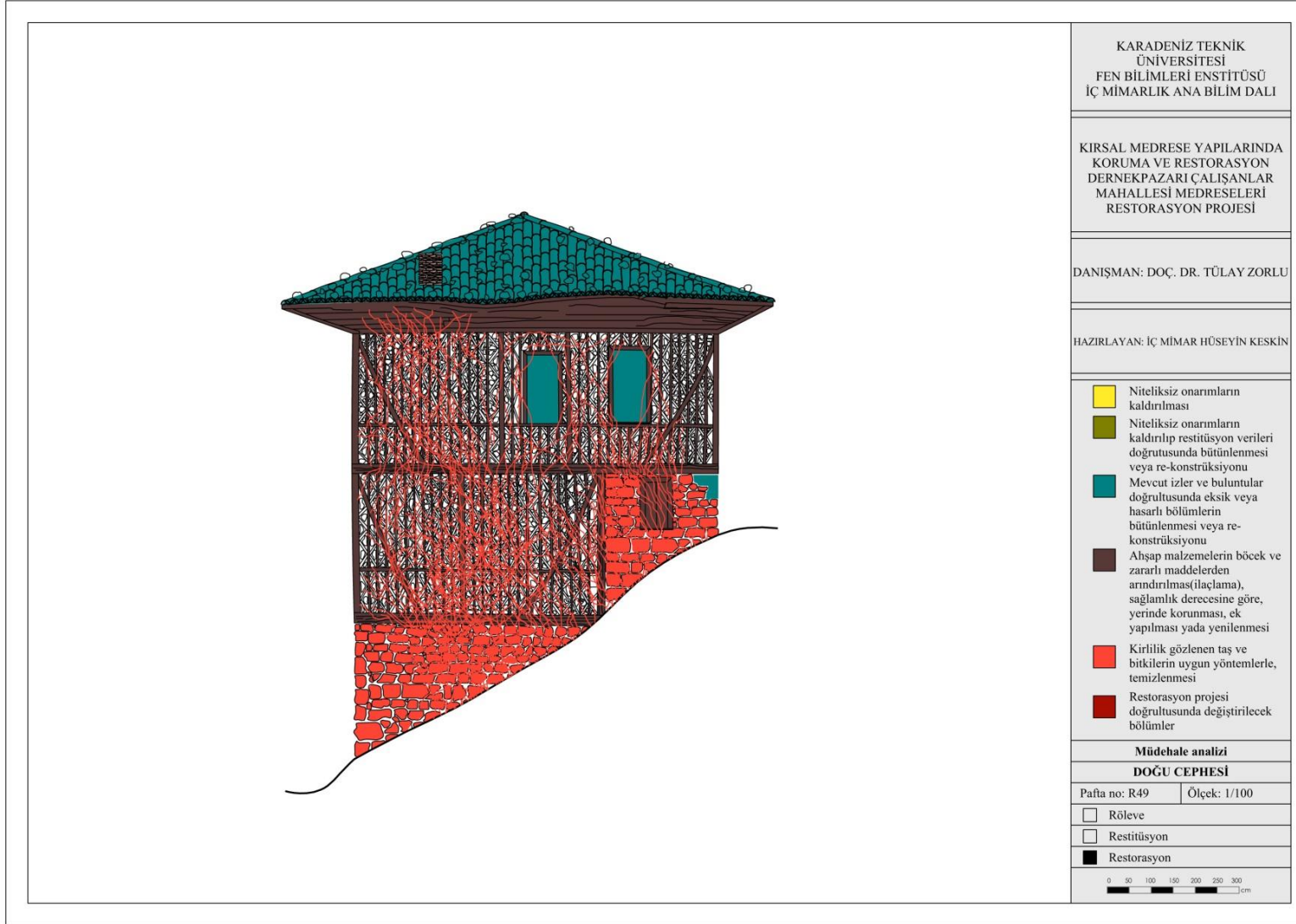
Ek 103. Rüştüye Yapısı B-B Kesiti Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

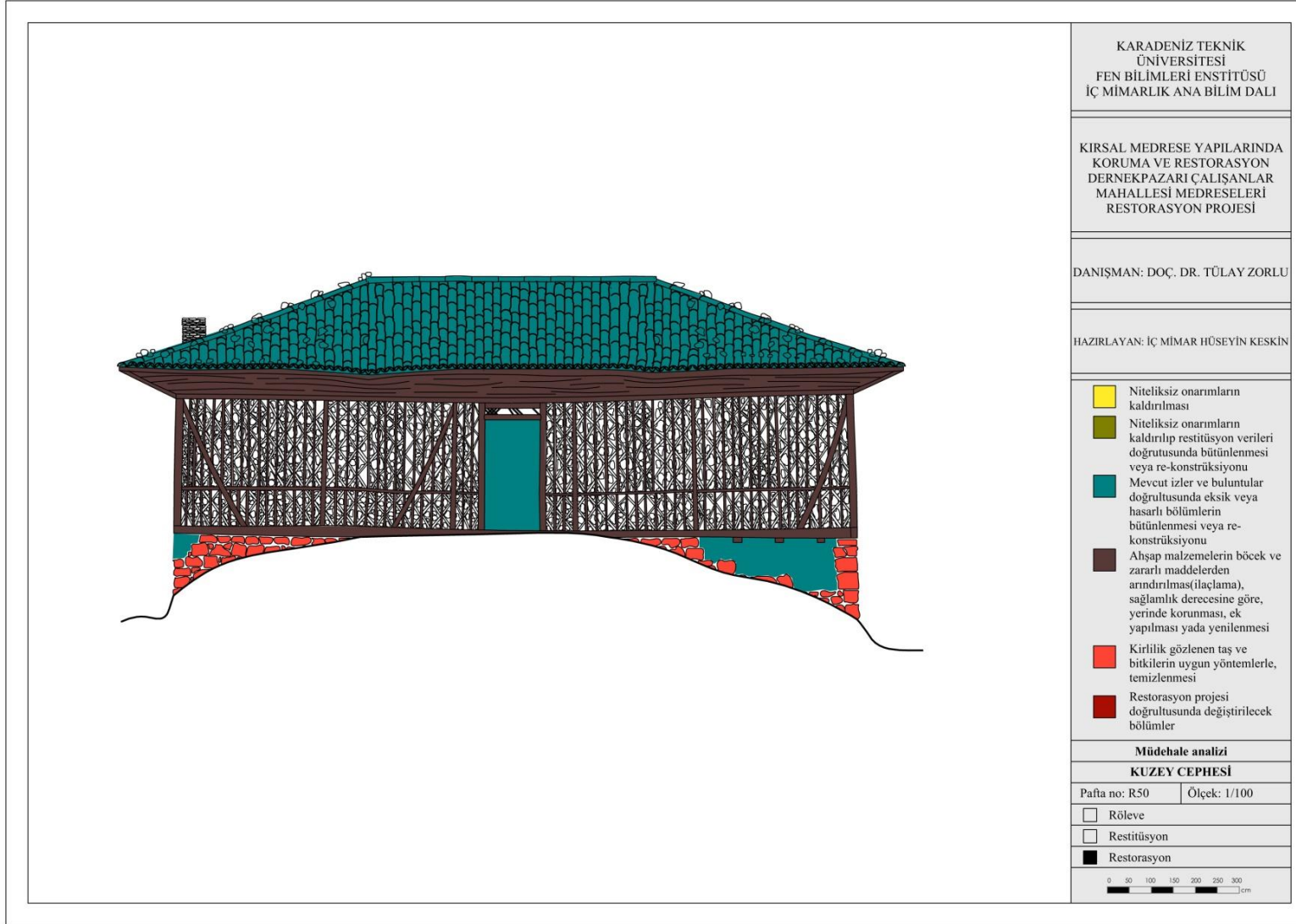
Ek 104. Rüştüye Yapısı Batı Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 105. Rüştüye Yapısı Güney Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 106. Rüştiye Yapısı Doğu Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

Ek 107. Rüştüye Yapısı Kuzey Cephesi Müdahale Analizi (Hazırlayan: Hüseyin KESKİN)

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında Trabzon ili Yomra ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Yomra'da tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik - Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümünden 2010 yılında mezun oldu. Dekorasyon alanında çeşitli firmalarda çalıştı. 2013 yılında Avrasya Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaya başladı. İç Mekan Tasarımı bölüm başkanı, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümünde Öğretim Görevlisi olarak 5 yıl görev yaptı. Ayrıca Yapı İşleri Daire Başkanı olarak 4 yıl görevini sürdürdü. 2015 yılında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2018 yılında Giresun Üniversitesi'ne geçerek akademik hayatına devam etmektedir. Orta derecede İngilizce bilmektedir. Lisans öğrenimi boyunca en iyi proje yarışmalarında 1. lik ödülleri bulunmaktadır.